

ІСТОРИЯ, СЬОГОДЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ

**Уманський національний
університет садівництва
(1844-2014)**

**Історія, сьогодення
та перспективи
Уманського національного
університету садівництва
(1844–2014)**

УМАНЬ – 2014

УДК 378.6:63](477.46)(091)
ББК 74.58(4Укр-4Чек)
І 907

Друкується за ухвалою вченої ради
Уманського національного університету садівництва
(протокол №7 від 18 червня 2014 року).

Рецензенти:

В.П. Карпенко, доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри біології,
проректор з наукової та інноваційної діяльності Уманського НУС;

О.М. Геркіял, кандидат сільськогосподарських наук, відмінник аграрної освіти та
науки І та ІІ ступенів, професор кафедри агрохімії і ґрунтознавства Уманського НУС;

І.І. Мостов'як, кандидат сільськогосподарських наук, відмінник аграрної освіти та
науки ІІІ ступеня, доцент кафедри захисту і карантину рослин, перший проректор
Уманського НУС.

І 907 **Історія**, сьогодення та перспективи Уманського національного університету садівництва (1844–2014) / За ред. О.О. Непочатенко. — Умань: Редакційно-видавничий відділ УНУС, 2014. — 268 с., іл.

У книзі висвітлено історію становлення та сьогодення Уманського національного університету садівництва з 1844 по 2014 рік. Вона знайомить читача з особливостями розвитку навчально-виховного процесу та науковими здобутками одного з найстаріших вищих аграрних навчальних закладів України.

Книга містить відомості про славетних вчених-аграрників та всіх тих, хто вніс вагомий вклад у розвиток університету. Книгу присвячено всім, хто творив і примножує славу знаної в Україні та за її межами Уманської аграрної школи.

170-РІЧЧЮ
З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ
ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ

НЕПОЧАТЕНКО
Олена Олександрівна,
ректор університету,
доктор економічних
наук, професор

Шановні читачі!

На сторінках цієї книги перед вами постає багатий та різносторонній світ Уманського національного університету садівництва – вищого аграрного навчального закладу з 170-річною історією.

За період існування університет еволюціонував від Головного училища садівництва до потужного навчально-науково-виробничого комплексу, який об'єднав науково-дослідні установи, підприємства різних форм власності та сім навчальних закладів I-II рівнів акредитації Черкаської й Одеської областей.

Як раніше, так і тепер Уманський НУС – це велика дружна родина високопрофесійних науково-педагогічних працівників, співробітників й активного, заповнятого студентства, яких об'єднує любов до рідної alma mater, вірність і відданість унікальним традиціям, прагнення до підкорення нових наукових вершин і прогресивний погляд у майбутнє.

Доказом цьому є понад 40 тисяч випускників університету, які прославляють рідний ВНЗ у всіх сферах життєдіяльності. Серед них – 32 академіки, понад 700 докторів наук і близько 2000 кандидатів наук; 23 випускники нагороджені Золотою Зіркою Героя Соціалістичної Праці, а О.Н. Парубок і Л.Й. Шліфер удостоєні цієї нагороди двічі, Герой Радянського Союзу Ю.К. Глібоко, Герої України О.С. Масельський і Л.Г. Яковишин, народні депутати України, багато науковців та відомих державних діячів, керівників підприємств, фахівців-господарників.

Університет має потужну науково-технічну базу, яка формувалася упродовж усього періоду становлення навчального закладу й удосконалюється з року в рік; багату на унікальні старовинні видання й сучасну літературу наукову бібліотеку; науково-дослідні лабораторії і виробничі підрозділи з прогресивним обладнанням.

Навчальний заклад є членом Всесвітньої асоціації університетів Magna Charta і Міжнародної асоціації наукового садівництва та підтримує дружні партнерські взаємовідносини з національними установами та навчальними закладами багатьох країн світу.

Уманський НУС є осередком сформованих упродовж двох віків 12 наукових шкіл, завдяки яким функціонує аспірантура з 18-ти та докторантура із се-

ми спеціальностей, дві спеціалізовані вчені ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій, видаються фаховий «Збірник наукових праць Уманського НУС», «Вісник Уманського НУС», збірники наукових праць молодих учених, студентських наукових праць, матеріали конференцій, журнал «Новини садівництва».

Навчальний заклад – постійний учасник міжнародних, всеукраїнських, обласних і міських виставок наукових і освітніх досягнень, а за низку успішних проектів і розробок науково-інноваційного та навчального спрямування університет нагороджено численними золотими та срібними медалями.

Разом з тим вищезазначені окремі моменти – лише незначна частина багатого досвіду та множинних досягнень, які відкриваються перед читачем на сторінках цієї книги. Сподіваюся, що наша щирість і відвертість відізвуться зацікавленням читачів і примножать славу старовинної коліски аграрної науки України – Уманського національного університету садівництва.

З повагою ректор

Олена Непочатенко

ЦИМБРОВСЬКА
Лариса Олександрівна,
завідувач музею
історії УНУС
(1988-2013 рр.)

ВІХИ ІСТОРІЇ УМАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА

9 лютого 1842 року. Прийнята урядова Постанова про відкриття садівничих закладів Росії, яка передбачала створення трьохступеневої мережі навчальних закладів з «правильного» садівництва: практичні школи при державних садах (у тому числі і в Умані в Царициному саду); кілька середніх училищ і Головне училище садівництва з повним теоретичним та практичним курсом підготовки спеціалістів.

9 серпня 1844 року. В Одесі на базі зразкового Ботанічного саду розпочав свою діяльність перший в Росії вищий садівничий навчальний заклад – Головне училище садівництва. Першим директо-

ром був призначений професор Рішельєвського ліцею, відомий зоолог і ботанік О. Д. Нордман.

6 (19) листопада 1844 року. За парти сіли перші 10 вихованців Головного училища садівництва. Навчання тривало чотири роки. Практичною базою для учнів випускного класу був Нікітський ботанічний сад у Криму.

30 березня 1859 року. «Її імператорська величність государиня Олександра Федорівна зволила передати Уманський сад Головному училищу садівництва», бо саме тут «було те найкраще місце, де природа, мистецтво і праця людини нагромадили благодатні умови для всебічного розвитку садівництва».

Переїзд з Одеси до Умані здійснився на початку вересня. Того ж таки року почалась забудова навчального містечка за проектом старшого інженера Департаменту сільського господарства М. Н. Маркова.

24 вересня 1859 року. Училище і парк відвідав імператор Олександр II.

1863–1875 рр. Посаду директора обіймав видатний вчений-ботанік і лісівник М. І. Анненков.

1865 р. Створено практичне поле, яке згодом стало основною постійною навчально-практичною базою.

8 травня 1868 року. Училище набуло статусу училища землеробства і садівництва. Випускники одержували свідоцтва – учений управитель і садівник.

1 вересня 1885 року. Заснована метеостанція, яка існує й нині та входить до мережі метеостанцій Гідрометцентру України.

1882–1886 рр. В училищі навчався майбутній відомий україно-російсько-польський вчений-ботанік І. К. Пачоський.

1892 рік. В училищі розпочали діяльність щорічні курси з підвищення сільськогосподарських знань.

27 грудня 1894 року. Відбувся перший з'їзд випускників з нагоди 50-річчя училища.

18 лютого 1903 року. Уманське землеробсько-садівниче училище було реорганізоване в училище садівництва і землеробства з двома самостійними відділеннями – садівництва і землеробства.

5 лютого 1921 року. За Постановою Раднаркому України про «Науку і вищу школу» училище реорганізовано в агротехнікум з правами вищої школи, яке мало два нижчі освітні підрозділи – садпрофшколу і агропрофшколу; були створені сучасний факультет агрономії й факультет плодоовочівництва, екології та захисту рослин.

1923 рік. При агротехнікумі було відкрито робітничий факультет для підготовки молоді до вступу у вищий навчальний заклад.

17 листопада 1927 року. За новим «Положенням про технікуми в УРСР», Правління Уманського агротехнікуму ухвалило присвоїти назву «Уманський сільськогосподарський політехнікум».

1929 рік. Дендропарк «Софіївка» (на той час «Сад імені III-го Інтернаціоналу») отримав статус державного заповідника і вийшов зі складу нашого навчального закладу.

3 листопада 1929 року. Постановою Раднаркому України політехнікум реорганізовано в Уманський сільськогосподарський інститут із садовим та рільничим факультетами.

18 червня 1930 року. Колегія Наркомзему УРСР прийняла рішення перетворити УСГІ у садово-городній, перевівши до Києва рільничий факультет.

Червень 1931 року. На базі садово-городнього інституту був створений плодово-ягідний інститут, який готував інженерів-технологів із плодово-ягідного виробництва. У цей час розсадницьку справу вів відомий вчений, професор В. Л. Симиренко.

1931 рік. Відкрито факультет заочного навчання.

1934 рік. В Уманський плодово-ягідний інститут повернено викладання овочівництва; заклад змінив назву на плодоовочевий.

1936 рік. З поверненням агрономічного факультету інститут знову отримав назву «Уманський сільськогосподарський інститут».

15 березня 1944 року. Після визволення Умані від фашистів інститут відновив свою діяльність; розпочалися ремонтно-відновлювальні роботи.

9 травня 1944 року. Студенти і слухачі підготовчих курсів приступили до навчання.

19 листопада 1944 року. У скромній обстановці було відзначено 100 років з часу заснування навчального закладу.

3 жовтня 1959 року. З нагоди 100-річчя перебування інституту в Умані та за великі успіхи у підготовці фахівців сільськогосподарського виробництва і досягнення в аграрній науці інститут нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора.

1966 рік. На базі річної школи керівних кадрів та двомісячних курсів під-

вищення кваліфікації працівників сільського господарства створено факультет підвищення кваліфікації фахівців АПК, нині факультет післядипломної освіти.

1966 рік. Створено факультет громадських професій, який об'єднав роботу творчих колективів та гуртків художньої самодіяльності. З розширенням сфери діяльності, кількості відділень та ролі у вихованні студентів у 1997 році він перейменований у факультет культури і виховання, нині Центр культури і виховання.

1969 рік. Відкрито підготовче відділення, на базі якого у 2003 році розпочав свою роботу факультет довузівського навчання.

1976 рік. Розпочала свою діяльність студентська оздоровниця – санаторій-профілакторій «Юність».

1976 рік. Відкрито економічний факультет з двома відділеннями – економічним і бухгалтерським.

1976 рік. Введено в експлуатацію навчальний корпус № 4.

1984 рік. З нагоди 140-річного ювілею, УСГІ нагороджено Почесною грамотою Президії Верховної Ради України.

18 липня 1986 року. Започаткована програма виробничої практики студентів-старшокурсників за кордоном, у країнах Європи і Америки.

16-19 вересня 1994 року. Заклад відзначив 150-літній ювілей.

4 березня 1996 року. Наказом Кабінету Міністрів України Уманському сільськогосподарському інституту надано статус Уманської сільськогосподарської академії.

16 серпня 1999 року. На базі економічного факультету створено факультет менеджменту та факультет економіки і підприємництва.

10 листопада 1999 року. Уманську сільськогосподарську академію відвідав Президент України Л.Д. Кучма.

24 жовтня 2000 року. Уманську сільськогосподарську академію перейменовано в Уманську державну аграрну академію.

4–6 жовтня 2002 року. Відбувся перший Всеукраїнський фестиваль художньої творчості вищих аграрних закладів «Софіївські зорі».

2 червня 2003 року. Уманська державна аграрна академія отримала статус Уманського державного аграрного університету.

17 лютого 2006 року було створено інженерно-технологічний факультет.

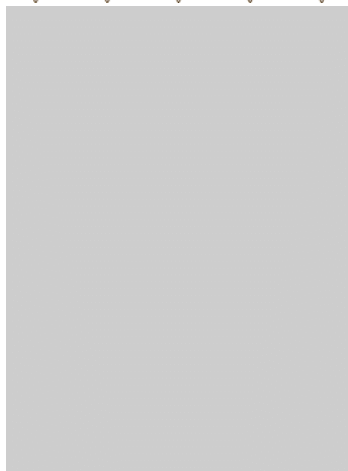
1 липня 2009 року розпочав свою діяльність факультет лісового та садово-паркового господарства.

28 грудня 2009 року університет отримав статус Уманського національного університету садівництва.

Червень 2013 року. Університет став офіційним членом МІЖНАРОДНОЇ асоціації наукового садівництва (ISHS, м. Левен, Бельгія)

Нордман
Олександр Давидович,
1844–1848 рр.

Обніський
Домінік Сигизмундович,
1849–1863 рр.

Анненков
Микола Іванович,
1863–1875 рр.

Барановський
Михайло Степанович,
1875–1881 рр.

Калиновський
Яків Миколайович,
1881–1884 рр.

Леванда
Дмитро Семенович,
1885–1905 рр.

Дубровський
Павло Михайлович,
1906–1908 рр.

Софронов
Михайло Євграфович,
1908–1910 рр.

Гончарук-Біда
Тимофій Григорович,
1911–1914 рр.

Жабикін
Іван Петрович,
1914–1917 рр.

Кухаренко-Прокопович
Михайло Андрійович,
1918–1919 рр.

Пирожков
Костянтин Миколайович,
1919–1920 рр.

Петришин
Тимофій Лукич,
1921–1923 рр.

Баран
Михайло Лукич,
1923–1925 рр.

Зюльков
Федір Іванович,
1925–1928 рр.

Ячевський
Юрій Іванович,
1928–1930 рр.

Штромвассер
Натан Борисович,
1930–1932 рр.

Барвінський
Микита Васильович,
1932–1933 рр.

Костюк
Никифор Климович,
1933–1934 рр.

Шевченко
Михайло Самсонович,
1935–1937 рр.

Філіп'єв
Петро Михайлович,
1937–1938 рр.

Орловський
Іван Олексійович,
1938 р.

Гавриш
Дмитро Захарович,
1938–1941 рр.

Білоус
Іван Іванович,
1944–1945 рр.

Барабаш
Петро Савелійович,
1945–1946 рр.

Кравченко
Іван Пилипович,
1947–1948 рр.

Пересипкін
Володимир Федорович,
1948–1952 рр.

Делеменчук
Микола Ілліч,
1952–1967 рр.

Андрієнко
Олексій Семенович,
1967–1968 рр.

Мусатов
Георгій Іванович,
1968–1973 рр.

Єрін
Микола Іванович,
1973 р.

Здоровцов
Олександр Іванович,
1973–1995 рр.

Геркіял
Олександр Михайлович,
1995–2002 рр.

Копитко
Петро Григорович,
2002–2008 рр.

Головчук
Андрій Федорович,
2008–2012 рр.

Непочатенко
Олена Олександрівна,
з 2012 р.

ФАКУЛЬТЕТ ПЛОДООВОЧІВНИЦТВА, ЕКОЛОГІЇ ТА ЗАХИСТУ РОСЛИН

Факультет бере свій початок з часів утворення Головного училища садівництва та є найстарішим серед факультетів університету. За роки його існування вищу освіту одержали понад 11 тисяч фахівців, серед них – відомі вчені і виробничники, державні діячі і парламентарі, заслужені працівники сільського господарства, герої України.

За свою історію факультет неодноразово реорганізовувався. Перші пропозиції щодо створення в училищі самостійної школи садівництва вніс у 1884 році професор Я. М. Калиновський. Проте здійснилась ця реформа лише 18 лютого 1903 року. Школа садівництва або садово-городнє відділення мали кабінети і музей з плодівництва, декоративно-городництва, технології переробки плодів і овочів. Під керівництвом інспектора відділення А. В. Петцельта працювала садова нарада.

У перших двох класах відділення учні вивчали загальні дисципліни: російську мову, історію, географію, математику, хімію, фізику, графіку, зоологію, ботаніку, православне Богослужіння і Християнський катехізис.

Починаючи з третього класу, учнів розподіляли по відділеннях, де вони

Конкурс окулірувальників

ЩЕТИНА
Сергій Васильович,
декан факультету,
кандидат с.-г. наук,
доцент

вивчали спеціальні дисципліни: загальне садівництво, плодівництво, городництво, декоративне садівництво, квітництво, дендрологію, сортознавство, деревознавство, ландшафтне садівництво, організацію садового господарства, бджільництво, шовківництво, садовий облік. Перелік суспільних наук включав політичну економію, законодавство, фінансове право, банківську справу та ін.

Студенти на практичному занятті з плодівництва

тою підготовки агрономів-інженерів плодово-ягідного виробництва, а студентів факультету городництва переводять до Ворошиловградського інституту овочевих культур (нині Луганського національного аграрного університету).

У 1934 році контингент студентів на факультеті поповнився за рахунок переведення в Умань 274 студентів Полтавського плодово-ягідного інституту, що сприяло відновленню діяльності факультету городництва.

У 1936 році факультети садівництва і городництва об'єднують в один факультет плодоовочівництва.

У 1941 році роботу факультету, як і всього університету, перервала Велика Вітчизняна війна. На чолі з деканом факультету П. Л. Іванченком студенти старших курсів відправились у військові частини. Навчання було відновлено лише в травні 1944 року. Восени того ж року відбувся перший випуск фахівців за скороченим терміном навчання. Повноцінний набір студентів вдалося здійснити лише у 1947 році в кількості 50 осіб, а всього на факультеті навчалось 252 студенти.

З 1950 року зростає увага до практичної підготовки студентів, навчання тісно поєднується з навичками у виробничих умовах. Для цього в навчальному господарстві виділяються окремі поля.

З 1962 року встановлено навчальне тижневе наванта

З 1921 року факультет мав назву садово-городній із чотирма випусковими кафедрами: садівництва, городництва, технології переробки плодів і овочів та декоративного садівництва.

У 1929 році факультет перейменували у плодоовочевий, а 18 червня 1930 року навчальний заклад реорганізовано в Уманський садово-городній інститут з двома факультетами: садівництва і городництва. Починаючи з червня 1931 року, інститут реорганізовують з метою

Садіння яблуневого саду

Студенти на ознайомлювальній практиці

ження на 1–4 курсах 36 годин і 30 годин – на 5 курсі, навчальний рік розділено на два семестри, які завершувались екзаменаційними сесіями.

У 1968 році на факультеті відкрито спеціалізацію «Зберігання і переробка плодів і овочів», ведеться підготовка агрономів-технологів.

З 1974 року вводяться нові навчальні плани, які вирізняються новими дисциплінами та можливістю призначення студентів під час виробничої практики на керівні посади. В

цей час на факультеті навчалось 519 студентів: 256 плодоовочівників і 263 технологи.

З 1986 року на факультеті відкривається спеціалізація «Вирощування рослин у закритому ґрунті» з щорічним плановим набором 25 осіб. Їх перший випуск відбувся 1991 року. В цей же час активно розвиваються міжнародні зв'язки, здійснюється обмін викладачами, аспірантами, студентами. Факультет підтримує зв'язки із зарубіжними навчальними закладами: Каліфорнійським, Берлінським університетами, Познанською, Варшавською, Люблінською різними академіями.

З часів незалежності України навчання на факультеті проводиться за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, спеціаліст, магістр за такими спеціальностями і напрямками як: «Плодоовочівництво і виноградарство», «Технології закритого ґрунту», «Захист рослин», «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування», «Прикладна екологія та збалансоване природокористування (за галузями)».

У 1998 році виокремлено спеціальність «Технологія зберігання, консервування та переробка плодів і овочів», а в 2004 році – «Технологія зберігання і переробки зерна». В 2001 році було відкрито новий напрям підготовки «Лісове і садово-паркове господарство»,

Викладачі факультету на науково-виробничому семінарі

Захист дипломних робіт студентами-випускниками

а в 2005 році – напрям «Захист рослин». З 2001 по 2005 роки при факультеті випускались також фахівці зі спеціалізації «Лікарські рослини». В червні 2006 року на базі факультету плодоовочівництва і виноградарства створено два окремих факультети: інженерно-технологічний зі спеціальностями «Технологія зберігання, консервування та переробка плодів і овочів» і «Технологія зберігання і переробки зерна» та плодоовочівництва і лісівництва зі спеціальностями «Плодоовочівництво і виноградарство», «Захист рослин» та «Лісове і садово-паркове господарство». Факультет об'єднував вісім кафедр (овочівництва, плодівництва і виноградарства, біології, лісового господарства, садово-паркового господарства, захисту і карантину рослин, екології та безпеки життєдіяльності і фізичного виховання). У 2008 році розпочато підготовку фахівців з нового напрямку «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування», що належить до галузі знань природничі науки. В 2010 році було відкрито ще дві нові спеціальності «Лісове господарство» та «Технології закритого ґрунту». В 2012 році одержано позитивне рішення щодо відкриття спеціальності «Екологія та охорона навколишнього середовища», в 2013 році – «Прикладної екології та збалансованого природокористування (за галузями)».

Заочна форма навчання на факультеті бере свій початок з 1930 року. До Великої Вітчизняної війни було підготовлено 124 фахівця агронома-плодоовочівника. У 1974 році навчалось 372 студенти, а нині навчається 287 осіб. У різні роки методистами для роботи з студентами заочниками були: Г. В. Філіпова, С. В. Орехова, В. І. Радчук, В. В. Федорович, О. М. Бурлака, А. В. Прокопенко, О. В. Гунич, Н. М. Чала, нині працює Ю. М. Михайловин.

Практичні заняття з фітопатології

У червні 2011 року (наказом ректора № 20-10/141) факультет вже вкотре було

Дозвілля студентів «Проводи зими»

розділено на два факультети: лісового і садово-паркового господарства та плодоовочівництва, екології та захисту рослин.

На даний час факультет має загальний контингент студентів 820 осіб, з них на денній формі – 533 особи (плодоовочівників 319, захисників рослин і екологів по 107 осіб). Він складається з 5 кафедр (овочівництва, плодівництва і виноградарства, захисту і карантину рослин, біології, екології та безпеки життєдіяльності), на

яких працює 8 докторів наук, професорів; 27 кандидатів наук, доцентів; 9 кандидатів наук старших викладачів і 11 асистентів.

Деканами факультету в різні роки були: Ю. Р. Ланцький (1903–1905), А. В. Петцельт (1905–1913), А. І. Мальта (1913–1922), І. І. Корабльов (1922–1925), М. Є. Софронов (1928–1929), В. О. Цешковський (1931–1932), І. І. Білоус, П. Л. Іванченко (1941), М. В. Алексєєва (1948–1953), І. Т. Авдєєв (1954–1956), Н. К. Розгон (1957–1962), С. Є. Сапаций (1963–1967), О. С. Андрієнко (1968–1980), Л. С. Обіход (1980–1998), Ю. В. Коларьков (1998–2006), І. І. Мостов'як (2006–2012), у даний час факультет очолює доцент С. В. Щетина. В різні роки заступниками декана були: А. О. Красноштан, В. І. Лихацький, Ю. В. Коларьков, А. Ю. Токар, І. І. Мостов'як, З. М. Захарченко, М. І. Парубок, С. В. Щетина. Нині заступниками декана є: Г. Я. Слободяник, Р. В. Яковенко, О. О. Фоменко. Диспетчерами-методистами факультету були А. П. Семидетнова (1963–1981), Л. Г. Варлащенко (1981–1989), К. В. Білоножко (1989–1990), Л. М. Нестеренко (1991), Л. Ф. Демченко (1992–2010), нині працює Л. В. Кравченко.

Студенти-екологи на навчальній практиці

На факультеті створена багата традиціями школа підготовки висококваліфікованих фахівців, становлення якої пов'язано з іменами відомих вчених, акаде-

міків, професорів: М. І. Анненков, В. В. Пашкевич, М. Є. Софронов, С. М. Вуколов, І. І. Кора бльов, П. Г. Шитт, В. І. Едельштейн, В. П. Муравйов, Л. М. Ро, М. І. Лопатін, С. С. Рубін, М. Ф. Любочка, Г. І. Форост, С. Х. Дука, П. А. Власюк, М. М. Шкварук, М. В. Алексєєва, В. Ф. Пересипкін, П. М. Білецький, В. В. Скрипник. Нині наукові школи очолюють доктори наук, професори, академіки: З. М. Грицаєнко, О. І. Улянич, В. І. Лихацький, В. П. Карпенко, О. В. Мельник, В. В. Заморський, Ю. П. Яновський, С. П. Сонько.

Навчання здійснюється за новими навчальними програмами і передовими технологіями, на сучасній матеріальній базі, з відповідним технічним обладнанням у наукових, навчальних та проблемних лабораторіях під керівництвом досвідчених фахівців: В. В. Манзія, В. П. Майбороди, Р. В. Яковенка, П. А. Головатого З. І. Ковтунюк, А. Г. Тернавського, Г. Я. Слободяник, С. В. Щетини, В. В. Кецкало, Р. М. Притуляка, Л. В. Розборської, І. Б. Леонтюк, О. В. Голдриги, А. С. Меркушиної, Ж. П. Шевченко, О. Є. Недвиги, І. В. Крикунова, С. В. Суханова, І. С. Кравець, М. Я. Мусатенка, І. І. Мостов'яка, С. М. Мостов'як, О. Г. Сухомуд, В. С. Цигоди, І. П. Суханової, І. М. Гурського, О. М. Дубіна, Р. М. Буцика, Л. М. Слободяник, О. П. Накльоки, О. М. Філонової, Д. М. Адаменка, О. І. Заболотного, О. В. Василенко, Т. М. Пушкарьової, А. В. Балабак, С. І. Чепкого, М. М. Терещенка, А. М. Чаплоуцького, О. С. Шарапанюк, Н. В. Воробйової, О. М. Голубкіної, О. В. Нікітіної, В. М. Жмуденка, А. С. Слонь, О. В. Терещука та О. О. Фоменка.

Кращі студенти факультету отримують іменні стипендії Л.П. Симиренка, Верховної ради України, Президента України, міської ради. Серед студентів факультету є переможці міських, обласних та всеукраїнських спортивних змагань. Групи, які беруть активну участь в житті факультету, нагороджуються грошовими преміями, поїздками з екскурсіями по історичних місцях України.

Дозвілля студентів – «Студентська весна»

На базі факультету проводяться Міжнародні та Всеукраїнські науково-практичні конференції, обласні та регіональні семінари з актуальних питань сільськогосподарського виробництва.

На кафедрах факультету працюють наукові студентські гуртки, проводяться Всеукраїнські і Міжнародні олімпіади та конференції. Кафедри беруть участь у виставках досягнень науки і техніки, виставках-ярмарках виставкового центру України, а також в обласних та міських виставках наукових досягнень. Навчальною базою також є філії кафедр на виробництві: Національний дендропарк «Софіївка», Уманський тепличний комбінат, передові сільськогосподарські підприємства України. Складовою якістю підготовки фахівців є відрядження студентів на закордонну практику у спеціалізовані фермерські господарства Великої Британії, Німеччини, Австрії, Франції, Польщі, Данії, Фінляндії, Нідерландів. На факультеті з 1998 року функціонують спеціалізовані вчені ради з захисту докторських та кандидатських дисертацій – Д 74.844.01 та Д 74.844.02.

ГРИЦАЄНКО
Зінаїда Мартинівна,
завідувач кафедри,
доктор с.-г. наук, профе-
сор, академік, заслуже-
ний діяч науки і техніки

КАФЕДРА БІОЛОГІЇ

Історія кафедри біології сягає 1921 року, коли до навчальної програми з ботаніки додали морфологію, анатомію, фізіологію і систематику рослин. Теоретичний курс ботаніки упродовж 1921–1929 рр. викладав доцент В. О. Цешковський, а лабораторно-практичні заняття проводив асистент І. І. Білоус.

У 1930 р. був проведений поділ курсу ботаніки на дві самостійні дисципліни: ботаніки і фізіології рослин. Лекційні та практичні заняття з фізіології рослин проводив старший викладач Іван Іванович Білоус.

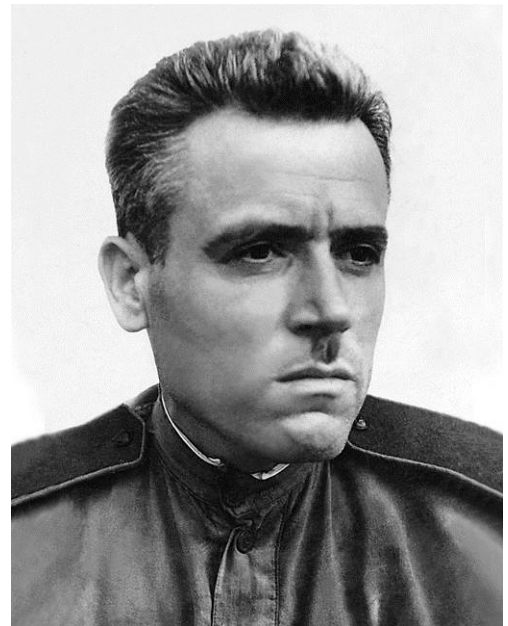
У 1934 р., за розпорядженням Головного управління навчальними закладами Наркомзему УРСР, курси ботаніки і фізіології рослин були об'єднані в одну кафедру, якою керував доцент І.

І. Білоус. Він же читав лекції і проводив лабораторно-практичні заняття з курсу фізіології рослин.

У зв'язку з постановою ВЦІК СРСР 1936 р., Всесоюзний комітет у справах вищої школи (ВКВШ) виконав переоформлення номенклатури кафедр, їх завідувачів та викладацького складу. Таким чином, у 1936 році за наказом ВКВШ в Уманському СГІ була затверджена кафедра ботаніки і фізіології рослин, завідувачем якої був призначений І. І. Білоус.

У 1939 р. за наказом ВКВШ були внесені чергові зміни в номенклатуру кафедр, у результаті яких було утворено дві самостійні кафедри: ботаніки та фізіології рослин і мікробіології (мікробіологія була від'єднана від кафедри захисту рослин). У цей час кафедрою завідував доцент І. І. Білоус, який читав курс фізіології рослин, лекції з мікробіології читав Володимир Федорович Селецький, лабораторно-практичні заняття з фізіології рослин і мікробіології проводила Юлія Терентіївна Телегань.

У 1940–1941 рр. Білоус Іван Іванович був переведений в Накромзем УРСР старшим інспектором сільськогосподарських ВНЗ, а Володимир Федорович Селецький – призначений директором Переяславської школи колгоспних

Доцент І.І. Білоус

кадрів, тому на завідування кафедри фізіології рослин і мікробіології був прийнятий кандидат біологічних наук, доцент з мікробіології Семен Андрійович Самцевич.

З поновленням у 1944 р. в УСГІ занять, кафедру фізіології рослин і мікробіології очолив доцент І. І. Білоус, асистентом кафедри була призначена Зінаїда Мойсеевна Корецька.

У 1945 р. І. І. Білоус повернувся в армію, тому тимчасово завідування кафедрою виконував завідувач кафедри ботаніки С. К. Руденко. У 1946 р. завідувачем кафедри став демобілізований з армії С. А. Самцевич, асистентом працювала З. М. Корецька.

У післявоєнні роки до кафедри фізіології рослин та мікробіології приєднали курс біохімії рослин, кафедру очолив доцент М. П. Малієнко. В цей період на кафедрі працювали доценти М. Ф. Ремінець, професор М. М. Левітов, викладачі О. А. Савицька, К. Ф. Тимошенко, Н. І. Макарова, З. М. Корецька.

У 1955 р. кафедру фізіології рослин, біохімії і мікробіології приєднали до кафедри агрохімії і ґрунтознавства, яку очолював доцент М. І. Делеменчук.

У 1967 році за наказом Міністерства сільськогосподарства СРСР (№ 235 від 22 червня) в Уманському сільськогосподарському інституті була створена самостійна кафедра мікробіології, біохімії і фізіології рослин, яку очолив кандидат біологічних наук, доцент Сапатий Семен Євдокимович.

Доцент С. Є. Сапатий (праворуч) консультує молодих викладачів – П. І. Кабана і Л. Н. Величко

Професор Ф.Д. Еммеріх

Під його керівництвом на кафедрі проводилися наукові дослідження з вивчення впливу мікроелементів і мінеральних добрив на фізіологічні процеси та продуктивність сільськогосподарських культур. Після його смерті (1975 р.) кафедру мікробіології, біохімії і фізіології рослин очолив доцент Еммеріх Фрідріх Давидович. У 1985 році він захистив докторську дисертацію, а у 1986 році йому було присвоєно звання професора кафедри. У цей період на кафедрі працювали доценти З. М. Грицаєнко, Л. Н. Величко, П. І. Кабан, А. С. Меркушина, асистент В. П. Смілянець, старші лаборанти З. І. Сорочан, Г. Г. Герасименко, препаратори Т. А. Китайгора, О. І. Синявський та О. І. Медведєва.

Наказом № 163 від 30 квітня 1987 року Ф. Д. Еммеріх був звільнений з посади завідуючого кафедри мікробіології, біохімії та фізіології рослин у зв'язку з переходом на іншу роботу.

З вересня 1987 року кафедру мікробіології, біохімії і фізіології рослин очолила доктор сільськогосподарських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Грицаєнко Зінаїда Мартинівна.

У 2003 р. до кафедри мікробіології, біохімії і фізіології рослин була приєднана кафедра ботаніки і кафедру перейменували у кафедру біології. У цей час на кафедрі працювали: доценти Л. Н. Величко, П. І. Кабан, А. С. Меркушина, З. В. Геркіял, Т. О. Кравець, В. П. Карпенко, І. Б. Леонтюк, Н. П. Голуб, М. І. Парубок, старші викладачі Л. В. Чорна, О. В. Голодрига, О. І. Заболотний, лаборанти А. К. Петренко, Л. В. Данилейченко, О. І. Левіна, Л. М. Соловей. У 2007 р. ботаніка була передана на кафедру садово-паркового господарства.

Нині кафедра має такий професорсько-викладацький склад: доктор сільськогосподарських наук, професор, академік З. М. Грицаєнко, доктор сільськогосподарських наук, професор В. П. Карпенко, кандидат біологічних наук, доцент А. С. Меркушина, кандидати сільськогосподарських наук, доценти І. Б. Леонтюк, Л. В. Розборська, О. В. Голодрига,

Доцент А. С. Меркушина готує студентів до олімпіади

Доцент О.В. Голодрига проводить лабораторно-практичне заняття з сільськогосподарської мікробіології і вірусології

сервної галузі, мікробіологія галузі: зерно і продукти його переробки та ін.; фізіологія рослин, фізіологія рослин з основами біохімії; біохімія; біохімія плодів, овочів та винограду; біологія; основи фізіології та гігієни харчування; радіобіологія й ін.

Викладачі кафедри є кураторами академічних груп та беруть активну участь в роботі Університету культури, який функціонує при кафедрі з 1966 року. За цей час проведено більше 160 зустрічей студентів та викладачів з провідними фахівцями на тематику: «Музичне мистецтво і його роль в громадському житті; Моральні якості сучасного студента; Роль сім'ї в родині та державі; Природа і людина єдині; Здоровий спосіб життя – запорука успішного навчання і творчої праці; До добробуту через духовність; Здоров'я і шкідливі звички» та багато інших.

Студентська науково-дослідна робота на кафедрі виконується у межах тематики та напрямів діяльності наукового студентського гуртка, в роботі якого беруть участь 55 студентів-дипломників різних курсів. Щорічно при кафедрі проводиться звітна наукова конференція студентів, де вони мають можливість представити результати своїх наукових досліджень та опублікувати їх в

Р. М. Притуляк, О. І. Заболотний. Навчальний процес і наукову роботу на кафедрі обслуговують старший лаборант В. С. Чернега, лаборанти А. К. Петренко, О. І. Левіна, технік-майстер В. В. Гаврилук.

На кафедрі викладаються фундаментальні та прикладні науки: сільськогосподарська мікробіологія і вірусологія; загальна мікробіологія; спеціальні курси мікробіології для студентів різних напрямів навчання, у тому числі технічна мікробіологія, мікробіологія кон-

Доцент Л. В. Розборська демонструє студентам ознаки нестачі елементів живлення у рослин

Засідання студентського наукового гуртка кафедри біології

робництва зернових культур в сівозміні при застосуванні гербіцидів, рістрегулюючих речовин і мікробіологічних препаратів» (номер державної реєстрації 0105U00560), що входить до програми наукових досліджень Уманського НУС «Оптимальне використання природного і ресурсного потенціалу агроєкосистем Правобережного Лісостепу України (номер державної реєстрації 0101U004495).

На основі глибоких всебічних фундаментальних досліджень дії гербіцидів і біологічно активних речовин на культурні рослини і бур'яни співробітниками кафедри розроблені науково обґрунтовані, екологічно безпечні, енергозберігаючі новітні технології застосування гербіцидів і біостимуляторів росту в посівах сільськогосподарських культур.

Вони лягли в основу створення інтегрованих систем захисту рослин від шкідливих організмів і були широко впроваджені у виробництво України (Черкаської, Вінницької, Кіровоградської, Хмельницької, Чернівецької, Миколаївської областей) і за кордоном.

Активне виконання науково-дослідної роботи науково-педагогічними працівниками кафедри дає змогу проводити підготовку фахівців у галузі агрономії, ознайомих з інноваційними розробками у вирощуванні продукції рослинництва та впроваджувати результати

матеріалах наукових конференцій і періодичних наукових виданнях.

На базі кафедри виконується підготовка студентів до першого та до другого етапів Всеукраїнської олімпіади з біології. За результатами Всеукраїнського етапу олімпіади студенти неодноразово посідали призові місця і нагороджувалися грамотами.

Наукова робота кафедри виконується за тематикою «Розробка новітніх технологій ви-

Доцент І. Б. Леонтюк зі студентами-дипломниками на закладанні дослідних ділянок

Доцент Р.М. Притуляк колориметрує зразки хлорофілу тритикале озимого

своєї наукової діяльності як у навчальний процес, так і у виробництво.

Починаючи із 70-х років минулого століття й донині, співробітниками кафедри опубліковано більше 759 наукових робіт з широкої проблематики в галузі фізіології рослин, мікробіології, біології, вірусології, гербології, екології, радіобіології, землеробства, рослинництва, агрохімії, агротехніки сільськогосподарських культур. Отримано 16 патентів на

винаходи, опубліковано три монографії, 10 навчальних підручників і посібників, 25 методичних розробок і рекомендацій. Дипломниками кафедри захищено 503 роботи ОКР «Бакалавра», «Спеціаліста» і «Магістра», що є вагомою формою впровадження у виробництво науково обґрунтованих, екологічно безпечних технологій застосування біологічно активних речовин у посівах сільськогосподарських культур у різних областях України.

Кафедра здійснює підготовку висококваліфікованих науково-педагогічних кадрів через аспірантуру та докторантуру. Ефективність роботи аспірантури при кафедрі підтверджується успішними захистами дисертаційних робіт, значною кількістю аспірантів та актуальністю тем дисертаційних досліджень.

При кафедрі функціонує єдина в Україні спеціалізована вчена рада із захисту дисертацій за спеціальностями 03.00.07 – мікробіологія та 03.00.12 – фізіологія рослин, завдяки якій успішно захищено понад 30 докторських та кандидатських дисертацій.

За період існування спеціалізованої вченої ради викладачами кафедри захищені: одна докторська (В. П. Карпенко) і чотири кандидатських дисертації (О. І. Заболотний, Р. М. Притуляк, А. О. Чернега, А. В. Заболотна).

На базі кафедри організуються та проводяться Міжнародні та Всеукраїнські конференції, симпозиуми, науково-

Лаборант А. К. Петренко готує матеріали для проведення лабораторно-практичних занять з мікробіології

практичні семінари з питань біологізації галузі рослинництва, на які запрошуюються як провідні науковці України та зарубіжжя, так і практики-виробничники.

Члени спеціалізованої вченої ради Д 74.844.02

На кафедрі функціонують дві науково-дослідні лабораторії – «Екологічного моніторингу в агросфері» та «Засобів боротьби з бур'янами», які сприяють залученню науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, магістрантів та студентів університету до проведення фундаментальних досліджень і здійснення прикладних розробок за пріоритетними напрямками наукової та інноваційної діяльності.

Колектив кафедри неодноразово нагороджувався дипломами та грамотами за досягнення в науково-практичній діяльності, зокрема дипломами і медалями від Міністерства аграрної політики та продовольства України «За розробку і впровадження екологічно безпечних технологій з біологізації рослинництва».

Кафедра біології гідно береже історичні, наукові та навчальні традиції і з упевненістю рухається до ще більш вагомих здобутків.

СОНЬКО
Сергій Петрович,
завідувач кафедри,
доктор геог. наук,
професор

КАФЕДРА ЕКОЛОГІЇ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Кафедра є наступницею кафедри тваринництва, яка бере свій початок з 1868 року, коли Головне училище садівництва було реорганізоване в Уманське училище землеробства і садівництва і згідно новим навчальним планом було введено курси тваринництва і ветеринарії.

У 1868 р. інспектором Уманського училища призначається статський радник Павло Григорович Анциферов (1851-1897 рр.), який закінчив Петербурзький землеробський інститут, а, згодом був також директором Імператорського Ботанічного саду (м. Ялта), і який є автором монографії «Велика рогата худоба при практичному господарстві Уманського училища землеробства і садівництва»

(1889 р.).

У 1868 р. П. Г. Анциферов, а також кандидат наук імператорського Харківського Університету Є. В. Черняєв, організують викладання предметів «Зоологія» та «Анатомія і фізіологія тварин». В 1869 році Є. В. Черняєву доручається завідування практичним полем.

Засновником шовківництва в училищі був Григорій Симонович Дерев'янка, якому У 1894 році вдалося налагодити вирощування шовкопряда методом целюлярного гренажу. Г. С. Дерев'янка, окрім теоретичних занять, керував навчальною практикою з тваринництва, організував курси шовківництва для народних вчителів.

У 1892 році Володимиром Петровичем Максимчиком була організована пасіка, яка відіграла важливу роль не тільки в навчальному процесі училища, але й стала центром безкоштовних курсів з бджільництва у південному регіоні України.

Значний внесок у викладання «Конярства» в Уманському училищі зробив корифей зоотехнічної науки Михайло Іванович Придорогін (1862–1923 рр.) – відмінний педагог, завідувач фермою дослідного господарства, автор всесвітньо відомих праць «Екстер'єр. Оцінка сільськогосподарських тварин за зовнішнім оглядом» і «Велика рогата худоба».

Павло Григорович
Анциферов (1851–1897 рр.)

*Іпполіт Іванович
Корабльов (1871–1951)*

*Мішкуров Микола Якович,
завідувач кафедри тварин-
ництва з 1948 по 1956 рр.*

*Галушка В.С.
завідувач кафедри тварин-
ництва з 1965 по 1973 рр.*

*Лановська
Марія Гаврилівна,
завідувач кафедри тварин-
ництва з 1987 по 2007 рр.*

*Стрімкі карпатські річки підкорюються
нашим екологам*

медалі. Він також є автором твору «Молочне господарство ферми Уманського училища землеробства і садівництва» (1911 р.).

У 1907 р. Департамент Землеробства відряджає на роботу в Уманське училище садівництва і землеробства фахівця з бджільництва І. І. Корабльова (1871-1951), який в 1902 р. закінчив Московський сільськогосподарський інститут, і завдяки таланту, науковій ерудиції і величезній працездатності якого пасіка Уманського училища стає центром бджільництва в Лісостеповій і Степовій зонах України. І. І. Корабльов науково обґрунтував перехід від використання вуликів-когод до прогресивніших рамкових вуликів. У 1913 р. за значний внесок у розвиток бджільництва І. І. Корабльов був нагороджений «Бронзовою медаллю в пам'ять 300-річчя Царювання Будинку Романових», а в жовтні того ж року – став кавалером ордена «Святого Станіслава третього ступеня».

У 1921–1927 рр. І. І. Корабльов організує кабінет бджільництва, виставковий павільйон-музей, кабінет шовківництва, які в 1926 році були перетворені в кафедру тваринництва.

І. І. Корабльов – один з деканів плодоовочевого факультету (з 1922 по 1925 рр.) та впродовж 10 років – завідувач

*Екологія – це не лише природа,
а й культура та архітектура*

*Навчальна практика студентів-екологів
на озері Синевір*

її завідувачі – доценти П. І. Новосельцев та І. П. Бариш, а, згодом, доцент М. Ф. Бельський. В період з 1945 по 2008 рік кафедру очолювали професори: Ф. А. Юрков, Ю. М. Шило, М. Г. Лановська; доценти: М. Я. Мішкурів, О. Ф. Гончаров, В. С. Галушко, П. П. Прилуцький, І. М. Гурський. У цей період були виконані важливі наукові дослідження: проведено порівняльну оцінку різних порід качок (О. Ф. Гончаров); вивчено вплив промислового схрещування на плодючість свиноматок (А. І. Іллінська); удосконалено методи селекційно-племінної роботи з виведення породи їздових коней (М. Я. Мішкурів); вивчено ефективність синтетичних добавок в раціонах жуйних тварин (Ю. М. Шило, В. П. Колоній); виявлено умови, що впливають на швидкість молоковіддачі у корів (В. С. Галушко); визначено поживність і якість кормів (П. П. Прилуцький); досліджено вплив різних раціонів на молочну продуктивність корів (П. І. Новосельцев); доведено доцільність використання напівцукрових буряків при відгодівлі свиней (В. Ф. Мозговий); вивчено пристосованість порід корів до машинного доїння (Р. М. Черненко); встановлена ефективність штучного роїння бджіл та поліпшення кормової бази бджільництва (А. Я. Кучерук); досліджені кормові

кафедри бджільництва та шовківництва і автор підручника «Бджільництво», який цінний і понині.

Після звільнення у 1944 році Умані від фашистів кафедра тваринництва у складі професорів Ф. О. Юркова, І. І. Корабльова і лаборанта Є. Й. Гончарук почала відновлювати майно і навчальне обладнання, а вже 9 травня цього року відновились заняття зі студентами.

В організації і зміцненні кафедри велику роль відіграли

*Мальовничі ландшафти Карпат досліджують
студенти-екологи*

якості цукрових буряків при годівлі дійних корів та відгодівлі свиней, а також вплив антибіотиків на розвиток поросят та каченят (Є. І. Луферова); вивчена ефективність різних синтетичних добавок до раціонів жуйних тварин (В. П. Колоній); вивчено питання промислового схрещування свиней (А. І. Іллінська). Під керівництвом І. І. Корабльова було досліджено температурний режим бджолиного рою у вуликах різних конструкцій. Працівники кафедри підготували низку підручників та методичних посібників, які до нині є актуальними і використовуються у викладанні нормативних дисциплін: «Технологія виробництва продукції тваринництва», «Тваринництво» та «Бджільництво».

З кінця 1990-х років починають викладатись дисципліни – «Цивільна оборона», «Безпека життєдіяльності», «Охорона праці», тому кафедру було перейменовано у кафедру «Тваринництва і безпеки життєдіяльності». В цей період на кафедрі працювали: проф. М. Г. Лановська; доценти: В. Й. Кудла, Р. М. Черненко, Г. С. Березовська, А. П. Березовський, І. М. Гурський, В. С. Цигода; викладачі: А. В. Селецька, Г. М. Рахматуллін, В. Ф. Хворостяний, В. Ф. Бурбелюк, В. П. Беркета, Б. М. Казанюк, О. М. Кислиця, П. І. Лахманюк, В. А. Цкітішвілі, В. В. Іващук; лаборанти: Л. Д. Бурлака, Т. А. Гончарук. За цей період видано навчальні посібники: «Тваринництво. Поради для фермера» та «Бджільництво» за редакцією професора М. Г. Лановської.

Державна екзаменаційна комісія оцінює дипломні роботи екологів-бакалаврів

15 серпня 2008 року кафедра тваринництва була реорганізована у випускову кафедру екології та безпеки життєдіяльності. Крім більшості викладачів колишньої кафедри тваринництва у початковому складі кафедри екології та БЖД працювали викладачі: Ю. Ю. Мазуренко (Косенко), О. В. Нікітіна, А. А. Головатюк; лаборанти: Л. В. Сорока, А. І. За харченко, О. А. Мациборко, Я. В. Лещенко.

Нині на кафедрі екології та безпеки життєдіяльності працюють: завідувач кафедри, професор, доктор геогр. н. Сонько Сергій Петрович; професор, доктор геол. н. Половка Сергій Григорович; доценти: канд. вет. н. Дубін Олександр Михайлович; канд. біол. н. Суханова Ірина Прохорівна; канд. с.-г. наук Гурський Ігор Миколайович; канд. с.-г. наук Цигода Владислав Станіславович; старші викладачі: канд. с.-г. наук Василенко Ольга Володимирівна; канд. с.-г. наук Пушкарьова Тетяна Миколаївна; канд. с.-г. наук Балабак Алла Василівна; викладач Голубкіна Ольга Марксівна; аспірант Нікітіна Ольга Володимирівна; старший лаборант Безділь Роман Васильович; лаборант Волошенюк Алла Миколаївна.

За час існування кафедри екології та БЖД викладачами опубліковано 190 наукових і навчально-методичних праць, серед яких вісім монографій, 248 статей і тез, 68 навчально-методичних розробок, п'ять курсів лекцій, три навчальні посібники з грифом Міністерства освіти і науки; виконується держбюджетна наукова тема «Розробка методологічних підходів та практичного механізму екологічно-збалансованого природокористування у сфері аграрного виробництва»; працюють навчально-наукові лабораторії біоекології ім. І. І. Корабльова, екології агропромислового виробництва, альтернативних джерел енергії; проводиться щорічна наукова конференція: «Екологія – шляхи гармонізації відносин природи та суспільства», мета якої – обмін науковою думкою, розробка та реалізація сумісних проектів, спрямованих на екологізацію природокористування.

Практичну підготовку студенти-екологи проходять під час польових практик у природних ландшафтах Поділля, Карпат, Волині та Черкащини. Доброю традицією стало проведення за активної участі студентів щорічних екологічних акцій: «Допоможи птахам Софіївки!» та «Сепарація відходів – твій внесок у охорону довкілля!».

У 2012 році кафедра випустила перших випускників бакалаврів з екології, а в 2013 році – спеціалістів. З 2014 року ліцензійований освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр» зі спеціальності «Прикладна екологія».

ЯНОВСЬКИЙ
Юрій Петрович,
завідувач кафедри,
доктор с.-г. наук,
професор

КАФЕДРА ЗАХИСТУ І КАРАНТИНУ РОСЛИН

З початку організації Середнього училища садівництва студенти вивчали фітопатологію, зоологію, ентомологію, яку викладали В. П. Муравйов, С. І. Горяїнов.

Кафедру захисту рослин в Уманському сільськогосподарському інституті було створено у 1927 році, її очолив професор М. І. Лопатін (1930–1941 рр.). Він займався хворобами плодових, польових і овочевих культур. Вивченням ентомологічних об'єктів займалися викладачі В. П. Роде і І. М. Ковтун.

За ініціативою М. І. Лопатіна при кафедрі був створений кабінет-музей хвороб і шкідників сільськогосподарських культур та лабораторія мікрофотографії, яка давала можливість як викладачам,

так і студентам більш глибоко вивчати грибкові хвороби рослин. За його участі була відкрита аспірантура зі спеціальності «Фітопатологія». За плідну діяльність М. І. Лопатін був нагороджений орденом Леніна, трьома медалями і значком «Отличник социалистического соревнования НКСХ СССР».

Є фрагментарні дані про те, що кафедра функціонувала і в роки Великої Вітчизняної війни з обмеженою кількістю студентів і викладачів.

З 1944 по 1946 рр. кафедру очолював О. Ф. Григорович, який викладав зоологію та займався вивченням біології ентомологічних видів, зокрема капустяних баридів.

З 1946 р. по 1952 рік очільником кафедри стає учасник бойових дій Великої Вітчизняної війни Пересипкін Володимир Федорович, який вивчав хвороби сільськогосподарських культур. Пізніше він працював завідувачем кафедри фітопатології, ректором Української сільськогосподарської академії, Міністром сільського господарства України, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік УААН.

Заняття з ентомології зі студентами агрономічного факультету проводить доцент О. С. Соколов (1957 р.)

Заняття з фітопатології зі студентами агрономічного факультету проводить професор С. Є. Грушовий (1959 р.)

У період з 1952 р. по 1962 р. кафедру очолював кандидат с.-г. наук Олексій Семенович Соболев. У цей час на кафедрі працював доктор с.-г. наук, професор С. Є. Грушовий (1956–1966 рр.), відомий фахівець вірусних хвороб тютюну та сільськогосподарських культур. В аспірантурі під його керівництвом навчалися Ж. П. Шевченко і О. Є. Недвига, які пізніше стали викладачами кафедри.

З 1962 по 1990 рік кафедру очолювала А. К. Ольховська-Буркова, доктор біологічних наук, професор, заслужений працівник Вищої школи України. Вона займалась вивченням біології шкідників сільськогосподарських культур. Особливої уваги заслуговують її праці з вивчення біології оленки волохатої та комплексу листовійок у садових ценозах.

З 1990 р. по 2004 р. кафедру очолювала кандидат біологічних наук, доцент Ж. П. Шевченко, професор Уманського НУС. У цей час (1995 р.) виходить з друку за її редакцією навчальний посібник «Вірусні та мікоплазмові хвороби польових культур». Нею опубліковано більше як 100 наукових статей. Має нагороди «Відмінник аграрної освіти 1-го ступеня та «Знак пошани».

У 2004 році завідувачем кафедри став доктор с.-г. наук, професор Ю. П. Яновський. Має близько 200 наукових статей, три патенти, монографію. Він є співавтором трьох навчальних посібників, інших наукових видань. Бере участь у роботі міжнародних симпозіумів, науково-практичних конференцій.

Студенти-дипломники під керівництвом професора А. К. Ольховської-Буркової проводять лабораторні дослідження

*На засіданні студентського наукового гуртка.
Справа наліво: В. І. Суша, О. Є. Недвига,
Є. М. Лук'янова*

У цей час на кафедрі відновлено аспірантуру зі спеціальності «Ентомологія». Під його керівництвом готуються до захисту кандидатські і докторські дисертації. Він є членом двох спеціалізованих вчених рад із захисту дисертаційних робіт, Комісії х регламентації пестицидів при Міністерстві екології та природокористування України, редколегії журналів «Захист і карантин рослин», «Ентомологічний журнал» міжвідомчого тематичного наукового збірника «Захист і карантин рослин». Основним напрямом його наукової діяльності є уточнення особливостей

домінантних видів та удосконалення заходів захисту від них багаторічних насаджень.

У 2008 році кафедру було перейменовано у кафедру «Захисту і карантину рослин», яка підпорядковується факультету плодоовочівництва, екології та захисту рослин.

За час роботи при кафедрі аспірантури зі спеціальностей «Фітопатологія» та «Ентомологія» були захищені дисертаційні роботи А. С Меркушиної, О. Ю. Бородая, Г. Ф. Дудник, М. О. Рябченка, М. Я. Мусатенка, І. В. Крикунова, С. М. Мостов'як, І. І. Мостов'як.

Упродовж всього часу викладачі кафедри займалися науковою діяльністю. Так, роботи О. Г. Ландер (1946–1962 рр.) присвячені вивченню чорного раку плодів, В. Є. Клок (1950–1963 рр.) – біології кукурудзяного стеблового метелика, Є. М. Лук'янової (1952 р.) – захисту кісточкових культур від хвороб, В. І. Суші (1957–1997 рр.) – біології особливостей та захисту багаторічних насаджень від основних шкідників, Є. П. Ковальського (1968–2005 рр.) – захисту багаторічних трав від шкідників.

*Визначення ураженості насаджень картоплі хворобами під керівництвом дцента
О. Є. Недвиги виконують студенти-дипломники*

*Доценти О. Г. Сухомуд і
М. Я. Мусатенко проводять обсте-
ження посівів польових культур*

читає лекції з дисциплін: «Фітопатологія» і «Родентологія» та проводить дослідження з вивчення вірусних хвороб квасолі, багаторічних бобових трав, картоплі.

Доцент кафедри М. Я. Мусатенко читає лекції з дисципліни «Ентомологія», наукова діяльність якого присвячена комплексу шкідників у ценозах польових культур.

Доцент М. Я. Крикунов читає курс лекцій з дисциплін: «Зоологія» та «Ентомологія», наукова діяльність зосереджена на захисті садових насаджень від шкідливої акарифауни.

Доцент кафедри І. І. Мостов'як читає лекції з дисципліни «Фітопатологія». Наукова робота присвячена вивченню етіології хвороб основних польових культур.

Значний вклад у роботу кафедри внесли старший викладач В. І. Германова (1964–2011 рр.), асистенти: І. Г. Волинець (2010 р.), Д. Ю. Коларьков (2006–2012 рр.), аспіранти: В. М. Загороднюк (2006), А. М. Кузьміченко (2009–2011), Ю. В. Слупіцька (2009–2011), Л. С. Шеремета (2006–2008).

Помічниками викладачів в навчально-науковому процесі були і залишаються лаборанти, починаючи ще з перших днів функціонування кафедри: ст. лаборант Л. І. Гринь, лаборанти В. П. Мусатова, Н. І. Корчинська, Л. П. Дуб, В. Є. Клок, П. К. Леонтєва, Т. Г. Діхтяр, Н. С. Липівська, М. Ю. Замаховська, Л. М. Іваницька, Г. П. Лаута, В. Муковоз, Н. Коцелюк, О. Ачкасова, Г. Г. Попова. Нині працюють на кафедрі: старший лаборант О. В. Тараненко та лаборант О. С. Климюк.

На кафедрі працює доцент, професор Уманського НУС О. Є. Недвига, яка

Доцент І. І. Мостов'як читає лекцію з фітопатології студентам факультету плодоовочівництва, екології та захисту рослин

Доцент С. М. Мостов'як зі студентами-дипломниками проводить розкопування ґрунту з метою визначення наявності шкідників

Доцент С. М. Мостов'як читає лекції з дисциплін: «Фітопатологія», «Сільськогосподарська фітопатологія», «Захист зелених насаджень», працює над докторською дисертаційною роботою зі з'ясування впливу різних чинників на складові польових ценозів.

Доцент І. С. Кравець читає курс лекцій з дисциплін: «Герботологія», «Основи карантину рослин», працює над докторською дисертацією, тематика якої пов'язана із захистом плодівих насаджень від основних

шкідливих видів.

Доцент О. Г. Сухомуд читає лекції і веде практичні заняття з дисциплін: «Фітопатологія», «Загальна мікологія», «Епіфітотіологія». Її наукова діяльність полягає у вивченні біологічних особливостей хвороб пшениці і тритикале та шляхів обмеження їх шкідливості.

Старший викладач С. В. Суханов читає лекції з дисциплін «Теоретичні основи біометоду», «Біологічний захист рослин», «Прогноз розвитку шкідливих організмів», наукова діяльність його пов'язана із вивченням основних ентомофагів і акарифагів, їх ролі в інтегрованому захисті сільськогосподарських культур від основних шкідників.

Старший викладач Д. М. Адаменко читає лекції і веде практичні заняття з дисциплін: «Інтегрований захист рослин», «Методи наукових досліджень в захисті рослин», займається вивченням стратегії захисту польових культур від основних шкідливих видів.

За час існування кафедри видано більше 30 підручників, навчальних та навчально-методичних посібників, які користуються великою популярністю серед наукової спільноти не тільки України, а й зарубіжжя.

Професор Ж. П. Шевченко консультує аспіранта і студентів

УЛЯНИЧ
Олена Іванівна,
завідувач кафедри,
доктор с.-г. наук,
професор

КАФЕДРА ОВОЧІВНИЦТВА

Кафедра овочівництва створена на базі класу (1868), а пізніше – кабінету-музею городництва (1907) Головного училища землеробства і садівництва. Засновником кабінету-музею був професор С. М. Вуколов. Упродовж 1868–1903 рр. курс садівництва і городництва читав вчений-садівник М. І. Лапін. Обладнання класу було присвячене цим дисциплінам, оскільки садівництво і городництво на той час було одним предметом. Практичні заняття проводив головний садівник училища і Царициного саду Ю. Р. Ланцький. У цей період він опублікував статті у журналі «Сад и огород» Російської спілки любителів садівництва: «Огурец нежинский», « Дафнэили яголки», «Огородничество въ Мингрелии и нижней Имеретии», «Культура спаржи в Северной Италии» (1895 р.) та ін.

Професор С. М. Вуколов завідував кабінетом-музеєм упродовж 1904–1922 рр. На той час це був єдиний науковий осередок овочівництва на території Росії. Кабінет мав багату колекцію насіння та муляжів, ручного городнього інвентарю, зразки овочів, фіксованих у розчинах, колекції шкідників і хвороб овочевих рослин, рисунки, таблиці, діаграми тощо. Кабінет складався з двох кімнат – одна для занять, друга – музей навчального та наглядного обладнання.

С. М. Вуколов розробив методику вивчення студентами городництва у відкритому і закритому ґрунті, створив колекційне поле городніх рослин на площі один гектар, де студенти проводили свої дослідження і навчальну практику. Лекції С. М. Вуколова лягли в основу підручника «Курс городництва» для професійних сільськогосподарських шкіл та шкіл садівництва України (1927 р.), посібника «Огородные культуры и огородные сортаменты на Кубани» (1928 р.).

Після реорганізації Головного училища землеробства і садівництва у сільськогосподарський технікум завідувачем кабінету з 1922 р. був призначений професор М. Є. Софронов.

З наданням навчальному закладу статусу Уманський сільськогосподарський інститут кабінет-музей було реорганізовано у кафедру овочівництва, першим завідувачем якої став професор М. Є. Софронов. На кафедрі вперше було розроблено рекомендації із застосування перегнійно-земляних горщечків для отримання ранніх і високих врожаїв овочів з відкритого ґрунту. М. Є. Софронов – автор праць «Парники и ранние овощи» (1928, 1932 рр.), «Помидоры» (1928, 1930 рр.).

*Відкриття I-го етапу
олімпіади з плодоовочівництва і виноградарства*

Восени 1930 р. на кафедрі відкриваються річні курси з садівництва і городництва для підвищення кваліфікації агрономів колгоспів, радгоспів і земських органів. У травні 1931 року організовані тримісячні курси підвищення кваліфікації викладачів спеціальних дисциплін садово-городніх технікумів.

У червні 1931 р. Уманський садово-городній інститут у результаті реорганізації одержує статус Уманського плодоягідного інституту. У зв'язку з цим факультет городництва (стаціонар і заочне відділення) разом з викладачами і студентами переведено до Ворошиловградського інституту овочевих культур. Як пізніше з'ясувалося, це був не виправданий крок, адже в Умані були вперше розроблені наукові підходи з підготовки фахівців з овочівництва.

Зростаюча потреба забезпечення населення овочами вимагала підготовки спеціалістів-овочівників, здатних вести на науковій основі овочівництво відкритого і закритого ґрунту. У 1934 році в Уманському сільськогосподарському інституті було відновлено кафедру овочівництва. Завідувачем кафедри овочівництва став доцент Є. І. Малишев (у подальшому професор Кишинівського сільськогосподарського інституту). У цей період співробітники кафедри розробляють та впроваджують нові методи досліджень в овочівництві, в результаті яких виробництву були запропоновані раціональні способи зберігання насінників моркви та інших коренеплодів. Зокрема Є. І. Малишев розробив пошаровий метод зимового зберігання коренеплодів моркви.

З 1935 до 1941 рр. кафедру очолював професор Г. І. Форост, який переведений з завідувача відділом овочівництва Мліївської дослідної станції та вніс значний вклад у розвиток кафедри. Професор Г. І. Форост видав методичні вказівки «Опыты по технике культуры огородных растений» (1922–1927 рр.), дослідив і рекомендував кращі способи збереження і зимового консервування біопалива для парникового господарства. Співробітники кафедри активно займаються селекцією овочевих культур, у результаті якої було виведено сорт кавуна Скоростиглий Фороста та парниковий сорт редиски.

З 1944 до 1947 року кафедрою завідував доцент І. П. Жабикін, якому належить розроблення методики ущільнення насаджень картоплі квасолею і горохом.

Професор В. І. Лихацький обстежує стан часнику озимого

За цей період була відновлена колекція овочевих культур, колекційний розсадник, парниково господарство та поливне поле зі зрошувальною системою площею 25 га.

У 1947–1955 рр. кафедрою завідувала доцент М. В. Алексєєва. В цей період було відновлено навчально-виробничу і наукову базу для практичної підготовки студентів і проведення досліджень науковцями кафедри овочівництва. Активізується наукова робота студентів і вперше в історії вишу створюється студентське наукове товариство (СНО), яке щорічно почало проводити наукові конференції, де студенти доповідали результати своїх наукових досліджень.

М. В. Алексєєва збирала і дослідила генетичний матеріал цибулі і часнику, що лягли в основу докторської дисертації і написання монографії «Культурные луки» (1960 р.). Впровадила у виробництво літню сівбу моркви для отримання насіння, гніздову схему висаджування насінників цибулі і моркви, розробила способи зрушення періоду спокою для цибулі ріпчастої, внутрішньо сортове схрещування моркви і цибулі, паросткову технологію хрону. У цей період на кафедрі викладачі Т. Г. Сухарева і Н. О. Модестова вперше почали вивчати безрозсадний спосіб вирощування помідора.

У 1955–1957 рр. кафедру очолив доцент О. І. Черниш, який вивчав глибину обробітку ґрунту під овочеві культури та склад поживних сумішей для виготовлення торфоперегнійних горщечків.

У 1957 році кафедра овочівництва була реорганізована у кафедру овочівництва, селекції та насінництва плодових і овочевих культур, яку очолив доцент А. М. Десятов. Він розробив методи зимового зберігання маточників капусти, створено і передано у державне сорто випробування чотири сорти груші пізніх строків досягання.

У 1966–1969 рр. кафедру очолив випускник Головного училища садівництва і землеробства (1917), відомий вчений у галузі овочівництва професор П. М. Білецький, який вніс вагомий внесок у розвиток кафедри і працював в Умані з 1961 до 1979 р. Він був професіоналом своєї справи, чудовим лектором і вихователем молоді. Велику допомогу надавав господарствам в організації овочівництва закритого ґрунту, зокрема під час будівництва одного з перших в Україні тепличних комбінатів «Київська овочева фабрика», де зроблено наукове обґрунтування забудови і роботи виконувались за його участі.

*Наукова школа доктора с.-г. наук,
професора В.І. Лихацького*

Професор плідно працював над виданнями спеціальної літератури і підручників з овочівництва. Підручник «Овочівництво» для студентів сільськогосподарських технікумів вийшов чотирма виданнями і тривалий час був настільною книгою. У співавторстві з І. С. Романом видано підручник «Овочівництво і плодівництво» (1978 р.), опубліковано монографії «Овочеві культури», «Агротехніка овочевих культур», «Парниково-тепличне овочівництво» і інші видання.

Професор П. М. Білецький є засновником наукової школи, яку починаючи з 1961 р., закінчило 11 осіб: Ю. Є. Бургарт, В. Д. Васянович, В. О. Дерев'янку, О. Я. Жук, Т. М. Кутиська, В. І. Лихацький, Н. З. Постой, Л. П. Музика, В. Г. Синецький, Г. Х. Троян, В. С. Щербина. Його учні захистили вісім кандидатських і в подальшому дві докторські дисертації та працюють у різних куточках України, а також продовжують наукові традиції і мають своїх вихованців: доктор с.-г. наук, професор В. І. Лихацький (Уманський НУС), доктор с.-г. наук, професор О. Я. Жук (НУБіП), доценти Ю. Є. Бургарт, В. Д. Васянович, Т. М. Кутиська, Г. Х. Троян працювали на кафедрі овочівництва Уманського СГІ, В. О. Дерев'янку – доцент Кіровоградського педінституту, Л. П. Музика – старший науковий співробітник Сумської с.-г. дослідної станції, В. Г. Синецький – доцент Житомирського, а В. С. Щербина – Луганського СГІ.

У 1969 р. кафедрою керував доцент К. Н. Розгон, який працював з 1956 по 1977 рр. Кирило Наумович мав великий досвід селекційної роботи з овочевими культурами і за його участі виведено сорти перцю солодкого Болгарський 20, Болгарський 79, Консервний ранній 79/68, баклажана – Довгий фіолетовий, томату – Радянський 679.

З 1969 до 1973 р. кафедру очолював доцент Ю. Є. Бургарт, відомий фахівець овочівництва. З 1973 до 1987 р. завідував кафедрою доцент В. Д. Васянович. У цей період співробітниками кафедри є Ю. Є. Бургарт, В. І. Лихацький, Т. М. Кутиська, Л. О. Реїзова, Г. Х. Троян, М. М. Овдак, лаборантами М. С. Атамась, Р. І. Задорожня, К. С. Андрієнко. За цей час зроблено значний внесок у розробку індустріальних технологій вирощування овочів, проводяться наукові конференції та семінари для виробників. Починається інтенсивний розвиток тепличного господарства в Україні і на кафедрі для навчання студентів запрошуються виробники, спеціалісти закритого

*Наукова школа доктора с.-г. наук,
професора О. І. Улянич*

защищенном грунте» (1985 р.), «Интенсивная технология возделывания овощных культур» (1988 р.), монографії «Чеснок» (Лихацький В. І., 1990), «Капустные овощные растения» (Васянович В. Д., Реїзова Л. О., 1990 р.), «Вирощування овочів у міжгосподарському теплично-овочевому комбінаті» (Гордій М. В., Васянович В. Д., 1990 р.).

Для поліпшення наукових досліджень відкривається господарська тематика, за рахунок чого проведено велику наукову роботу із закритого ґрунту, поліпшено матеріальний стан кафедри. Починаючи з 1983 р., в наступні роки, на базі кафедри проводяться республіканські семінари з овочівництва закритого ґрунту.

З 1987 до 2009 р. завідував кафедрою професор В.І. Лихацький. У 1996 році на кафедрі поновлено прийом до аспірантури. З 1996 р. професор В. І. Лихацький продовжив наукову школу овочівників, засновану професором П. М. Білецьким і підготував вісім кандидатів наук, з яких п'ять працюють на кафедрі: З. І. Ковтунюк, Г. Я. Слободяник, С. В. Щетина, О.П. Накльока, А. Г. Тернавський. У 2006 році під керівництвом професора В. І. Лихацького відкрито докторантуру, першою випускницею була О. І. Улянич і у 2010 р. захистила докторську дисертацію та отримала звання професора (2011 р.). У теперішній час у докторантурі навчаються доценти З. І. Ковтунюк і В. М. Чередниченко. На кафедрі підготовлені наукові кадри для Одеського ДАУ (В. Дубровін, Л. Попова) та Вінницького НАУ (В. Чередниченко). С. А. Вдовенко, працюючи на кафедрі з 1987 до 2004 рр., підготував докторську дисертацію та працює у Вінницькому НАУ.

З 2009 р. кафедру очолює доктор с.-г. наук, професор О. І. Улянич. Викладають навчальні дисципліни досвідчені викладачі, які поряд з навчанням студентів ведуть плідну наукову роботу. Професор О. І. Улянич працює над

ґрунту: директор Уманського тепличного комбінату М. В. Гордій і головний агроном підприємства М. К. Коржан. Відкривається спеціалізація – агроном закритого ґрунту.

Науковці кафедри у період 1970–1990 рр. працюють над науковою тематикою: «Удосконалення існуючих і розробка нових технологічних процесів і технологій в овочівництві». Було видано збірники наукових праць: «Прогрессивная технология выращивания овощных культур в открытом и

Дослідження з вивчення малопоширених видів капусти проводить доцент З. І. Ковтунюк

О. В. Василенко, О. М. Філонова, Т. В. Мельниченко.

Професор В. І. Лихацький досліджує питання удосконалення технології вирощування часнику, цибулі та інших овочевих культур, займається селекцією часнику і є автором сортів часнику озимого Софіївський і Прометей, які внесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних до вирощування на території України. Співавтор восьми патентів на корисні моделі, автор підручників та посібників з овочівництва.

Доцент З. І. Ковтунюк вивчає особливості вирощування малопоширених видів капусти: броколі, кольрабі, пекінської, китайської, японської та грибів, є співавтором трьох патентів. Доцент Г. Я. Слободяник працює над розробкою і удосконаленням технології вирощування спаржі, цибулі порей, квасолі овочевої. Доцент С. В. Щетина вивчає технологію вирощування баклажана та пастернаку. Доцент А. Г. Тернавський досліджує способи вирощування огірка у відкритому ґрунті. Доцент В. В. Кецкало вивчає елементи технології вирощування салату посівного, моркви, петрушки, буряку столового. Канд. с.-г. наук О. П. Накльока працює над удосконаленням технології вирощування перцю солодкого та баштанних культур. Канд. с.-г. наук О. М. Філонова займається вивченням

удосконаленням елементів технології вирощування зеленних та пряно-ароматичних рослин. Розробила співвідношення компонентів ґрунтосуміші для касетного способу вирощування розсади. Має вісім патентів та три свідоцтва на сорти салату посівного (2008 р.), є автором сорту салату Дослідник та шпинату городнього Малахіт. Продовжує наукову школу Білецького–Лихацького і під її керівництвом захищено чотири кандидатських дисертації, це В. В. Кецкало,

Дослідження з удосконалення агротехнології огірка проводить доцент А. Г. Тернавський

елементів технології вирощування коріандру посівного, васильків справжніх та фенхелю овочевого; канд. с.-г. наук Т. В. Мельниченко вивчає склад субстрату для розсади селери коренеплідної, займається селекцією редьки зимової. Н. В. Воробйова відшуковує способи підвищення врожайності картоплі.

Фахівцями кафедри за цей період видано: підручник «Овочівництво», посібники «Овочівництво», «Баштанництво», «Зеленні та пряносмакові овочеві культури», «Системи технологій у рослинництві», монографії «Капуста цвітна», «Салат посівний», «Агроекологічні основи вирощування коріандру посівного та васильків справжніх», а також численні наукові статті та методичні розробки, рекомендації виробництву.

Довгий час працюють на кафедрі, готують демонстраційний матеріал і обслуговують навчальний процес та колекційне поле старші лаборанти Л. М. Сидорчук, Г. О. Зелінська, Л. В. Кравченко.

На кафедрі створено навчально-наукові лабораторії з овочівництва закритого ґрунту, грибівництва та вигонки овочів. Підтримуються тісні наукові і виробничі зв'язки з навчальними закладами і науковими установами України та зарубіжних країн, зокрема з Інститутом овочівництва і баштанництва НААН України, РУП «Інститут овочівництва» Білорусь, кафедрою овочівництва Рільничої академії (Польща) і Люїнського університету (Китай).

МЕЛЬНИК

Олександр Васильович,
Заслужений діяч науки і
техніки України, завідувач
кафедри, доктор с.-г.
наук, професор

КАФЕДРА ПЛОДІВНИЦТВА І ВІНОГРАДАРСТВА

Ще в 1842 р. в Умані було створено «Школу садівничих учнів» при тодішньому Царициному саду (нині Національний дендрологічний парк «Софіївка»). З часом, мережа таких шкіл вже не забезпечувала зростаючі потреби промислового садівництва в кваліфікованих кадрах, здатних вести справу на науковій основі. Так, була визначена майбутня доля Головного училища садівництва, переведеного до Умані в 1859 р.

Із становленням і розвитком навчального закладу органічно пов'язана й історія кафедри. Не раз реорганізовуючись, вона пройшла тривалий шлях від кабінету-музею плодівництва на садовому відділенні (1903 р.), кафедри садівництва в 1921 р. до кафедри плодівництва і виноградарства – нині.

Підготовку спеціалістів вели видатні фахівці, засновники відомих наукових шкіл. У дореволюційний період (1885–1892 рр.) в Уманському училищі працював майбутній відомий вчений академік В. В. Пашкевич. Під його керівництвом в училищі створено потужну науково-практичну базу – закладено формовий, помологічний і промисловий сади, плодовий та декоративний розсадники, перший на півдні тодішньої Київської губернії виноградник; запроваджено переробку плодів та овочів, зокрема виготовлення плодово-ягідних вин тощо. У співпраці з Л. Т. Лучинським та Ю. Р. Ланцьким видано підручники з садівництва, разом із Ф. О. Крюковим вивчалися сорти плодівних рослин.

У кінці ХІХ – на початку ХХ століття в Уманському училищі активно працювали М. І. Лапін, Т. Г. Гончарук-Біда, А. І. Мальта, Ю. М. Кіркопуло, М. Є. Софронов. У 1917–1920 рр. курс плодівництва викладав М. М. Богоявленський, а в 1920–1922 рр. – А. В. Петцольд. На їх рахунку численні науково-практичні

Колектив кафедри плодівництва і виноградарства, 1985 р. Перший ряд (зліва на право): Л. О. Остринська, Л. С. Обіход, В. М. Ткаченко, О. І. Нікітіна, Г. Д. Райко; другий ряд: О. В. Руденко, В. В. За морський, О. С. Андрієнко, А. О. Грицаєнко, А. О. Красноштан, В. В. Нагорний, Г. К. Карпенчук (зав. кафедри), Я. М. Олексієнко, А. О. Бондаренко, С. Г. Власюк, Ю. І. Лециук

Сітчастий кордон у формовому саду кафедри плодівництва і виноградарства (автор проекту – доцент А.О. Грицаєнко)

наробки, що стали основою подальших досліджень для послідовників і дали можливість розширити коло важливих питань у цьому напрямку.

Значний вклад у розвиток садівничої науки вніс професор П. Г. Шитт. Як засновник наукової школи з біології і технології вирощування плодкових культур, Петро Генріхович започаткував дослідження закономірностей росту і розвитку плодкових рослин, фізіології живлення, розвитку кореневих систем та розробку інших актуальних у той час (1911–1914

рр.) проблем промислового плодівництва. Його праця «Организационный план плодового хозяйства Уманского Царицына сада» – це підсумки досліджень з садівництва.

У двадцяті-тридцяті роки минулого сторіччя в Уманському агрополітехнікумі сорти і форми плодкових рослин, насінних підщеп досліджували професори М. Ф. Любочка, Л. М. Ро, М. М. Грюнер. У 1924 р. М. Ф. Любочка очолив кафедру плодівництва, а згодом – ініціював закладання в навчально-дослідному господарстві помологічного саду з 340 сортами яблуні, чималою кількістю сортів кісточкових культур вітчизняного й іноземного походження, а також плодового саду площею 200 га.

Над проблемами плодового розсадництва в 1931–1933 рр. працював професор В. Л. Симиренко. Викладаючи розсадництво і помологію, Володимир Львович проводив дослідження з вирощування плодкових культур, результати яких знайшли відображення у книзі «Садовий розсадник».

Селекцію зимостійких абрикосів і персиків на кафедрі вів І. Т. Авдєєв (завідувач кафедри в 1939–1960 рр.). Результатом його роботи стали дві нові форми абрикоса і п'ять гібридів персика, а разом з А. М. Десятовим,

Обрізування винограду демонструє доцент В.В. Манзій (перший праворуч)

Колектив кафедри плодівництва і виноградарства, 2003 р. Перший ряд (зліва на право): В. С. Цирта, А. О. Красноштан (зав. кафедри), Л. С. Обіход, А. О. Грицаєнко, Г. Д. Райко; другий ряд: С. В. Цибенко, Л. А. За їка, О. В. Мельник, В. В. Манзій, С. Д. Чебан, С. Ю. Пермякова; третій ряд: В. В. Леус, В. А. Бондаренко, В. О. Осадчий, Л. А. Шубенко, В. П. Майборода

Г. В. Бабенком і І. Г. Головченком – цінні форми груші, сливи та яблуні.

Вагомий внесок у розвиток уманської садівничої школи зроблено у повоєнний період. Наукові досягнення попередників постійно доповнювалися працями науковців кафедри з різних напрямів садівництва і виноградарства.

В 1944–1947 рр. у сільськогосподарському інституті функціонувала кафедра виноградарства, якою завідував В. І. Слободяник. Потім курс виноградарства читався на кафедрі плодівництва доцентами І. Т. Авдєєвим, а в 1952–1961 рр. – І. Ф. Краснощокком, дос-

лідження якого були спрямовані на вивчення передсадивного обробітку ґрунту, способів нарізування чубуків і підвищення морозостійкості винограду. З 1961 по 1964 р. завідував кафедрою плодівництва і виноградарства та проводив вивчення карликових підщеп яблуні Г. В. Бабенко.

Ґрунтовні дослідження з вивчення системи утримання ґрунту в міжряддях саду, температурного режиму і фенології кореневої системи дерев, сортопідщепних комбінувань яблуні в 1964–1991 рр. проводив кандидат с.-г. наук, доцент О. С. Андрієнко. Будучи завідувачем кафедри і деканом факультету плодоовочівництва, Олексій Семенович вперше заклав промислові насадження на слаборослих підщепах та створив унікальну колекцію дерев вегетативно розмножуваних підщеп, аналогів якій немає в усій Європі.

Тривалий час (1964–1994 рр.) на кафедрі плодівництва і виноградарства працював Заслужений працівник вищої школи професор Г. К. Карпенчук та завідував нею в 1976–1992 рр. Запропонував пошарове внесення добрив, системи удобрення садів для виробництва, ефективні технології вирощування врожаїв плодів культур. Вніс вагомий вклад у зміцнення матеріально-технічної бази кафедри: створив лекційну аудиторію, лабораторії для науково-дослідної роботи студентів і фізико-хімічних аналізів та експериментальний холодильник, заклав яблуневі сади на вегетативно розмножуваних підщепах та зі вставками слаборослих підщеп. Постійно консультував об'єднання «Вінницясадвинпром», розширив співробітництво зі спорідненою кафедрою Познанської сільськогосподарської академії (Польща), співзасновник і перший головний редактор науково-виробничого журналу «Новини садівництва», автор

*Дегустацію дослідних плодів веде доктор с.-г. наук,
професор О. В. Мельник*

підручника «Спеціальне плодівництво» і співавтор посібника «Технологія виробництва плодів зерняткових культур».

В 1961–2000 рр. виноградарство викладав знатний садовод-виноградар доцент А. О. Бондаренко. Як науковець і кваліфікований методист він вивчав діагностику кореневого живлення плодових рослин, у співавторстві створив методики аналізу рослинного

матеріалу і визначення потреби яблуні в елементах мінерального живлення, підручник «Садівництво і виноградарство» та практикум з виноградарства.

Активна наукова робота кафедри плодівництва і виноградарства дозволила в 1963 р. відкрити в університеті аспірантуру з плодівництва, випускниками якої стали В. С. Трохін, А. О. Красноштан, Л. С. Обіход, І. П. Дзюбенко, А. М. Білик, Г. І. Криворучко, В. В. Осипчук, І. С. Михайлов, К. Я. Федорович, З. М. Єфремова, Й. Ф. Фогел та багато інших науковців.

Доцент А. О. Грицаєнко в 1965–2007 рр. викладав плодівництво і помологію. Досліджував вітчизняні й інтродуковані сорти яблуні за різних способів формування крон і схем садіння, обстежив західні і південно-західні регіони країни з метою виявлення перспективних для вегетативного розмноження форм грецького горіха, вивчав питання фізіології та продуктивності плодових рослин залежно від систем утримання ґрунту. Автор близько 100 друкованих праць, винаходів і підручника «Плодівництво», співавтор посібника «Методи біологічних та агрохімічних досліджень рослин і ґрунтів».

В 1992–1997 рр. кафедрою завідував професор А. О. Красноштан. Упродовж 1968–2003 рр. досліджував кореневе живлення яблуні на клонових підщепах, клонові підщепи груші, взаємовплив підщепи і прищепи; тривалий час обіймав посаду проректора з наукової роботи, керував підготовкою аспірантів і був першим головою спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій зі спеціальності плодівництво.

Професор С. Г. Власюк викладав плодівництво з 1970 по 1997 р. Вів інтродукцію та сортовивчення плодових і ягідних культур, автор монографій «Слива», «Слива і алича», посібника «Районовані та перспективні сорти плодових і ягідних порід», співавтор підручника «Садівництво і виноградарство».

На кафедрі викладали плодівництво і виноградарство, займалися селекцією плодових та ягідних культур, вивчали способи вирощування садивного матеріалу яблуні й удосконалювали системи удобрення інтенсивних насаджень яблуні і кущових ягідників за різних систем утримання ґрунту канд. с.-г. наук, асистенти С. Ю. Пермякова (2001–2003 рр.), Ю. І. Лешук (1981–2000 рр.),

*Відбором проб ґрунту в саду керує доцент
Р. В. Яковенко (третій зліва)*

В. В. Реп'яшник (1988–2001 рр.), Я. О. Дядченко (2005–2006 рр.) і Р. О. Гронюк (2005–2008 рр.), О. М. Яворський (2011 р.).

Навчальний процес забезпечували старші лаборанти, лаборанти і наукові співробітники Г. С. Коломійчук (1937–1939, 1946–1972 рр.), М. І. Кудерський (1945–1960 рр.), А. О. Солоненко (1956–1990 рр.), Н. Ф. Галузінська (1953–1977 рр.), А. М. Пустовойт (1966–1972 рр.), А. В. Селецька (1971–1979 рр.), Я. М. Олексієнко (1978–1991 рр.), В. М. Ткаченко (1978–1993 рр.), В. В. Нагорний (1980–1992 рр.), О. І. Нікітіна (1984–1990 рр.), Л. О. Остринська (1967–1996 рр.), Р. В. Длугоборський (1987–1998 рр.), Г. Д. Райко (1972–2009), Н. В. Семерніна (2007–2013 рр.). Наразі допомогу викладачам кафедри надають

старший лаборант Л. А. Заїка (з 1992 р.) і лаборант М. В. Стеценко (з 2000 р.).

Шлях від асистента до доцента кафедри плодівництва і виноградарства впродовж 1972-2011 рр. пройшла Л. С. Обіход. Викладаючи курси «Плодівництво» і «Субтропічні плодові культури», вела підготовку спеціалістів-плодоводів. Перебуваючи на посаді декана факультету плодоовочівництва і виноградарства (1980–1999 рр.), доклала чимало зусиль в удосконалення практичної підготовки фахівців-плодоводів. Досліджувала ефективність насаджень яблуні на підщепі М9, підщепи кісточкових культур. Нагороджена знаком «Знатний садовод України» та «Відмінник аграрної освіти та науки» другого ступеня.

Дослідження кореневого живлення й удобрення яблуні на різних підщепах в 1990–2013 рр. проводив доцент В. С. Цирта, які розпочав ще в 1971 р. як науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з оптимізації родючості ґрунту в плодоягідних насадженнях. На кафедрі викладав плодівництво, вів курсове проектування й активно долучався до практичної підготовки фахівців-плодоводів.

В 1995–2012 рр. викладав плодівництво доцент В. О. Осадчий. Наукову діяльність пов'язував з удосконаленням технології вирощування інтенсивних насаджень зерняткових культур і особливостями формування та обрізування

Навчальною практикою з розсадництва керує старший викладач Р. М. Буцик

плодових дерев із малооб'ємними формами крони. Керував виробничою практикою студентів і, як експерт-дорадник, консультував господарства з питань садівництва та розсадництва.

Нині на кафедрі плодівництва і виноградарства забезпечують навчальний процес і ведуть наукову роботу два доктори наук, професори, чотири кандидати наук, доценти, три кандидати наук та асистент; проходять підготовку один до-

кторант і сім аспірантів.

З 1997 року кафедру очолює доктор с.-г. наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України О. В. Мельник.

Кафедра є провідною в підготовці фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр», «Спеціаліст» і «Магістр» з плодівництва, розсадництва й виноградарства та активно забезпечує фахове садівниче спрямування спеціальностей «Плодоовочівництво і виноградарство», «Агрономія», «Захист рослин», «Садово-паркове господарство», «Технологія зберігання, консервування та переробки плодів і овочів».

Наукову діяльність кафедри спрямовано на вдосконалення існуючих і розробку нових технологій вирощування садивного матеріалу, плодів, ягід та винограду в Правобережному Лісостепу України. Так, питання біології і технології вирощування саджанців та підщеп розробляють професор О. В. Мельник, доцент В. П. Майборода, асистент В. А. Трохимчук та аспірант О. С. Шарапанюк; вивчення сортименту і конструкції насаджень плодових та ягідних культур проводять професор В. В. Заморський, асистент Л. М. Слободяник і аспірант О. Л. Голобородько.

Способи формування й обрізування крон вивчають професор О. В. Мельник, доцент П. А. Головатий, аспірант А. М. Чаплоуцький, а удобрення і утримання ґрунту – доцент Р. В. Яковенко, старший викладач Р. М. Буцик, асистент С. І. Чепкий та аспірант М. М. Терещенко. Над удосконаленням елементів технології догляду за насадженнями столового винограду працює доцент В. В. Манзій; інноваційні елементи в технології зберігання плодів розробляють професор О. В. Мельник та аспіранти Л. М. Худік, Л. М. Ременюк, Л. В. Вихватнюк.

Базою для наукових досліджень викладачів, докторантів та аспірантів кафедри є дослідно-показовий інтенсивний сад голландського типу, насадження ягідних культур і винограду, сучасні маточні насадження клонових підщеп,

*Практичне заняття з обрізування дерев
проводить доцент П. А. Головатий*

но науково-виробничий журнал «Новини садівництва», мережу дослідно-показових (пілотних) садів голландського типу, міжнародний науково-практичний семінар «Інтенсивні технології – в садівництво», міжнародні й всеукраїнські олімпіади з плодоовочівництва і виноградарства, навчальні програми «Плодівництво», «Розсадництво», «Світові агротехнології в садівництві, овочівництві і виноградарстві», поглиблену підготовку фахівців з плодівництва.

Кафедра – постійний учасник фахових науково-практичних конференцій і семінарів, виставок на місцевому, регіональному, обласному, всеукраїнському та міжнародному рівнях з проведенням майстер-класів з інтенсивного садівництва й розсадництва; активно стажується в навчальних і наукових центрах та садівничих господарствах України, Європи та США; має членство в міжнародному союзі наукового садівництва (ISHS); веде співробітництво з компаніями-роботодавцями.

Результатом діяльності науковців кафедри є підтверджені патентами України унікальні розробки елементів технологій з розсадництва і садівництва та науково-практичні рекомендації для виробників садивного матеріалу й плодів.

плодовий розсадник, експериментальний холодильний і лабораторія фізико-хімічних аналізів. Діє проблемна науково-дослідна лабораторія з плодового розсадництва, в якій підготовлено одну докторську і три кандидатських дисертації.

Кафедра плодівництва і виноградарства є своєрідним генератором із запровадження світових «ноу-хау» у вітчизняне садівництво. За її ініціативи вперше в Україні започаткова-

*Практикум з дослідної справи
в плодоовочівництві і виноградарстві веде доцент
В. П. Майборода (у центрі)*

ФАКУЛЬТЕТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Факультет лісового і садово-паркового господарства Уманського національного університету садівництва є наймолодшим в університеті, акредитований за IV рівнем, здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за спеціальностями: лісове господарство; садово-паркове господарство.

Фахівці напряму підготовки «Лісове та садово-паркове господарство» на основі знань з агротехніки вирощування декоративних рослин, ландшафтного мистецтва і фітодизайну забезпечують гармонійну організацію різних територій, зон відпочинку і дозвілля населення.

Високий рівень фахової підготовки забезпечують 39 викладачів, з яких два доктори с.-г. наук, професори, 24 кандидатів с.-г. наук, у т.ч. 14 доцентів.

До складу факультету входять кафедри: лісового господарства, садово-паркового господарства і фізичного виховання та психолого-педагогічних дисциплін.

Факультет був створений у липні 2011 року на базі напряму «Лісове і садово-паркове господарство», що був відкритий на факультеті плодоовочівництва, екології та захисту рослин. Активну участь у ліцензуванні та акредитації напряму та спеціальностей брали професори, доктори наук: Г. П. Леонтяк, В. П. Шлапак та А. Ф. Балабак.

**ЗАМОРСЬКИЙ
Олександр
Олександрович,**
декан факультету,
кандидат с.-г. наук,
доцент

Практична підготовка студентів в умовах виробництва

Практичні заняття студентів факультету з озеленення

Першим в.о. декана факультету було призначено кандидата с.-г. наук, доцента Ковальчука Ігоря Васильовича, який розпочав роботу над становленням та розвитком новоствореного підрозділу університету.

З липня 2012 року факультет очолив кандидат с.-г. наук, доцент Заморський Олександр Олександрович. Заступники декана: з навчально-методичної роботи – кандидат с.-г. наук, доцент Козаченко Ірина Володимирівна, з наукової – Величко Юлія Анатоліївна, з виховної – Кульбіцький Володимир Леонідович, з практичної підготовки – Шпак Василь Парфенович. Диспетчери факультету: зі стаціонарної форми навчання Шевчук Інна Миколаївна, заочної – Гронюк Наталія Анатоліївна

Важливим напрямом діяльності факультету лісового і садово-паркового господарства є проведення фундаментальних наукових досліджень, розробка нових технологій та впровадження їх у навчальний процес і виробництво. Базою для наукової роботи співробітників, аспірантів і студентів є лісові угіддя, паркові зони і дослідні сади університету.

Велика увага приділяється практичній підготовці. Студенти факультету після III курсу мають можливість пройти закордонне стажування у країнах з розвинутою ринковою економікою: Австралія, Великобританія, Данія, Німеччина, Польща, США, Фінляндія, Франція, Швейцарія, де покращують знання з іноземної мови, ознайомлюються з передовими технологіями, що відповідають обраній спеціальності.

Випускники за спеціальністю «Садово-паркове господарство» та спеціальністю «Лісове господарство» можуть працевлаштовуватись в: установах і підприємствах лісового господарства; науково-дослідних станціях лісівництва та садівництва; підприємствах і приватних фірмах, які займаються веденням паркового господарства та озелененням населених пунктів; територіальних органах Міністерства охорони навколишнього середовища; національних природних парках; установах та організаціях, у підпорядкуванні яких знаходяться парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, ботанічні сади, дендропарки.

ШЛАПАК
Володимир Петрович,
завідувач кафедри,
доктор с.-г. наук,
професор

КАФЕДРА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Засновником лісівничої школи був Олександр Давидович Нордман – знаний дослідник лісів і, особливо Причорномор'я та Кавказу, який відкрив новий вид – ялицю кавказьку або ялицю Нордмана.

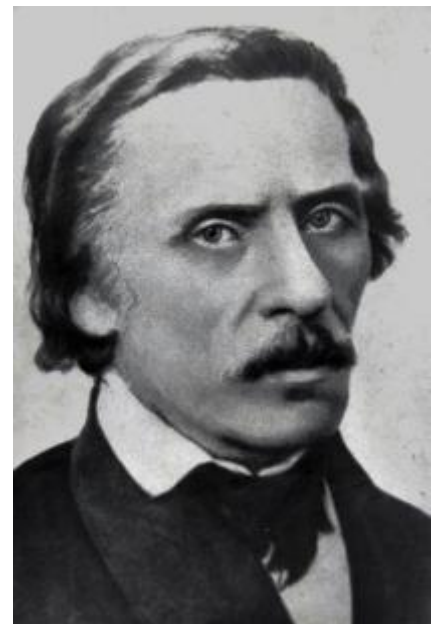
О. Д. Нордман був першим директором училища та викладачем дендрології, пізніше став професором ботаніки і зоології. Одеський період Головного училища садівництва, який тривав з 1844 до 1859 року, можна охарактеризувати як становлення ботанічних, лісівничих і зоологічних досліджень.

Поглиблене вивчення лісівничих і сільськогосподарських дисциплін відбувається завдяки призначенню на посаду директора Головного училища садівництва Миколи Івановича Анненкова.

М. І. Анненков опублікував два томи «Записок Комітету лісівництва» (1857 і 1859), навчальний підручник «Лісівництво» для Землеробської школи (1851) та два видання «Ботанічного словника» (1859 і 1878) в Санкт-Петербурзі.

Відповідно до Постанови по сільськогосподарських навчальних закладах (випуск 3, С.-Петербург, 1900 р. – С. 81–92) з 17 травня 1896 року було наказано вважати лісівництво в Головному училищі садівництва основним предметом, а програми з теорії і практики з лісівництва були перепрофільовані та розширені. Цим же розпорядженням було створено віддалене окреме лісове господарство при училищі «Білогрудівська дача».

Період з 1859 до 1929 року характеризується славетними іменами, нині знаних як викладачів, так і випускників, які присвятили своє життя лісівничим дослідженням, а саме: випускник 1899 року, невдовзі професор М. В. Ткаченко – завідувач кафедри загального лісівництва Ленінградської лісотехнічної академії; випускник 1900 року таксатор М. В. Третьяков, згодом професор цього ж ВНЗ; випускник 1903 року агролісомеліоратор академік ВА-СГНІЛ М. І. Сус; випускник 1906 року академік Т. Д. Лисенко, засновник та перший директор ВНІА ЛМІ.

Нордман
Олександр Давидович
(1803 – 1866)

*Мороз
Петро Іванович
(1935 – 2008)*

У зв'язку з реорганізацією училища в 1921 році на базі існуючих кабінетів-музеїв було організовано 13 кафедр, серед яких була і кафедра декоративного садівництва. У 1929 році у зв'язку з утворенням Уманського сільськогосподарського інституту, викладання лісівництва і декоративного садівництва скоротилось і ці предмети викладались на інших кафедрах. Так, у період з 1944 до 1948 і з 1964 до 1968 року сільськогосподарська меліорація викладалась на кафедрі землеробства, декоративне садівництво і лісівництво – на кафедрі плодівництва і виноградарства, а геодезія – на кафедрі механізації. У період з 1948 до 1964 року в інституті існувала кафедра агролісомеліорації, яку очолював А. П. Панков.

Кафедра лісівництва, меліорації та декоративного садівництва була відновлена у квітні 1948 року, яку очолив доцент М. І. Бондаренко, а з 1989 року для кафедри було затверджено нову назву – «Екології, лісівництва, меліорації та землевпорядження».

У 1982–1997 роках завідувачем кафедри працював доктор сільськогосподарських наук, професор В.І. Білоус. Науковий доробок його склав 250 праць, 10 монографій, брошури, три підручники для ВНЗ. Кафедра отримала шість авторських свідоцтв на методи селекції та сорти лісових культур, а В. І. Білоус неодноразово був учасником ВДНГ СРСР, нагороджений бронзовою та срібними медалями ВДНГ.

З 1997 року кафедра мала назву «Екології, декоративного садівництва та лісівництва», а з 2004 року – «Садово-паркового господарства», яку очолив доктор сільськогосподарських наук, професор А. Ф. Балабак. Він автор 206 публікацій, з них одного підручника, 170 наукового та 35 навчально-методичного характеру.

У 2002 році на кафедрі створена і ліцензована нова спеціальність 6.130400 «Садово-паркове господарство за напрямком 1304 «Лісове і садово-паркове господарство». Для забезпечення навчального процесу з підготовки фахівців означених спеціальностей був запрошений на кафедру доктор сільськогосподарських наук В. П. Шлапак за спеціальністю 06.03.01 – лісові культури, селекція, насінництво та озеленення міст.

У 2004–2006 роках в. о. завідувача кафедри працювала кандидат сільськогосподарських наук Л. Г. Варлащенко, а з 2006 років кафедру садово-паркового господарства за сумісництвом очолив

*Білоус
Василь Іванович
(1925 – 2013)*

*Учасники Міжнародної наукової конференції
«Другі Анненковські читання»*

професор В. П. Шлапак. Він автор і співавтор понад 230 публікацій, з них одного навчального посібника, 10 монографій, 7 методичних рекомендацій.

У цей же час на кафедру приходять працювати доктор сільськогосподарських наук Г. П. Леонтьяк. Науковий доробок вченого складає більше 120 наукових, 10 – науково-популярних і чотири – навчально-методичних роботи.

З 2007 року кафедра садово-паркового господарства реорганізовується у кафедри – «Лісівництва та екології» і «Садово-паркового господарства».

У 2007–2008 роках кафедру «Лісівництва та екології» очолив доктор сільськогосподарських наук, професор П. І. Мороз. Він автор понад 300 наукових і науково-методичних праць з екології, раціонального природокористування, охорони природи, екологічних проблем у сільському і лісовому господарствах та екологічної освіти, у тому числі 25 навчальних посібників і підручників, п'ять монографій.

З 2008 року кафедру «Лісівництва та екології» реорганізовано в кафедри «Екології» та «Лісового господарства», яку очолив кандидат сільськогосподарських наук, доцент М. В. Шемякін, науковий доробок якого складає 130 наукових і науково-методичних праці, два навчальних посібники, одна монографія та один довідник.

З 2012 року кафедру очолив доктор сільськогосподарських наук, професор В. П. Шлапак.

Інфраструктура кафедри відповідає завданням підготовки висококваліфікованих спеціалістів лісового господарства, забезпечує можливість набуття студентами сучасних теоретичних знань і практичних навичок у належному обсязі. Навчальна і технологічна практика студентів під керівництвом викладачів кафедри проводиться в лісовому урочищі «Білогрудівка» площею 454 га, яке належить ННВВ Уманського НУС. На кафедрі функціонує і розвивається наукова школа із напрямку «Лісові культури та фітомеліорація», здобутком якої є захищені 10 кандидатських дисертацій. Наукові дослідження вчених кафедри впроваджені і впроваджуються у Вінницькій, Черкаській Кіровоградській, Хмельницькій, Київській областях та інших регіонах України.

ПОЛІЩУК
Валентин Васильович,
завідувач кафедри,
кандидат с.-г. наук,
доцент

КАФЕДРА САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

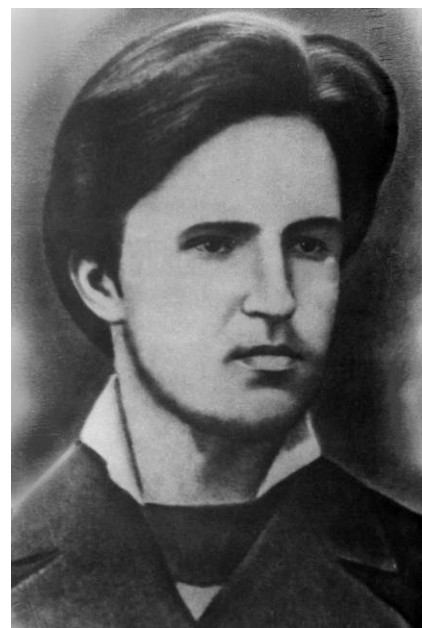
Історія садово-паркового господарства сягає витоків утворення Головного училища садівництва, в якому студенти вивчали теоретичний і практичний курс садівництва, доповнений даними про розведення лісів.

Після реформи 1861 року попит на фахівців із декоративного садівництва знизився. Курс декоративного садівництва вивчали як додаткову дисципліну. Відділ декоративного садівництва мав парк і запас землі для розвитку навчальної бази.

У 1903 році відбулась чергова реорганізація училища в Уманське середнє училище садівництва і землеробства, почали видавати свідоцтва двох спеціальностей – «учений-управитель» та «учений-

садівник». Викладання предметів садового циклу розпочиналося з III курсу. У курсі загального садівництва вивчали природно-історичні та технічні фактори росту садових рослин, загальну патологію, географію рослин. Курс декоративного садівництва включав самостійні курси квітникарства з вигонкою квітів, садову дендрологію і садове деревництво, ландшафтне садівництво або садове мистецтво. Курси організації садового господарства і садового рахівництва займали особливе місце серед решти спеціальних предметів. Кабінет декоративного садівництва був обладнаний фотокартками натури видів південної і тропічної природи, колекцією фотографій з усіх знаменитих садів і парків Західної Європи. Для квітникарства і дендрології у кабінеті були малюнки квіткових та декоративних рослин, колекції насіння квітів та дендрологічний гербарій, зібраний у Нікітському ботанічному саду.

Перші гербарні зразки рослин було зібрано ще в Одесі, в Головному училищі садівництва, де ботаніку викладав відомий дослідник флори і фауни Північного Причорномор'я, Криму і Кавказу, професор Рішельєвського ліцею О. Д. Нордман. Наступний директор – Д. С. Обніський докладав багато зусиль для поповнення та розширення гербаріїв. Після переїзду училища у 1859 році до Умані, завдяки директору М. І. Анненкову гербарну колекцію було значно поповнено. В Умані М. І. Анненков поповнив

Пашкевич
Василь Васильович
(1856–1939)

Доцент Т. О. Кравець працює над систематизацією гербарних зразків

свій «Ботанічний словник» новими видами рослин. З часом було налагоджено зв'язки з навчальними закладами, науковими товариствами, ботанічними садами, з якими проводився активний обмін гербарними колекціями.

Саме збір та гербаризація рослин сприяли публікаціям Ботанічних словників та наукових праць. В гербарному зібранні кафедри садово-паркового господарства збереглися зразки з 1840-х років, а

також об'ємний гербарій, зібраний в період навчання (1882–1886) в Уманському училищі землеробства і садівництва Й. К. Пачоського. Ним було написано працю «Флора окрестностей г. Умани».

Вивчення рослин відбувалося в училищі з I по III клас. Вивчались морфологія, анатомія, систематика і фізіологія рослин. В училищі головними посібниками були «Основний гербарій училища» і «Гербарій російської флори», який утворився за рахунок обміну гербарними зразками з Імператорською Академією Наук і зберігся у фондах гербарію в кількості 1752 зразків.

З реорганізацією Уманського середнього училища садівництва і землеробства в Уманський агротехнікум, у 1921 році було створено кафедру ботаніки та кафедру декоративного садівництва.

З 1925 року курс ботаніки викладав професор В. О. Цишковський, згодом М. І. Лопатін.

У 1936 році асистентом В. С. Горячевою було закладено колекційний розсадник, що налічував близько 800 видів однорічних і багаторічних покритонасінних рослин.

У 1938 році кафедру ботаніки очолив доцент І. Й. Оніщенко, у 1940 році – професор С. К. Руденко.

Завідувач теплично-оранжерейним комплексом В. А. Вітенко та старший лаборант Н. В. Семерніна в партерній частині перед адміністративним корпусом університету за обрізкою троянд

Доцент Ю. А. Величко надає рекомендації стосовно висаджування троянд

У повоєнні роки кафедрою продовжував керувати С. К. Руденко; викладачем кафедри працювала В. С. Горячева, з 1951 року – Т. Б. Вакар, очоливши кафедру після С. К. Руденка. З 1954 року упродовж десяти років кафедрою керував талановитий науковець В. Ф. Ніколаєв. З його приходом популярне на той час присадибне та промислове квітництво набуло особливого значення, як для навчального закладу, так і для міста. Було створено товариство кві-

тникарів–любителів, влаштовувались щорічні виставки квітів, закладались нові ділянки, збирались гербарні зразки.

Близько двох років кафедрою керував професор І. О. Коломієць, потім доценти: Т. Б. Вакар, В. А. Гаврилюк, З. В. Геркіял. У цей час на кафедрі працювали: В. С. Горячева, В. А. Гаврилюк, О. І. Жуківська, О. В. Селецька, Н. І. Кутова, їх молодші колеги – З. В. Геркіял, Т. О. Кравець, О. В. Свистун, М. І. Парубок та ін.

У 1929 році дисципліни кафедри декоративного садівництва були розподілені між іншими кафедрами Уманського сільськогосподарського інституту. Відновлення кафедри відбулося в 1948 році, очолив її М. І. Бондаренко.

На початку ХХІ століття було відкрито спеціальність садово-паркове господарство і відновлено роботу кафедри екології, лісівництва та декоративного садівництва. У 2007 році внаслідок реорганізації було створено дві кафедри: садово-паркового господарства і лісівництва та екології. У цьому ж році курс ботаніки з кафедри біології було передано на кафедру садово-паркового господарства.

Значний вклад у становлення та розвиток кафедри садово-паркового господарства зробили видатні вчені: В. В. Пашкевич (з 1885 р.) –

Професор А. Ф. Балабак та доцент М. І. Парубок визначають сортові особливості киви в оранжерейно-тепличному комплексі

*Леонтяк Г.П.
доктор с.-г. наук,
професор*

професор, заслужений діяч науки і знавець дендрології, садового і декоративного садівництва, автор підручника з садівництва (1903). М. І. Бондаренко (1948–1981 рр.) – доцент завідувач кафедри лісівництва, меліорації та декоративного садівництва, автор книги «Людина і квіти» (1975 р.); В. І. Білоус (1982–1997 рр.) – доктор с.-г. наук, професор, академік лісівничої АН України (ЛАНУ), автор підручників: «Садово-паркове мистецтво» (2001 р.), «Лісова селекція» (2005 р.), «Декоративне садівництво» (2005 р.); А. Ф. Балабак (1998–2004 рр.) – доктор с.-г. наук, професор, академік Міжнародної академії аграрної освіти, автор навчальних посібників: «Технология размножения и выращивания кизила», «Розмноження і вирощування малопоширених культур», «Лимон в декоративній культурі», «Створення живоплотів у ландшафтному дизайні».

Завідувачем кафедри садово-паркового господарства з 2007–2010 рр., був доктор с.-г. наук Г. П. Леонтяк.

З травня 2010 по березень 2011 року обов'язки завідувача кафедри виконував кандидат с.-г. наук, доцент О.О. Заморський, а з квітня по червень – професор А.Ф. Балабак, які активно проводили навчальну, наукову, методичну та організаційну роботу.

З квітня 2011 року кафедру очолює кандидат с.-г. наук, доцент В. В. Поліщук. На кафедрі відкрито лабораторію «Ландшафтної архітектури», організовано гербарну, де інвентаризовано більше 10 тис. гербарних зразків.

Кафедрі підпорядковується теплично-оранжерейний комплекс, якому більше 200 років, з колекціями субтропічних та тропічних рослин, старовинні п'ять теплиць, колекційні ділянки декоративних культур, на яких навчальна робота поєднується з науково-дослідною, а також ботанічний колекційний розсадник та лабораторія з кореневласного розмноження плодових і декоративних культур.

За останній період науковцями кафедри опубліковано більше 200 наукових праць у фахових виданнях, видано два підручники, три монографії, три навчальних посібники та 96 методичних розробок, захищено три кандидатських дисертації.

Щорічно кафедра готує понад 40 бакалаврів, спеціалістів і магістрів з напрямку підготовки «Лісове та садово-паркове господарство» денної та заочної форм навчання, які успішно захищають свої дипломні роботи перед Державною екзаменаційною комісією.

У 2013 році на виставці «Агро–2013» Міністерством аграрної політики та продовольства України кафедру було нагороджено золотою медаллю у номінації «За вагомий внесок у розробку та впровадження технологій з розмноження плодових у декоративних культур».

ЧОРНОБАБ

Іван Федорович,
завідувач кафедри,
кандидат пед. наук,
доцент

КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Фізичне виховання в життя студентів увійшло з початку заснування училища. Першим керівником курсу фізвиховання був Ф.В. Москалець.

З 1945 по 1952 рік керівником цього курсу була майстер спорту О. П. Афанасєва.

У 1952 році була створена кафедра фізичного виховання, як самостійний підрозділ інституту. Першим завідувачем став М.Г.Євстратов – один із кращих спортсменів міста, великий ентузіаст спорту, вмільний керівник. Не одне покоління молоді набиралось снаги під його керівництвом, вчилось бути сильним, здоровим, всебічно розвиненим.

Великий вклад у розвиток фізичної культури і спорту в місті і в інституті внесли В. І. Козюк, І. У. Реїзов. З 1976 року на кафедрі працює М. П. Тихомирова – одна з найдосвідченіших спеціалістів фізичної культури в місті.

Гордістю університету за останні роки є члени збірних команд України: Золотухіна Наталя – майстер спорту міжнародного класу з легкої атлетики (метання молота), бронзова призерка чемпіонату Європи; Жмуденко Ярослав – майстер спорту міжнародного класу з настільного тенісу, чемпіон Європи серед молоді, учасник XXX Олімпійських ігор у Лондоні; Мартинюк Андрій – майстер спорту міжнародного класу з легкої атлетики (метання молота), чемпіон світу серед юнаків, багаторазовий чемпіон України, рекордсмен Європи, України серед молоді; Жмуденко Яна – майстер спорту з настільного тенісу, чемпіонка і призерка чемпіонатів України серед дівчат; Буняк Дмитро – майстер спорту з важкої атлетики, бронзовий призер чемпіонату України; Гребенюк Віталій – майстер спорту міжнародного

Жмуденко Ярослав – майстер спорту міжнародного класу, учасник Олімпіади в Лондоні

*Мартинюк Андрій –
майстер спорту
міжнародного класу
з легкої атлетики*

класу з універсального бою, чемпіон світу, Європи; Дерябкін Дмитро – призер чемпіонату світу з пауерліфтингу, чемпіон Європи Марчак Вадим – майстер спорту з гирьового спорту, чемпіон світу серед юніорів.

Традиційно популярними серед студентів університету є футбол, баскетбол, волейбол, легка і важка атлетика, боротьба дзюдо, гирьовий спорт, настільний теніс.

Примножують добрі традиції університету викладачі кафедри Ю. В. Голубєв, В. І. Бурба, В. І. Пучко, М. А. Тихомиров, В. А. Миронюк, Н. М. Колібабчук, В. В. Якущечкін, Н. М. Гребінюк.

У 2012 році було проведено реорганізацію кафедри, включені дисципліни психолого-педагогічного циклу і доповнена назва кафедри: фізичного виховання і психолого-педагогічних дисциплін.

До складу кафедри ввійшли викладачі Т. О. Шевчук, Л. А. Осадча, Л. В. Лісова.

Під час вивчення психолого-педагогічних дисциплін розглядаються актуальні проблеми реформування вищої освіти в контексті вимог Болонського процесу, професійної етики, психології сучасного студента, імідж керівника, основи управління персоналом, складові педагогічної майстерності викладача вищої школи, сучасні технології в освіті та інші важливі та актуальні питання. Викладачі кафедри успішно працюють на денній та заочній формі навчання, беруть активну участь в роботі інституту післядипломної освіти, відділу аспірантури. Результати науково-дослідної діяльності використовуються у навчальному процесі.

Кафедрою проводиться подальша робота з удосконалення навчально-виховного процесу з фізичної культури і спорту, покращення та розширення спортивної бази університету з метою гармонійного виховання майбутніх спеціалістів агропромислового комплексу України.

*Буняк Дмитро – майстер спорту
з важкої атлетики*

ФАКУЛЬТЕТ АГРОНОМІЇ

Започаткування факультету розпочалось з 1868 року, коли Головне училище садівництва було реорганізоване в Уманське училище землеробства і садівництва. У цей період кандидат наук А. С. Гусаковський призначається завідувачем кафедри сільського господарства і керівником практичного поля.

У 1873–1885 рр. практичним господарством завідував досвідчений педагог і прекрасний організатор, дійсний статський радник Д. С. Леванда, а першим інспектором з підготовки агрономів-рільників був викладач землеробства і рослинництва М. К. Васильєв.

У 1903 році в училищі було утворено два відділення: садівництва й землеробства. В цей час і був офіційно започаткований агрономічний факультет. Відділенню землеробства підпорядковувались сільськогосподарська ферма, що займала 182 га, з яких 166 га становили орні землі одинадцятипільної сівозміни, кабінети – музеї землеробства, рослинництва, тваринництва, сільськогосподарська лабораторія, навчально-дослідні і колекційний розсадники, вегетаційна теплиця для проведення наукових досліджень.

У продовж 1921 – 1924 рр. викладачем курсу землеробства і першим деканом рільничого факультету був випускник училища Ф. В. Заморський. У 1924 році його змінив М. Ф. Любочка. З 1936 року факультетом керував визначний педагог і дослідник І. В. Бородін, а після війни налагоджував навчальний процес на факультеті М. Ф. Янушкін.

У різні роки факультет очолювали С. С. Рубін (1945–1946 рр.), С. К. Руденко (1946–1950 рр.), А. М. Десятов (1950–1957 рр.), С. М. Бугай (1957–1961 рр.), І. М. Демченко (1961–1962 рр.).

У 1961–1967 рр. при агрономічному факультеті було створено агрономічне відділення, що готувало агрономів-педагогів з відривом і без відриву від виробництва для сільськогосподарських шкіл і технікумів. Помічником декана факультету на цьому відділенні спочатку працював С. М. Кавцевич, а потім – М. В. Лозовський. За вісім років роботи відділенням було підготовлено 221 вчитель агрономічного профілю.

Значний вклад у розвиток і становлення факультету внесли декани: І. М. Карасюк (1962–1973 рр.), М. В. Недвига (1973–1992 рр.), В. Я. Білоножко

МАРТИНЮК
Андрій Тимофійович,
декан факультету,
кандидат с.-г. наук,
доцент

Перший випуск агрономічного факультету, 1929 р.

Випуск магістрів факультету агрономії

(1992–1997 рр.), заступники деканів: А. П. Бутило, М. Т. Дзюган, О. Б. Карнаух, І. В. Ковальчук. У різні періоди диспетчерами і методистами працювали В. П. Соловей, Л. М. Іваніцька, І. Ю. Рассадіна.

З 1997 року і по нині деканом факультету працює кандидат сільськогосподарських наук, доцент А. Т. Мартинюк. Заступниками декана є кандидати сільськогосподарських наук, доценти: М. В. Калієвський,

А. В. Новак, І. В. Прокопчук і О. Д. Черно, диспетчерами – О. А. Маціборко і В. І. Радчук.

Історичний літопис факультету прикрашають імена вчених, відомих у сільськогосподарській науці, академіків: П. А. Власюка, О. І. Душечкіна, К. А. Івановича, А. В. Манорика, К. К. Семінського, М. І. Суса, А. О. Шевченка; професорів: В. П. Гордієнка, М. М. Грюнера, А. П. Діброви, І. Г. Дирди-Лукіна, Г. П. Жемели, І. М. Єремєєва, О. В. Крисального, М. К. Крупського, М. М. Курінного, М. І. Лопатіна, Г. І. Мусатова, В. С. Подопрігори, М. К. Полякова, Є. В. Просяннікова, С. С. Рубіна, І. П. Чучмія, Т. М. Шевчука, Б. М. Шершевицького, М. М. Шкварука, Ф. М. Юхимчука та багато інших.

За час свого існування на факультеті підготовлено понад 11 тисяч агрономів, які внесли значний вклад у розвиток сільськогосподарського виробництва й аграрної науки в різних регіонах України та за її межами.

Серед його випускників двічі Герої праці О. Н. Парубок, Л. Й. Шліфер; Герої праці: М. П. Височенко, П. А. Гаврилова, М. П. Дзюба, І. О. Дяченко, А. М. Загоруйко, В. М. Кавун, Г. Й. Кузик, С. Р. Карбовський, О. А. Клімбовський, М. І. Коваленко, Р. В. Пасічник, М. В. Пріхно, П. А. Писаків, К. О. Цибенко, В. І. Хрипливий; Герої України: О. С. Масельський, Л. Г. Яковишин; заслужені агрономи: С. П. Гончар, І. Ф. Комарницький, С. С. Леміщенко, В. М. Насікан, П. Й. Пономар, Г. А. Середенко, І. П. Шульга; заслужені працівники сільськогосподарства: В. І. Давискиба, В. С. Кривий, В. О. Левченко, В. Л. Лук'янець, Ю. П. Маловічко, С. Ю. Монке, Д. К. Семенда, І. Д. Труш, В. Р. Чеберяк, І. С. Якименко, А. О. Яценко та інші.

Факультет закінчили: колишній міністр радгоспів М. П. Корж; голова Держагропрому України Ю. П. Коломієць; посол України в Білорусії І. В. Желіба; радник посольств у Англії, США й Канаді І. А. Гавва, а також керівники обласних і районних адміністрацій, великих підприємств, науководослідних установ, навчальних закладів.

Колектив факультету агрономії, 2014 р.

Багато випускників факультету стали докторами наук, професорами і кандидатами наук, доцентами, які успішно працюють на різних кафедрах університету та в інших навчальних і наукових установах України і за її межами: професор В. Я. Білоножко – завідує кафедрою екології та основ сільського господарства Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького; доктор с.-г. наук В. А. Доронін – завідує лабораторією насінництва та насіннезнавства буряків Інституту біоенергетичних культур та буряків цукрових НАНУ України; В. І. Коміренко – професор кафедри міжнародних економічних відносин Київського міжнародного університету; академік Академії економічних наук України; професор В. С. Мамалига – завідувач кафедри ботаніки, генетики та фізіології рослин Вінницького НАУ; професор С. Д. Орлов – завідувач лабораторії насінництва зернових та зернобобових культур Інституту біоенергетичних культур та буряків цукрових НАНУ України; академік Інженерної академії України С. П. Медвідь – генеральний директор НВФ «Геліо»; О. С. Осадчий – професор кафедри загального землезнавства та геології Уманського ДПУ ім. П. Тичини; В. П. Миколайко – доцент кафедри загального землезнавства та геології Уманського ДПУ ім. П. Тичини; кандидат с.-г. наук В. К. Рябчун – заступник директора з наукової роботи Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН України; кандидат с.-г. наук А. В. Моргун – заступник директора Уманської дослідно-селекційної станції Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України; доцент І. І. Мостов'як – перший проректор Уманського НУС; професор А. Ф. Бурик – завідувач кафедри менеджменту організацій; доцент А. П. Березовський – завідувач кафедри прикладної інженерії та охорони праці; доцент В. В. Поліщук – завідувач кафедри

Від'їзд експериментальної групи на практику

«Агрономія» за спеціальностями ми 7.09010101, 8.09010101 «Агрономія» та 8.09010105 «Селекція і генетика сільськогосподарських культур», які користуються попитом на ринку праці. У 2007 році на факультеті вперше в університеті була започаткована підготовка фахівців з напрямку «Процеси, машини та обладнання для агропромислового виробництва», яка згодом була передана на інженерно-технологічний факультет.

На денній і заочній формах навчається близько 1000 студентів. Обсяг і напрями підготовки формуються у відповідності з потребами сільського господарства регіону. Велика увага приділяється практичній підготовці студентів, яка з урахуванням змін сучасного сільськогосподарського виробництва постійно удосконалюється. Відповідно до наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 14.07.2010 р. № 412 факультет бере участь у проведенні експерименту з впровадження експериментальних навчальних планів підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» напрямку 6.090101 «Агрономія», яким передбачено збільшення практичної підготовки студентів з 24 до 35 тижнів.

Високий рівень фахової підготовки забезпечують понад 50 викладачів, з яких 90% мають наукові ступені та вчені звання.

У складі факультету п'ять кафедр: агрохімії і ґрунтознавства, генетики, селекції рослин та біотехнології, загального землеробства, рослинництва, хімії. Кафедри активно займаються підготовкою підручників і навчальних посібників,

садово-паркового господарства; М. І. Дяченко, А. В. Роєнко – професори кафедри менеджменту організацій; О. Є. Недвига, Ж. П. Шевченко – професори кафедри захисту і карантину рослин.

Нині на факультеті агрономії, який акредитований за IV рівнем, здійснюється підготовка бакалаврів, спеціалістів і магістрів з напрямку 090101

Декан А. Т. Мартинюк і зав. кафедри землеробства В. О. Єщенко знайомлять студентів на дослідному полі з технологією збирання буряку цукрового

Навчально-технологічна практика студентів факультету агрономії

методичних розробок та рекомендацій с.-г. виробництву. За підручниками і навчальними посібниками з агрохімії, ґрунтознавства, землеробства, кормовиробництва, методики дослідної справи, рослинництва та хімії навчаються не лише студенти нашого університету, але й інших вищих аграрних навчальних закладів України.

Важливим напрямом діяльності факультету агрономії є проведення фундаментальних наукових досліджень, розробка нових технологій та впровадження їх у навчальний процес

і виробництво. Базою для наукової роботи співробітників, аспірантів і студентів є дослідні поля і сади університету, біотехнологічна та проблемна лабораторія з утримання ґрунту в плодючих насадженнях, а також лабораторії з генетики, селекції та насінництва с.-г. культур і агроекології польових культур.

Кафедри беруть участь у проведенні досліджень за науково-технічними програмами НААН «Родючість та охорона ґрунтів», тісно співпрацюють з Інститутом ґрунтознавства і агрохімії НААН, Національним університетом біоресурсів та природокористування України, Національним центром насінництва – Селекційно-генетичним інститутом та Інститутом рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН України.

Широке міжнародне визнання здобули наукові школи, очолювані докторами наук, професорами, академіками: І.М. Карасюком, Г.М. Господаренком, О. І. Зінченком, В. О. Єщенком, П. Г. Копитком, Ф. М. Парієм. Вчені факультету займаються виведенням нових сортів пшениці, тритикале, сої, ячменю, цикорію, ріпаку, соняшника, скоростиглих гібридів кукурудзи, удосконаленням технологій вирощування

Агрофаківці на студентській спартакіаді

польових і кормових культур. Науковцями кафедр разом із студентами та іншими селекційними установами створено і внесено до реєстру сортів рослин України більше 160 сортів і гібридів с.-г. культур та одержано 75 патентів на винаходи. Серед них сорти пшениці озимої Верхняцька 20 (В. П. Сигида), Поліська 80 і Щедра Полісся (А. І. Опалко), Артеміда, спельти Зоря України і Європа (Ф. М. Парій), ярого ячменю Черкаський та 22 гібридів кукурудзи, у

т.ч. Ювілейний 60, Колективний 95М, 244МВ та ін. (І. П. Чучмій), гібрид буряка цукрового Ювілейний (Л. А. Гаврилюк), буряка кормового Адра, Київський, цукрового Аббатіса, Аватар, кукурудзи Гран 5 і 220, ріпаку Айдар, Добробут, соняшнику Заграва, Українське сонечко, тритикале Алкід (Ф. М. Парій), гібриди цикорію Уманський 90 і Уманський 95 (А. О. Яценко, В. Г. Новак), сорти груші Красива (А. М. Десятов), Уманська літня та Бере Десятова (А. І. Опалко, Ф. О. Заплічко).

На базі факультету проводяться міжнародні та всеукраїнські науково-практичні конференції, обласні та регіональні семінари, районні наради з актуальних питань сільськогосподарського виробництва. Кафедри беруть участь у виставках досягнень науки і техніки виставкового центру України, виставках-ярмарках, а також в обласних, міських та районних виставках наукових досягнень.

На кафедрах факультету працюють наукові студентські гуртки, проводяться олімпіади і конференції. Крайні студенти беруть участь у наукових студентських конференціях і олімпіадах інших навчальних закладів, де займають призові місця. Серед відмінників навчання – іменні стипендіати Президента і Верховної Ради України та М. О. Посмітного.

Невід'ємною складовою підготовки висококваліфікованих фахівців агрономічного

Краща група факультету агрономії (62-зм) на чолі з куратором професором Л. О. Рябовол

День факультету агрономії

профілю є практика студентів у спеціалізованих фермерських та інших сільськогосподарських підприємствах України, зокрема, в Миронівському хлібопродукті, агрохолдингу «Мрія», ТОВ СП «Нібулон», ТОВ ПК «Зоря Поділля», ПАТ «Зернопродукт МХП», ТОВ «Седна-Агро», ФГ «АФ «Базис», Національному центрі насіннєзнавства і сортовипробування України, Всеукраїнсь-

кому науковому інституті селекції, Кіровоградській державній сортодослідній станції, Верхняцькій дослідно-селекційній станції, Маньківській державній сортодослідній станції і за кордоном: в Австрії, Великій Британії, Данії, Німеччині, Польщі, США, Швейцарії, Фінляндії та ін.

У вільний від навчання час студенти займаються в спортивних секціях та різних відділеннях центру культури і виховання. Вони є активними учасниками народного ансамблю пісні і танцю «Хлібодари», ансамблів народного та сучасних танців «Нивка» і «Лювіна», літературно-гумористичного клубу СТЕМ «Добродії», народного духового оркестру.

Факультет підтримує тісні зв'язки з своїми випускниками двічі Героєм Соціалістичної праці, депутатом Верховної Ради О.Н. Парубком, Героєм України Л.Г. Яковишиним, народними депутатами України Г.М. Заболотним, В.В. Колесніченком, С.М. Терещуком (4-го і 6-го скликань), заслуженими діячами науки і техніки України: президентом Національної академії аграрних наук України доктором с.-г. наук, професором, академіком В.Ф. Петриченком, доктором с.-г. наук, професором, академіком НААН України В.А. Кравченком, заслуженим діячем РФ доктором с.-г. наук, професором, член-кореспондентом РАСГН А.В. Корнієнком та багатьма іншими науковцями і виробничниками.

Факультет є основним центром підготовки агрономічних кадрів для сільськогосподарських підприємств Черкаської, Кіровоградської, Вінницької та інших областей України.

*А. Т. Мартинюк, Л. Г. Яковишин,
Ю. Ф. Терещенко*

НЕВЛАД
Володимир Іванович,
завідувач кафедри,
кандидат с.-г. наук,
доцент

КАФЕДРА АГРОХІМІЇ І ҐРУНТОЗНАВСТВА

Питанню удобрення сільськогосподарських культур та поліпшенню родючості ґрунтів ще з часу Головного училища садівництва приділялась велика увага. Уже в той період в навчальній програмі поряд з іншими були такі дисципліни як геологія, ґрунтознавство, агрохімія.

Реорганізація у 1868 році Головного училища садівництва в Уманське училище землеробства сприяла розширенню досліджень як плодових, так і польових та овочевих культур.

На матеріалах дослідного поля, закладеного М. К. Васильєвим, де вивчалось удобрення рослин, була підготовлена наукова праця «Ґрунти сільськогосподарського розсадника Уманського училища», яка в 1897 році здобула високу оцінку на Київській

сільськогосподарській і промисловій виставці.

У 1921 році в навчальному закладі вводиться дисципліна ґрунтознавство, яку читає професор М.Ф. Любочка. В 1925 році ним була видана монографія «Ґрунти Уманщини».

У 1924–1926 рр. викладачі П.А.Власюк і Л.І.Тютюнник створили кабінет агрохімії. У 1926 році його було реорганізовано в кафедру агрохімії і ґрунтознавства, яку очолив у 1926 році професор О. І.Душечкін.

Випускники агротехнікуму П.А.Власюк, М.М.Шкварук, О. М.Грінченко та Г. С. Гринь, на підставі проведених досліджень в зерново-буряковій сівозміні Уманської сільськогосподарської дослідної станції, розробили наукові основи живлення рослин, завдяки яким підготували колективну дипломну роботу «Динаміка азоту, фосфору і калію та вологість ґрунту в чотирипільній сівозміні». Після успішного захисту в 1926 році робота була опублікована в працях станції і поклала початок дипломному проектуванню.

З 1929 року курс ґрунтознавства і агрохімії читав П.А.Власюк, а розділ про добрива та їх використання – С. С. Рубін. В цей період колективом кафедри досліджувались питання вапнування ґрунтів і впливу обробітку ґрунту в садах на водний і поживний режим; ефективність мінеральних добрив і мікроелементів у зерно-бурякових сівозмінах Лісостепу і особливості удобрення овочевих культур; роль окремих елементів при позакореновому підживленні.

З 1930 р. кафедру очолював академік П.А.Власюк. У цей період виходить підручник П. А. Власюка і М. М. Шкварука «Сільськогосподарське ґрунтознавство» (1932 р.) та «Методика дослідження ґрунтів» (1934 р.), С. С. Рубін видає монографії: «Підживлення плодових рослин» (1937 р.), «Удобрення

плодоовочевих культур» (1940 р.), що створило сприятливі умови для підготовки висококваліфікованих фахівців.

Професор Г.М. Господаренко доповідає про наукові досягнення університету під час Днів науки і техніки України у Китаї

У 1933 р. на кафедрі була відкрита аспірантура. Першим аспірантом був М. М. Шкварук, який у подальшому все своє життя присвятив навчальному закладу.

У 1948 – 1979 рр. кафедрою завідував кандидат сільськогосподарських наук, доцент М. І. Делеменчук. У цей час проводяться дослідження з удобрення сільськогосподарських культур П. П. Мельничуком, який вивчає удобрення ягідників і на цих матеріалах захищає кандидатську дисертацію, С. Є. Сапатий вивчає поєднане застосування органічних, мінеральних і бактеріальних добрив, Г.І.Фіщенко встановив доцільність глибокого внесення органічних добрив у поєднанні з поливом, що й стало основою докторської дисертації, М. М. Шкварук проводить унікальні дослідження розвитку кореневих систем овочевих культур та успішно захищає докторську дисертацію.

Під його керівництвом і за його активної участі в 1947 – 1948 рр. було створено музей геології та ґрунтознавства. Цей період характеризується визначним потягом молоді до знань, активним залученням студентів до наукових досліджень. Разом з викладачами кафедри вони досліджують процеси живлення польових, плодкових та овочевих культур, визначають роль макро- і мікроелементів у формуванні врожаю та поліпшенні його якості, вивчають вплив удобрення на фізичні властивості, водний, повітряний і поживний режими ґрунту, спостерігають за розвитком кореневих систем культурних рослин. Одержані в досліді матеріали публікуються в періодичній пресі, наукових рефератах, монографіях, навчальних підручниках і посібниках.

Упродовж 1946–1950 років на кафедрі проведено низку оригінальних досліджень щодо впливу мікроелементів на життєдіяльність і продуктивність шовкопряда (О.А.Колечкіна), а також дію органічних і мінеральних добрив на фізіологічний режим окисників ферментів за різних систем удобрення буряку цукрового (С. Я. Сапатий).

М. М. Шкварук і М.І. Делеменчук у 1965 р. видали підручник «Ґрунтознавство» та комплект навчальних великоформатних таблиць з цієї дисципліни.

У 1957–1963 роках під керівництвом професора М.М.Шкварука співробітники кафедри О. А. Великий, А. П. Кучеренко, Б. С. Кондратюк, Г. С. Перебитюк, П. Д. Плахотнюк, С. П. Романщак разом із спеціалістами ґрунтової партії провели широкомасштабне дослідження ґрунтів України у 92 сортодільницях, 24 плодкових господарствах Укрсадвінтресту та 270 колгоспах і радгоспах Черкаської області, за результатами яких розроблено рекомендації щодо раціонального використання землі і застосування добрив на площі понад 500 тис. га. Під керівництвом доцента А.П.Кучеренка складено карту ґрунтів Черкаської області. Для досліджуваних господарств складено ґрунтові карти, картограми показників родючості ґрунтів, вапнування, еродованих земель та розроблено конкретні заходи підвищення їх родючості й ефективного використання. Ці матеріали не втратили актуальність і до нині та використовуються в навчальному процесі.

На кафедрі розширюються наукові дослідження та підготовка науково-педагогічних кадрів. У 1964 р. зав. кафедри М. І. Делеменчук та доцент І. М. Карасюк закладають стаціонарний дослід з системами удобрення польових культур у зерново-буряковій сівозміні, який став базою для проведення тривалих наукових досліджень науково-педагогічних працівників, аспірантів та студентів. У 2006 р. стаціонарний польовий дослід кафедри агрохімії і ґрунтознавства був атестований Українською академією аграрних наук (атестат №094).

З 1979 по 2009 р. кафедру очолював доктор сільськогосподарських наук, Заслужений працівник освіти України професор І. М. Карасюк. У цей час вдосконалюється навчально-педагогічний процес, поглиблюється науково-методична робота. Під керівництвом професора І. М. Карасюка успішно виконали наукові дослідження і стали кандидатами наук: Г. М. Господаренко, А. Т. Мартинюк, В. М. Зубрицький, В. І. Невлад, О. П. Василенко, О. Д. Черно, О. Г. Сухомуд, В. С. Цигода, Л. В. Чорна, Г. І. Каричковська; під керівництвом професора

Професор І.М. Карасюк зі своїми вихованцями

застосування добрив», «Морфологічні критерії та генезис сучасних ґрунтів України», «Агрохімія мінеральних добрив»; навчальний посібник «Лабораторний і польовий практикум з ґрунтознавства».

Кафедра стала центром проведення виробничих нарад, науково-практичних конференцій. На базі кафедри у 2002 році проведено VI з'їзд ґрунтознавців та агрохіміків України. Відповідно до програми практичної частини з'їзду, розробленої вченими кафедри, проведено необхідні дослідження та видано «Путівник польової екскурсії VI з'їзду ґрунтознавців та агрохіміків України».

Кафедра взяла безпосередню участь у Міжнародних програмах з навчально-наукової роботи в країнах, що розвиваються. Доцент М. Ю. Хомчак – на Кубі, а викладач І. А. Білан – Гвінеї, були радниками проведення наукових досліджень ґрунтів та підготовки спеціалістів.

Засідання студентського наукового гуртка проводить доцент І. В. Прокопчук

Професор М.В. Недвига знайомить студентів з ґрунтовим профілем

Професор О. М. Геркіял очолював Центр навчання та підтримки приватних сільськогосподарських товаровиробників Черкаської області (2002–2005 рр.), який діяв за програмою українсько-американського проекту «Підвищення дохідності приватного сектора в сільському господарстві України запровадженням сільськогосподарського дорадництва» Експертами-дорадниками та дорадниками стали: професори – О. М. Геркіял, Г. М. Господаренко, Ю. В. Коларьков, М. В. Недвига, доценти – А. Т. Мартинюк, В. І. Невлад,

І. В. Прокопчук.

З 2009 року кафедру очолює доцент В. І. Невлад. Удосконалюється навчально-методична робота, поглиблюються наукові дослідження. Друкується монографія «Якісні ґрунти як предмет застави іпотечного предмету. Сучасні аспекти розвитку економіки», два підручники «Агрохімія»; навчальний посібник «Англо-український словник з ґрунтознавства та агрохімії», низка методичних розробок.

Експериментальні та теоретичні дослідження на кафедрі виконуються згідно з тематичними планами кафедри (№ держреєстрації 010U004495 та НТП «Родючість ґрунтів» – 03,04 МВ/30-96).

У 2013 році Міністерство аграрної політики та продовольства України відзначило колектив кафедри агрохімії і ґрунтознавства золотою медаллю за вагомий внесок у розвиток аграрного сектору в номінації «За розробку і впровадження ресурсоощадних систем удобрення сільськогосподарських культур».

*Викладачі кафедри на стаціонарному досліді
(зліва направо): В. І. Невлад, Ю. В. Новак,
І. В. Прокопчук, О. Ю. Стасіневич*

За час існування наукової школи підготовлено і захищено п'ять докторських та понад 50 кандидатських дисертацій, підготовлено і видано 10 підручників, дев'ять навчальних посібників, 12 монографій та довідників, понад 800 наукових статей.

Нині науково-педагогічні працівники проводять необхідну навчально-методичну й організаційну підготовчу роботу з відкриття нової спеціальності «Експертна оцінка ґрунтів».

Оновлюється сучасна агрохімічна лабораторія для виконання наукових досліджень науково-педагогічними працівниками, аспірантами та студентами.

ПАРІЙ
Федір Микитович,
завідувач кафедри,
доктор біол. наук,
професор

КАФЕДРА ГЕНЕТИКИ, СЕЛЕКЦІЇ РОСЛИН ТА БІОТЕХНОЛОГІЇ

За період існування кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології в університеті створено понад 150 сортів та гібридів сільськогосподарських культур, підготовлено велику кількість висококваліфікованих спеціалістів аграрного виробництва та науково-педагогічних кадрів, розроблено нові підходи в селекційних та генетичних дослідженнях рослин.

Кафедра створена у 1922 році. Очолював кафедру випускник Петрівсько-Розумовської академії Федір Васильович Мозговий. Курс генетики і селекції в той час читав Чижов Микола Васильович.

У наступні роки кафедрою керували: з 1927 по 1934 рік – професор М. М. Грюнер, з 1934 по 1937 рік – доцент С. Х. Дука, з 1937 по 1941 рік – доцент П. Л. Іванченко. Після Великої Вітчизняної війни в 1944 році керівництво кафедрою селекції і насінництва за сумісництвом доручається завідувачу кафедри рослинництва професору Є. В. Хреннікову. Він же читав курс селекції і насінництва польових культур на агрофакультеті.

У різний час на кафедрі працювали: професор Ю. П. Мірюта, професор В. Л. Симиренко (1932–1933 рр.), О. П. Радіонов, С. І. Беренштейн (1936–1938 рр.), К. В. Малуша (1938–1941 рр.), професор В. А. Кунах (2007–2009 рр.), аспіранти С. Х. Дука, І. М. Ковтун, студенти І. Х. Шиденко, Г. П. Рудковський, Т. Н Шевчук (1929–1933 рр.) – в майбутньому всі відомі селекціонери.

З 1946 по 1947 рік кафедрою керував доцент П. Л. Іванченко, а потім до 1953 року доцент А. М. Десятов; курс «Селекція і насінництво польових культур» читав науковий співробітник Верхняцької дослідної станції Л. А. Головцов.

Історія кафедри тісно пов'язана з подіями у біологічній науці, а тому після серпня 1948 року викладання курсу «Генетика» припинилось. Кафедра фактично розпалась, а її викладачів було включено до складу кафедр овочівництва і рослинництва.

Після 1963 року почалось відновлення кафедри селекції і насінництва УСГІ. Курс селекції і насінництва читав запрошений завідувач кафедри селекції і насінництва УСГА професор М. О. Зеленський.

Знову, як самостійну структуру, кафедру було організовано за ініціативою доктора сільськогосподарських наук, професора О. П. Іванова з першого вересня 1966 року. Почалась кропітка робота з добору викладачів, підвищення їхньої кваліфікації, підготовка кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру.

Аналіз активної колекції вихідного матеріалу сільськогосподарських культур у лабораторії біотехнології

З 1976 року завідувачем кафедри призначається Ю. М. Мішкурів. Склад кафедри за 1978–1984 рр. поповнили доценти В. П. Сигида і А. І. Опалко, асистенти Ф. О. Заплічко і А. Ф. Балабак. Молодий колектив кафедри виконав велику роботу з оснащення навчальних лабораторій сучасним обладнанням, покращення умов праці, написання й видання методичних посібників. Розгорнута робота з селекції пшениці озимої (доценти В. П. Сигида, А. І. Опалко),

кормового жита (доцент Ю. М. Мішкурів), індукованого мутагенезу яблуні і селекції груш (доцент Ф. О. Заплічко), кореневласного розмноження деревних культур (доцент А. Ф. Балабак). Кафедра встановила тісні зв'язки з провідними навчальними й науковими закладами, видатними вченими і педагогами світу. У 1986 році на базі кафедри було проведено V з'їзд Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова.

У 1990 році професором кафедри за конкурсом обраний доктор сільськогосподарських наук І. П. Чучмій, який в 1993 році очолив кафедру. Він автор понад 40 сортів і гібридів сільськогосподарських культур, лауреат Державних премій СРСР, Української РСР, премії ім. В. Я. Юр'єва НАН України.

Розширюється коло навчальних дисциплін і тематика наукових досліджень. При кафедрі створюється три навчальні і науково-виробничі лабораторії: з селекції і насінництва кукурудзи (завідувач професор І. П. Чучмій), біотехнології (завідувач доцент Ю. М. Мішкурів), садівництва (завідувач доцент А. Ф. Балабак). У цих лабораторіях розгорнута дослідницька робота з селекції кукурудзи, отримання садивного матеріалу картоплі і суниць на безвірусній основі, розмноження плодових культур. Налагоджено співробітництво з багатьма науковими установами, насінницькими фірмами і господарствами. За цей період, разом з іншими селекційними установами, створено і внесено до Реєстру сортів рослин України 17 гібридів кукурудзи, розгорнуто широке розмноження і реалізацію саджанців суниць на безвірусній основі, надана значна методична допомога господарствам з насінництва польових культур.

У 2004–2005 роках обов'язки завідувача кафедри виконував доцент А. І. Опалко, який продовжив наукову і навчально-методичну роботу кафедри. Було підготовлено на Державну експертизу низку сортів груші, два з яких було внесено до Реєстру сортів рослин України. Підготовлено типові програми для вищих аграрних закладів освіти з селекції плодових і овочевих культур,

Обговорення наукових проблем селекції на засіданні кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології

прикладної генетики і цитології, селекції і насінництва овочевих культур закритого ґрунту. Ним випущено підручники «Селекція плодових та овочевих культур» і «Фундук: прикладна генетика, селекція, технологія розмноження і виробництва».

З 2005 по 2007 рік кафедру очолював знаний селекціонер автор багатьох гібридів буряку цукрового та сортів цикорію коренеплідного професор А. О. Яценко. Його науковий доробок з теоретичних основ селекції цикорію коренеплід-

ного знайшов визнання не лише в Україні, а й далеко за її межами.

З 2007 року кафедру очолює відомий селекціонер, доктор біологічних наук Ф. М. Парій, який є автором понад 40 винаходів із технології селекційного процесу та 80 сортів і гібридів сільськогосподарських культур. Під його керівництвом підготовлена одна докторська та шість кандидатських дисертацій. Він активізував наукову роботу з селекції польових культур, значно розширив спектр наукових досліджень.

При кафедрі функціонують дві наукові лабораторії, основним завданням яких є проведення на сучасному рівні фундаментальних досліджень з метою поєднання наукового і навчального процесів, що сприяє підготовці фахівців вищої кваліфікації.

У науковій лабораторії генетики, селекції та насінництва сільськогосподарських культур (завідувач Ф. М. Парій) ведуться фундаментальні та прикладні дослідження з генетики та селекції сільськогосподарських рослин, проводиться розмноження створених сортів та компонентів гібридів. На дослідних ділянках лабораторії ведеться робота з селекції соняшнику, ріпаку, сої, кукурудзи, пшениці,

Робота над індивідуальними планами та звітами з наукової роботи

Ідентифікація ознаки «стерильність-фертильність» жита озимого

триликале, жита та інших сільськогосподарських культур. У результаті бага торічної праці вдалось досягти значних успіхів. Велика робота приділяється селекції соняшнику, завдяки чому біля 10% площ під цією культурою в Україні засівається гібридами Ф. М. Парія. Вперше в Україні створено та внесено до Державного реєстру сортів придатних для поширення в Україні стійкий до дії гербіциду Євролайтинг гібрид соняшнику Армагедон та два сорти пшениці спельти Зоря

України і Європа, які містять 25% білка. Одержано міжвидові гібриди пшениці м'якої та спельти, які характеризуються високими врожайністю, стійкістю до негативних умов вирощування та вмістом білка в зерні (18%). Створено гетерозисні гібриди жита озимого, які за урожайністю та адаптивністю перевищують іноземні аналоги. Загалом, співробітниками лабораторії районувано понад 40 сортів та гібридів різноманітних сільськогосподарських культур.

У лабораторії біотехнології (завідувач В.М. Майборода) проводиться мікроклональне розмноження та отримання оздоровленого садивного матеріалу різних сільськогосподарських культур (картоплі, суниці, стевії, ожини, малини). Поряд з цим ведуться широкомасштабні дослідження з клітинної інженерії. Розробляються нові підходи з використання біотехнологічних методів в селекції сільськогосподарських культур. Науковцями кафедри розроблено методики розмноження *in vitro* глоду, горобини, фундука, обліпихи. Методами клітинної селекції отримано форми цикорію коренеплідного стійкі до негативної дії абіотичних факторів, стійкі до хвороб форми жита та вівса. Використовуючи андроклінію *in vitro*, вдалось одержати гаплоїдні форми ріпаку озимого і ярого, буряків цукрових та на їх основі створити гомозиготні лінії для гетерозисної селекції.

Викладачі кафедри беруть активну участь у виданні підручників, посібників та методичних вказівок. Доцент В. П. Сигида є керівником авторського колективу з написання посібника «Біологія» для учнів 7–11 класів. У 2002–2008 рр. було випущено посібники з біології для учнів 7–9 і 10–11 класів та абітурієнтів. У 2009 році видавництво «Шкільний світ» видало три методичні розробки на базі навчального посібника «Біологія» для учнів 7–9 класів. Він є автором більше 30 методичних розробок та підручників для студентів, останні з яких «Досягнення, напрямки і завдання селекції окремих польових культур

Презентація сортів та гібридів сільськогосподарських культур, створених колективом кафедри під керівництвом Ф. М. Парія

в Україні» та «Моніторинг поля і посівів в сучасних технологіях АПК».

Славні традиції наукової школи кафедри продовжує когорта молодих вчених. Серед них доктор сільськогосподарських наук Л.О. Рябовол, кандидати сільськогосподарських наук О. В. Єщенко, С. П. Коцюба, Ж. М. Новак, О. П. Сержук, І. О. Полянецька, А. І. Любченко, Я. С. Рябовол.

Гордістю кафедри є її випускники. Загалом за історію кафедри було підготовлено

більше тисячі дипломних робіт. Багато випускників кафедри займають високі державні посади, є заслуженими працівниками сільського господарства, мають вченні звання.

У 2004 році на факультеті агрономії відкрито нову спеціальність «Генетика та селекція сільськогосподарських культур», де основною випускною кафедрою є кафедра генетики, селекції рослин та біотехнології.

При кафедрі функціонує студентський науковий гурток, на якому оприлюднюються результати дослідницької роботи студентів, обговорюються дипломні роботи з найважливіших питань тематичного плану наукових програм.

Викладачі кафедри читають лекції та ведуть практичні і лабораторні заняття на трьох факультетах більш як з 20 дисциплін.

Колектив кафедри працює з перспективою на майбутнє: ведеться робота з відкриття нової спеціальності «Насінництво та насіннезнавство», через аспірантуру та докторантуру проводиться підготовка наукових кадрів, які поповнять лави селекціонерів, розпочато роботу з отримання гібридної пшениці та тритикале, генетично модифікованих форм ріпаку, кукурудзи, соняшнику буряків тощо. Кафедра впевнено крокує вперед, забезпечуючи виконання сучасних вимог щодо розвитку освіти і науки в Україні.

ЄЩЕНКО
Володимир
Омельянович,
завідувач кафедри,
доктор с.-г. наук,
професор

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

Відповідно з повідомленнями, опублікованими в «Записках імператорського Общества сільськогосподарства южної Росії» (Одеса, 1905, №1, с.43), кафедра загального землеробства започаткована в 1868 р., а вже в 1876 р. під її дослідне поле було виділено дві десятини (2,18 га) землі. З 1929 р. її члени входили до складу кафедри агрохімії, ґрунтознавства і землеробства. В 1936 р. кафедра загального землеробства виділяється в самостійну і до 1985 р. (з перервою на німецьку окупацію) її очолює Симон Самійлович Рубін. За цей період він захистив кандидатську і докторську дисертації, став професором, лауреатом державних премій, заслуженим діячем науки, заслуженим працівником вищої школи, званою людиною

в нашій країні та за її межами. В наукових збірниках і журналах С.С. Рубіним було опубліковано 417 наукових статей. Його наукові праці перекладались на багато мов світу.

Після смерті С. С. Рубіна з 1985 по 1990 роки кафедрою завідував професор В.П.Гордієнко, а з 1990 року і понині її очолює професор В. О. Єщенко.

У довоєнні роки на кафедрі працював асистент П. М. Федченко, а в післявоєнні – асистенти Г. Д. Деркач (1946–1972 рр.), А. Ф. Чекаленко (1972–1994 рр.) і М. М. Фоменко (1995–2001 рр.), доценти Д. О. Горбатюк (1946–1969 рр.), Н. Є. Попова (1946–1976 рр.), О. П. Данилевський (1949–1977 рр.), В. Ф. Мойсейченко (1961–1996 рр.), А. З. Моспанок (1966–2000 рр.), В. П. Опришко (1967–2013 рр.) і Ю. І. Накльока (2005–2013 рр.) та старший викладач Л. М. Савранська (2006–2008 рр.). Із лаборантів тривалий час на кафедрі працювали З. М. Ковальчук, Г. В. Макодзюб, Л. А. Фалько, О. Н. Фурманець, Г. С. Селецька, О. М. Жуковська, О. К. Харитонов, М. Г. Іщенко, А. Г. Городнянська, Ф. С. Лірісман, Г. І. Бурлака, Г. А. Кириченко, В. С. Бараненко, Л. М. Калабська, О. Б. П'янова.

Нині викладацький склад кафедри включає три доктори с.-г. наук, професори (А. П. Бутило, В. О. Єщенко, П. Г. Копитко), чотири кандидати

Рубін
Симон Самійлович
(1900–1985)

Колектив кафедри за рішенням ректорату і профкому за досягнуті успіхи в роботі занесений на інститутську дошку пошани (1981 р.)

с.-г. наук, доценти (М. В. Калієвський, О. Б. Карнаух, П. В. Костогриз, А. В. Новак) і кандидат с.-г. наук, старший викладач С. В. Усик. Допомагають їм у веденні занять та іншій роботі три лаборанти: В. М. Денисюк, А. С. Кротик і Т. Л. Петришина.

На кафедрі викладаються дисципліни: землеробство, основи наукових досліджень в агрономії, агрометеорологія, метеорологія, адаптивні системи землеробства, гербологія, зональні системи землеробства, екологічне землеробство,

система технологій АПК, технології виробництва продукції рослинництва, технологія виробництва с.-г. продукції, проблеми землеробства.

За останні 20 років працівниками кафедри видано більше 30 навчально-методичних розробок для студентів, а також за їх участю розроблено 12 типових програм з дисциплін, що читаються на кафедрі. Вони стали одноосібними авторами чи співавторами семи підручників і 16 навчальних посібників із грифом Міністерства аграрної політики та продовольства України і Міністерства освіти та науки України, а два підручники і один навчальний посібник мають грифи Міністерства сільського господарства Російської Федерації. Науково-педагогічні працівники кафедри тільки за 10 останніх років стали авторами п'яти наукових монографій загальним обсягом 70,8 др. арк.

До 1941 року наукова робота на кафедрі велась переважно з метою вивчення заходів підвищення врожайності плодкових культур, базуючись на стаціонарних дослідках з системами утримання міжрядь яблуневого саду та удобрення яблуні, закладених С. С. Рубіним впродовж 1930–1933 років. Наслідки подальших досліджень з плодovими культурами були узагальнені в монографіях С. С. Рубіна «Удобрение плодovих и ягодных культур», за яку автор отримав державну премію СРСР III ступеня, та «Содержание почвы в садах», яка також була високо оцінена як у нашій країні, так і за кордоном.

З виділенням кафедри в самостійну були започатковані дослідження і з польовими культурами, які велись за двома напрямками: з сівоzmінами і обробіткою ґрунту. Перший стаціонарний дослід із зерно-буряковими сівоzmінами був закладений С. С. Рубіним і П. Н. Федченком у 1937 р. Різні види парів вивчалися С. С. Рубіним і А. Ф. Діхтярем, а пізніше – аспірантами В. П. Опришком і М. І. Чапалдою, в стаціонарному досліді з 9-пільними сівоzmінами, закладеному в 1954 р. У 1957 р. започаткований стаціонарний дослід з 6-пільними

*П. Г. Копитко, доктор с.-г. наук, професор,
керівник проблемної науково-дослідної
лабораторії з оптимізації родючості ґрунту
в плодючих насадженнях зі статусом
лабораторії масових аналізів*

сівозмінами, де С. С. Рубін і Г. Д. Деркач вивчали широкий набір попередників для пшениці озимої та їх післядію під наступні культури. Стационарний дослід із беззмінною кукурудзою, закладений С. С. Рубіним і О. П. Данилевським у 1963 р., де свої дослідження виконував А. Ф. Чекаленко. В 1964 р. О. П. Данилевським був закладений стаціонар з 10-пільними сівозмінами, де аспірант О. М. Геркіял вивчав можливість заміни кукурудзи на силос горохом на зелену масу, аспірант М. А. Вихристюк – залежність продуктивності окремих культур від розміщення в сівозміні, а аспірант А. В. Роєнко – вплив окремих

сівозмін на зміни родючості ґрунту. На базі цього дослідів В. О. Єщенко підготував кандидатську (1974 р.) і докторську (1988 р.) дисертації. В 1992 році В. О. Єщенко і В. П. Опришко заклали стаціонар з 5-пільними сівозмінами, де і донині вивчається ефективність їх насичення різними зерно-фуражними культурами. У тимчасових дослідів упродовж 1999–2002 і 2007–2009 рр. вперше у країні під керівництвом В. О. Єщенка вивчався широкий набір попередників для ріпаку ярого (А. В. Новак) і льону олійного (С. П. Коваль).

Обробіток ґрунту під різні польові культури аспіранти професора С. С. Рубіна вивчали в низці тимчасових дослідів: В. А. Ільченко впродовж 1956–1960 рр. – обробіток під пшеницю озиму після кукурудзи на зелений корм і силос; І. М. Карасюк впродовж 1957–1959 рр. – полицевий і безполицевий зяблевий обробіток під буряки цукрові; А. П. Кучеренко впродовж 1961–1963 рр. – глибини зяблевої оранки під кукурудзу після різних попередників; А. З. Моспанок впродовж 1963–1966 рр. – поліпшений зяблевий обробіток під буряки цукрові; С. В. Петренко впродовж 1970–1973 рр. – систему весняного допосівного обробітку і при догляді за посівами буряків цукрових; В. М. Іванчишин впродовж 1970–1973 рр. – ґрунтозахисний обробіток на еродованих землях; О. О. Проценко впродовж 1963–1966 рр. – зяблевий обробіток під горох після буряків цукрових і кукурудзи на зерно; М. К. Сінгур впродовж 1964–1968 рр. – глибини міжрядних обробітків у посівах кукурудзи на силос; В. П. Гордієнко впродовж 1962–1964 рр. – глибини оранки під пшеницю озиму після багаторічних трав; В. П. Сигида впродовж 1962–1965 рр. і П. А. Рубан

впродовж 1969–1972 рр. – обробіток під пшеницю озиму після гороху.

На базі дослідів з польовими культурами науково-педагогічними працівниками кафедри було розроблено і впроваджено у виробництво багато рекомендацій з питань обробітку ґрунту (поверхневий під пшеницю озиму після гороху і поліпшений зяб під буряки цукрові) та спеціалізації польових сівозмін. Нині науковці кафедри працюють згідно перспективного плану до 2015 року за двома підпрограмами. Підпрограма 01 «Спеціалізація сівозмін та зниження енергозатратності технологій у рільництві» передбачає проведення досліджень за трьома темами:

Тема 01.01 «Агроекологічне обґрунтування і продуктивність короткоротаційних сівозмін з високим насиченням зернофуражними культурами»;

Тема 01.02 «Мінімалізація основного обробітку ґрунту в системі зяблевої підготовки поля під культури короткоротаційних сівозмін»;

Тема 01.03 «Агроекологічне обґрунтування заходів боротьби з бур'янами в короткоротаційній сівозміні».

Для виконання тематик з підпрограми 01 функціонують чотири стаціонарні досліді на дослідному полі університету, за ведення яких відповідають доценти М. В. Калієвський, О. Б. Карнаух, П. В. Костогриз, та старший викладач С. В. Усик. Загальне керівництво дослідженнями за підпрограмою 01 покладено на професора В. О. Єщенко.

Згідно підпрограми 02 «Оптимізація родючості ґрунту в плодючих насадженнях із застосуванням науково обґрунтованих систем його утримання в міжряддях та удобрення» дослідження ведуться за двома темами:

Тема 02.01 «Наукове обґрунтування і розробка практичних рекомендацій з раціонального удобрення плодючих насаджень для забезпечення високої та стабільної продуктивності» (керівник – професор П. Г. Копитко);

Тема 02.02 «Встановити параметри ефективності застосування різних систем утримання ґрунту та удобрення в плодючих насадженнях залежно від біологічних особливостей культур» (керівники – професори А. П. Бутило та П. Г. Копитко).

Унікальна дослідницька
агрокосмосистема яблуневого саду
Уманського НУС

При кафедрі з 1987 року функціонує проблемна науково-дослідна лабораторія з оптимізації родючості ґрунту в плодючих насадженнях (керівник – професор П. Г. Копитко), що була створена на базі науково-дослідної лабораторії з систем утримання ґрунту в садах, яку започаткував професор С. С. Рубін у 1963 р. Нині проблемна лабораторія має статус лабораторії масових аналізів.

Довготривалий дослід проблемної лабораторії з системи удобрення яблуні, що ведеться з 1931 року, за Постановою Кабінету Міністрів України № 1103–р від 5 грудня 2007 року внесено до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання «Унікальна дослідницька агроєкосистема яблуневого саду Уманського державного аграрного університету».

З 1946 року при кафедрі працює аспірантура, а нині – й докторатура. В результаті було захищено 70 кандидатських і вісім докторських дисертацій. Гуртківці кафедри щорічно готують до 20 і більше дипломних робіт. Науково-педагогічні працівники кафедри за наслідками наукових досліджень опублікували в журналах і наукових збірниках близько 1500 статей.

На базі польових дослідів кафедри було проведено дві республіканські, чотири – всесоюзні і одну міжнародну наукові конференції.

ЗІНЧЕНКО
Олександр Іванович,
завідувач кафедри,
доктор с.-г. наук,
професор

КАФЕДРА РОСЛИННИЦТВА

Кафедра є однією з найстаріших кафедр аграрних навчальних закладів України. Вона започаткована у 1868 р. Значний внесок у створення матеріальної бази, розширення наукових досліджень, виховання викладацьких кадрів зробили перший і другий завідувачі кафедри, кандидати с.-г. наук, А. С. Гусаківський та М. К. Васильєв.

М. К. Васильєв, згодом професор, відомий як дослідник, організатор і завідувач дослідного поля, талановитий викладач і вихователь, колезький радник, інспектор землеробського відділення, автор перших в Україні монографій і підручників з рослинництва, в яких вперше показано роль сорту як самостійного фактора виробництва, завідував кафедрою в 1886 – 1912 рр., викладав рослинництво й механізацію, економічну географію, мінерало

логію і керував практикою з рослинництва та землеробства, було створено чудовий за багатством експозицій і глибокий за змістом кабінет-музей рослинництва.

У 1917–1924 рр. очолював кафедру і викладав «Рослинництво» відомий вчений, перший заступник директора агротехнікуму, проф. М. І. Лопатін, колишній випускник Уманського училища.

У 1924–1933 рр. кафедрою завідував і читав лекції проф. С. К. Руденко. За результатами своїх попередніх досліджень, він розробив систему боротьби з посухою в умовах південного Лісостепу і опублікував у 1926 р. роботу «Принципи сухого землеробства». Пізніше на варіантах досліджень з поливом й азотними підживленнями, враховуючи етапи органогенезу та методіку академіка М. О. Сапегіна він отримував урожай високобілкового зерна пшениці озимої Українка 0246 на рівні 60 ц/га і написав підручник «Рослинництво» обсягом 800 машинописних сторінок, який, на жаль, у той час не вдалося видати.

У 1933–1936 рр. кафедру очолював випускник Уманського агротехнікуму (1925 р.) та педагогічних курсів при Київському політехнічному інституті (1928 р.) М. М. Шкварук. У ці роки було доповнено колекційно-демонстраційний розсадник новими видами і сортами польових і кормових культур.

У 1936–1941 рр. начолі кафедри був відомий педагог і дослідник, декан агрономічного факультету, доцент В. І. Бородин. З викладачем Г. Ю. Дизиком вони вивчали і впроваджували вирощування рису в с. Піківець Уманського району.

Розкопування кореневої системи кукурудзи проводить доцент Г. І. Мусатов з студентами-дипломниками

1963 р. вирощувалась в Україні та інших республіках колишнього Союзу і її площа досягала понад 7 млн га. Її широко використовували і використовують для створення вітчизняних і зарубіжних сортів, а в 1956 році ООН її прийнято за міжнародний стандарт для сильних пшениць. У цей період на кафедрі значно поліпшилась навчальна і науково-дослідна робота з селекції та агротехніки польових культур. Так, доцент Л.А. Головцов розгорнув роботи з селекції жита і кукурудзи, доцент Г.І. Мусатов – з селекції та агротехніки буркуну білого однорічного, а І. І. Усирєв – з агротехніки буряків цукрових та соняшнику.

У 1955–1961 рр. кафедрою завідував декан агрономічного факультету, професор С.М. Бугай, який спільно з проректором професором С. С. Рубіним зробив значний вклад у напрямку удосконалення навчального процесу, виробничого навчання та наукової роботи. Він є автором навчальних посібників і підручника «Рослинництво», який неодноразово перевидавався. Доценти і кандидати наук Г.І. Мусатов, П. П. Кічно, М. П. Захаревський, П. М. Грушова, В. А. Вржещ, Ю. Ф. Терещенко разом з аспірантами В. В. Собчуком, О. М. Корнійко, М. І. Єремєєвим, С. М. Базилевичем досліджували сортові технології вирощування високих і рекордних (на поливі) врожаїв польових культур.

У 1944–1948 рр. кафедрою керував професор Е.В. Хренніков, автор низки сортів цукрових буряків. Під його керівництвом на кафедрі вивчали способи сівби та площі живлення цукрових буряків.

У 1948–1950 рр. кафедру рослинництва очолював професор І. Г. Дирда-Лукін, який досліджував агротехніку пшениці озимої, а колекційний розсадник значно збагатився сортами пшениці та інших культур.

У 1950–1951 рр. кафедрою завідував доцент Г. Ю. Дизик, який вивчав технології вирощування різних кормових культур та їх сумішок з метою удосконалення кормової сівозміни і зеленого конвеєру.

У 1951 р. очолити кафедру запросили відомого селекціонера Івана Максимовича Єремєєва, соратника М.І. Вавілова, співавтора славетного сорту пшениці озимої «Українка 0246», яка з 1922 і до

Досвідом вирощування буряку цукрового ділиться двічі Герой Соціалістичної Праці О. Н. Парубок (другий справа). Зліва на право: В. Г. Новак, І. М. Ковальов, О. І. Зінченко, П. П. Кіцно, О.Н. Парубок, П. П. Семченко

У 1961–1973 рр. кафедрою завідував доцент, доктор с.-г. наук (1965 р.), ректор Г. І. Мусатов. На кафедрі значно поліпшилась навчальна і науково-дослідна робота, збільшились зв'язки з виробництвом, розгортається наукова робота за госпдоговірною тематикою з участю аспірантів, згодом кандидатів наук Л. Н. Величко, Т. О. Кравець, В. Г. Новака, А. М. Пастуха, Л. Ф. Сінгур, Г. Ф. Мельника, А. В. Коротєєва, Р. Л. Іщенко, Н. В. Карпенчука.

Доцент О. І. Зінченко з аспірантами В.Г. Новаком, А.І. Ліпінським досліджували продуктивність кормових сівозмін залежно від насичення їх проміжними культурами та багаторічними травами, а викладач В.Ф. Кропивко досліджував змішані посіви культур на силос і виконав унікальні дослідження кореневих систем кукурудзи з соєю та інших культур.

Доцент Ю. Ф. Терещенко разом з аспірантами А. М. Пастухом, А. В. Коротєєвим і викладачем Р. Л. Іщенко з дипломниками досліджували сортову технологію інтенсивних сортів пшениці озимої, її врожайність та якість зерна і насіння.

У 1973–1976 рр. кафедрою керував доцент М. Г. Захаревський – досвідчений виробничник і науковець, який здійснював керівництво науковою роботою співробітників і аспірантів кафедри. У цей період поліпшилася методична робота. Викладачі кафедри підготували значну кількість навчально-методичних посібників. Тривав тісний зв'язок з виробництвом.

Міжвузівський семінар з сортових технологій польових культур. Огляд посівів на Маньківській сортовипробувальній станції

Практичне заняття зі студентами факультету агрономії у польовій сівозміні кафедри проводить доцент Р. Л. Іщенко

У 1976 р. кафедру рослинництва і кормовиробництва очолив доцент, а з 1982 р. доктор с.-г. наук, професор, академік АНВО України (з 1973 р.) і МААО (з 2008 р.), заслужений працівник освіти, заслужений професор, лауреат нагород АНВОУ – Ярослава Мудрого і Святого Володимира, член проблемної ради Інституту кормів і с.-г. Поділля з дня його заснування (1953 р.), а в період 1972–1991 рр. – член Проблемної комісії ВАСХНІЛ з кормовиробництва та навчально-методичних об'єднань Союзу

СРС з рослинництва та кормовиробництва О. І. Зінченко. Під його керівництвом продовжились попередні, а також були поглиблені дослідження з питань рослинництва і кормовиробництва. На кафедрі у цей час працювали доценти М. Г. Захаревський, П. П. Кічно, В. А. Вржещ, Ю. Ф. Терещенко, В. Г. Новак, В. Д. Михтюк. Захистили кандидатські дисертації Р. Л. Іщенко (1983 р.), А. В. Коротеєв (1984 р.). Кафедра веде і проводить широкі прикладні і фундаментальні дослідження з впровадженням прогресивних екологічно доцільних технологій вирощування культур у польовій і зерно-кормовій сівозмінах, реконструйовано приміщення кафедри. З 1987 р., Наказом Міністра АПК створена єдина серед аграрних ВНЗ України проблемна лабораторія «Агроекології польових культур», створено новий демонстраційний колекційний розсадник з великим набором традиційних і нових кормових культур. У стаціонарному досліді з кормових сівозмін вивчаються моделі зеленого, силосного та сировинного конвеєрів, на яких навчаються студенти всіх факультетів, виконуються курсові проекти та дипломні роботи.

Активізувалась видавнича діяльність. Видано досить значну кількість підручників і навчальних посібників, монографій, аналогів яким немає в Україні і країнах СНД: підручник «Рослинництво» (за ред. Бугая С. М., 1987 р.), «Практикум з польового кормовиробництва» (Зінченко О. І., 1987 р.), навчальний посібник «Інтенсивні технології вирощування зернових і технічних культур» (за ред. Зінченка О. І., Карасюка І. М., 1988 р.). За проєктом, редакцією і провідним авторством професора О. І. Зінченка навчальний посібник «Біологічне рослинництво» (1996 р.), підручники «Кормовиробництво» (1996, 2005, 2014 рр.), «Рослинництво» (2001, 2003 рр.), практикуми «Кормовиробництво» (2001 р.) і «Рослинництво» (2008 р.) та ін.

На кафедрі діє чисельний студентський науковий гурток, особливо, починаючи з кінця п'ятдесятих років. На кафедрі захищено вісім докторських та понад 40 кандидатських дисертацій, з них лише в 1994–2008 рр. – 14. Кафедра

бере участь у роботі спецрад і з захисту дисертацій, у роботі експертної ради ДАК, комісіях із акредитації ВНЗ, координує роботу з кафедрами сільськогосподарських навчальних закладів і науково-дослідних установ України та країн СНД. Кафедра співпрацює з місцевими науково-дослідними установами та сільськогосподарськими підприємствами. В штаті кафедри на посаді професора тривалий час працював директор Уманського інституту коренеплідних культур НААНУ А. О. Яценко. Наукова і виробнича база цієї установи є прекрасним полігоном для студентів з рослинництва, в т.ч. з технічних культур, програмування врожайності польових культур, селекції і насінництва.

Доцент С. П. Полторецький читає лекцію з насінництва круп'яних культур аспірантам Гілінського сільськогосподарського університету (Китай)

Для науково-дослідної роботи і практичної підготовки студентів кафедра тривалий час має творчі зв'язки з Маньківською, Кіровоградською сортовипробувальними станціями та кращими господарствами Черкаської, Вінницької і Кіровоградської областей, окремі з яких є філіалами кафедри на виробництві.

Тривалий час кафедра плідно співпрацює з інститутом кормів та сільськогосподарства Поділля НААН та ННЦ «Інститут землеробства НААН України», з упровадження інтенсивних енерго- і ресурсоощадних технологій вирощування кормових зернобобових і зернових культур, створення та раціонального використання культурних сіножатей і пасовищ.

За останні роки викладачі кафедри підготували близько 250 дипломників, опублікували понад 360 статей в журналах і збірниках та 75 методичних вказівок і посібників.

Нині викладачі кафедри читають лекції та ведуть практичні і лабораторні заняття на шести факультетах з 12 дисциплін. Тільки за останні роки викладачі кафедри освоїли сім нових курсів: «Еколого-біологічне рослинництво», «Прогноз і програмування врожайів», «Світові агротехнології», «Система сучасних інтенсивних технологій» (на факультеті агрономії), «Кормовиробництво» (на факультеті плодоовочівництва екології та захисту рослин), «Технології виробництва продукції рослинництва» (на факультеті менеджменту), «Системи технологій в АПК» (на факультеті економіки і підприємництва).

ЖИЛЯК

Іван Дмитрович,
завідувач кафедри,
кандидат хім. наук,
доцент

КАФЕДРА ХІМІЇ

Викладання хімії починається з 1847 року. Хімію читали провідні педагоги училища: статський радник В.О. Поггенполь, проф. В. П. Муравйов (пізніше членкор. АН України), викладач К. Д. Фомюк. З 1924 р. кафедру загальної хімії очолив Б. М. Шершевицький. В цей час кафедрою органічної хімії завідував проф. А. А. Діброва. В 1929 р. кафедри об'єднали і завідувачим став К. І. Попіль. Разом з А. А. Дібровою вони досліджували мінеральні породи і рідкоземельні метали Уманщини. З 1935 р. по 1939 р. кафедрою хімії завідував доцент І. С. За харченко. З ним працювали Т.В. Крамаренко, С. Д. Цеглер, С. М. Красіков. В 1939–1940 рр. керівництво кафедрою здійснював С.М. Рутковський. У цей час працювали Н. Д. Худякова,

Д. П. Ус, Ф. І. Лисенко.

В 1940 р. кафедру очолив канд. хім. наук І. М. Демченко. Цю посаду він займав до 1972 р. Одночасно з ним працювали доктор хім. наук, професор Я. М. Фішман, кандидати хім. наук доценти: С. Ю. Верховський, Г. М. Єфрос, Б. С. Пучковський, М. Й. Левітас, А. І. Корабльов, Б. С. Трофименко, ст. викладачі: Н. С. Христич, І. Н. Тарахкало, асистенти: М. М. Самуєвич, М. І. Масютенко.

А. І. Корабльов за наукові дослідження з перетворення моноз в кислому середовищі нагороджений дипломом Всесоюзного хімічного товариства. Особисто і разом з Б. С. Трофименко ним видано низку підручників.

З 1972 р. по 1973 р. кафедрою завідував доцент Ю. І. Богодіст.

З 1973 р. по 1980 р. керівництво кафедрою здійснював доцент В. О. Плисканівський. Він проводив дослідження в галузі біохімії імунітету плодів і ягід, досліджуючи фітонциди і фітоалексини фенольної природи. Опублікував більше сорока наукових статей. Під його керівництвом перебудовуються приміщення кафедри. Це пов'язано із загальною розбудовою інституту: будуються нові корпуси, гуртожитки, профілакторій. Створюються студентські будівельні загони. Один з них – на базі студентської групи агрофаку, де старостою був В. Бондарь, а куратором – асистент Л. Ю. Очеретенко. Інша студентська група агрофаку, куратором якої був О. О. Олійник, працювала на будівництві спортивно-оздоровчого табору «Урожайний».

З 1980 р. по 1998 р. завідувачем кафедрою був к.х.н., доцент О. О. Олійник, який проводив наукові дослідження у галузі фізичної та

Проведення лабораторного заняття з органічної хімії, професор Л. Ю. Очеретенко

асистент В. В. Давискиба, ст. лаборант О. Д. Черно, лаборанти Н. П. Корецька, В. М. Ткаченко.

З 1998 р. по 2009 р. кафедру очолювала доцент, кандидат біологічних наук Л. Ю. Очеретенко. Нею видано дві монографії, два навчальних посібника з грифом Міністерства сільського господарства та Міністерства освіти і науки (другий – у співавторстві з Н. І. Бардіж та С. С. За маховською), брала участь у виданні двох типових програм з хімічних дисциплін.

У цей час на кафедрі продовжували працювати доценти В. О. Плисканівський, Н. І. Бардіж, ст.викладачі В. Я. Коваль, Т. А. Янішевська, асистенти С. С. Замаховська, В. В. Давискиба, лаборанти Г. О. Пучко, Н. М. Козлова, А. І. Кирилюк, К. В. Демченко. Розвиваються дослідження з вивчення фенольних сполук (доц. В. О. Плисканівський), поліфосфатів (ст.викладач В. Я. Коваль) проводиться наукова робота з питань педагогіки вищої школи (доц. Л. Ю. Очеретенко, доц. Н. І. Бардіж) та інші дослідження.

На кафедрі була створена лабораторія фізико-хімічних методів дослідження, де студенти та науковці різних кафедр проводили досліди, використовуючи сучасні прилади.

В останнє десятиліття кафедру поповнили молоді викладачі – Т. В. Лисак, М. М. Бойко, В. Л. Кульбіцький, Н. О. Ляховська, І. М. Казаку, лаборант А. М. Орел, завідувач навчальною лабораторією Л. Я. Корнійчук. В колектив кафедри

аналітичної хімії на тему «Дослідження деяких похідних 4-(2-тіазолілазо)-резорцину і їх взаємодія з іонами нікелю, паладію, цинку і кадмію. Керуючи кафедрою, О. О. Олійник опублікував біля 40 наукових статей, взяв участь у підготовці типової програми з фізичної і колоїдної хімії. На кафедрі в цей час працюють доценти В. О. Плисканівський, Г. Д. Шамотієнко, Л. Ю. Очеретенко, Н. І. Бардіж, ст. викладачі В. Я. Коваль, Т. А. Янішевська,

Проведення лабораторного заняття з фізичної і колоїдної хімії, зав. кафедри І. Д. Жилияк

Наукові дослідження в галузі хімії фосфатів проводять І. Д. Жиляк, І. М. Казаку, Н. О. Ляховська

також влились кандидати наук – І. Д. Жиляк, Г. І. Каричковська, В. М. Світовий. За сумісництвом працювала кандидат хімічних наук, доцент В. Ф. Валюк.

З 2009 р. і понині кафедру очолює І. Д. Жиляк, доцент, кандидат хімічних наук. Він є автором понад 80 наукових праць та 22 патентів на винахід, серед них – дві типові програми, навчальний посібник з аналітичної хімії з грифом МОН, наукові статті у фахових виданнях.

Основними напрямками діяльності кафедри є: навчальна, науково-дослідна, науково-

методична, виховна, консультаційна й інноваційна.

У 2013 році з метою ефективного спрямування зусиль навчально-наукового потенціалу кафедри створена науково-дослідна лабораторія «Біоне-органічної хімії, якості і безпеки об'єктів сільськогосподарського використання». На базі лабораторії проводиться науково-дослідна робота з договірної госпрозрахункової тематики « Розробка технології виробництва екологічно чистої продукції рослинництва при застосуванні мікродобрива Фульвітал плюс в посівах сільськогосподарських культур».

Шевченківський вечір, куратори – Н. О. Ляховська, М. М. Бойко

Нині на кафедрі розвиваються такі наукові напрямки як розробка світоглядного потенціалу хімічних та хіміко-біологічних дисциплін; одержання нових речовин хімічним способом; вивчення екологічного стану поверхневих та підземних вод с-г. використання; дослідження гумусу та органо-мінеральних колоїдів чорнозему сучасними фізико-хімічними методами; фундаментальні дослідження властивостей матеріалів на наномасштабному рівні для цілеспрямованого створення сучасних матеріалів.

За останні п'ять років науково-педагогічними працівниками опубліковано дві монографії, 105 наукових статей та тез конференцій, два навчальних посібники, дві типові навчальні програми, 35 методичних розробок, а також одержано 10 патентів на винаходи.

За лабораторну роботу на кафедрі та обслуговування занять відповідають старший лаборант Н. М. Козлова та лаборант А. І. Кирилюк.

Навчальна робота включає курси та лабораторні заняття для підготовки фахівців ОКР «Бакалавр» за 8 напрямками та ОКР «Спеціаліст».

Кафедра здійснює активну просвітницько-виховну роботу серед студентства через наставників, а також шляхом системного проведення масових заходів, художньої самодіяльності, творчих вечорів, зустрічей з видатними особистостями, екскурсій тощо. Науково-педагогічні працівники разом із студентами беруть участь у традиційних конкурсах: «Студентська весна», «Софіїфські зорі», «День факультету» та інших загально-університетських заходах. В рамках заходів, присвячених 200-річчю з дня народження Т.Г. Шевченка, викладачі кафедри провели екскурсію в музей Кобзаря на Чернечій горі м. Канева та Шевченківські читання.

ФАКУЛЬТЕТ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ

Історія факультету розпочинається з 1859 р., коли було створено лабораторію з переробки плодоовочевої продукції. У 1926 р. було відкрито кафедру технології, яку очолив доцент В. В. Сицінський. Враховуючи велику потребу в технологах, на базі кафедри технології у 1931 році організовується технологічний факультет. Деканом факультету був випускник С. С. Рубін.

16 квітня 1970 року при плодоовочевому факультеті на базі кафедри технології переробки та зберігання плодів і овочів створили технологічне відділення зі зберігання та первинної переробки плодів і овочів.

У 1999 р. вперше серед аграрних вищих навчальних закладів України було відкрито інженерну спеціальність «Технології зберігання та переробки плодів і овочів», у 2004 р. – спеціальність «Технології зберігання та переробки зерна».

У зв'язку з відкриттям нових спеціальностей та значним збільшенням контингенту студентів з напряму харчові технології, з метою вдосконалення навчального процесу, згідно з рішенням Вченої ради університету від 16.02.2006 р. та наказу ректора №53-к від 17.02.2006 р. створено новий факультет харчових технологій, до складу якого увійшло п'ять кафедр. Виконуючим обов'язки декана факультету було призначено кандидата технічних наук, доцента В. М. Гіджеліцького

Подальшим розвитком факультету стало відкриття на факультеті агрономії у 2007 р. нового напряму підготовки «Процеси, машини та обладнання агропромислового виробництва». Згодом цей напрям було передано на інженерно-технологічний факультет.

З метою поліпшення ефективності управління навчально-виховним процесом, контролю за виконанням навчальних планів, якості викладання навчальних предметів, 31 липня 2009 р. згідно з наказом №218 відбулася зміна назви факультету харчових технологій на інженерно-технологічний.

У становлення та розвиток факультету зробили вагомий внесок доцент Л. С. Обіход, доцент Ю. В. Коларьков, доценти В. М. Гіджеліцький, І. І. Мостов'як, А. Ю. Токар та інші.

ПУШКА
Олександр Сергійович,
декан факультету,
кандидат техн. наук,
доцент

Наукова робота в лабораторії, консультує професор В. М. Найченко

Лабораторні заняття в університеському хлібопекарному цеху

На факультеті готують фахівців зі спеціальностей: «Технології зберігання, консервування та переробки плодів і овочів», «Технології зберігання та переробки зерна» і за на прямом «Процеси, машини та обладнання агропромислового виробництва».

До складу факультету входить п'ять кафедр: технології зберігання та переробки плодів і овочів (завідувач – професор А.Ю. Токар), технології зберігання і переробки зерна (завідувач – професор Н.М. Осокіна), процесів, машин і обладнання агропромислового виробництва (завідувач – професор С.Ф. Вольвак), прикладної інженерії та охорони праці (завідувач – доцент А.П. Березовський) та математики і фізики (завідувач – доцент В.Є. Березовський).

У розпорядженні кафедр 26 спеціалізованих та науково-дослідних лабораторій. Факультет має достатній інтелектуальний потенціал висококваліфікованих науково-педагогічних працівників, серед яких вісім докторів наук, професорів та 36 кандидатів наук.

Тривалий час працювали та створювали навчально-методичну базу майбутнього факультету досвідчені педагоги – А. І. Корабльов, Б. С. Трофименко, В. В. Скрипник, В. О. Ніколаєвський, О. К. Харітонов, М. К. Дедікова, Р. В. Бабешко, Н. С. Христич, В. В. Воєводін, С. С. Палій, Н. І. Бардіж, Т. А. Янішевська, Г. Д. Шамотієнко, П. А. Рубан, М. К. Сінгур, Л. Ф. Сінгур, Ю. Д. Дрозденко, Г. Й. Леонтієв, Г. П. Черненко, Л. Г. Ольховський, К. С. Хвиля, С. Н. Беззубенко, О. П. Менченко,

Учасники Міжнародної наукової конференції у дегустаційній залі університету

*Учасники свята-конкурсу
робітничих професій*

С. М. Кавцевич, А. О. Яценко, О. О. Перебетюк, В. І. Левчук, В. І. Марченко, П. В. Гончаренко, В. І. Кліщук та інші.

На факультеті створюються як нові лабораторії, так і значно покращується матеріально-технічне оснащення існуючих. Для майбутніх інженерів створено три сучасних комп'ютерних класи з програмним забезпеченням. В навчальний процес активно впроваджуються нові форми навчання.

Студенти отримують ґрунтовні знання із загальноінженерних і спеціальних дисциплін, набувають практичні навички на кращих підприємствах консервної промисловості України: Нововоронцовський, Ніжинський, Білоцерківський, Чигиринський консервні заводи, компанії «Верес», «Чумак», «Сандора», «Вінніфрут», «Фрау Марта», «Косерваторія», «Універ» та зернопереробної промисловості, елеватори: Уманський, Вінницький, Миколаївський, Кіровоградський, Миронівський, Немирівський, Поташський, Шполянський та зернопереробних підприємствах: «Велес», «Нібулон», Уманьхліб. Значна частина студентів проходить практику за кордоном.

Перший досвід практичної роботи студенти отримують в міні-цехах кафедр: консервному, соковому, борошномельному, хлібопекарському, сушильному.

Кваліфікацію інженера-механіка студенти набувають на кафедрі процесів, машин та обладнання агропромислового виробництва.

Для проведення практичних занять кафедра в достатній мірі оснащена всіма видами техніки, яка входить в комплекс механізованих робіт, відповідно до сучасних технологій вирощування сільськогосподарських культур.

Після закінчення теоретичного та практичного курсу тракторів і автомобілів та сільськогосподарських машин проводиться свято-конкурс робітничих професій, у програму якого входять змагання на краще водіння трактора, легкового автомобіля, мотоцикла, проводиться перевірка знань будови тракторів і сільськогосподарських машин різних моделей та їхнього технічного обслуговування.

Виробничу практику студенти проходять у сільськогосподарських товариствах, фермерських господарствах України, а найкращі в господарствах Франції, Німеччини, Великої Британії.

На факультеті відновлюється і розвивається база з виготовлення плодово-ягідних вин. Влітку 2006 р. на Міжнародному конкурсі виноградних вин, ко-

ньяків, шампанських, плодово-ягідних вин, горілок і міцних напоїв «Ялта. Золотий грифон – 2006», який проводився під егідою Міжнародної організації винограду і вина (м. Париж), представлені науковцями факультету десертні вина здобули п'ять Золотих медалей. Авторами цих вин є А. Ю. Токар, О. М. Литовченко, Б. Ю. Литовченко і О. В. Локванець.

Органолептична оцінка зразків продукції проводиться в дегустаційній залі

Викладач кафедри технології зберігання і переробки плодів та овочів І.В. Гайдай брала участь у Міжнародному конкурсі вин «Ялта. Золотий Грифон 2008», де представлене плодово-ягідне вино «Уманське кизиллове» було нагороджене срібною медаллю.

Срібною медаллю також нагороджене в конкурсі «Ялта. Золотий Грифон 2009», вино «Слив'янка», автором якого є викладач О. В. Орел.

Продукція, розроблена кафедрою технології зберігання та переробки плодів і овочів, у 2010 році на XXII Міжнародній агропромисловій виставці Агро-2010 (м. Київ) нагороджена Золотою медаллю в номінації «За випуск продукції з натуральних компонентів, яка відповідає смаку вимогливого споживача».

На XXV Міжнародній агропромисловій виставці Агро-2013 (м. Київ) інженерно-технологічний факультет нагороджено Золотою медаллю в номінації «За вагомий внесок у розвиток технології зберігання продуктів рослинництва».

На факультеті значна увага приділяється організаційно-виховній роботі, активно працює рада студентського само-

Студенти факультету активні учасники художньої самодіяльності

врядування. Постійно проводяться тематичні вечори відпочинку для студентів. Традиційним на факультеті є святкування «Дня закоханих», «Дня останнього дзвоника», «Містера факультету», «Дебюту першокурсника», «Днів туризму» тощо.

Студентська молодь факультету залучається до занять фізичною культурою і спортом. При цьому впроваджуються різноманітні форми спортивно-масових заходів, метою яких є зміцнення здоров'я, підвищення рівня професійної і психологічної підготовки та виховання соціальної активності. Студенти факультету неодноразово ставали переможцями регіональних та Всеукраїнських змагань з різних видів спортивних дисциплін.

Випускники інженерно-технологічного факультету відзначаються високим рівнем професійної підготовки, комунікабельністю, великою працелюбністю, вони здатні формувати позитивний психологічний клімат у трудових та науково-дослідних колективах, а тому після завершення навчання всі вони працевлаштовуються.

БЕРЕЗОВСЬКИЙ
Володимир Євгенович,
Заслужений працівник
освіти України, завідувач
кафедри, кандидат фіз.-
мат. наук, доцент

КАФЕДРА МАТЕМАТИКИ І ФІЗИКИ

Якісній підготовці студентів з математики і фізики завжди приділялася значна увага. Так, у Головному училищі садівництва викладання фізики і математики вели професори О. Д. Нордман, Г. К. Брунь, Г. К. Романовський, в Училищі землеробства і садівництва – кваліфіковані викладачі-методисти: В. О. Поггенполь, В. М. Львов, Л. О. Золотарьов, А. П. Шипович, Я. І. Мар'яненко та ін.

Кафедру фізики, вищої математики і сільськогосподарської метеорології було засновано в 1926 році. Першим завідувачем кафедри був старший викладач фізики Микола Іванович Чижов, який впродовж багатьох років до цього працював в училищі садівництва і землеробства. Своєю відданістю справі навчання і виховання садівників (так називали учнів училища) він заслужив повагу колег і любов вихованців.

Новостворена кафедра спрямувала свої зусилля на підвищення якості вивчення дисциплін фізико-математичного циклу, особлива увага надавалася практичній спрямованості викладання предметів з орієнтацією на майбутню виробничу діяльність студентів. Так, М. І. Чижову вдалося навчальні програми з фізики та математики зблизити з біологічними дисциплінами. На заняттях з метеорології студенти вели спостереження за погодою – вимірювали кількість опадів, температуру і вологість повітря, глибину промерзання ґрунту, напрям вітрів тощо. Керували їх роботою працівники метеостанції Б. Н. Кочетов, О. І. Павленко, В. І. Волкович. Метеостанція складала прогнози погоди та інформувала сільських агрономів щодо вирішення багатьох виробничих питань.

У 1933 році кафедру очолив старший викладач математики В. В. Нужний. На основі математичних досліджень він розробив методику вивчення листової поверхні у сільськогосподарських рослин, яка й понині широко застосовується. Разом з доцентом О. Н. Панковим ним була розроблена методика обрахунку стоків талих і дощових вод та вбирання ґрунтом вологи опадів.

У повоєнні роки кафедру очолив учасник Великої Вітчизняної війни М. С. Нічик. Під його керівництвом викладачі кафедри Г. П. Бородачук, І. Ф. Висоцький, А. Й. Кравченко, В. Ф. Міхно, Л. Ф. Островський, Е. П. Клодніцький, старший лаборант О. І. Інспекторова, навчальний майстер М. Г. Зінець доклали титанічних зусиль для відновлення матеріальної бази, зруйнованої фашистами, створення належних умов для проведення навчальної,

Викладачі кафедри (1970 р.)

методичної та наукової роботи. Особлива увага приділялась організації індивідуальної роботи зі студентами, значна частина яких пройшла важкі фронтові дороги і, незважаючи на розруху, голод і холод, жадібно тягнулась до опанування знань. Було відновлено дослідження з питань прискореного варіння і кристалізації цукру. На основі ре-

зультатів цього дослідження М. С. Нічик захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук. Цей метод було впроваджено на багатьох цукрових заводах. Старший викладач І. Ф. Висоцький досліджував вплив мікроелементів на врожай сільськогосподарських культур; старший викладач В. Ф. Міхно розробляв методику спектрографічного аналізу ґрунту на вміст у ньому мікроелементів; асистент Г. П. Бородачук вивчав вплив ультразвуку на проростання насіння польових, овочевих і плодкових культур.

На лекціях з фізики та інших дисциплін широко практикувалися демонстрації фізичних явищ, приладів з поясненням принципів їх дії тощо. Було впроваджено фронтальне виконання лабораторних робіт. Навчальні кабінети та лабораторії одержали основне технічне і методичне забезпечення. Кафедра встановила і підтримувала зв'язки з фізичним факультетом Одеського університету, Ленінградським агрофізичним інститутом, Держгідрометеослужбою, низкою цукрових заводів і технічних станцій.

У 70-80 роки кафедру очолювали старший викладач Г. П. Бородачук, кандидат фізико-математичних наук І. Я. Романовський, старший викладач Е. П. Клодніцький, У ці роки актуальності набула проблема модернізації навчального процесу за рахунок обчислювальної техніки, автоматизації тощо. Ентузіастом цієї справи був доцент І. Я. Романовський. У 1971–

Засідання кафедри математики і фізики (зліва направо): завідувач кафедри В. С. Березовський, доцент І. І. Побережець, викладач Р. В. Ненька, ст. викладач І. І. Побережець, лаборант Ю. В. Дюдюков, викладач С. В. Лещенко, доцент М. Н. Миколайчук, ст. лаборант Г. П. Довбуш, доцент Л. Є. Ковальов

1975 роках він працював над науковою темою: «Дослідження електрографічних вологих дисперсних тіл». Фізичні аудиторії були обладнані пультами управління, що давало змогу керувати процесом виконання лабораторних робіт.

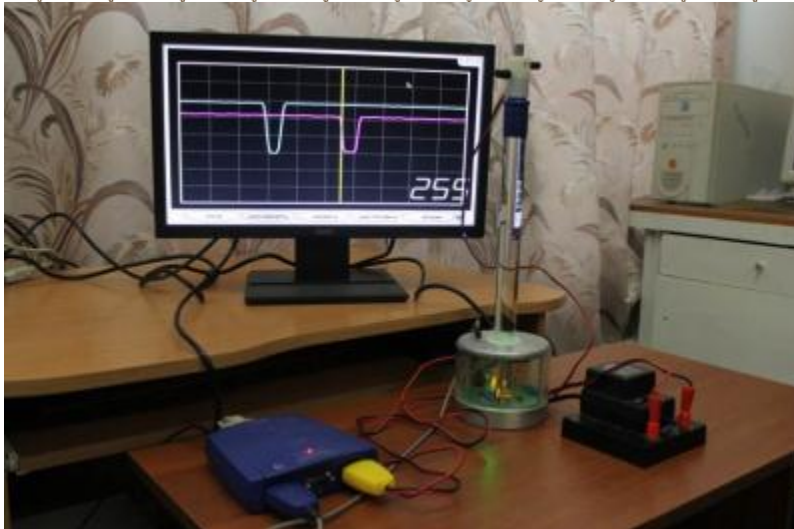
Під керівництвом І. Я. Романовського колектив кафедри багато праці доклав для обладнання навчальних приміщень у зв'язку з переходом у новозбудований корпус №4. Викладачі кафедри Е. П. Клодніцький, А. Й. Кравченко, В. Ф. Міхно, Т. П. Власюк, С. М. Поляков, П. Ю. Харук,

І. А. Мачуський, І. І. Побережець, майстер М. Г. Зінець виконали значний обсяг опоряджувальних та монтажних робіт. Було створено науково-дослідну лабораторію з дослідження властивостей органічних напівпровідників, створено клас програмованого навчання, обладнано дистанційним керуванням майданчик агрометеостанції. Викладач І. І. Побережець на базі створеної науково-дослідної лабораторії виконав дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук. У 1979 році кафедру очолив кандидат фізико-математичних наук, доцент В. Г. Фак. Викладачі В. Ф. Міхно, Е. П. Клодніцький, П. Ю. Харук, Т. П. Власюк, М. М. Гриценко, С. М. Поляков видали типографським методом першу серію методичних посібників для виконання лабораторних робіт та практичних занять.

З становленням незалежної Української держави постали завдання перебудови освітньої, наукової, навчально-методичної та виховної роботи у відповідності до нових соціально-економічних умов. Із переліку навчальних дисциплін кафедри було вилучено предмет агрометеорології (для студентів спеціальностей агрономічних спрямувань), викладання курсу фізики було замінено на курс фізика з основами біофізики, курс вищої математики – на курс вищої та прикладної математики, внесено зміни у навчальні програми інших предметів математичного циклу. З 2012 року кафедра стала структурним підрозділом інженерно-технологічного факультету.

Нині її очолює доцент, кандидата фізико-математичних наук В. С. Березовський. З 1999 року кафедру поповнили висококваліфіковані викладачі: С. А. За корчевна, Т. І. Труш, С. В. Лещенко, Р. В. Ненька, випускник педуніверситету І. І. Побережець, заслужений працівник народної освіти України, кандидат педагогічних наук М. Н. Миколайчук, доцент, кандидат фізико-математичних наук Л. Є. Ковальов.

Науково-дослідна лабораторія з дослідження властивостей органічних напівпровідників

дисципліни: вища математика, вища і прикладна математика, теорія ймовірностей і математична статистика, математичне моделювання, математика, фізика з основами біофізики, фізика, а також фізика і математика для слухачів відділення довузівської підготовки.

В останні роки для забезпечення навчального процесу придбано вісім комп'ютерів, комп'ютерну програму L-phys.exe з відповідними приладами та обладнанням та комп'ютерну програму для виконання лабораторних робіт без приладів з усіх розділів загальної фізики, лазери та обладнання для виконання лабораторних робіт з оптики тощо.

Наукові інтереси кафедри пов'язані із вирішенням проблем і тем досліджень: дифеоморфізми ріманових та афіннозв'язаних просторів (доцент В. Є. Березовський); дослідження фізичних властивостей розчинів органічних сполук (доцент І. І. Побережець, ст. викладач І. І. Побережець); застосування математичних та інструментальних методів для розв'язання прикладних задач (доцент Л. Є. Ковальов); теоретико-методичні засади викладання природничо-математичних дисциплін у вищій школі (доцент М. Н. Миколайчук, викладачі С. В. Лещенко, Р. В. Ненька).

На початок 2014 року навчальний процес та науково-дослідну роботу на кафедрі забезпечують доценти, кандидати фізико-математичних наук Л. Є. Ковальов та І. І. Побережець, доцент, кандидат педагогічних наук М. Н. Миколайчук, старший викладач, кандидат технічних наук І. І. Побережець, викладачі С. В. Лещенко, Р. В. Ненька, старший лаборант Г. П. Довбуш та лаборант Ю. В. Дюдюков. На кафедрі читаються навчальні

**БЕРЕЗОВСЬКИЙ
Андрій Павлович,**
завідувач кафедри,
кандидат с.-г. наук,
доцент

КАФЕДРА ПРИКЛАДНОЇ ІНЖЕ- НЕРІЇ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ

Кафедра прикладної інженерії створена згідно з наказом ректора № 293 від 04.07.2001 р. для забезпечення підготовки спеціалістів зі спеціальності «Технологія зберігання, консервування та переробки плодів і овочів» за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра і спеціаліста, але створення матеріально-технічної та методичної бази кафедри було започатковане набагато раніше.

Так, ще наприкінці 90-х років минулого століття було розроблено проект реконструкції навчальних корпусів і майстерень для розширення аудиторного фонду, і у надзвичайно короткий термін він реалізується. У 2000 році був перепланований і добудований корпус колишньої студент-

ської дискотеки «У Діогена». В корпусі майбутньої кафедри прикладної інженерії розмістилися з повним оснащенням лабораторії для нових технічних дисциплін «Електротехніка», «Автоматизація виробничих процесів», «Теплотехніка», «Матеріалознавство», «Інженерна графіка», відремонтовані і повністю підготовлені для роботи лекційна аудиторія, викладацька, лаборантська загальною площею 208,5 м².

У 2001 році на базі кафедр технології зберігання та переробки плодів і овочів, тракторів і автомобілів та сільськогосподарських машин було створено кафедру прикладної інженерії. Очолив новостворену кафедру кандидат технічних наук, доцент Гончаренко Павло Васильович. Співробітниками кафедри стали: Руденко Леонтій Дмитрович, в.о. доцента, к.т.н.; Мамелюк Наталія Станіславівна, ст. викладач, к.п.н.; Дедікова Марія Кирилівна, ст. викладач; Казанюк

Кафедра прикладної інженерії, 2001 р.

В першому ряду (зліва направо): Мамелюк Н.С., Дедікова М.К., Жовтобрюх Н.М., Будикіна Н.Я.

В другому ряду: Руденко Л.Д., Гончаренко П.В., Казанюк Б.М., Кепко О.І.

Доцент Кепко Олег Ігорович проводить лабораторне заняття з електротехніки

Борис Миколайович, ст. викладач; Кепко Олег Ігорович, асистент; Будикіна Неля Яківна, ст. лаборант; Жовтобрюх Ніна Миколаївна, лаборант.

У відповідності з навчальним планом на кафедрі прикладної інженерії викладалися такі дисципліни: інженерна графіка; електротехніка; матеріалознавство; теплотехніка; прикладна механіка; автоматизація виробничих процесів; процеси і апарати харчових виробництв; технологічне об-

ладнання консервних заводів; споруди, обладнання сховищ плодів та овочів; механізація зберігання і переробки продукції рослинництва; безпека життєдіяльності; охорона праці; охорона праці в підприємствах галузі.

У 2003 році відбулась структурна реорганізація кафедри. З метою акредитації та підвищення якості підготовки фахівців зі спеціальності «Технологія зберігання, консервування та переробки плодів і овочів» рішенням Вченої ради академії (протокол № 3 від 13.02.2003 р.) на базі кафедр прикладної інженерії, технології зберігання, консервування та переробки продукції рослинництва і кафедри тракторів і автомобілів було створено кафедру «Енергетичні засоби, технологічні процеси та обладнання» (наказ № 83 від 24.02.2003 р.). Очолив нову випускову кафедру доктор технічних наук, професор Головчук Андрій Федорович.

Підсилений висококваліфікованими науково-педагогічними кадрами склад кафедри, забезпечував можливість викладання нових дисциплін: експлуатація технологічного обладнання, проектування підприємств з основами САПР, основи промислового будівництва та санітарної техніки, інженерне забезпечення технологічних процесів, охорона праці в галузі, енергетичні засоби с.-г. виробництва, технологія консервування, теоретичні основи харчових виробництв,

Доцент Мамелюк Наталія Станіславівна демонструє презентацію з процесів і апаратів харчових виробництв

*Викладач Журило Світлана Владиславівна
проводить практичне заняття*

виноробство, технологія сушіння, технологічний контроль консервного виробництва, актуальні проблеми галузі, пакування харчових продуктів.

Перед колективом кафедри та її завідувачем стояли як традиційні проблеми (розробка робочих навчальних програм, методичних вказівок, лекцій тощо), так і зовсім далекі від специфіки навчального закладу – будівництво. Аудиторних приміщень катастрофічно не вистачало. Тому було звернуто

увагу на приміщення, що розташовувались на першому поверсі студентського гуртожитку, розроблено проект реконструкції приміщень та втілено його в життя.

З 2004 по 2006 рік кафедру енергетичних засобів, технологічних процесів та обладнання очолював д.т.н., професор Литовченко Олександр Михайлович.

У лютому 2006 року при створенні факультету харчових технологій та інженерії було поновлено назву кафедри – «Прикладна інженерія». Її завідувачем було призначено к.т.н., доцента Кепка Олега Ігоровича.

З 01 вересня 2011 року виконуючим обов'язки завідувача кафедри прикладної інженерії призначено к.т.н., доцента Вольвака Сергія Федоровича.

У 2012 році відбулися зміни в організаційній структурі університету. Відповідно до ст. 30 Закону України «Про вищу освіту», п.25 «Положення про державний вищий навчальний заклад», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.09.96 р. № 1074 та рішення вченої ради університету від 30 серпня 2012 р. базі кафедр процесів, машин та обладнання АПВ; прикладної інженерії; тракторів, автомобілів та ремонту машин створили дві кафедри. Назву кафедри було змінено. Кафедра отримала назву прикладної інженерії та охорони праці. Завідувачем призначено кандидата с.-г. н., доцента Березовського Андрія Павловича.

За період існування кафедри науково-педагогічними працівниками отримано 28 патентів на винахід, видано п'ять навчальних посібників: «Комп'ютерне проектування садово-паркових об'єктів», «Інженерна та комп'ютерна графіка», «Інтегрована система захисту ярих зернових культур від шкідників, хвороб і бур'янів», «Виробництво високоякісного насіння гречки», «Агробіоценологія», довідник «Хімічний склад і фізичні характеристики молочних продуктів», п'ять монографій: «Замкнуті системи опалення та вентиляції в закритому ґрунті», «Інженерія виробництва гливи», «Агробіологічні та екологічні основи виробництва гречки», «Концепція соціально-

економічного розвитку села (на прикладі Богуславецької сільської територіальної громади Золотоніського району Черкаської області)», «Основний обробіток ґрунту під ярі культури в лісостеповій зоні» та близько 150 наукових праць.

Наукові здобутки кафедри

За останні десять років на кафедрі захистилося два кандидати технічних наук – Кепко Олег Ігорович, Руденко Леонтій Дмитрович та кандидат фізико-математичних наук – Завізіон Олег В’ячеславович.

У 2011 році на кафедрі була створена нова навчальна лабораторія гідравліки, яка забезпечує проведення лабораторних занять з дисциплін «Гідравліка» та «Процеси і апарати харчових виробництв» для студентів інженерно-технологічного факультету. Оновлені лабораторії комп’ютерного проектування та електротехніки і автоматизації.

Також за останні два роки кафедра поповнилася чотирма кандидатами сільськогосподарських наук і нині вона повністю забезпечує процес підготовки висококваліфікованих фахівців з усіх спеціальностей університету.

ВОЛЬВАК
Сергій Федорович,
завідувач кафедри,
кандидат техн. наук,
професор

КАФЕДРА ПРОЦЕСІВ, МАШИН ТА ОБЛАДНАННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Кафедра є випусковою за напрямом підготовки «Процеси, машини та обладнання агропромислового виробництва» і спеціальністю «Процеси, машини та обладнання агропромислових підприємств» та здійснює підготовку фахівців інженерної служби з механізації агропромислового виробництва освітньо-кваліфікаційних рівнів «Бакалавр», «Спеціаліст» і «Магістр». На кафедрі також викладаються курси механізації для студентів за напрямами підготовки «Агрономія» і «Лісове і садово-паркове господарство».

Кафедра сягає витоків ще початку ХХ століття. Серед предметів, які викладалися, були: креслення машин; вчення про сільськогосподарські машини та пристрої. Програма підготовки включала методику викладання, бібліотеку, навчальні посібники і засоби у вигляді зразків пристроїв різної конструкції та їх окремих частин в натуральну величину або в моделях: для підняття, подрібнення, розпушування, вирівнювання, ущільнення, осушення і поправки ґрунту, корчування; підгортачі, сівалки, косарки, кінні граблі, соломорізки, молотарки та ін.

У 1929 році, було засновано кафедру механізації сільськогосподарського виробництва. Першим завідувачем кафедри був професор В. Ф. Чалий. Матеріальна база кафедри в перші роки складалася з машин і знарядь на кінній тязі (плуги, борони, культиватори, сівалки, косарки, самоскидки, снопов'язалки). Серед зерноочисних машин були віялка-сортувалка і трієр. У 1935–1941 роках кафедра поповнилася тракторами ХТЗ, СХТЗ-НАТИ, ЧТЗ-60, машинами на тракторній тязі, молотарками МК-1100 і АМР-710 та ін. На кафедрі провадилась велика наукова робота. В. Ф. Чалий разом з С. Н. Беззубенком розробляли нові конструкції машин для збирання зернових культур і гніздової сівки цукрових буряків, а також для садіння висадків цукрових буряків. Полігон для навчальної практики з тракторів і сільськогосподарських машин знаходився між вулицями Черняхівського та Київською. Від студентів вимагалось вміння запускати двигун і водити трактор.

У 1944 році після звільнення Умані та відновлення роботи інституту кафедру очолив доцент К. П. Моторний. Під його керівництвом було багато зроблено, щоб налагодити навчальний процес і поповнити матеріальну базу кафедри (переважно за рахунок реставрації вибрактованих деталей і машин).

*Підготовка до весняно-польових робіт,
1957 р.*

*Вивчення будови трактора –
студенти 208 групи, 1974 р.*

*Проходження навчальної практики –
посівні роботи в с. Конела, 1976 р.*

*Вивчення будови с.-г. техніки –
студенти 22-А групи, травень 2005 р*

У 1949–1955 роках завідувачем кафедри був доцент Г. І. Фіщенко. При ньому на кафедрі було розроблено конструкцію машин для підземного поливу сільськогосподарських культур.

У 1956–1960 роках кафедрою керував доцент В. Г. Красько. В результаті розробки наукової теми з механізації обробітку ґрунту в плодкових садах було вдосконалено конструкцію агрегату для обробітку міжрядь в саду і плуга для одночасного з оранкою внесення на дно борозни мінеральних добрив (Г. П. Черненко). Асистент Л. Г. Ольховський розробив технологію пошарового припосівного внесення добрив під буряки цукрові.

У 1960 році на чолі кафедри став кандидат технічних наук К. С. Хвиля. Технічна база зросла за рахунок тракторів нових марок, сільськогосподарських машин та іншого обладнання. Були споруджені нові приміщення (гараж для тракторів і с.-г. машин загальною площею 2000 м², лабораторний корпус для вивчення сільськогосподарських машин на 1200 м², автогараж, приміщення для майстерні на 960 м², лабораторія для вивчення тракторів на 600 м²). Поруч з кафедрою розбито новий полігон для проходження навчальної практики.

Колектив кафедри механізації, 1982 р.

Перший ряд (зліва направо): асистент В. С. Максимчук, ст. викладач В. І. Кліщук, доц. П. А. Рубан, доц. М. К. Сінгур, ст. викладач С. М. Кавцевич, ст. викладач Г. Й. Леонтієв; Другий ряд: асистент О. П. Менченко, навч. майстер М. І. Богомаз, доцент В. І. Марченко, лаборант Н. С. Кривда, ст. викладач А. М. Кислиця, ст. лаборант В. Д. Шаговський, навч. майстер В. А. Швець, водії І. О. Ситник; Третій ряд: С. Я. За порожець, В. М. Поліщук, М. І. Стороженко, В. С. Попов, А. І. Подолян, лаборант О. В. Шаговський, водій В. І. Ткачук

Курс механізації сільськогосподарського виробництва в обсязі 270 годин було розраховано на три роки. На першому курсі студенти вивчали трактори і автомобілі, на другому – сільськогосподарські машини, на третьому – електрифікацію сільськогосподарського виробництва.

Науково-дослідна робота кафедри включала актуальні теми механізації сільськогосподарського виробництва. У результаті досліджень з питань технології вирощування цукрових буряків з міжряддям 700 мм було розроблено систему машин та визначено умови використання їх на широкорядних посівах. Аналіз роботи машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств Уманського та Христинівського районів Черкаської

області дав можливість визначити вихідні дані для розрахунків необхідної кількості машин з метою підвищення ефективності використання машинно-тракторного парку та забезпечення комплексної механізації виробничих процесів у колгоспах і радгоспах республіки.

Значний вклад у розвиток кафедри зробили завідувач кафедри М. К. Сінгур (1973–1983 рр.), доцент П. В. Гончаренко, ст. викладачі С. М. Кавцевич, Г. Й. Леонтієв, А. М. Кислиця, В. І. Кліщук, В. К. Глемба, асистент О. П. Менченко.

У 1983-2009 роках кафедру очолював кандидат технічних наук, доцент В. І. Марченко. Тимчасово у 1986-1988 роках виконували обов'язки завідувача кафедри доцент П. А. Рубан та ст. викладач А. М. Кислиця. У той час В. І. Марченко працював головним інженером у навчальному господарстві «Родниківка». За цей час матеріально-технічна база кафедри поповнилась новими тракторами та с.-г. машинами, налагоджено співпрацю з ВАТ «Уманьферммаш» та ЗАТ «Райз».

Із серпня 1998 року на кафедрі механізації сільськогосподарського виробництва працював професор Головчук А.Ф., який після заснування у листопаді 1998 року кафедри тракторів і автомобілів став її завідувачем. У цей час для опалення навчальних корпусів обох кафедр було проведено газопровід і встановлено газову котельню в будівлі навчальної майстерні.

Випробовування паливного насосу

У 2009–2010 роках обов'язки завідувача кафедри виконував кандидат сільськогосподарських наук, доцент Березовський Андрій Павлович.

У 2010–2012 завідувачем кафедри був кандидат технічних наук, доцент Войтік Андрій Володимирович.

З 2012 року після реструктуризації інженерно-технологічного факультету кафедрою завідує професор, кандидат технічних наук Вольвак Сергій

Федорович.

На кафедрі викладається понад 40 навчальних дисциплін, крім того здійснюється підготовка за робітничими професіями водія категорії «В» та тракториста-машиніста. Кафедра має 17 навчальних аудиторій, із них три лекційні аудиторії, обладнані мультимедійними засобами. У двох окремих навчальних корпусах кафедри функціонують: комп'ютерний клас, спеціалізовані навчальні лабораторії: «Автотракторних двигунів», «Тракторів і автомобілів», «Будови і експлуатації легкового автомобіля», «Паливно-мастильних матеріалів», «Гідроприводу сільськогосподарської техніки», «Технічного сервісу та ремонту машин», «Сільськогосподарських машин», «Стандартизації та надійності сільськогосподарської техніки», «Машин та обладнання для тваринництва», «Підйомно-транспортних машин» та на вчально-наукова лабораторія «Теорії сільськогосподарських машин».

Кафедра має також навчальну майстерню, навчальний полігон, павільйон та відкриту площадку для зберігання сільськогосподарської техніки. За кафедрою закріплені вісім легкових автомобілів; два гусеничних і шість колісних тракторів; зернозбиральний комбайн; ґрунтообробна, посівна, збиральна, фермська та інша сільськогосподарська техніка – всього понад 40 найменувань.

Машинно-тракторний і автомобільний парк кафедри систематично поповнюється но-

Тестування з правил дорожнього руху

вими сільськогосподарськими машинами, обладнанням і автомобілями, що дозволяє проводити навчання студентів на базі сучасної сільськогосподарської та автомобільної техніки.

Налаштування орного агрегату та підготовчі роботи у полі

Належна увага приділяється практичній підготовці майбутніх фахівців. Студенти проходять навчальну практику на кафедральному полігоні, у навчальній майстерні та виробничу в умовах господарств регіону, де мають можливість працювати і самостійно готувати до роботи машинно-тракторні агрегати, і виконувати механізовані технологічні операції, а найкращі – у фермерських господарствах Данії, Німеччини, Фінляндії, Франції та інших країн.

Полігон кафедри служить першим етапом підготовки студента до практичної роботи на механізмах. Набуті під час лекцій і лабораторно-практичних занять теоретичні знання закріплюються на практиці, під час якої студенти знайомляться з технічним сервісом машин і регулюванням вузлів, навчаються водити трактор і працювати на сільськогосподарських машинах.

Кафедра працює за комплексною науковою темою «Дослідження механізованих процесів агропромислового виробництва» та має наукові розробки з питань підвищення рівня механізації в плодovitих розсадниках і ягідниках, паливної економічності та екологічності дизелів, надійності сільськогосподарської техніки, розробки енергозберігаючих технологій, гнучкої малогабаритної кормоприготувальної техніки та ін.

При кафедрі працює аспірантура, функціонує студентський науковий гурток «Інженер-дослідник». Результати науково-дослідної роботи аспіранти і студенти використовують при підготовці доповідей на наукових конференціях, наукових тез і статей, виконанні курсових і дипломних проектів, магістерських робіт і кандидатських дисертацій.

Результатом наукової роботи співробітників кафедри є видані підручники, навчальні посібники, монографії, наукові статті, методичні рекомендації, отримані патенти на винаходи.

Кафедра пропонує наукову продукцію у вигляді технічної документації до впровадження у виробництво на заводах сільгоспмашинобудування: малогабаритний кормоприготувальний агрегат, подрібнювач-соковижималку відцентрової дії, пристрій для дозованої фумігації зернопродуктів, комбінований пристрій для механізації трудомістких процесів у плодовому розсаднику, машину для утилізації кущових насаджень ягідників, машину для виготовлення палет екструзерного типу, фрезу та щітку зі змінною геометрією засобами гідроприводу для розкриття коренів рослин тощо.

Кафедра має договори про співробітництво та функціонування своїх філій з підприємствами і науково-дослідними установами: ПАТ «Уманьферммаш», Інститут садівництва НААН України, Національний науковий центр «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства» НААН України.

ТОКАР
Анастасія Юхимівна,
завідувач кафедри,
доктор с.-г. наук,
професор

КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЇ ЗБЕРІГАННЯ ТА ПЕРЕРОБКИ ПЛОДІВ І ОВОЧІВ

У Головному училищі садівництва ще з часу його заснування в Одесі, поряд з вирощуванням сільськогосподарської продукції, велика увага приділялась її переробці. З переїздом училища до Умані створюється відповідна технічна база і наукова лабораторія, де вивчається якість продукції і можливість її переробки.

У 1870 році на пропозицію керівництва навчального закладу було узаконено виробництво вина з плодів і ягід.

Під керівництвом Василя Васильовича Пашкевича створюється база технічної переробки плодів і овочів, в училищі будується окреме при-

міщення з винним підвалом (1880–1882 рр.), лабораторією, започатковується виготовлення плодово-ягідних вин за новими технологіями. В.В. Пашкевич у «Віснику садівництва» (№ 40, 44 за 1886 рік) публікує статті «О приготуванні плодовых винь».

Академік В. В. Пашкевич написав низку фундаментальних праць із садівництва і сортовивчення плодкових культур та виготовлення вин. У технологічній лабораторії під його керівництвом викладачі разом із учнями розробляли технологію виробництва плодово-ягідних вин, соків, різноманітної продукції, консервованої цукром, сушених плодів. На основі отриманих результатів наукових і виробничих експериментів в училищі було налагоджено виробництво плодово-ягідних вин за новими технологіями.

З 1885 року в училищі почали проводити дослідження з сушіння плодів і овочів, варінню пастили. З цією метою були придбані відповідні прилади, машини та обладнання: сушарка Рідера, переносна піч Люкаса для сушіння пастили, преси системи Мауфарта, кісточковибивні машини.

Гордістю училища став випускник 1900 року Микола Іванович Полевіцький, який винайшов дві сушарки та опублікував низку фундаментальних праць у журналі «Плодівництво». Найвідоміші його статті: «Производство плодовых консервов на фабрике Абрикосова», «Русские плодосушки», «Вещества употребительные при консервировании», книги: «Искусственное разведение грибов», «Использование плодов и ягод. Практическое руководство к приготовлению разнообразнейших консервов из плодов и ягод», «Использование урожая сада и огорода», «Консервирование фруктов и овощей посредством стерилизации в герметически закупоренных банках и флаконах», «Плодовые и ягодные

*Софронов
Михайло Євграфович*

консервы. Приготовление желе, пюре, мармелада из фруктов и ягод», «Производство плодовых консервов на фабрике товарищества А. И. Абрикосова и сыновей в Крыму», «Руководство по заготовке сушеных овощей для продовольствия войск», «Домашнее приготовление вин», видана в 1925 р. в С.-Петербурзі та перевидана в 1991 році.

У 1895 р. Департамент землеробства виділив кошти училищу для побудови приміщення з технічної переробки плодів та овочів.

З 1906 до 1911 року плодове господарство виробило 26637 пляшок плодово-ягідного вина і одержало прибуток 8573 крб., тоді як прибуток від реалізації сушених плодів та овочів (270 пудів) становив 2287, а від виробництва пастили, пюре, повидла та інших консервованих продуктів – 1294 крб.

У 1908 році в училище приїхав Михайло Євграфович Сафронов, запрошений читати курс лекцій з технології виноробства і мікробіології. Разом з ним працював А.В. Петцельт, який удосконалив технологію виготовлення плодово-ягідних вин.

На Міжнародній ювілейній виставці садівництва 1914 р. у Петербурзі училищем були представлені експонати яблучних сортових вин: Авентаріуса солодке, Аніс полосатий, Апорт столовий, Апорт, Астраханське червоне, Пепінка, Пепінка столова; колекційні витримані вина: Абрикос, Ірга, Вишня чорна, Агрус, Малина червона, Слива, Смородина біла, Черешня біла; консерви: маринад вишневий, пюре томатне, щавелеве, шпинатне, перець фарширований, соя томатна, спаржа; варення із смородини червоної, білої, із вишень, черешень; соки малиновий і вишневий, сиропи малиновий і вишневий; сушені плоди: яблука без шкірочки кружками, з шкірочкою, шматочками в шкірочці, груші, вишні без кісточок; желе із смородини червоної, чорної, агрусу; сушені кріп, петрушка, морква, пастернак, буряк, картопля, цибуля, горошок, томати, капуста та ін. За представлені експонати Уманське училище садівництва було відзначене Великою золотою медаллю С.-Петербурга і такою ж медаллю Всеросійського товариства садівників. Експонати з технічної переробки плодів та овочів були відзначені Малою золотою медаллю.

Технологічна переробка плодів та овочів набувала все більшої актуальності у суспільстві, тому навесні 1910 року Департамент Землеробства запропонував влаштувати конкурс різних типів сушарок для плодів та овочів на базі Царициного саду (Софіївки), що був навчально-виробничим підрозділом Уманського училища садівництва і землеробства. З цією метою було побудоване приміщення для їх випробування та окремо для сушарки «постійного»

*Скрипник
В'ячеслав Васильович*

типу. Одна з таких ще діяла до 1980 року. Дослідження розпочались влітку 1912 року під керівництвом старшого спеціаліста В. Л. Івановського, який опублікував результати проведеної роботи у виданні «Испытание плодовых и овощных сушилок при Уманском Училище Садоводства и Земледелия летом 1912 года».

У післяжовтневий період, незважаючи на надзвичайно важкі умови громадянської війни та розрухи, навчання в училищі тривало. Виробництво ж продукції переробки припинилося, оскільки його матеріально-технічну базу було пограбовано.

Експериментальні дослідження з питань технології переробки сільськогосподарської сировини були відновлені після закінчення громадянської війни. Значну увагу налагодженню цих процесів приділяв С. С. Рубін, який у той час завідував у технікумі галуззю садівництва. У 1923–

1924 роках він у виробничих умовах провів дослідження, що мали на меті виявити плоди найбільш придатних сортів слив для виготовлення повидла.

У цьому ж 1921 році було відновлено роботу лабораторії технології виноробства і створено лабораторію технології переробки плодів та овочів, які очолювали М. Є. Софронов та С. П. Таранюк. У 1924–1925 роках студенти Є. Я. Калашников, К. В. Васильєв, Ю. А. Ревенко під керівництвом М. Є. Софронова вивчали питання плодово-ягідного виноробства, зокрема сумісність відношення винних дріжджів з суслами різних сортів плодових і ягідних культур. Друга група студентів (А. І. Корабльов, Н. І. Березницька, О. А. Прикоп) вивчала (1925–1926 роки) біологічні процеси зниження кислотності вин та сусел. Поряд з ними приділяв увагу виноробству і Іполит Іванович Корабльов, який є автором розділу «Медоварение и медофруктовое виноделие» у підручнику «Бджільництво», актуальність якого збереглася донині, розділ перевидано в Києві видавництвом «Дім, сад, город» окремою книгою у 2009 році.

Восени лабораторії М. Є. Софронова та С. П. Таранюка були об'єднані і стали основою для створення у 1926 р. кафедри технології зберігання і переробки плодів та овочів. Очолив її учень відомого професора Ф. В. Церевітінова доцент В. В. Сицінський. Він організував широку мережу пунктів з виготовлення сульфатованих напівфабрикатів з суниці та солених корнішонів і відвантаження їх за кордон для одержання країною валюти. В тому самому році виходять перші Наукові записки Уманського агротехнікуму, в яких опубліковані результати досліджень М. Є. Софронова про придатність різних сортів плодових культур для виробництва плодово-ягідних вин та використання відповідних рас дріжджів.

*Корабльов
Анатолій Іполитович*

Враховуючи велику потребу в технологах, на базі кафедри технології організовується технологічний факультет, який мав готувати інженерів-технологів харчової промисловості. Деканом факультету був випускник Уманського технікуму С. С. Рубін. Завідував кафедрою В. В. Сицінський, який читав курси з технології консервування та холодильної техніки. Запрошені на роботу викладачі читали курси: М. С. Гросман (з Одеси) – проектування консервних заводів, М. І. Чигиринцев (з Вінниці) – технологію консервування, Т. С. Бачинський – технологію сушіння плодів, курс загальної технології читав професор К. І. Попіль. У цей час на кафедрі працювали доцент М. С. Гросман, старші викладачі Т. С. Бачинський, М. І. Чигиринцев, інженер А. А. Корнильов. У 1930 році, після від'їзду В. В. Сицінського, кафедрою технології завідує Анатолій Іполитович Корабльов.

У 1934 році Уманський плодово-ягідний інститут реорганізовується у плодоовочевий. У зв'язку з цим студентів технологічного факультету було переведено до Київського інституту харчової промисловості. Всього в інституті на той час було підготовлено і випущено 72 спеціалісти-технологи.

Після Великої Вітчизняної війни поновлено роботу кафедри технології. У 1949 кафедру технології було реорганізовано в кафедру сільськогосподарської технології та органічної хімії, а в 1955 році вона була з'єднана з кафедрою хімії. Очолював її хімік за фахом доцент І. М. Демченко. В цей час на кафедрі, окрім хіміків, працювали технологи: доцент А. І. Корабльов, старші викладачі Б. С. Трофименко, В. О. Ніколаєвський, О. К. Харитонов, старший лаборант О. П. Навроцька і лаборант С. Г. Ушибишев. Її діяльність була багатогранною. У повоєнні роки кафедрою завідував і вів курс сільськогосподарської технології доцент А. І. Корабльов, який велику увагу приділяв вивченню хімічного складу свіжої та переробленої продукції. Він є автором підручника «Органические кислоты плодово-ягодных соков и вин» та наукових праць: «Материалы химической характеристики свежих фруктов из садов Уманского сельскохозяйственного института», «Дослідження з технології переробки сільськогосподарської продукції». На кафедрі вивчено і запропоновано технологічну схему виробництва марочних плодово-ягідних вин (А. І. Корабльов, Б. С. Трофименко), методи інтенсифікації ферментативних процесів алкогольного бродіння (А. І. Корабльов), які пізніше були застосовані в ромовій промисловості США, розроблено апарат для дифузного спиртування вин, за що В. О. Ніколаєвський отримав авторське свідоцтво, ним виділена високопродуктивна раса дріжджів Уманська 8/16. Авторським колективом кафедри – А. І. Корабльов, Б. С. Трофименко, М. Г. Панасюк, В. О. Ніколаєвський –

*Найченко
Володимир Михайлович*

випущено посібник для сільськогосподарських ВНЗ «Технологія сільськогосподарських продуктів», що має розділ з виноробства.

У 1961 році представлені А. І. Корабльовим на ВДНГ СРСР зразки вин Уманського сільськогосподарського інституту були відзначені Малою золотою медаллю, а співробітники Б. С. Трофіменко і О. П. Навроцька нагороджені бронзовими медалями.

У квітні 1970 р. на базі плодоовочевого факультету відкрито спеціалізацію для вчених агрономів та кафедру технології зберігання і переробки плодів та овочів. Колектив кафедри розробляє технологію зберігання плодів у регульованому газовому середовищі та окремі оригінальні методики.

Для цього у січні 1970 року на кафедру були запрошені кандидат с.-г. наук Володимир Михайлович Найченко і дещо пізніше доцент М. Г. Панасюк. У квітні 1970 року була створена відокремлена кафедра технології зберігання і переробки плодів та овочів, яку очолив спочатку виконуючий обов'язки старший викладач В.О. Ніколаєвський, а пізніше – доцент М. Г. Панасюк. Після його смерті (1972 р.) кафедрою до 1990 року керував професор В'ячеслав Васильович Скрипник.

З організацією і відкриттям кафедри (1970 р.) позвавилась інтенсивність не тільки навчальної і методичної роботи, а й наукової. Дослідження проводились в двох основних напрямках: перший – «Розробка сучасних технологій зберігання плодів», науковий керівник доцент, а з 1990 року професор Володимир Михайлович Найченко; виконавці аспіранти Г. С. Гайдай, Н. М. Осокіна, О. В. Мельник, В. В. Скрипник і пізніше здобувачі А. Ю. Токар та О. В. Яцух; другий – «Розробка технології виробництва плодово-ягідних вин» – науковий керівник професор В. В. Скрипник, старший викладач В. О. Ніколаєвський і пізніше до цієї тематики приєдналась А. Ю. Токар, яка в подальшому стала керівником цієї теми.

Для виконання науково-дослідної роботи викладачів, аспірантів, студентів під керівництвом доцента В. М. Найченка був побудований науково-виробничий комплекс, що включав: холодильний цех, з розміщенням у ньому чотирьох автономних холодильних камер, де в автоматичному режимі за допомогою терморегуляторів точно підтримувались задані температури; розроблено оригінальну установку для створення і підтримання різних газових сумішей в контейнерах власної конструкції; автоматичну установку для вивчення можливості зберігання плодів при зниженому тиску; розроблено прилад для дистанційного контролю за роботою компресорів, а також режиму зберігання в холодильних камерах.

Дегустацію сухопродуктів зі студентами інженерно-технологічного факультету проводить З. М. Харченко

До комплексу входили також змонтовані біохімічна, біофізична (чехословацького виробництва) та фото лабораторії, де вивчали товарні, фізичні, хімічні, біохімічні, фізіологічні, анатомічні властивості плодів.

У цих же лабораторіях та винному підвалі (реконструкція якого була зроблена під керівництвом професора В.В. Скрипника) проводили дослідження з технології виробництва плодово-ягідних вин.

У 70–80 роки минулого століття за консультаціями та під керівництвом доцента В. М. Найченка були проведені дослідження зі зберігання свіжих плодів сливи (Г. С. Гайдай), черешні (В. В. Скрипник), чорної смородини (Н. М. Осокіна), яблук (О. В. Мельник та О. В. Яцух), агрусу (А. Ю. Токар). Дещо пізніше під керівництвом доцента Г. С. Гайдая аспірант І. Л. За морська проводила дослідження зі зберігання суниці.

За результатами наукових розробок із технології і методики досліджень зі зберігання плодів було отримано чотири авторські свідоцтва на винаходи і вісім посвідчень на раціоналізаторські пропозиції, а також технічні умови та технологічну інструкцію на виготовлення консервів «Пюре українські». Всі аспіранти і здобувачі своєчасно захистили дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук.

На основі результатів досліджень, оригінальних розробок були видані рекомендації і методичні матеріали: «Рекомендації по тривалому зберіганню плодів сливи і чорної смородини» (МСГ УРСР), «Длительное хранение плодов сливы» (МСХ ССРСР), «Хранение сливы и черной смородины в холодильниках» (ВДНХ УССР, МСХ ССРСР) та інші.

Результати роботи доповідалися на XVI міжнародному конгресі Інституту холоду (Париж, 1983), на XXIII міжнародному конгресі з садівництва (Рим, 1991), на міжнародному Українсько-австрійському симпозиумі (Львів, 1996), на міжнародній науковій конференції із садівництва (Краків, 1996); на розширених засіданнях секції ДКНТ СРСР «Біохімія і технологія зберігання соковитої сировини» (Москва 1972, 1973, 1981, 1986), на пленумах ВАСГНІЛ (Москва, 1979, 1980, 1984); головному управлінні садівництва, виноградарства, чаю і субтропічних культур Міністерства сільського господарства СРСР (Москва, 1966, 1979); ВНДКП і СТП Мінхарчопрому СРСР (Москва, 1980); лабораторії імунітету роєлин інституту біохімії ім. Баха (Москва, 1980) та інших установах.

Засідання наукового гуртка кафедри

Експонати (свіжі плоди сливи, чорної смородини, фруктани) демонструвалися на ВДНГ СРСР (1979, 1980), на ВДНГ УРСР (1967, 1983). Республіканським виставкомом наукова робота В. М. Найченка відзначена медаллю і дипломом.

За результатами проведених досліджень з питань виноробства професором В. В. Скрипником, який працював завідувачем кафедри з 1972 до 1993 року, була запропонована технологія виготовлення алкогольного продукту, якому автор дав назву «Фруктові алкогольні напої», скорочено «Фруктани». В. В. Скрипник заслужено вважається фундатором «фруктанознавства». В ті часи промисловість виробляла велику кількість вин низької якості, переважно це були кріплені вина. В. В. Скрипник розробив основні принципи виготовлення некріплених плодово-ягідних виноматеріалів та вин, зокрема узагальнив способи нормалізації сусел за кислотністю та цукристістю, науково обґрунтував обов'язкову пастеризацію й застосування чистої культури дріжджів, внесення азотного підживлення; процес бродіння розділив за інтенсивністю утилізації цукрів дріжджами на три етапи: розброджування, бурхливого бродіння і доброджування, розробив апаратне забезпечення приготування розведення дріжджів у виробництві. Особливої уваги надавав лабораторному контролю процесу бродіння.

Висока якість напоїв підтверджувалась на Всесоюзних дегустаціях, що проводились в Уманському інституті. Бажаючи відділити групу розроблених напоїв від скомпрометованих вин, свої здобутки В. В. Скрипник опублікував в 1991 році після антиалкогольної компанії у практичному посібнику під назвою «Фруктани». На жаль, назва фруктами не «прижилась» з причини існування групи органічних речовин з такою ж назвою. Удосконалення технології плодово-ягідних вин продовжується на базі сучасних досягнень науки і практики. Напої В. В. Скрипника не забуті і ввійшли до чинного ДСТУ 6036:2008 «Вина плодово-ягідні. За гальні технічні умови» як некріплені вина (за ГОСТ 28616-90 «Вина плодовые» ці вина були виділені як вина спеціальної технології з наброджуванням спирту 16–17%).

*Практичне заняття
проводить доцент І. Л. Заморська*

Після захисту докторської дисертації (1989 р.) завідувачем кафедри було обрано В. М. Найченка (1990-1999 рр.). Відроджуючи традиції, з 1998 року в тодішній аграрній академії почали готувати фахівців для переробної галузі за спеціальністю «Зберігання, консервування і переробка плодів та овочів», які вивчають сучасні технології зберігання, сушіння, консервування плодів та овочів, виноробство.

З 1999 р. кафедрою завідував доцент В. В. Заморський (до 2003 р), потім доцент Г. С. Гайдай (2003-2006 рр.). У ці роки на кафедрі працювали доценти (нині доктори с.-г. наук) Н. М. Осокіна, А. Ю. Токар, доцент В. В. Воєводін, старші викладачі М. К. Дедікова, Р. В. Бабешко, старші лаборанти Н. Е. Безугла, В. М. Заволока, Л. М. Коларькова, лаборанти А. В. Новікова, М. А. Вівчарук, Л. Ю. Матенчук. У 2007 році кафедру розділили на дві – «Технології зберігання і переробки плодів та овочів» і «Технології зберігання і переробки зерна». Кафедру «Технологія зберігання і переробки плодів та овочів» очолив кандидат технічних наук В. М. Гіджеліцький (2006–2008 рр.), а з 2008 року завідувачем кафедрою була обрана доцент (нині доктор с.-г. наук) А. Ю. Токар.

У наступні роки О. В. Мельник, Н. М. Осокіна (науковий консультант В. М. Найченко) і А. Ю. Токар (науковий консультант О. М. Литовченко) захистили докторські дисертації і обрані професорами та керівниками профілюючих кафедр. В цілому на кафедрі підготовлено і захищено чотири докторських і дев'ять кандидатських дисертацій.

Продовжувачем справи професора В. В. Скрипника стала доцент А. Ю. Токар, яка вивчала загальні закономірності формування і накопичення технологічно важливих біологічно активних речовин у плодах сортів яблуни, груші, вишні, агрусу, малини, бузини і шовковиці чорної залежно від впливу погодних умов періоду вегетації та їх збереження в продуктах первинної обробки і некріплених плодово-ягідних виноматеріалах.

На основі фундаментальних досліджень розроблені технологічні інструкції на виробництво некріплених виноматеріалів і вин «Скарби Софії» (ТІ 00011050-244-2008; патент України на корисну модель №13609) та «Дивосад» (ТІ 00011050-245-2008), затверджених Міністерством аграрної політики та продовольства України.

Наукові положення і результати досліджень увійшли до типової навчальної програми «Виноробство», розділу «Характеристика сировини» підручника О. М. Литовченка й А. Ю. Токар «Виноробство із плодів та ягід» та викорис-

товуються під час викладання відповідної дисципліни в Уманському національному університеті садівництва.

Продукція кафедри завжди отримує високу оцінку на вітчизняних і міжнародних конкурсах

Під керівництвом А. Ю. Токар працювали аспіранти В. Д. Каричковський і працює М. А. Щербак. Під керівництвом проф. О. М. Литовченка виноробством займалися аспіранти О. В. Локванець, О. В. Орел, І. В. Гайдай, В. І. Побережець. Результати цих розробок оформлені у вигляді технологічних інструкцій, затверджених Міністерством аграрної політики та продовольства України. Зразки плодів і плодово-ягідних вин представлені на республікан-

ських дегустацій отримали п'ять золотих, три срібних медалі і один диплом за зовнішнє оформлення продукції.

З 2005 року на кафедрі захистили дисертації та отримали науковий ступінь кандидата технічних чи сільськогосподарських наук: Гіджеліцький Віталій Миколайович; Каричковський Володимир Дмитрович; Василишина Олена Володимирівна; Гайдай Ірина Володимирівна; Калайда Катерина Василівна; Матенчук Людмила Юріївна; Побережець Віктор Іванович.

Розроблено Державні стандарти України: ДСТУ Вишня. Зберігання в регульованому газовому середовищі; ДСТУ Суниця. Зберігання в регульованому газовому середовищі; ДСТУ Слива. Зберігання в регульованому газовому середовищі; ДСТУ Смородина чорна свіжа. Зберігання в регульованому газовому середовищі; ДСТУ Черешня. Зберігання в регульованому газовому середовищі; ДСТУ Йошта свіжа. Технічні умови; ДСТУ Актинідія свіжа. Технічні умови.

У 2011 році на 23-й на Міжнародній агропромисловій виставці «Агро-2011» кафедра технології зберігання і переробки плодів та овочів нагороджена Золотою медаллю в номінації «За розробку високоякісної продукції із натуральної сировини», 2012 році на 24-й Міжнародній агропромисловій виставці «Агро-2012» – «За розробку та впровадження високоякісних консервованих продуктів функціонального призначення», 2013 році на 25-й Міжнародній агропромисловій виставці «Агро-2013» – «Дипломом за активну участь у представленні експозиції навчального закладу на XXV Міжнародній агропромисловій виставці Агро 2013», 2014 році на 26-й Міжнародній агропромисловій виставці «Агро-2014» – «Дипломом за високий рівень представлення експозиції навчального закладу на XXVI Міжнародній агропромисловій виставці «Агро 2014».

ОСОКІНА
Ніна Максимівна,
завідувач кафедри,
доктор с.-г. наук,
професор

КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЇ ЗБЕРІГАННЯ І ПЕРЕРОБКИ ЗЕРНА

Витоки історії кафедри нерозривно пов'язані із становленням переробки продуктів рослинництва у Головному училищі садівництва та з історією кафедри технології зберігання і переробки плодів і овочів, заснованої у 1926 році, однією з правонаступницею якої вона є.

У зв'язку з відкриттям у 2004 році нової інженерної спеціальності «Технологія зберігання і переробки зерна» було створено дві кафедри: технології зберігання і переробки плодів та овочів (завідувач В. М. Гіджеліцький) та зберігання і переробки зерна (завідувач Г. С. Гайдай).

З метою підготовки для кафедри кваліфікованих науково-педагогічних працівників до аспірантури упродовж 1999–2008 рр. було зараховано: науковий керівник Г. С. Гайдай – І. Л. Заморську (захистила дисертацію в 2003 р.), І. Г. Комнатного, Г. В. Ткаченко, О. М. Рябоконт, Я. В. Євчук (захистила дисертацію в 2012 р.); науковий керівник Н. М. Осокіна – О. П. Герасимчук (захистила дисертацію в 2009 р.), О. В. Василишину (захистила дисертацію в 2011 р.), К. В. Костецьку, Л. Л. Новак (захистила дисертацію в 2013 р.); науковий керівник А. Ю. Токар – В. Д. Каричковського (захистив дисертацію в 2006 р.), Л. Ю. Матенчук (захистила дисертацію в 2013 р.), М. А. Щербак; науковий керівник О. М. Литовченко – О. В. Локванця, І. В. Гайдай (захистила дисертацію в 2012 р.), О. І. Товсту, О. В. Орла; науковий керівник А. Т. Безусов – Р. В. Вихватнюка, Л. І. Головкину; науковий керівник Є. А. Дмитрук – О. А. Чорного, Н. П. Железову, П. О. Кравчука.

У цей час лаборантами кафедри працювали Коларькорва Л.М. та Вівчарук М.А.

У 2003 р. до докторантури вступила Н. М. Осокіна (консультант – професор В. М. Най-

Заняття з «Технології зберігання і переробки продукції рослинництва» проводить Н. М. Осокіна (Уманьхліб)

ченко), яка в січні 2008 р. захистила докторську дисертацію, в вересні 2008 р. отримала вчене звання професора і очолила кафедру.

Технологію цукрового виробництва найкраще вивчати на цукровому заводі (с. Іваньки)

Заняття з «Технології зберігання і переробки продукції рослинництва» проводить Г.В. Ткаченко (Уманський елеватор)

Заняття з «Комбікормового виробництва» проводить Л.Д. Руденко (Комбікормовий завод с. Росішки)

Для забезпечення належного рівня проведення навчального процесу зі студентами-технологами на кафедрі було запрошено професорів – Є. А. Дмитрука (НУХТ, м. Київ), А. Т. Безусова (ОНАХТ, м. Одеса), доцента В. Б. Ільчука (НУХТ, м. Київ), фахівців з виробництва – канд. т. наук, доцента Л.Д. Руденка, В.В. Ярошенка, Н. П. Матвієнко, О.А. Єремєєву.

Узагальнюючи багаторічний досвід викладання технологічних дисциплін, Н. М. Осокіна, Г. С. Гайдай підготували і видали (2005 р.) підручник «Технологія зберігання і переробки продукції рослинництва». Н.М. Осокіна стала співавтором посібника «Системи технології в рослинництві» для студентів економічних спеціальностей. Н. М. Осокіна, О. П. Герасимчук, Н. П. Матвієнко видали посібник «Технологія зберігання і переробки зерна» (2012 р.).

Науковцями кафедри (Н. М. Осокіна, О. П. Герасимчук, Л. Л. Новак, О. В. Василишина, К. В. Костецька) одержано 15 патентів на винаходи.

На кафедрі є три обладнані аудиторії для проведення лекційних та практичних занять та чотири лабораторії – з оцінки якості зерна і зернопродуктів, вентиляційного обладнання, технологічного обладнання галузі, з переробки зерна. Кафедра забезпечена обладнанням з оцінки якості зерна та зернопродуктів.

Заняття з «Борошномельного виробництва» проводить Чорний О.А. (Уманьнасінтрав)

Колектив кафедри поповнився молодим поколінням уже випускників спеціальності технології зберігання і переробки зерна. До аспірантури зараховано В. Б. Мамчура (2008 р., керівник – проф. Є. А. Дмитрук), Р. В. Довгун, О. О. Дрозд (2009 р., керівник – проф. Н. М. Осокіна), І. Ф. Ульянич (2010 р., керівник – проф. О. І. Шаповаленко), Н. П. Літвін (2011 р., керівник – проф. Н. М. Осокіна), В. В. Новіков (2011 р., керівник – проф. Є. А. Дмитрук).

Наукові дослідження розпочали зі вступом до аспірантури викладачі, що прийшли на кафедру з виробництва – Н. П. Матвієнко (2009 р.) та О. А. Єремєєва (2012 р.), керівник – проф. Є. А. Дмитрук.

В колективі стали працювати викладачі, кандидати с.-г. наук В. В. Любич та О. О. Машинник.

Велика відповідальність у проведенні навчальних занять та наукової роботи на лаборантах В. Ф. Римарчук та Л. В. Мазур.

Нині на кафедрі технології зберігання і переробки зерна працюють 20 співробітників. Серед них: три доктори наук, професори – Н. М. Осокіна, Є. А. Дмитрук, О. І. Шаповаленко; чотири кандидати наук, доценти – Г. С. Гайдай, Л. Д. Руденко, В. Б. Ільчук, О. П. Герасимчук, В. В. Любич, О. О. Машинник; десять викладачів – О. А. Чорний, Г. В. Ткаченко, К. В. Костецька, Я. В. Євчук, Л. Л. Новак, П. О. Кравчук, О. А. Єремєєва, В. В. Ярошенко, О. А. Дрозд, Н. П. Матвієнко. Аспіранти кафедри – Р. В. Довгун, І. Ф. Ульянич, Н. В. Літвін, В. В. Новіков, О. А. Єремєєва, лаборанти – В. Ф. Римарчук, Л. В. Мазур.

Науково-педагогічний колектив кафедри нині обслуговує факультети: інженерно-технологічний, агрономії, плодоовочівництва, екології та захисту рослин, менеджменту. На кафедрі читаються дисципліни: зернознавство; наукові основи технології зернових продуктів; технологія борошномельного виробництва; технологія круп'яного виробництва; інноваційні технології та продукти; технологічні розрахунки та облік в галузі; технологічний контроль виробництва зернопродуктів; зберігання зерна; сушіння зерна; технологія комбікормів; оптимізація технологічних процесів галузі; технологічне обладнання галузі; експлуатація технологічного обладнання; вентиляційне обладнання; технологія елеваторної промисловості; технологія зберігання та переробки продукції

рослинництва; механізація зберігання і переробки продукції рослинництва; матеріалознавство ТКМ; стандартизація та управління якістю; стандартизація і сертифікація продукції і послуг; метрологія, стандартизація і управління якістю, гігієна та санітарія харчових виробництв, перспективні напрями наукових досліджень галузі, промислова екологія переробних підприємств галузі.

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

Згідно з методичним посібником «Учебныя программы земледельческих училищ, подвѣдомственных Министерству Государственных Имуществъ» 1870 р. видання, в Уманському училищі землеробства і садівництва викладались курси сільськогосподарської економіки та рахівництва.

У 1910 р. відбулося видання чергового методичного посібника за редакцією тогочасного директора училища М. Є. Сафронова, у якому детально роз'яснюється методика викладання курсу лекцій з основних предметів. Зважаючи на рівень навантаження учнів з предметів, можна зробити висновок, що суспільно-економічні дисципліни відігравали значну роль при отриманні майбутньої професії.

На подальший розвиток економічного напрямку впливали часті реорганізаційні процеси, що відбувались у навчальному закладі. Але незмінним залишалось правило вивчення економіки та організації виробництва на старших курсах, як вирішальний етап у підготовці вчених-агрономів. Майбутні спеціалісти сільського господарства повинні були не лише добре володіти знаннями щодо технологічних процесів вирощування окремих культур, а й вміти організувати виробництво, вести його шляхом розширеного відтворення. Саме з цих причин у 1929 р. на базі кабінету сільськогосподарської економіки Уманського училища садівництва і землеробства було створено кафедру економіки та організації сільськогосподарського виробництва.

У 1938 р. із запровадженням у вищих навчальних закладах курсу основ марксизму-ленінізму, було створено кафедру марксизму-ленінізму, що пізніше також була реорганізована у дві кафедри, в тому числі й економічної теорії, яка нині підпорядкована факультету економіки і підприємництва.

З 1976 р. в Уманському сільськогосподарському інституті здійснюється підготовка спеціалістів економічного профілю на базі новоствореного економічного факультету за двома напрямками – економіки та бухгалтерського обліку.

У 1981 р. відбувся перший випуск спеціалістів вищої кваліфікації, підготовлених на економічному факультеті, серед яких було 49 економістів-організаторів сільськогосподарського виробництва та 40 бухгалтерів.

НЕСТЕРЧУК
Юлія Олександрівна,
декан факультету,
доктор екон. наук,
професор

Колектив факультету на День знань

Задовго до створення факультету розпочалась підготовка науково-педагогічних кадрів економічного профілю, адже аспірантура з економічних спеціальностей функціонує з 1964 р.

Економічний факультет в різні роки очолювали доценти О. О. Белінський (1979–1983) та В. П. Марченко (1983–1999), які не жалкували сил, знань та творчого натхнення для його розвитку.

У результаті реорганізаційних змін, що відбулись у 1999 р., правонаступниками економічного факультету стали факультети менеджменту та економіки і підприємництва. Останній з 1999 р. до 2009 р. очолював доцент А. Л. Бержанір.

Уже в 2000 р. було акредитовано підготовку магістрів зі спеціальності облік та аудит. Завдяки ініціативі й наполегливій роботі керівництва факультету в 2001 р. було розпочато і успішно завершено ліцензування спеціальностей «Фінанси» та «Економіка підприємства».

Факультет продовжував розвиватися і в 2003 році було започатковано підготовку фахівців з маркетингу і оподаткування. У цей час створені кафедри фінансів і маркетингу, значно поліпшився якісний склад науково-педагогічних

Нарада декана із заступниками

Колонна факультету під час святкової ходи на День міста Умані

працівників кафедр, які входили до складу факультету. Активізувався захист кандидатських дисертацій, було видано підручники та навчальні посібники з грифом Міністерства освіти і науки України, зросла кількість наукових публікацій у фахових виданнях та підвищився рівень методичного забезпечення викладання навчальних дисциплін.

У результаті успішної навчальної, наукової та методичної роботи упродовж десятиріччя (1999–2009 рр.) факультет став одним з найпотужніших в університеті, а контингент студентів зріс більш ніж удвічі (з 620 у 1999 р. до 1400 у 2009 р.).

Факультет економіки і підприємництва акредитований за найвищим IV рівнем, здійснює підготовку фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра, спеціаліста, магістра зі спеціальностей: «Облік і аудит», «Фінанси і кредит», «Економіка підприємства», «Маркетинг».

У 2009–2012 рр. деканом факультету була доцент В. С. Костюк. Нині його очолює професор Ю. О. Нестерчук. Заступниками декана є доценти Ю. А. Цимбалюк, О. В. Ролінський, С. А. Власюк, С. Ю. Соколюк. На даний час до складу факультету входять кафедри: обліку і аудиту, фінансів і кредиту, економіки, маркетингу, економічної теорії, економічної кібернетики та інформаційних систем.

Гордістю факультету є його випускники, які успішно працюють керівниками агропромислових підприємств, комерційними директорами, бухгалтерами, економістами, спеціалістами в органах Міністерства доходів і зборів та фінансово-кредитних установах. Кращі випускники продовжують навчання в аспірантурі. Серед викладачів університету – доктори наук, професори та понад 90 кандидатів наук, доцентів, які успішно закінчили факультет економіки і підприємництва.

Нині на факультеті навчається понад 1,6 тисячі студентів, частина з яких зараховані за скороченим терміном навчання після закінчення коле-

Студенти факультету – учасники фестивалю «Софійські зорі 2013»

джів і технікумів, що є структурними підрозділами університету, а також – випускники коледжів інших областей, з якими укладено угоди про співпрацю. Усі студенти, аспіранти та викладачі мають постійний доступ до сучасних інформаційних технологій і новітнього програмно-інформаційного забезпечення.

Студенти факультету на відпочинку

Факультет економіки і підприємництва співпрацює з навчальними закладами США, Польщі, Чехії, Великої Британії, Німеччини. Проводяться міжнародні семінари, конференції, стажування викладачів і аспірантів. Щороку студенти факультету проходять стажування за кордоном, під час якого вивчають досвід господарювання фермерських господарств, підприємств переробної промисловості, організації агробізнесу тощо. Такі зв'язки налагоджені з Великою Британією, Німеччиною, Швейцарією, Польщею, Данією та іншими країнами.

Студенти факультету мають можливість займатися в спортивних секціях та в творчих колективах Центру культури і виховання.

Інтелект, воля і працьовитість колективу факультету економіки і підприємництва дали плідні результати. За період діяльності факультет утвердив себе як загальноновизнана школа підготовки кадрів економічних спеціальностей.

СЕМЕНДА
Дмитро
Костянтинович,
завідувач кафедри,
кандидат екон. наук,
професор

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ

Курс економіки сільського господарства викладався з часів Училища землеробства і садівництва. Ініціатором його впровадження був кандидат наук, статський радник П. А. Загорський.

У 1929 р. було створено кафедру економіки та організації сільськогосподарського виробництва. Її першим завідувачем був професор Ф. П. Клевайчук, а потім – кандидат економічних наук І. П. Шевчук.

Після великої Вітчизняної війни кафедрою завідували доценти М. І. Янушкін, З. С. Безуглий, А. П. Кальєнін. Під їх керівництвом було відновлено навчальну роботу і розпочато наукові дослідження з питань економіки сільськогосподарського виробництва.

З 1956 по 1972 рр. очолював кафедру к.е.н., доцент А. О. Мірошник, з 1972 р. – професор, к.е.н. М. І. Єрін.

З відкриттям економічного факультету курс економіки сільського господарства на бухгалтерському відділенні викладав ректор Уманського СГІ, заслужений працівник вищої школи України, професор, д.е.н. О. І. Здоровцов. З 1964 р. на кафедрі здійснюється підготовка кадрів через аспірантуру. О. І. Здоровцов був провідним спеціалістом з питань трудових ресурсів і продуктивних сил в аграрному секторі України, який був нагороджений орденом Дружби народів, Почесною грамотою Президії Верховної Ради України, медалями, заслужений працівник вищої школи України. Він був автором і співавтором багатьох підручників, навчальних посібників з питань економіки та організації аграрного виробництва, низки монографій і довідників, окремих брошур, рекомендацій. Загальний список наукових праць перевищує 250 найменувань. Під його керівництвом захищено дві докторських та 16 кандидатських дисертацій.

З 1984 р. до 2002 р. кафедрою завідував професор, к.е.н., заслужений економіст України Б. П. Дмитрук. У 2002 р. на базі кафедри економіки було створено кафедри менеджменту ЗЕД і економіки.

З 2002 р. кафедру економіки очолює професор, к.е.н., заслужений працівник сільського господарства України Д. К. Семенда, автор багатьох підручників і навчальних посібників. Під його керівництвом захищено п'ять кандидатських дисертацій.

Нині на кафедрі працюють 15 осіб, з них: доктор економічних наук, професор Ю. О. Нестерчук, професор Д. К. Семенда, доценти О. Л. Бурляй, Л. А. Гаврилюк, О. В. Жарун, М. А. Коротеєв, Є. М. Комісаренко,

Учасники Всеукраїнського конкурсу наукових робіт (2014 р.)

О. А. Непочатенко, Л. А. Пархоменко, С. Ю. Соколюк, І. Б. Тернавська, С. П. Ткачук, І. І. Чернега, викладачі: Н. О. Бленда, О. П. Манзій, лаборант О. С. Фротер.

На кафедрі здійснюється підготовка наукових кадрів. В аспірантурі кафедри навчається більше 20 аспірантів. Наукове керівництво ними виконують: проф. Д. К. Семенда, Ю. О. Нестерчук, О. Л. Бурляй, М. А. Коротєєв.

Тривалий період у складі кафедри працювали, вносили свій вклад у підготовку висококваліфікованих спеціалістів для аграрного сектору доценти В. Я. Білоножко, П. С. Котик, А. І. Уланчук, викладач Л. Ф. Бурик, О. В. Кириленко, Г. І. Кавун та лаборанти: Т. І. Гутник, Л. В. Ньюганіна, Л. В. Длугоборська, О. В. Семенда.

Викладачі кафедри проводять наукові дослідження з актуальних питань аграрної економіки, розробляють рекомендації з економічних проблем функціонування суб'єктів господарювання в умовах ринку.

Кафедра здійснює постійний зв'язок з виробництвом. Викладачі кафедри організовують і проводять економічні конференції, семінари, надають практичну допомогу агропромисловим формуванням виробництва. Налагоджено зв'язки з ученими економістами Польщі, Англії, Франції та США.

Кожного року на кафедрі економіки проводиться I етап Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Економіка підприємства», у якій беруть участь студенти III, IV та V курсів факультетів економіки підприємства та менеджменту.

На базі кафедри, згідно наказу МОН України, упродовж

Декан факультету економіки і підприємництва Ю. О. Нестерчук нагороджує переможців Всеукраїнського конкурсу наукових робіт (2014 р.)

Кафедра економіки на виробництві у ФГ «Агрофірма «Базис» Уманського р-ну Черкаської обл.

2006–2009 років проводився II етап Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Економіка підприємства» серед студентів аграрних вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації.

Згідно Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13 жовтня 2011 року № 1187 «Про проведення Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук у 2011-2014

н.р.» Уманський національний університет садівництва призначений базовим з проведення другого туру Конкурсу з напрямку «Економіка сільського господарства і АПК».

Викладачі кафедри економіки постійно беруть участь у Міжнародних науково-практичних конференціях, публікують результати досліджень у фахових виданнях, монографіях, підручниках та посібниках з грифом МОН. Починаючи з 2009 року, викладачі кафедри економіки захистили дев'ять кандидатських дисертацій та одну докторську дисертацію.

У науково-практичних конференціях під керівництвом викладачів кафедри беруть участь студенти, публікують свої статті у збірниках наукових праць Уманського НУС та інших виданнях (понад 90 публікацій за рік).

Про високий рівень підготовки фахівців свідчать перемоги студентів факультету економіки і підприємництва у Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах наукових студентських робіт.

Завдяки керівництву університету студенти мають змогу проходити стажування та переймати досвід у таких країнах як США, Німеччина, Польща, Великобританія, Франція, Фінляндія та Швейцарія. Спільно із зарубіжними

Філіал кафедри СВК «Черповоди» Уманського р-ну Черкаської обл.

Відкриття науково-дослідної лабораторії «Інноваційно-інвестиційний розвиток АПК» (2013 р.)

партнерами відбувається не тільки підготовка висококваліфікованих фахівців, але й проводяться міжнародні наукові конференції, симпозиуми, підвищення кваліфікаційного рівня науково-педагогічних працівників у зарубіжних освітніх закладах, участь у міжнародних проектах.

Кафедра економіки Уманського національного університету садівництва має свої філіали на таких підприємствах: Уманський тепличний комбінат; ФГ «Агрофірма «Базис»

Уманського району Черкаської області; СВК «Черповоди» Уманського району Черкаської області; ТОВ «Дубова» Уманського району Черкаської області; ДП «Харвіст-Умань» м. Умань Черкаської області; ТОВ «Берестівець» Уманського району Черкаської області.

Куратори академічних груп А. А. Пархоменко та І. І. Чернега проводять виховну та організаційну роботу (2013 р.)

На кафедрі економіки відкрито науково-дослідну лабораторію «Інноваційно-інвестиційний розвиток АПК», основними завданнями якої є: вивчення проблем аграрного розвитку країни в мінливих умовах сьогодення; вивчення впливу економічних та демографічних факторів на розвиток аграрного виробництва та його основних ефективних напрямів; проведення діагностичних досліджень соціального стану населення та їх впливу на економічний розвиток держави; проведення досліджень щодо адаптації зарубіжного досвіду реформування форм власності до умов України; розробка соціальних проектів та програм місцевого, регіонального та загальнодержавного рівня.

Більшість викладачів кафедри економіки є кураторами академічних груп. Вони постійно проводять виховну та організаційну роботу зі своїми студентами. Велику увагу також приділяють навчальній роботі, дисципліні та дозвіллю своїх студентів.

Найбільша гордість кафедри – випускники, які своїм особистим прикладом доводять, що вони обрали правильний шлях, ставши студентами економічного факультету Уманського національного університету садівництва. Нині випускники кафедри економіки працюють на керівних посадах АПК, директорами банків, у податкових інспекціях та фінансово-кредитних установах.

КОСТЮК

Віра Степанівна,
завідувач кафедри,
кандидат екон. наук,
доцент

КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Кафедра економічної теорії створена у вересні 1980 року в результаті поділу кафедри марксизму-ленінізму на дві самостійні: політичної економії і наукового комунізму та історії і філософії. Першим завідувачем кафедри був кандидат економічних наук, доцент М. Ю. Багінський. Керівництво кафедрою в свій час здійснювали: у 1983–1984 рр. кандидат історичних наук, доцент А. У. Коваль; у 1985–1996 рр. доктор соціологічних наук, професор В. С. Зубов, народний депутат України 3-6 скликань; з 1997 року кафедру очолює кандидат економічних наук, доцент В. С. Костюк.

На кафедрі певний період працювали доценти: А. П. Кравець, С. В. Пшегодський, І. Ф. Коваленко, Н. М. Сушко, А. Л. Бержанір, В. В. Мельник, Р. П. Мудрак, М. А. Слатвінський. Значний внесок у розвиток кафедри зробив доцент М. М. Редько, науково-педагогічний стаж якого перевищував півстоліття. Становленню і розвитку кафедри сприяли: старші викладачі Т. В. Копитін, В. В. Найдіон, В. Л. Смірнов, Г. І. Серeda, викладачі О. Г. Березняк, В. І. Передрій, О. В. Малько, Ж. О. Брунько, Г. С. Мінченко, Р. А. Коваль, А. О. Лопатинська, А. М. Сурженко, лаборанти І. М. Майстришина, Є. Л. Оксененко, О. В. Плисканівська.

Нині на кафедрі працюють: Костюк Віра Степанівна – к.е.н., доцент, завідувач кафедри, Андрющенко Андрій Миколайович – к.е.н., доцент, помічник проректора з науково-педагогічної роботи із відокремленими структурними підрозділами, Бурляй Аліна Павлівна – к.е.н., доцент, Котвицька Наталія Миколаївна – к.е.н., доцент, Пенькова Оксана Георгіївна – д.е.н., доцент, Ревуцька Алла Олександрівна – викладач, Сатанівська Ірина Петрівна – викладач, Смолій Людмила Василівна – к.е.н., ст. викладач, Фицик Лариса Анатоліївна – к.і.н., доцент,

Засідання кафедри

Лекцію проводить д.е.н. О. Г. Пенькова

факультетах з таких дисциплін: політична економія, економічна теорія, мікроекономіка, макроекономіка, історія економіки та економічної думки, регіональна економіка, національна економіка, міжнародна економіка, економіка природокористування, основи демографії. Найдосвідченіші викладачі кафедри проводять заняття в Інституті післядипломної освіти та дорадництва.

У навчальному процесі широко використовуються нові методи активізації роботи студентів – модульно-рейтингова система, ділова гра, тестовий контроль. Викладачі кафедри активно використовують у навчальному процесі мультимедійне обладнання, яким оснащені аудиторії кафедри.

Викладачами кафедри економічної теорії за останні роки було видано два навчальних посібники з економічної теорії з грифом Міністерства освіти і науки України.

Науково-педагогічними працівниками кафедри, аспірантами, докторантами та здобувачами виконується наукова робота, спрямована на дослідження та пошук шляхів розв'язання складних соціально-економічних проблем сьогодення: формування ефективної агропродовольчої політики в Україні; забезпечення продовольчої безпеки України в умовах глобалізації; визначення пріоритетів стратегії соціально-економічного розвитку України; створення ефективної системи

Непочатенко Валентина Олександрівна – викладач, Лозінська Жанна Петрівна – викладач, помічник ректора, Щетина Марина Анатоліївна – викладач та Орехова Світлана Василівна – лаборант.

Навчально-методична робота кафедри спрямована на підготовку нової генерації майбутніх працівників вітчизняної економіки – активних учасників і творців цивілізованих ринкових відносин. Викладачі кафедри читають лекції та проводять семінарські заняття на всіх

Семінарське заняття проводить доцент Андрющенко А.М.

Студенти із задоволенням беруть участь у Брейн-рингу

соціального захисту населення; посилення інтеграції та кооперації в агропромисловому секторі; активізація інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств.

Викладачі кафедри проводять цілеспрямовану роботу з підготовки докторських та кандидатських дисертацій. На кафедрі підготовлені три докторські – В. С. Зубов, Р. П. Мудрак, О. Г. Пенькова та 17 кандидатських дисертацій – В. С. Костюк, І. Ф. Коваленко, Н. М. Сушко, А. Л. Бержанір, О. Л. Богашко, А. П. Бурляй,

М. І. Мальований, Р. П. Мудрак, Р. Б. Кримковський, В. В. Мельник, І. М. Новак, О. Г. Пенькова, Л. А. Фицик, Н. М. Котвицька, М. А. Слатвінський, Л. В. Смолій, О. С. Рибчак.

Викладачі кафедри беруть активну участь в роботі міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях, друкують матеріали досліджень у наукових виданнях, щорічно більше 30 праць.

Кафедра економічної теорії є ініціатором проведення міжнародних наукових конференцій. Починаючи з 2007 року, в УНУС проводяться міжнародні науково-практичні конференції «Соціально-економічні аспекти формування громадянського суспільства».

При кафедрі діє студентський науковий гурток «Школа успішного бізнесу», де заслуховуються результати досліджень студентів, проводяться ділові ігри, зустрічі з підприємцями міста, випускниками нашого навчального закладу, які досягли успіхів у бізнесі.

Важливе місце в роботі кафедри належить вихованню студентської молоді. Викладачі, куратори академічних груп проводять зустрічі, бесіди на виховних годинах, у студентських гуртожитках. Щорічно на кафедрі проводиться Брейн-ринг, організовується зустріч студентів з лікарями центру здоров'я з питань планування сім'ї.

Профорієнтаційну роботу в Маньківському районі проводить доцент Л. А. Фицик

МУДРАК
Руслан Петрович,
завідувач кафедри,
доктор екон. наук,
професор

КАФЕДРА МАРКЕТИНГУ

Кафедра утворена згідно наказу № 51-к від 2 липня 2007 р.

У різний період завідувачами кафедри були: професор М. А. Дудченко (2007–2008 рр.); доцент В. І. Рибчак (2008–2009 рр.); доцент Т. І. Бортник (2009–2012 рр.); професор О. І. Здоровцов (2012–2013 рр.).

Нині завідувачем кафедри є доктор економічних наук, професор Мудрак Руслан Петрович.

У різний час на кафедрі працювали: Н. П. Слободяник, І. О. Будько, С. Д. Скуртол, Ю. П. Мазур, Т. М. Бевз, В. О. Жмуденко, С. М. Подзигун, О. В. Мартинюк, Л. В. Вишневська, О. В. Семенда.

Нині у складі кафедри працюють: Р. П. Мудрак (зав. кафедри), Т. І. Бортник (доцент), Ю. А. Цимбалюк (доцент), А. О. Харенко (доцент), В. І. Рибчак (доцент), В. Ф. Невлад (доцент), О. В. Макушок (доцент), В. А. Лементовська (доцент), Д. М. Соковніна (ст. викладач), І. І. Корман (викладач), О. С. Тягун (лаборант).

Викладачі кафедри маркетингу беруть участь у роботі структурних підрозділів університету: А. О. Харенко – заступник відповідального секретаря приймальної комісії; О. В. Макушок – заступник директора інституту післядипломної освіти; В. І. Рибчак – начальник відділу міжнародних зв'язків.

На кафедрі функціонує науково-дослідна лабораторія «Маркетингові рішення». Лабораторія є науково-дослідним підрозділом Уманського національного університету садівництва. Діяльність лабораторії спрямована на розробку й відстеження результатів реалізації програм і проектів економічного розвитку, надання комплексу різноманітних консультаційних послуг фізичним та юридичним особам, а також інших досліджень науково-прикладного характеру. Основними завданнями лабораторії є: вивчення проблем маркетингової діяльності підприємств та організацій в умовах внутрішнього та зовнішнього середовища і його впливу

Урочисте відкриття науково-дослідної лабораторії «Маркетингові рішення»

*До вступників звертається
відмінниця навчання, студентка
51-мас групи І. В. Заболотна*

на результати підприємницької діяльності; проведення маркетингових досліджень (особисті та телефонні опитування, хол-тест, аналіз ринку, глибинне інтерв'ю, Mystery Shopping, аудит роздрібною торгівлі тощо); адаптація зарубіжного досвіду управління маркетинговою діяльністю підприємств та організацій до сучасних умов національного бізнес середовища; розроблення маркетингових стратегій, програм та їх впровадження в практику під-

приємств та організацій; розроблення рекламних заходів підприємств; впровадження рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності продукції; надання консультаційних послуг фізичним та юридичним особам з питань організації та вдосконалення маркетингової діяльності підприємств та організацій.

Створення лабораторії «Маркетингові рішення» стало логічним продовженням наукової роботи колективу кафедри – на даний час захищено дев'ять кандидатських та одна докторська дисертації. Це забезпечує визначений нормативними вимогами рівень захищеності викладачів та вказує на високий рівень їх кваліфікації.

Для підготовки висококваліфікованих спеціалістів, кафедра маркетингу уклала угоди із 12 підприємствами, як базами переддипломної виробничої практики студентів 4 і 5 курсу: ПАТ «Уманьферммаш» м. Умань; ПП «Агропромресурси» м. Умань; ТОВ «Таврійська продовольча компанія» м. Умань;

Засідання державної екзаменаційної комісії на кафедрі маркетингу

Науковий керівник доцент В. А. Лементовська працює з дипломником Л. Л. Янчуком

ПП «Нікогда М. М.» м. Умань; ДП «Гарант-Маркет» м. Умань; ТОВ «Стандарт Будівельний» м. Умань; ТОВ «Украгрометпром» м. Умань; ПрАТ «Еталон» м. Умань; ФГ Агрофірма «Базис» Уманського району Черкаської області; ПАТ «Уманський завод «Мегометр» м. Умань; ПАТ «Уманський хліб» м. Умань; ПП «Лебідь» Гайсинського району Вінницької області.

Важливою частиною навчально-виховного процесу, який забезпечує колектив кафедри маркетингу, є організація наукової діяльності наших

студентів. Також особливе місце у виховному процесі студентів займає організація їхнього дозвілля. Для цього є усі умови – мистецькі і спортивні гуртки на будь-який смак, святкування народних свят, Дня факультету та багато іншого.

Кілька разів на рік в Уманському НУС проходить «День відкритих дверей» – зустріч із випускниками шкіл, коледжів та їх батьками. Для проведення профорієнтаційної роботи залучаються не лише викладачі кафедри, але й кращі студенти-маркетологи.

Планами кафедри маркетингу на майбутнє є: систематичне підвищення кваліфікації викладачів та якості викладання навчальних дисциплін; захист докторських дисертацій співробітників; захист кандидатських дисертацій аспірантів; надання можливості викладачам, аспірантам, студентам проходження навчання і стажування за кордоном; надання маркетингових послуг юридичним та фізичним особам в рамках функціонування науково-дослідної лабораторії; розширення баз виробничих практик; залучення студентів до профорієнтаційної діяльності; покращення науково-дослідної роботи студентів.

Куратор Д. М. Соковніна із своєю групою під час організаційно-виховної роботи

УЛАНЧУК

Володимир Семенович,
завідувач кафедри,
доктор екон. наук,
професор

КАФЕДРА ОБЛІКУ І АУДИТУ

Рахівництво в Уманському училищі садівництва почали викладати з 1878 р. Першим викладачем на той час був директор училища Д. С. Леванда.

Рахівництву навчали у V класі по 2 години на тиждень. Заняття проводились в конторі ферми, що була при училищі. Щоб навчити учнів користуватися кошторисом цифрові дані на заняттях розраховувались на рахівницях, які видавали кожному учню.

Після реорганізації училища в 1929 р., було створено кафедру економіки і організації сільськогосподарського виробництва. В той період саме на цій кафедрі читалися курси: бухгалтерського обліку, статистики, фінансових дисциплін. Викладачами цих дисциплін були: О. П. Куцно,

З. С. Безуглий, М. В. Лозовський, А. В. Дергаль. Після відкриття економічного факультету – Є. Г. Румеліди, О. В. Устименко, Т. Є. Кучеренко.

Залучення з інших ВНЗ досвідчених практиків та науковців (С. М. Рогаченка, В. П. Ільїна, Н. І. Загребельної, К. Д. Самойлик, І. І. Колісника) надало великої допомоги факультету в проведенні лекційних та практичних занять з облікових дисциплін.

Кафедра бухгалтерського обліку і статистики, як самостійний підрозділ, була створена в жовтні 1978 року. Організатором та першим завідувачем кафедри був к. е. н., доцент С. М. Рогаченко.

За період становлення кафедри відбувся підбір кадрів, зміцнення навчально-методичної та матеріальної бази. З 1979 р. по 1993 р. кафедру очолювала к. е. н., доцент Н. І. Рогаченко, яка стала найкращим викладачем не тільки в студентській аудиторії, але і на всіх рівнях підготовки та перепідготовки керівних кадрів і спеціалістів з бухгалтерського обліку.

На базі кафедри у 1980 р. був проведений Всесоюзний семінар головних бухгалтерів дослідних господарств сільськогосподарських інститутів.

Упродовж з 1989 р. по 1998 р. кафедрою проводилася госпдоговірна тематика з впровадження передових форм бухгалтерського обліку та нормативного планування в господарствах Христинівського і Тальнівського районів Черкаської області, Бершадського району Вінницької області, Голованівського району Кіровоградської області.

З 1993 р. кафедрою завідує академік АЕНУ, доктор економічних наук, професор В. С. Уланчук.

Колектив кафедри бухгалтерського обліку та статистики – переможець з науково-педагогічної роботи по УСГІ в 1983 р.

Перший ряд (зліва направо): Т. М. Семко, О. Г. Коваль, Н. І. Загребельна, Т. П. Карбівнича, О. В. Устименко.
Другий ряд (зліва направо): С. М. Колотуха, І. І. Колісник, Т. В. Прекрасна, П. К. Бечко.

У різний час на кафедрі працювали: В. К. Ільїн, Т. Є. Кучеренко, П. К. Бечко, І. І. Колісник, Н. В. Цигода, В. А. Колісник, О. Г. Бордачова, С. М. Колотуха, Л. Л. Головка, Т. В. Прекрасна, І. В. Фурса, Б. С. Гузар, Т. П. Карбівнича, В. В. Семчак, В. В. Власюк, О. І. Крочак, М. П. Щербак, О. О. Непочатенко, К. Є. Раєвський, І. І. Остапенко, І. М. Доморосла, В. М. Андрусак, Г. Л. Бурляй, А. А. Штомпіль, К. Є. Раєвський, О. І. Чеча, О. Л. Бурляй, І. С. Власюк, Н. В. Козлова, О. С. Колесов, О. М. Грицик, С. М. Рибак, Л. В. Білявська.

У 1998 р. зі складу кафедри бухгалтерського обліку і статистики була відокремлена кафедра фінансів.

Обслуговування науково-методичного процесу на кафедрі виконувала лаборант Т. М. Семко. Нині навчальний процес забезпечують старший лаборант О. Г. Коваль і лаборант Т. М. Волощук, які сумлінно виконують свої посадові обов'язки.

В даний час професорсько-викладацький склад кафедри нараховує: два доктори економічних наук, професори; 11 кандидатів економічних наук, доцентів; чотири кандидати економічних наук, старші викладачі; два кандидати економічних наук, викладачі; сім викладачів.

Професорсько-викладацький склад кафедри щедро передає свої знання студентам, кваліфіковано здійснює керівництво курсовим та дипломним проектуванням.

Викладачі кафедри активно залучають студентів до науково-дослідної роботи.

Підведення підсумків студентської олімпіади

*Нагородження переможців олімпіади
деканом факультету Ю. О. Нестерчук
та зав. кафедри В. С. Уланчуком*

Науковими дослідженнями на кафедрі займаються більше 100 студентів, які за результатами наукових досліджень виступають з доповідями на студентських наукових конференціях, семінарах, олімпіадах, конкурсах, що дає змогу їм постійно займати призові місця на внутрішніх та міжвузівських заходах.

За 2013 р. було опубліковано 140 наукових статей за результатами досліджень студентів. Серед призерів олімпіад слід відмітити студентку О. В. Задорожню, яка була на-

городжена дипломом II ступеня на Всеукраїнському конкурсі дипломних робіт з напрямку підготовки «Облік і аудит», який проходив на базі Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського.

Результати науково-дослідної роботи студентів знаходять використання в практичній діяльності багатьох підприємств, які виконуються за їх заявками. Більшість із них рекомендуються ДЕК до впровадження у виробництво, а найбільш кваліфікованих випускників кафедри – до навчання в аспірантурі.

На кафедрі планово проводиться День відкритих дверей для учнів шкіл і студентів коледжів.

Колектив кафедри перебуває в постійному пошуку та активному впровадженні сучасних форм та засобів навчання. Всі викладачі кафедри володіють сучасними комп'ютерними технологіями, підвищують свій рівень шляхом стажування в провідних наукових та навчальних установах України.

Науковий потенціал кафедри розкривається в дослідженнях проблем бухгалтерського, фінансового, податкового обліку, підвищення ефективності функціонування окремих галузей національної економіки.

З метою поглиблення вивчення дисциплін колективом кафедри розроблені навчально-методичні посібники для самостійного опрацювання, виконання контрольних, курсових та дипломних робіт, проходження навчальної, виробничої, науково-педагогічної та переддипломної практики студентами денної та заочної форми навчання.

Матеріальна база кафедри включає: дві лекційні аудиторії, чотири аудиторії для практичних занять, комп'ютерний клас – науково-дослідна лабораторія «Інформаційні технології в обліку і аудиті». Лабораторно-практичні заняття ведуться на базі ліцензованих програм «1С: Підприємство», «Парус».

Проведення на кафедрі Дня коледжу

В останні роки на кафедрі з'явилося плеяда молодих, талановитих викладачів, які володіють сучасними інформаційними технологіями обробки обліково-аналітичної інформації.

Співробітники кафедри надають практичну допомогу сільсько-господарським підприємствам регіону, проводяться виїзні засідання ДЕК із захисту дипломних робіт на виробництві, а також засідання кафедри на виробництві.

Кафедра підтримує тісні зв'язки з іншими вищими навчальними закладами України та Росії, а саме з Ужгородським національним університетом, Харківським інститутом бізнесу і менеджменту, Кубанським державним аграрним університетом.

Кафедрою укладені договори про співпрацю з окремими сільськогосподарськими підприємствами, а також з Управлінням статистики в Уманському районі та редакцією газети «Все про бухгалтерський облік».

При кафедрі функціонує аспірантура та докторантура з підготовки спеціалістів, де щорічно навчається 5 – 7 осіб.

За багаторічну плідну працю, професіоналізм, висвітлення бухгалтерської тематики на високому рівні, неупередженість у роботі, відданість високим професійним стандартам колектив кафедри був нагороджений подяками.

НЕПОЧАТЕНКО
Олена Олександрівна,
завідувач кафедри,
доктор екон. наук,
професор

КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

Кафедра фінансів і кредиту Уманського національного університету садівництва була створена у 1998 році. Першим завідувачем кафедри став кандидат економічних наук, доцент Бечко Петро Кузьмович. На момент створення, навчальний процес на кафедрі забезпечувало сім викладачів: кандидати економічних наук, доценти П. К. Бечко, О. О. Непочатенко; старші викладачі С. М. Колотуха, Б. С. Гузар; асистенти: Н. А. Іванова, І. М. Доморосла, О. О. Стороженко і старший лаборант Л. О. Вдовенко.

З 2003 року кафедра стає профілюючою у підготовці фахівців зі спеціальності «Фінанси», розширюється її якісний викладацький склад. Викладачі кафедри плідно працюють в царині наукової, методичної, виховної, організаційної роботи.

З 2008 р. очолила кафедру доктор економічних наук, професор Непочатенко Олена Олександрівна.

На той час кафедра здійснює підготовку фахівців за двома спеціальностями – «Фінанси» й «Оподаткування».

Кафедра фінансів і кредиту розташовується в окремому навчальному корпусі, забезпечена чотирма аудиторіями, серед яких дві – лекційні, а одна обладнана сучасними мультимедійними засобами. Усі навчальні приміщення забезпечені наочними методичними матеріалами.

Нині на кафедрі працює 21 особа, серед яких: доктор економічних наук, професор О. О. Непочатенко, кандидат економічних наук, професор П. К. Бечко; доценти, кандидати економічних наук: С. М. Колотуха, Б. С. Гузар, О. В. Ролінський, В. П. Бечко, М. І. Мальований, П. М. Боровик, К. М. Мельник, С. А. Власюк; кандидати економічних наук, старші викладачі: Н. І. Гвоздей, О. Т. Прокопчук, І. А. Бержанір, О. М. Транченко, Н. В. Бондаренко, Ю. В. Улянич, О. С. Рибчак; кандидати економічних наук: Н. В. Лиса, Л. В. Барабаш, О. В. Семенда; викладач О. В. Кіфоренко.

Усі викладачі кафедри мають практичний стаж роботи на виробництві, що допомагає їм під час проведення аудиторних занять. У даний час на кафедрі фінансів і кредиту викладаються такі дисципліни: фінанси; страхування; фінанси, гроші та кредит; фінанси підприємств; місцеві фінанси; страхові послуги; банківська справа; фінансовий ринок; банківська система; банківські операції; податкова система; страхування в зед; внутрішньогосподарський контроль; бюджетна система; митна справа; соціальне страхування; ринок фінансових послуг; фінансовий контролінг; бюджетний менеджмент; банківський маркетинг;

Склад кафедри фінансів на початку створення у 1998 році (зліва направо стоять Б. С. Гузар, К. М. Мельник, П. К. Бечко, О. О. Стороженко, О. Я. Ярошевич; сидять І.М. Козлова, Л.О. Вдовенко, Г. В. Кривда, В. І. Гайдай, О. О. Непочатко)

фінансовий менеджмент; податковий менеджмент; податкова система України; податки і податкова політика; фінансова санація і банкрутство підприємств; управління фінансовими ризиками; управління фінансовою санацією підприємств; бюджетування діяльності суб'єктів господарювання.

Усі дисципліни є вагомим теоретичним підґрунтям у підготовці та перепідготовці кадрів для фінансово-кредитних установ і підприємств усіх галузей національної економіки, та допомагають студентам у їх

вивченні понад 150 методичних вказівок, які розроблені викладачами кафедри.

На базі науково-дослідної лабораторії «Соціальні ініціативи» кафедри фінансів і кредиту проводяться конференції і круглі столи з проблемних фінансово-економічних питань (круглий стіл на тему «Соціальні проблеми розвитку територіальних громад». В президії – ректор Уманського НУС, завідувач кафедри фінансів і кредиту, професор О. О. Непочатенко, заступник начальника управління Пенсійного фонду України в м. Умані та Уманському районі О. В. Лук'янова, начальник управління соціального захисту населення Уманської міської ради Г. М. Кучер)

Викладачі кафедри (зліва направо) В. П. Бечко, С. М. Колотуха, Л. В. Барабаш, Б. С. Гузар, С. А. Власюк, О. Т. Прокопчук, О. М. Транченко, О. С. Рибчак, Н. І. Гвоздей і М. І. Мальований обговорюють сучасні проблеми фінансово-кредитної і податкової політики держави

С. А. Власюк, О. Т. Прокопчук, І. А. Бержанір, О. М. Транченко, Н. В. Бондаренко, Ю. В. Улянич, О. С. Рибчак, О. С. Тригубенко, О. А. Непочатенко, Л. В. Барабаш, Н. В. Лиса, О. В. Семенда), з яких шість – зі спеціальності 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит».

В аспірантурі при кафедрі навчається 25 аспірантів, а загалом за час існування аспірантури захистили кандидатські дисертації десять аспірантів, які наразі плідно працюють в університеті та в інших навчальних закладах України.

Вміле поєднання викладачами теоретичних знань і практичних навиків, а також прагнення науковців до обміну знаннями з практичними працівниками, спонукало до створення при кафедрі науково-дослідної лабораторії «Соціальні ініціативи».

В рамках круглих столів, які проводяться при лабораторії, науковці кафедри та практичні працівники обмінюються досвідом з питань: методологічних засад формування фінансових механізмів підприємств АПК; механізмів кредитування підприємств АПК; податкової та бюджетної політики; організації і розвитку майнового та соціального страхування.

Крім того, викладачі кафедри надають консультації з питань фінансування, кредитування,

Науково-педагогічні працівники кафедри постійно підвищують рівень практичної підготовки та педагогічної майстерності. Так, за час існування кафедри в результаті успішного навчання в аспірантурі та докторантурі захищено одну докторську дисертацію (О. О. Непочатенко) зі спеціальності 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» та двадцять одну кандидатську дисертацію (С. М. Колотуха, Б. С. Гузар, О. О. Стороженко, Л. О. Вдовенко, О. В. Ролінський, М. І. Мальований, П. М. Боровик, В. П. Бечко, К. М. Мельник, Н. І. Гвоздей,

Науковий студентський гурток кафедри фінансів і кредиту «Юний фінансист»

вого самоврядування, управління Державної казначейської служби України, Пенсійного фонду та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування міста й сусідніх областей тощо.

Викладачі кафедри активно проводять дослідження відповідно до теми «Організаційно-економічний механізм функціонування підприємницьких структур, система ціноутворення, страхування, фінансово-кредитна та податкова політика». Результати проведеної роботи знайшли своє відображення у більш ніж 750 статтях у фахових виданнях, що в середньому становить понад 50 статей на рік. Тільки за останній рік було опубліковано 149 наукових статей відповідно до тематики досліджень кафедри.

Крім статей, результати досліджень викладачів кафедри відображені у підручниках і навчальних посібниках з грифом Міністерства освіти і науки України, колективних монографіях. Загалом за увесь період існування кафедри підготовлено і видано п'ять підручників та тринадцять навчальних посібників обсягом 335 у.д.а.

Кафедра є співзасновником й активним учасником щорічної Міжнародної науково-практичної конференції «Аспекти стабільного розвитку економіки в ринкових умовах», Всеукраїнської заочної наукової конференції «Актуальні питання сучасної економіки» та Всеукраїнської наукової студентської конференції «Молода економіка».

оподаткування, страхування суб'єктам господарювання аграрної галузі Черкаської, Вінницької та Кіровоградської областей.

Колектив кафедри підтримує тісні зв'язки з фінансово-кредитними та бюджетними установами, де студенти спеціальності «Фінанси і кредит» проходять практичну підготовку. Серед них – комерційні банки, органи Міністерства доходів і зборів України, фінансові управління органів місцевого управління органів місце-

Викладачі кафедри фінансів і кредиту під час Андрувських вечорниць

Розширені дослідження проблем, передовий досвід з питань фінансування, кредитування, оподаткування, страхування висвітлюються у колективних монографіях, видавництво яких було започатковано на кафедрі.

Результати наукових досліджень студентів обговорюються під час засідань студентського наукового гуртка «Юний фінансист».

Незважаючи на молодий вік кафедри, свідченням високого професіоналізму її колективу є випускники, які працюють в державних і комерційних фінансово-кредитних установах, страхових компаніях, фінансових службах держадміністрацій, місцевих органах влади, контролюючих фінансових органах тощо.

Значна увага викладачами кафедри приділяється виховному процесу серед студентства. Усі науково-педагогічні працівники є кураторами академічних груп, беруть активну участь в організації студентського дозвілля, організовуючи екскурсійні поїздки видатними місцями України та проводячи тематичні виходи вночі.

Також викладачі кафедри є активними учасниками суспільного життя факультету й університету.

ГРИНЧАК

Олександр Васильович,
завідувач кафедри,
кандидат екон. наук,
доцент

КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Історія кафедри розпочинається з жовтня 1978 року, коли від кафедри організації сільськогосподарських підприємств виокремилась у самостійну одиницю кафедра управління сільськогосподарським виробництвом. На кафедрі викладалися такі дисципліни: управління сільськогосподарським виробництвом, обчислювальна техніка, машинна обробка інформації, економіко-математичні моделі. Першим завідувачем кафедри був кандидат економічних наук О. О. Белінський.

З 1989 року, в зв'язку з розширенням і поглибленням курсів інформаційного циклу, кафедра була перейменована в кафедру економічної інформатики та управління сільськогосподарським ви-

робництвом. Її очолив доцент О. В. Гринчак. У цей час значно зросла кількість дисциплін, що читались викладачами кафедри: розпочалася робота курсів з інформатики, автоматизованої обробки економічної інформації, менеджменту, маркетингу тощо. Контингент викладачів зріс до 15 осіб, половина з яких були кандидати наук, доценти. Розширилась матеріальна база: парк електронно-обчислювальних машин налічував 79 одиниць. Було організовано шість комп'ютерних класів, укомплектованих сучасними ІВМ-сумісними ПЕОМ для проведення занять і науково-дослідної роботи студентів, аспірантів та викладачів.

У 1996 році, у зв'язку з появою нових дисциплін, виокремилась кафедра інформаційних систем і технологій, як самостійна одиниця.

З березня 2008 року до кафедри підпорядкований центр комп'ютерного забезпечення університету.

На кафедрі читаються дисципліни, які визначають фаховий рівень спеціаліста аграрного профілю у ХХІ столітті – спеціаліста, який вільно володіє сучасною комп'ютерною технікою і ефективно використовує інформацію. Вивчаються професійно орієнтовані дисципліни: інформатика та комп'ютерна техніка, комп'ютерні мережі, методи дослідження операцій, економіко-математичні моделі, алгоритмізація та програмування, інформаційні системи і технології, проектування баз і сховищ даних, методи і моделі прийняття рішень в аналізі і аудиті, мікропроцесорні системи, організація інформаційної консультативної діяльності, електронна комерція, економіка та організація інформаційного бізнесу тощо.

Запорукою успішної професійної діяльності є відповідність навчального плану її сучасному науковому рівню. Знання, здобуті студентами, базуються

Засідання розширеного науково-методичного семінару з питань автоматизації навчального процесу

на наукових дослідженнях, які виконують викладачі кафедри. До наукових досліджень, що здійснюють викладачі, доценти, здобувачі, залучаються студенти, які беруть участь у виконанні фундаментальних, пошукових і прикладних наукових досліджень, за результатами яких щороку проводиться наукова студентська конференція. Кращі наукові роботи студентів направляються для участі у всеукраїнських і міжнародних конкурсах, друкуються в наукових збірниках. Для наукових досліджень, що проводяться на кафедрі, харак-

терним є динамічність, урахування впливу нових інформаційних технологій на всі процеси, що відбуваються в суспільстві та економіці. Лише, оволодівши знаннями з дисциплін, що викладаються на кафедрі, студенти можуть оволодіти сучасними методами ведення бізнесу.

Сучасний рівень економічної освіти, що базується на вільному володінні математичними методами, інформаційними технологіями та системному підході до розв'язання професійних завдань є характерною рисою випускників університету.

Навчально-педагогічна діяльність кафедри забезпечена навчально-методичними розробками викладачів (у т.ч. три навчальних посібники з Грифом Міністерства освіти і науки України), дидактичними матеріалами, спеціалізованими лабораторіями (дев'ять комп'ютерних класів, що налічують 110 комп'ютерів), доступом до мережі Інтернет, технічними засобами, а також прикладними програмними продуктами та інформаційними технологіями дистанційної освіти.

На презентації розробок кафедри прикладних інформаційних технологій у плодівництві, овочівництві та виноградарстві

Наукова діяльність кафедри спрямована на: розв'язання наукових і прикладних завдань

На презентації розробок кафедри прикладних інформаційних технологій в інженерних розрахунках

удосконалення основ, методів і прийомів інформаційно-комунікаційного забезпечення управління АПВ; аналіз і адаптацію сучасних комп'ютерних технологій та програмно-апаратних продуктів для розв'язання дослідницьких задач, а також задач удосконалення навчального процесу (автоматизація навчального процесу, дистанційне навчання).

Координацію наукових досліджень працівників кафедри економічної кібернетики та інформаційних систем здійснює завідувач кафедри, Заслу-

жений діяч науки та освіти України, к.т.н, доцент Гринчак Олександр Васильович.

Нині на кафедрі працюють: доктор економічних наук – Г.В.Жаворонкова; кандидати технічних наук – О. В. Гринчак, М. В. Гринчак; кандидати економічних наук – О. Х. Давлетханова, С. М. Концеба, В. П. Марченко, К. Ф. Улянич; викладачі, що працюють над завершенням кандидатської дисертації – Б. М. Марін, М. А. Кислиця, Р. І. Лішук, Л. В. Михайлишина, Я. Л. Миколайчук, Г. Ю. Родашук, О. С. Сольський.

На кафедрі функціонує науково-методичний семінар.

Результати наукових досліджень кафедри впроваджені у багатьох сільськогосподарських підприємствах України. Кафедра підтримує зв'язки із Міністерством аграрної політики та продовольства України, міністерством екології України, Управліннями агропромислового розвитку обласного та районного рівнів, провідними підприємствами, консалтинговими фірмами та університетами.

Співробітники кафедри надають консультації з питань: інформаційні технології управління підприємствами АПК; інформаційні технології планування захисту рослин; організація інформаційно-консультаційного забезпечення сільського бізнесу; інформаційно-комунікаційне за безпечення

Звіт аспірантів кафедри

оперативного управління виробництвом на сільськогосподарських підприємствах; конкурентоспроможність підприємств плодючої продукції; механізм формування конкурентоспроможності наукоємних підприємств АПК; формування організаційно-економічного механізму технологічної безпеки аграрної галузі; організаційно-інформаційна підтримка управління виробництвом продукції тепличних господарств; інформаційна підтримка управління витратами на сільськогосподарських підприємствах; інформаційна технологія обробки цифрових зображень аналогових вимірювальних приладів.

На кафедрі розроблені: керуючий комп'ютер LMAKPC24-64 – платформа, призначена для організації вивчення мікропроцесорної техніки, мікроконтролерів, цифрових систем управління, а також для розробки додатків на базі 16-розрядного сімейства PC24 фірми Microchip; «гео-інформаційна технологія планування захисту рослин» – комп'ютерна технологія для підтримки прийняття рішень на всіх етапах розробки та реалізації плану інтегрованого захисту рослин на агропідприємствах, автору якої було присвоєно звання Лауреата Міжнародного конкурсу наукових робіт з моніторингу стану довкілля України у номінації «Найкраща компютерна реалізація».

Починаючи з 2000 року, видані одна монографія, 25 навчальних посібники (три з грифом МОН), опубліковано понад 300 статей у наукових збірниках України та інших країн світу. Науково-педагогічними працівниками кафедри вперше в Україні випущено підручник з інформаційних технологій дистанційного навчання «Інформаційна система дистанційної освіти Moodle 2.x». Результати наукових досліджень доповідаються та обговорюються на науково-практичних конференціях, симпозіумах і семінарах різних рівнів. На кафедрі захищені одна докторська та 11 кандидатських дисертацій.

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Факультет менеджменту є правонаступником економічного факультету, який розпочав свою діяльність відповідно до підписаного Міністром сільського господарства СРСР Д.С. Полянським наказу № 41 від 3 березня 1976 року.

Новою віхою в історії економічного факультету став 1999 рік. До складу факультету на той час входило дев'ять кафедр, на яких працювало понад 80 викладачів, у тому числі сім докторів наук, професорів та 38 кандидатів наук, доцентів. Контингент студентів лише за денною формою навчання складав понад 1000 осіб. З метою оптимізації організаційної структури університету, підвищення якості навчання та практичної підготовки студентів наказом № 313 від 16 серпня 1999 року в Уманській сільськогосподарській академії було проведено реорганізаційні зміни та виокремлено факультет менеджменту, як самостійний структурний підрозділ.

Новостворений факультет очолив доцент А. В. Роєнко, а підготовка фахівців здійснювалась за двома спеціальностями: «Менеджмент організацій» і «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності». За факультетом менеджменту закріпили кафедри організації і агробізнесу (завідувач – професор, заслужений економіст України А. Ф. Бурик), менеджменту і права (завідувач – доцент О. П. Василенко), інформаційних систем (завідувач – доцент О. В. Гринчак), економічної теорії та політології (завідувач – доцент В. С. Костюк) і української та іноземних мов (завідувач – доцент Г. Л. Прокоф'єв).

Завдяки плідній роботі колективу під керівництвом А. В. Роєнка факультет менеджменту одним із перших був успішно акредитований за найвищим IV рівнем за обома спеціальностями. Навчальний процес на факультеті інтегровано до європейських стандартів освіти, розроблено нові навчальні плани, впроваджено положення Болонської угоди. Це сприяло поліпшенню кількісних і якісних характеристик у сфері навчальної, методичної, наукової та виховної діяльності факультету, зростанню участі викладачів і студентів у зовнішньоекономічних зв'язках.

З 2011 року факультет менеджменту очолює к.е.н., доцент Вернюк Н.О. За її ініціативи та керівництва університету було ліцензовано два нових, сучасних напрями підготовки галузі знань «Сфера обслуговування» (у 2012 році – «Туризм», а у 2013 році – «Готельно-ресторанна справа»).

ВЕРНЮК
Наталія Олександрівна,
декан факультету,
кандидат екон. наук,
доцент

Всеукраїнська конференція «Менеджмент XXI століття: проблеми і перспективи»

Нині факультет менеджменту здійснює підготовку студентів за денною та заочною формами навчання освітньо-кваліфікаційних рівнів «Бакалавр», «Спеціаліст», «Магістр» за трьома напрямками «Менеджмент», «Туризм» та «Готельно-ресторанна справа» і двома спеціальностями – «Менеджмент організації і адміністрування» та «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності».

До складу факультету менеджменту входить чотири кафедри: менеджменту організацій (завідувач – професор А. Ф. Бурик), менеджменту зовнішньоекономічної діяльності (завідувач – професор О. О. Школьний), української та іноземних мов (завідувач – доцент Г. Л. Прокоф'єв), соціально-гуманітарних та правових дисциплін (завідувач – професор А. М. Шатохін).

Навчальний процес на факультеті успішно забезпечує колектив із 60 висококваліфікованих викладачів, які постійно оновлюють змістовне наповнення дисциплін, готують оригінальні авторські курси, активно впроваджують сучасні інтерактивні технології навчання, проводять ділові ігри і моделюють виробничі ситуації, що сприяє активізації та підвищенню якості навчального процесу.

В організації навчального процесу та наукової роботи широко застосовується зарубіжний досвід, набутий викладачами факультету під час стажування за кордоном у навчальних закладах, наукових установах і бізнесових структурах

Викладачі факультету Н. О. Комісаренко та О. М. Саковська учасники Міжнародного симпозиуму у Таїланді

*Заняття в умовах виробництва
проводить доцент Н. О. Вернюк*

США, Великої Британії, Німеччини, Австрії, Польщі, Чехії, Італії тощо.

Науково-дослідницька робота викладачів та студентів факультету є невід'ємною складовою освітнього процесу і має на меті розвиток фундаментальних та прикладних досліджень у галузі менеджменту. На всіх кафедрах факультету працюють студентські наукові гуртки. Викладачі і студенти беруть активну участь у внутрівузівських, всеукраїнських та міжнародних симпозиумах, конференціях, семінарах, круглих столах.

Традиційним стало проведення щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції «Менеджмент ХХІ століття: проблеми і перспективи». За останні роки науковцями факультету видано 12 монографій, два підручники та 26 навчальних посібників, опубліковано 798 статей у наукових журналах.

Майбутня успішна діяльність випускників факультету забезпечується оптимальним поєднанням теоретичної та практичної підготовки студентів. Програма практичної підготовки має наскрізний характер та передбачає різноманітні її види. Студенти проходять практику в передових підприємствах України та беруть участь у програмах закордонного стажування у країнах з розвинутою економікою таких як Великобританія, Данія, США, Франція, Німеччина, Фінляндія, Польща.

Свідченням високого рівня фахової підготовки є перемоги студентів факультету менеджменту у численних всеукраїнських олімпіадах та конкурсах наукових і дипломних робіт. Серед них: А. Дикун, В. Арсенюк, О. Романюк, Д. Нагернюк, Ю. Кравчук, С. Валюх, В. Бортник, Л. Бігунець, В. Гибало, Д. Арделян, А. Логай, О. Николук, Н. Новотарська, Т. Таранюк, І. Музиченко, Д. Філімонов, Т. Талібова, А. Соколюк, І. Велика,

*Практичне заняття проводить
професор А. Ф. Бурик*

*Учасники Міжнародного чемпіонату
GMS Junior*

Ю. Шпак, Л. Коренюк, І. Бордійчук, П. Богачик та ін. Студенти факультету в різні роки ставали переможцями і таких конкурсів як «Кращий перспективний підприємець», «Молода економіка», «Агробізнес-інкубатор».

Факультет менеджменту по праву пишається своїми студентами-спортсменами. Це майстри спорту міжнародного класу, переможці і призери спортивних міжнародних змагань та національних чемпіонатів – Я. Жмуденко, Н. Золотухіна, А. Мартинюк, Л. Жовтобрюх, А. Голубєва, В. Пойда, І. Хрипта, В. Марчак та ін.

За період своєї діяльності на факультеті було підготовлено 866 фахівців кваліфікації економіст-організатор (до 1998 р.), а за останні 15 років здобули кваліфікацію бакалавра з менеджменту 1438 осіб, спеціаліста з менеджменту організацій і адміністрування та менеджера зовнішньоекономічної діяльності – 862 особи й кваліфікацію магістра з менеджменту організацій і адміністрування або магістра з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності – 412 осіб.

Випускники факультету менеджменту добре зарекомендували себе на від повідальних посадах в підприємствах агропромислового комплексу та інших галузях національної економіки. Серед них шість докторів економічних наук, професорів, понад 40 кандидатів економічних наук, доцентів.

Факультет менеджменту за період свого існування став справжньою школою підготовки менеджерів, які володіють сучасними прийомами і методами управління, вміють формувати й реалізовувати стратегічні та тактичні цілі розвитку підприємства, здатні ефективно керувати функціональними і соціально-трудовами процесами в умовах реальної економіки.

Факультет менеджменту за період свого існування став справжньою школою підготовки менеджерів, які володіють сучасними прийомами і методами управління, вміють формувати й реалізовувати стратегічні та тактичні цілі розвитку підприємства, здатні ефективно керувати функціональними і соціально-трудовами процесами в умовах реальної економіки.

Святкування Всесвітнього дня туризму

Свято останнього дзвоника на факультеті менеджменту

Стратегічним напрямом діяльності факультету менеджменту є чітка орієнтація на задоволення освітніх потреб особистості, проведення комплексної цілеспрямованої роботи з поліпшення матеріально-технічної бази та зміцнення науково-педагогічного потенціалу кафедр, активізацію наукових досліджень викладачів та студентів, розширення міжнародних зв'язків.

ПРОКОФ'ЄВ

Геннадій Леонідович,
завідувач кафедри,
кандидат філол. наук,
доцент

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ

Іноземні мови завжди займали важливе місце в підготовці фахівців аграрного профілю. Як свідчать історичні джерела, викладачі Головного училища володіли багатьма іноземними мовами. Так, перший директор академік О. Д. Нордман володів латинською, німецькою, шведською та іншими мовами; академік М. І. Анненков – німецькою, французькою, англійською, добре знав латинь; професор Я. М. Каліновський – німецькою. Професор овочівництва С. М. Вуколов знав кілька іноземних мов і навіть викладав латинь на відділенні садівництва; академік В. В. Пашкевич досконало володів німецькою і французькою мовами.

На всіх етапах реорганізації навчального закладу в навчальних планах іноземні мови займали чільне місце. У 1921–1928 роках було введено спеціальний курс «Іноземна сільськогосподарська література». З перейменуванням училища в інститут студенти вивчали німецьку та англійську мови, факультативно – французьку. Від аспірантів вимагалось обов'язкове знання німецької та англійської мов.

Традиції старої школи зберігались і розвивались далі. Так, професор С. С. Рубін володів німецькою і англійською мовами. На науковому симпозиумі в США він виступав із доповіддю англійською мовою, а з відомим німецьким ученим-плодоводом Фрідріхом листувався німецькою. Професор М. М. Шкварук добре знав німецьку мову, розмовляв польською. Доцент В. А. Гаврилюк володів французькою і польською мовами, старший викладач І. А. Білан – французькою.

Після Великої Вітчизняної війни до інституту були запрошені викладачі англійської та французької мов Н. М. Воїнова та Є. В. Базилевич – вихованці Сорбонни. Німецьку мову до 1972 року викладала М. К. Береговенко. Викладачами англійської мови в цей час також працювали В. О. Андрієць, З. Н. Перельмут, О. К. Чайко.

*Зустріч гостей з міста-побратима
Мілфорд-Хейвон (Уельс, Велика Британія)*

*Доповідь доцента Н.О. Комісаренко
на міжнародному симпозиумі
у місті Бангкок (Таїланд)*

в Берлінському університеті пройшла М. Ю. Замаховська, у Каліфорнійському (США) – Н. К. Рудюк. Відбувався обмін студентами і аспірантами. Так, протягом року навчалися у США студентки економічного факультету Наталя Гончарук і Оксана Гринчак. А на кафедрі нашого інституту вивчали російську мову студенти Каліфорнійського університету Бін Дон, Марк Роуз та аспірантка Леслі Петтон. Кафедру відвідували численні іноземні делегації. Упродовж 2002–2003 років на кафедрі викладав англійську мову представник Корпусу миру США Олівер МакАрдл, а у 2003–2004 н.р. щотижневі засідання клубу англійської мови проводила ще один доброволець Корпусу миру США Ванеса Вілалве. У 2006-2007 н.р. на кафедрі працював представник німецької програми «Аполло» Штефан Клозе.

Все це активізувало вивчення студентами іноземних мов, спонукало їх до участі в олімпіадах, конкурсах, конференціях. Своїми успіхами кафедра завдячує самовідданій багаторічній праці викладачів: М. Ю. Замаховській, А. В. Климюк, Т. Г. Сухомейло, Н. К. Рудюк, Н. М. Поліщук, Л. Л. Маналакі, М. Ф. Кобжевої, М. А. Белінської, О. М. Чайківської, О. В. Мельник та ін.

За успіхи у навчальній та виховній роботі колектив кафедри неодноразово нагороджувався грамотами і заносився на інститутську Дошку пошани.

Кафедру іноземних мов створено в 1950 році. Її першим завідувачем була викладач англійської мови А. І. Василенко, а старшим лаборантом – В. Є. Стеценко, знавець французької і англійської мов (пізніше доцент Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка).

У 1973–1980 роках кафедрою завідував О. М. Кобжев, випускник Київського інституту іноземних мов, нині кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов Сумського національного аграрного університету. Упродовж 19 років, з 1980 по 1999, кафедру очолювала старший викладач М. Ю. Замаховська. У цей період відбувалося становлення кафедри, розширювались її міжнародні зв'язки. Учасником Маршу Миру у 1986 році була старший викладач Т. Г. Сухомейло, стажування

Проведення мовних конкурсів та свят викладачами кафедри

У 1999 році кафедру очолив кандидат філологічних наук, доцент Г. Л. Прокоф'єв. З його приходом значно активізувалась наукова робота викладачів, колектив поповнився талановитою молоддю. На кафедру прийшли О. В. Лазарєв, М. О. Гейко, В. О. Кобилянська, О. О. Олійник, Ю. І. Фернос, М. В. Паєвська, І. О. Кравчук, О. Б. Василик, Ю. Л. Пучко та ін.

Однією з особливостей колективу кафедри є вдале поєднання досвіду старшого покоління з енергією молодих викладачів, що забезпечує успішне виконання поставлених перед кафедрою завдань.

Студенти університету неодноразово посідали призові місця на Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика та Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

На кафедрі захищено три дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: Ю. І. Фернос, С. Б. Любарським, Я. В. Бечко та чотири – кандидата педагогічних наук – Н. К. Рудюк, Н. О. Комісаренко, Л. В. Мовчан, С. П. Каричковською.

За останні п'ять років викладачами кафедри було опубліковано більше 140 наукових статей (з них половина – у фахових виданнях), зроблено більше 250 доповідей на наукових конференціях, підготовлено біля 100 наукових публікацій студентів. Старший викладач кафедри Я. В. Бечко є автором, а старший викладач С. П. Каричковська – співавтором наукових монографій. Серед навчально-методичних посібників, підготовлених на кафедрі, три мають гриф МОН.

*Англомовний круглий стіл за участю учнів шкіл міста та району
«Перспективи майбутнього – вибір професії»*

При кафедрі створено Центр ділової іноземної мови, роботу якого очолює доцент Н. О. Комісаренко. Основне завдання центру – надання інформаційних та навчальних послуг, допомоги при перекладі, укладанні та оформленні ділових документів та листів іноземними мовами. Центр обладнано сучасною комп'ютерною технікою та мультимедійним проектором.

Організаційно-виховна робота на кафедрі присвячена відзначенню Шевченківських днів, Дня української писемності, Міжнародного дня рідної мови, ознайомленню студентів з творчістю та життєвим шляхом видатних українців, країнознавчим питанням. Активну участь в організаційно-виховних заходах беруть викладачі Г. В. Мельник, Н. М. Поліщук, І. І. Чучмій, Я. В. Бечко та інші. Цікавими заходами, що поєднують у собі як власне виховну, так і проф-орієнтаційну мету, є зустрічі викладачів та студентів, які пройшли практику за кордоном, з учнями шкіл міста та району, які щороку проводять викладачі секції англійської мови під керівництвом М. О. Гейко та Н.О. Комісаренко.

Участь кафедри у громадській роботі не обмежується внутрішнім життям університету. Так, старші викладачі Т. Г. Сухомейло та М. О. Гейко упродовж багатьох років були членами правління Уманського міського товариства дружби із зарубіжними країнами. Т. Г. Сухомейло відповідає за налагодження зв'язків з містом-побратимом Девіс (Каліфорнія, США), а М. О. Гейко започатковувала співпрацю з громадою міста-побратима Мілфорд-Хейвон (Уельс, Велика Британія) та успішно її продовжує.

Сучасний дизайн аудиторій, чистота і затишок приміщень, технічне обладнання, фонд підручників, який налічує понад 2 тисячі примірників, та найголовніше – висококваліфікований і працездатний викладацький склад кафедри забезпечують належний рівень навчання студентів і виховання майбутніх фахівців.

ШКОЛЬНИЙ
Олександр Олексійович,
завідувач кафедри,
доктор екон. наук,
професор

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кафедру менеджменту зовнішньоекономічної діяльності було створено на базі кафедри економіки у жовтні 2002 року. З часу створення і до 2007 року її очолював кандидат економічних наук, професор Б. П. Дмитрук. За період роботи професора Б. П. Дмитрука на посаді завідувача кафедри спеціальність «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» була успішно акредитована за III (2005 р.) і за IV (2006 р.) рівнями. Заслужений економіст України Б. П. Дмитрук є автором численних наукових та науково-методичних праць, серед яких навчальні посібники «Організація біржової діяльності в агропромисловому ком-

плексі» та «Спільне підприємництво в сільському господарстві».

З 2007 р завідувачем кафедри є доктор економічних наук, професор Школьний Олександр Олексійович. Під його керівництвом кафедра успішно пройшла повторну акредитацію зі спеціальності «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» за ОКР «Спеціаліст» у 2009 р., а за ОКР «Магістр» – у 2011 р.

Постійно поліпшується якісний склад кафедри. Лише за останні 10 років на кафедрі менеджменту зовнішньоекономічної діяльності захищено одну докторську (О. О. Школьний) та тринадцять кандидатських дисертацій (Ю. А. Цимбалюк, Н. Я. Пітель, В. М. Андрусак, С. В. Березюк, Р. В. Кримковський, О. В. Макаринська, І. М. Новак, С. М. Приліпко, Л. В. Клименко, Л. П. Альошкіна, Л. М. Нецадим, С. В. Тимчук, Ю. Л. Зборовська).

Нині колектив кафедри формує 11 науково-педагогічних працівників, серед яких один доктор економічних наук, професор, 10 кандидатів економічних наук, з них вісім доцентів.

Викладачі кафедри широко застосовують у навчальному процесі і науковій роботі заручений досвід, набутий ними

Колектив кафедри, 2014 р.

Ст.викладач Ю. Л. Зборовська під час стажування в універ. штату Колорадо, США

під час стажування у навчальних закладах, наукових установах і бізнесових структурах США, Великої Британії, Німеччини, Австрії, Польщі, Чехії, Італії. Так, наукове стажування у 1992 році у Лондонському університеті (Велика Британія), у 1998 році в університеті Пурдю (США), а у 2004–2005 навчальному році в університеті штату Пенсільванія (США) проходив професор О. О. Школьний, в університеті штату Огайо (США) стажувалась доцент І.М. Новак (2004 р.), в університеті штату Коло-

радо (США) – старший викладач Ю. Л. Зборовська (2012 р.) та ін.

Для викладання навчальних дисциплін за програмами підготовки з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності систематично залучаються зарубіжні фахівці: професори Дж. Данн та Л. Мур (університет штату Пенсільванія, США), професори Дж. Олійник та Е. Сейдл (університет штату Колорадо, США), професор Дж. Юл (університет Пурдю, США) та ін.

За участі викладачів кафедри та професора Дж. Олійника у 2013 р. було проведено науковий семінар «Інноваційні технології у навчальному процесі».

При кафедрі працює наукова школа із вдосконалення менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств АПК під керівництвом О. О. Школьного.

Лекція професора Джона Олійника, університет штату Колорадо, США

*Соколюк Г.М. – серед переможців
Всеукраїнської студентської
фахової олімпіади*

Наукова робота колективу кафедри зосереджена на проблемах поглиблення інтеграційних процесів в умовах агропродовольчого ринку, стратегічного управління зовнішньоекономічними та торговельними відносинами підприємств АПК України. Науковцями кафедри за 2009-2013 рр. видано 136 наукових праць у фахових виданнях, сім навчальних посібників з Грифом МОН та п'ять наукових монографій.

Колективом викладачів кафедри створено лабораторію з надання консалтингових послуг

із розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Викладачі кафедри консультують підприємців з питань організації зовнішньоторговельної діяльності, здійснення митних формальностей, планування експортно-імпортних операцій тощо. Лабораторію обладнано сучасною комп'ютерною технікою та мультимедійним проектором.

Під керівництвом науковців кафедри студенти беруть активну участь у Всеукраїнських фахових олімпіадах та конкурсах наукових і дипломних робіт, де завдяки отриманим ґрунтовним знанням, чіткій організації навчальної та наукової роботи студенти виборюють призові місця.

На базі кафедри щорічно проводиться I тур Всеукраїнського студентського чемпіонату зі стратегічного менеджменту «GMC Junior», проект «Happy Farm» та Всеукраїнського конкурсу «Інноваційний прорив». Викладачі кафедри є ініціаторами та організаторами проведення університетського та районного конкурсів «Кращий бізнес-план».

Проведення наукового студентського гуртка

При кафедрі функціонує науковий студентський гурток, де студенти висвітлюють результати власних досліджень та обговорюють перспективи вирішення проблем менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, управління міжнародною маркетинговою діяльністю та підвищення глобальної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Організаційно-виховна робота викладачів кафедри присвячена розвитку особистості студентів, підвищенню їх культурно-естетичного рівня. Активну участь у виховних заходах беруть викладачі кафедри, які є кураторами за спеціальностями «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Туризм», «Готельно-ресторанна справа».

З метою подальшого поліпшення підготовки фахівців за спеціальністю «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» кафедрою передбачено: вдосконалити взаємозв'язки з підприємствами-базами практичної підготовки студентів; активніше залучати до навчального процесу зарубіжних науковців, фахівців та керівників інноваційних підприємств; покращити методичне забезпечення самостійної роботи студентів; ширше застосовувати у навчальному процесі прикладні комп'ютерні програми.

БУРИК
Анатолій Федорович,
завідувач кафедри,
кандидат екон. наук,
професор

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЙ

Із започаткуванням підготовки фахівців економічного профілю в Уманському сільськогосподарському інституті у 1976 році виникла необхідність створення нових спеціалізованих кафедр. 10 жовтня 1978 року було утворено кафедри: управління сільськогосподарського виробництва та організації сільськогосподарських підприємств. Їх першими завідувачами стали доцент О. О. Белінський та доцент, а з 1991 року професор, А. Ф. Бурик.

2 липня 2007 року відбулося об'єднання кафедр менеджменту організацій і організації виробництва та агробізнесу в кафедру менеджменту організацій, яку очолив професор, заслужений економіст України А. Ф. Бурик. Заступником за-

відувача цієї кафедри було призначено доцента О. П. Василенка.

Нині навчальний процес на кафедрі успішно забезпечує колектив із 22 висококваліфікованих викладачів: професори А. Ф. Бурик, доктор економічних наук Л. В. Транченко, доценти, кандидати наук: А. В. Роєнко, М. І. Дяченко, О. А. Роєнко, В. М. Кепко, В. Д. Каричковський, В. І. Дудін, Н. О. Вернюк, О. П. Василенко, Г. О. Коваленко, Л. О. Кустріч, Н. О. Петренко, О. М. Світовий, М. О. Гоменюк, старші викладачі, кандидати економічних наук: О. М. Саковська, В. О. Жмуденко, Л. М. Малюга, О. В. Загороднюк, Л. Г. Коваленко, викладачі: Л. А. Слатвінська, Л. О. Франченко, старший лаборант Д. О. Баранцевич.

Кафедра менеджменту є випусковою за напрямом підготовки «Менеджмент» та спеціальністю «Менеджмент організацій і адміністрування» освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавр, спеціаліст і магістр та забезпечує професійно-орієнтовану підготовку за напрямами «Економіка і підприємництво», «Аграрна економіка», «Лісове і садово-паркове господарство», «Харчові технології та інженерія» та ін.

Засідання наукового студентського семінару

Дипломники кафедри Т. Ревко та П. Богачик – переможці конкурсу на кращу наукову роботу

На кафедрі викладається понад 60 дисциплін, щорічно здійснюється підготовка 160-180 дипломних та магістерських робіт. З 1992 року працює науковий студентський семінар, на якому студенти доповідають результати своїх наукових досліджень і публікують їх у наукових студентських виданнях. Активну участь дипломники кафедри беруть у всеукраїнських студентських олімпіадах і конкурсах наукових та дипломних робіт. Їх призерами та переможцями за останні десять років стали 19 студентів: С. Валюх, В. Бортник, В. Неситов, Д. Дерев'яно, В. Гибало, Г. Краєвська, А. Мовчанюк, Є. Брунь, Л. Пандін, Т. Ревко,

П. Богачик, М. Железний, Д. Філімонов, Ю. Гайдамака (науковий керівник професор А. Ф. Бурик), І. Музиченко (науковий керівник доцент Н. О. Вернюк), А. Голубєва (науковий керівник доцент О. А. Роєнко).

Викладачі кафедри результативно працюють на науковій ниві. За 35-річний період ними опубліковано понад 1400 наукових статей, 1200 методичних розробок, видано 39 навчальних посібників, 10 підручників, 32 монографії та 36 рекомендацій виробництву.

При кафедрі відкрита і успішно функціонує аспірантура. Підготовкою аспірантів керують професори А. Ф. Бурик, Л. В. Молдаван і Л. В. Транченко. За останні десять років викладачами кафедри захищено дві докторських та 18 кандидатських дисертацій.

Професор А. Ф. Бурик створив наукову школу, сферою інтересів якої є удосконалення організаційно-економічного механізму господарювання в аграрних формах, ваннях,

Професор А. Ф. Бурик з викладачами, які під його керівництвом захистили кандидатські дисертації

Засідання робочої групи з підготовки методичних матеріалів для державної атестації студентів

розвиток внутрішньогосподарських взаємовідносин та формування і функціонування регіональних ринків сільськогосподарської продукції. Під його керівництвом підготовлено і захищено дев'ять кандидатських дисертацій та 394 дипломних і магістерських роботи. Він є автором 398 навчально-методичних і наукових праць, в тому числі дев'яти навчальних посібників та восьми монографій, 26 рекомендацій виробництву.

Розробки А.Ф. Бурика з нормативного методу планування, аналізу і контролю за витратами на сільськогосподарську продукцію експонувались на ВДНГ м. Москва і удостоєні срібної медалі. Рекомендації з нарахування орендної плати (автори А. Ф. Бурик та О. А. Роєнко) та внутрішньогосподарських взаємовідносин (автори А. Ф. Бурик та В. Д. Каричковський) знаходять широке застосування в аграрних підприємствах.

Співробітники кафедри постійно працюють над підвищенням свого кваліфікаційного рівня, беруть активну участь в роботі міжнародних, всеукраїнських та внутрівузівських науково-практичних конференцій, конгресів та симпозіумів, вивчають передовий досвід роботи кращих підприємств.

Викладачами кафедри систематично надається консультативна та практична допомога керівникам, спеціалістам та фермерам з питань роботи підприємств у ринкових умовах. Викладачі кафедри М. І. Дяченко та О. М. Саковська – представники Міжрегіонального навчально-практичного центру розвитку сільських територій Інституту післядипломної освіти та дорадництва Уманського національного університету садівництва.

Викладачі кафедри приділяють значну увагу набуттю студентами практичних навиків управлінської діяльності. З цією метою було створено філії кафедри на виробництві: у ТОВ «Світанок-Агросвіт» Бершадського району Вінницької області та СТОВ «Верхнячка-Агро» Христинівського району Черкаської області, які очолюють заслужені працівники сільського господарства О. І. Ковбасюк та Г. П. Грушовенко.

Колектив кафедри 19 разів виборював першість факультету і університету з навчальної, наукової та методичної роботи. За досягнуті успіхи у виробничій та науково-педагогічній діяльності викладачів кафедри неодноразово відзначали і на рівні району, області та держави.

*Філія кафедри на виробництві
СТОВ «Верхнячка-агро» (2012 р.)*

Викладачі кафедри добре зарекомендували себе на різних відповідальних посадах: А. В. Роєнко працював деканом факультету менеджменту (1999–2011 рр.), М. І. Дяченко – заступник ректора з організаційно-виховної роботи (2004–2009 рр.), перший проректор (2009–2011 рр.), депутат Уманської міської ради VI скликання, О. П. Василенко – завідувач кафедри менеджменту організацій (1996–2007 рр.), а з 2007 р. заступник завідувача, Н. О. Вернюк – декан факультету менеджменту, Н. О. Петренко – заступник

директора інституту післядипломної освіти і дорадництва, В. О. Жмуденко – заступник декана факультету менеджменту з навчальної роботи; О. Кустріч – заступник декана факультету менеджменту з виховної роботи, О. М. Світовий – заступник декана факультету менеджменту з практичної підготовки, М. О. Гоменюк – голова методичної комісії факультету менеджменту. Упродовж тривалого часу заступниками декана факультету менеджменту з виховної роботи були В. М. Кепко і Н. О. Петренко, членами профспілкового комітету університету – О. А. Роєнко, Л. О. Кустріч, О. М. Саковська і Г. О. Коваленко.

Більше 30 років на кафедрі плідно працювали доцент Л. А. Гаврилюк та старший викладач О. Г. Мачушенко. З моменту заснування кафедри працювали, успішно забезпечуючи навчальний процес, старший лаборант Д. О. Баранцевич, лаборанти Н. О. Павлова, Н. Ф. Бесараб.

Колектив кафедри сумлінно виконує завдання щодо підготовки висококваліфікованих конкурентоздатних фахівців, постійне підвищення наукового і педагогічного рівня викладачів, зміцнення її матеріально-технічної бази та удосконалення організації навчального процесу на основі освоєння нових технологій навчання і контролю знань студентів.

ШАТОХІН

Анатолій Миколайович,
завідувач кафедри,
кандидат соц. наук,
професор

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ І ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

У період становлення Головного училища садівництва поряд з дисциплінами загальноосвітнього і спеціального циклів викладалися також основи суспільних наук: історія, філософія, політична економія.

Складна суспільно-політична ситуація, пов'язана із революціями та громадянською війною, вплинула на характер і зміст дисциплін соціально-гуманітарного циклу. Суттєвий вплив мали й неодноразові зміни в структурі вищої й професійної освіти в 20–30-х роках минулого століття. Після Жовтневої революції 1917 року і громадянської війни докорінно змінилися як форми, так і

зміст викладання суспільних дисциплін. У 20-ті роки студенти вивчали соціально-економічний мінімум, а також курси суспільствознавства, політичної економії, історії Інтернаціоналів, Конституцію, програму ВКП(б) тощо.

У листопаді 1938 року за постановою ЦК ВКП(б), в усіх вищих навчальних закладах були створені кафедри марксизму-ленінізму. Першим завідувачем такої кафедри в Уманському сільськогосподарському інституті був викладач Б. І. Торговець. Гуманітарна освіта набула ідеологічного спрямування, в основу якого був покладений «Короткий курс ВКП (б)».

Велика Вітчизняна війна перервала мирне життя студентів і викладачів інституту. Багато співробітників і студентів ВНЗ із зброєю в руках пішли захищати Батьківщину. Влітку 1941 року доцент В. В. Розенберг створив загін із студентів старших курсів для формування військових частин. На фронтах Великої Вітчизняної війни воювали викладачі-суспільствознавці професор С. М. Зверев, доценти М. Ю. Багінський, М. О. Болдирев, В. М. Кацнельсон, І. П. Лісінчук, Г. І. Моргун, старший викладач М. Г. Ліповський та інші.

*Викладачі кафедри за обговоренням
плану наукових робіт*

*Доценти І.С. Пахольчук і М.В. Костюк
за підготовкою до занять з історичного
краєзнавства*

У післявоєнний період кафедру очолювали кандидати наук А. А. Рубашевський, Ф. К. Балахонов, Г. І. Моргун, доктор історичних наук, професор С. М. Зверев, кандидат економічних наук, доцент М. Ю. Багінський.

Тривалий час на кафедрі марксизму-ленінізму працювали доценти В. О. Кравець (пізніше – міністр закордонних справ України, представник України в ООН), В. М. Кацнельсон, старші викладачі К. Я. Темнікова, В. М. Попроцький, Ю. Є. Фіалко, М. Г. Ліповський, асистенти Г. К. Семенов, Л. П. Редько, завідувач методичним кабінетом О. Л. Гудима та інші.

Основними суспільствознавчими курсами в той період були історія КПРС, марксистсько-ленінська філософія, політична економія, науковий комунізм.

Викладачі кафедри брали активну участь у виховній роботі в інституті, а також серед населення міста Умань та Черкаської області. Навчальне навантаження на викладача суспільних наук складало 550 годин, що було пов'язано із активною громадсько-політичною діяльністю суспільствознавців.

У вересні 1980 року кафедра марксизму-ленінізму була поділена на дві самостійних кафедри. Першим завідувачем кафедри історії та філософії був кандидат історичних наук, доцент І. П. Лісінчук (1980–1984 рр.). Відбувається становлення самостійної кафедри, формуються науково-методичні секції з історії та філософії. Незважаючи на те, що суспільні науки набувають в цей період відверто ідеологічного, консервативного спрямування, викладачі кафедри шукають нові форми роботи зі студентською молоддю. Помітне місце в інституті займають філософський та методичний семінари для викладачів, започатковані на базі кафедри історії та філософії.

З листопада 1984 року кафедру очолює доктор соціологічних наук, професор А. М. Шатохін. У цей період викладачі кафедри беруть активну участь в підвищенні ефективності навчально-виховної роботи в інституті. За ініціативою кафедри утворюється студентський дискусійний клуб «У Діогена», в гуртожитках обладнуються Ленінські кімнати і читальні зали, щотижнево проводяться тематичні вечори відпочинку. Кафедра неодноразово визнається

Зустріч з письменником Р. Крахмалюком

переможцем соціалістичного змагання в інституті, завідувач кафедри А. М. Шатохін був занесений на міську Дошку Пошани, а викладачі і співробітники нагороджувалися грамотами і подяками.

У 1986 році на базі кафедри утворюється одна з перших у Радянському Союзі соціологічна лабораторія, яка була прийнята до Радянської Соціологічної асоціації (членський білет №062, керівник – А. М. Шатохін).

У 1988 році Уманський соціологічний центр був прийнятий до Соціологічної асоціації України як регіональне відділення, що представляє Черкаську область. Одним з найбільш масштабних стало комплексне дослідження «Соціальний портрет студента УСГІ», проведене у 1989 році.

У 2006 році була утворена кафедра гуманітарних дисциплін (разом з викладачами української мови), а у 2007 році кафедра отримала сучасну назву – соціально-гуманітарних і правових дисциплін (внаслідок приєднання викладачів педагогіки, психології, політології, права). У 2012 році викладачі педагогічних дисциплін були переведені на іншу кафедру.

На кафедрі упродовж цього періоду плідно працювали: професори Д. І. Говорун, А. У. Коваль, доценти М. О. Болдирєв, В. М. Зуєв (пізніше – доктор філософських наук, професор), Г. М. Гордієнко, В. В. Гордієнко, К. І. Лагойда, Л. П. Мельник, Л. А. Осадча, Т. О. Шевчук, старші викладачі І. Х. Кремезний, В. Є. Мироненко, А. П. Мохова, Н. М. Поліщук, С. Ф. Шущарова, Т. В. Гладка, І. В. Близнюк, викладачі Л. Г. Беляєва, С. О. Білан, Г. П. Косогор, Л. В. Лісова, Н. І. Михалевська, А. В. Шендеровська, завідувачі музеєм університету Л. Д. Гарбузова, Л. О. Цимбровська, лаборанти Н. М. Абакумова, С. О. Лукашов, Л. В. Тодосійчук, І. В. Мельниченко, В. М. Станіцька та інші.

Нині навчальний процес на кафедрі забезпечують: доктори наук, професори А. М. Шатохін, П. М. Ямчук, кандидати наук, доценти З. П. Білошкурська, О. П. Гарбар, В. І. Доморослий, А. В. Зуєв, І. Г. Коваленко-Чукіна, М. В. Костюк, Л. В. Машковська, І. С. Пахольчук, старший викладач С. С. Каленська, викладачі В. Г. Погрібняк, О. А. Поліщук, Т. В. Сольська, старший лаборант Л. М. Редько.

Викладачі кафедри проводять виховну роботу на факультеті менеджменту, є кураторами академічних груп (М. В. Костюк, Т. В. Сольська), беруть активну участь в роботі Університету культури, ради музею та ради ветеранів

Учасники міжнародної науково-практичної конференції «Соціальний розвиток сільських регіонів»

(А. У. Коваль, І. С. Пахольчук, А. М. Шатохін). Заступником декана агрономічного факультету з виховної роботи упродовж багатьох років був доцент І. С. Пахольчук, який також займав посаду проректора з виховної роботи університету.

Викладачі кафедри ведуть науково-дослідну роботу з проблем соціально-гуманітарних і правових дисциплін, виховання студентської молоді. На кафедрі захищені: одна докторська (А. М. Шатохін) та 11 кандидатських дисертацій (В. М. Зу-

єв, К. І. Лагода, В. І. Доморослий, С. О. Білан, М. В. Костюк, Л. А. Осадча, Г. М. Гордієнко, І. Г. Коваленко-Чукіна, Л. Г. Коваленко-Чукіна, І. В. Близнюк, Л. В. Машковська).

Опубліковані дев'ять одноосібних (А. М. Шатохін, А. У. Коваль, П. М. Ямчук, М. В. Костюк, Г. М. Гордієнко, З. П. Білошкурська, А. В. Шендеровська, В. І. Доморослий) та вісім колективних монографій. Видані друком підручники та посібники з грифом МОН (З. П. Білошкурська, А. У. Коваль, М. В. Костюк, Л. П. Мельник, А. М. Шатохін).

Викладачі кафедри беруть активну участь в міжнародних, республіканських та регіональних наукових конференціях. У наукових журналах, збірниках та газетах щорічно публікується близько 100 статей і тез доповідей, а також понад 10 методичних брошур, методичних посібників, розробок і текстів лекцій.

Співробітники кафедри надають постійну допомогу сільськогосподарському виробництву шляхом проведення лекцій, бесід, консультацій, соціологічних опитувань, наукових рекомендацій адміністративним і господарським органам.

КАФЕДРА ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

В 2012 році Уманський національний університет садівництва уклав угоду з Національним університетом біоресурсів і природокористування України про навчання студентів Уманського НУС на кафедрі військової підготовки. Відповідно до неї, на сьогодні кафедра готує 94 студента 3-го, 4-го та 5-го курсів з різних факультетів Уманського НУС за військово-обліковою спеціальністю «Бойове застосування механізованих з'єднань, військових частин і підрозділів» (Командир механізованого взводу) для Сухопутних військ Збройних Сил України.

Кафедра військової підготовки НУБіП має сучасну навчально-матеріальну базу, досвідчений і кваліфікований викладацький склад, серед яких є учасники бойових дій. З 1999 року завідувачем кафедри є полковник Есаулов Анатолій Олексійович. В Уманському НУС підготовкою студентів займається майор Цкитішвілі Валеріан Акакієвич.

Військова підготовка студентів за програмою офіцерів запасу здійснюється з метою підготовки необхідного резерву офіцерських кадрів для Збройних Сил України та впроваджується з метою задоволення особи в отриманні додаткових знань, умінь та навичок, які їй будуть необхідні для виконання військового обов'язку в запасі у мирний час та для виконання обов'язків військової служби у воєнний час на посадах офіцерського складу, а також для майбутньої професійної діяльності з присвоєнням звання молодший лейтенант. Задля виконання завдань, на кафедрі проводиться навчальна і методична робота, а також наукова і науково-технічна діяльність. Безпосередньо навчальний процес проходить у формі лекцій, лабораторних, тактичних, практичних та семінарських занять, групових вправ, тактичних навчань тощо. Також систематично проводяться навчально-методичні збори, методичні наради, наукові конференції та семінари, показові та відкриті завдання, педагогічні експерименти тощо.

Кафедра військової підготовки має потужну навчально-матеріальну базу, зокрема тир, комп'ютерний клас, оснащений інтерактивною дошкою, аудиторії тактичної, вогневої та технічної підготовки, пункт технічного обслуговування і ремонту, бібліотеку, стройовий плац.

Навчальні будні майбутніх офіцерів

Під час навчання студентів на практичних заняттях широко використовуються озброєння та військова техніка, зокрема бронетанкова техніка (танки Т-64Б, БМП-1, БМП-2, БТР-80), автомобільна техніка (УАЗ-3151-01, ЗІЛ-130, ГАЗ-66, ЗІЛ-131), інженерні засоби (міношукачі, навчальні міни), засоби зв'язку (радіостанції Р-105М та Р-123М, танковий переговорний пристрій Р-124), бойова та навчальна ручна стрілецька зброя (автомати АК-74М, кулемети РПК-74М, ПКМ та ПКТ, гранатомети АГС-17 та РПГ-7В, пістолети ПМ, снайперські гвинтівки СВД, дрібнокаліберні гвинтівки та пістолети).

Військова підготовка включається в навчальні плани ВНЗ, як самостійна дисципліна і проводиться паралельно з навчанням на цивільних кафедрах. Строки початку і закінчення військової підготовки, проведення навчальних зборів у військах визначаються навчальним планом. Навчання студентів на кафедрі військової підготовки триває 2 роки і закінчується навчальним збором. Під час проходження навчального збору студенти посилено займаються фізичною підготовкою, набувають практичних навичок у водінні бойових машин піхоти, ремонті та експлуатації бронетанкового озброєння і техніки, виконують курс стрільб з ручної стрілецької зброї, приймають присягу на вірність народу України.

ВІДОКРЕМЛЕНІ СТРУКТУРНІ ПІДРОЗДІЛИ

Регіональний центр Уманського національного університету садівництва створено в червні 2005 року. До його складу, в якості структурних підрозділів, долучилися Городищенський, Тальнівський, Тальянківський, Уманський, Чигиринський та Шевченківський коледжі. У 2013 році до діючих Відокремлених структурних підрозділів приєднано Ананьївський коледж. Новостворений центр виконує державне замовлення на підготовку спеціалістів, готує висококваліфіковані кадри з урахуванням специфіки розвитку регіону та істотно впливає на характер його розвитку.

Нині в коледжах університету навчається 4669 студентів, які здобувають кваліфікацію «Молодший спеціаліст» за 22 спеціальностями, а Городищенський коледж також здійснює навчання «Бакалаврів» за напрямком 6.090101 – «Агрономія».

Набувати професійних знань студентам і готувати високопрофесійні кадри допомагають 414 педагогічних працівники. З метою успішного функціонування сучасного регіонального центру створена широка інфраструктура підтримки, яка включає поряд з кадровою, потужну базу навчально-наукових фондів, кількість одиниць зберігання яких налічує більше 306 тис. томів. Це дає змогу проводити додаткове навчання, підвищення кваліфікації та перепідготовку співробітників, викладачів і студентів за обраними ними курсами. Відокремлені структурні підрозділи регіонального центру – це сучасні навчальні заклади, які мають 71 936 м² загальної площі навчально-лабораторних корпусів, 35 326 м² – гуртожитків, а також 446,4 га – земель сільськогосподарського призначення для поглиблення практичної підготовки.

Важливим внеском регіонального центру університету в інноваційну діяльність галузі є створення на його базі елементів системи корпоративної освіти, що реалізує механізм практичного зворотного зв'язку між сільськогосподарськими підприємствами та університетом, за якого підприємства самі безпосередньо беруть активну участь в підготовці своїх майбутніх кадрів. Такі базові господарства надають конкретну практичну допомогу, необхідну для того, щоб майбутні фахівці могли відразу і повноцінно включитися в роботу.

ЗАМОРСЬКИЙ
Володимир Васильович,
проректор з науково-педагогічної роботи із відокремленими структурними підрозділами, доктор с.-г. наук, професор

ГОРОДИЩЕНСЬКИЙ КОЛЕДЖ УМАНСЬКОГО НУС

Навчальний заклад був заснований у жовтні 1891 року на базі Мошно-Городищенської школи 1-го розряду, відкритої землевласницею Мошно-

Городищенського маєтку Київської губернії Є. Балашовою за ініціативи і підтримки керуючого цим маєтком ученим-агрономом М. Ю. Філіпченком, який був першим директором і опікуном школи. Школа перебувала у системі Міністерства землеробства і ставила за мету готувати умілих практичних виконавців сільського господарства і окремих його галузей. Мошно-Городищенська школа хоч і не мала свого навчального поля, зате мала вищеназвані економії, майстерні, ферми, сад, пасіку, що було солідною базою для набуття навичок з виконання сільськогосподарських робіт вихованцями школи і саме тому випускники отримували схвальні оцінки і відгуки. Роки спливали за роками і 26 травня 1904 року школа була реорганізована в нижче сільськогосподарське училище з трирічним курсом навчання. У 1920 році було розширено діяльність навчального закладу і перейменовано в агропрофшколу. В серпні 1964 року сільськогосподарський технікум було реорганізовано в радгосп-технікум. У 1960 році відкривається заочний відділ.

ХОМЕНКО

Іван Іванович,

директор коледжу, доктор сільськогосподарських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

Навчальний корпус коледжу

У серпні 1964 року сільськогосподарський технікум було реорганізовано в радгосп-технікум Мліївської дослідної станції ім. Л. П. Симиренка.

Радгосп-технікум готував агрономів-плодоовочівників, а з 1982 року – техніків-технологів з переробки плодів, овочів і ягід.

Студенти коледжу на мистецькому святі «Козацька сотня»

Першість коледжу з футболу, команди переможці

Інтегроване заняття

має назву відокремлений структурний підрозділ Городищенський коледж Уманського національного університету садівництва.

З 1991 року технікум очолив І. І. Хоменко. За цей час в навчальному закладі відкриті нові спеціальності: 2001 рік – «Лісове господарство», 2003 рік – «Бухгалтерський облік», 2004 рік – «Фінанси». У 2004 році Городищенський державний аграрний технікум перейменовано в Городищенський державний аграрний коледж, а в 2006 році – у Городищенський коледж Уманського державного університету. З 2008 року проводиться підготовка бакалаврів за спеціальністю «Агрономія». З 2010 року навчальний заклад

ТАЛЬНІВСЬКИЙ БУДІВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ УМАНСЬКОГО НУС

Питання відкриття навчального закладу зі спеціальним курсом сільського господарства в м. Тальному піднімалося ще в першій половині ХІХ століття, але всі спроби створити таку школу не дали результату.

1927 року в палаці графа Павла Петровича Шувалова, за рішенням радянського уряду України, засновано сільськогосподарську школу інтегрального типу. Директором школи було призначено Гаврила Івановича Широкова. Проте така школа не вирішувала проблеми з підготовки спеціалістів. 1930 року, значно поліпшивши навчальну базу діючої школи, відкрито технікум технічних культур. Зросла кількість учнів, укомплектовано викладацький склад.

З 1937 року директором технікуму було призначено Михайла Тимофійовича Пироженка, який своєю працездатністю, знаннями справи вніс значний вклад у розбудову навчального закладу. Роком раніше заступником директора став Дмитро Іванович Савчук. Фашистське завоювання України в другій світовій війні 1941-1945 років примусило сільськогосподарський технікум згорнути навчальний процес у м. Тальному й евакуюватися на далекий Урал.

9 березня 1944 року м. Тальне було визволено воїнами Червоної Армії. Відступаючи, загарбники знищили та понівечили чимало майна технікуму, у тому числі господарські будівлі.

У вересні 1944 року в м. Тальному сільськогосподарський технікум відновив навчання спеціалістів. Директором призначено Лаврентія Яковича Ратушного.

У ході війни відзначились вихованці технікуму. Федір Прокопович Палій – учасник бойових дій. 19 квітня 1945 року майору Палію Федору Прокоповичу Указом Президії Верховної Ради Союзу РСР присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна й медалі «Золота Зірка».

1 липня 1967 року відбулася реорганізація сільськогосподарського технікуму в будівельний.

АНДРУЩЕНКО
Андрій
Миколайович,
в.о. директора коледжу

Навчальний корпус коледжу

З 11 липня 1967 року директором Тальнівського будівельного технікуму призначено Куяна Івана Григоровича, який закінчив Полтавський інженерно-будівельний інститут. Талановитий директор зумів зібрати потужний кадровий потенціал, який поставив навчально-виховний процес на високий рівень.

Завдяки наполегливості, невичерпній енергії директора технікуму Івана Григоровича збудовано: 1970 року – спор-

тивний зал; 1972 року – нове приміщення бібліотеки з читальним залом на 90 місць; 1973 року – 5-поверховий гуртожиток на 220 місць; 1978 року – котельню; 1983 року – 4-поверховий навчальний корпус (нині – навчальний корпус №1).

Одному з перших в Україні, в грудні 1990 року після атестації комісією Міністерства вищої і спеціальної освіти, Тальнівському будівельному технікуму надано статус коледжу.

Творчий зв'язок з ВНЗ III–IV рівня акредитації дав змогу Тальнівському будівельно-економічному коледжу пройти акредитацію на II освітній рівень.

Наприкінці 2005 року змінено статус коледжу, він став ВСП «Тальнівський будівельно-економічний коледж» Уманського національного університету садівництва.

З 2000 року коледж очолював Бистріцький Павло Святославович, який доклав багато зусиль для оновлення матеріально-технічної бази та розвитку культурно-спортивної роботи. Наприкінці квітня 2012 року трудовий колектив обрав своїм керманічем Пироженка Ростислава Олександровича.

Нині коледж очолює Андрущенко Андрій Миколайович, кандидат економічних наук. Активізувалася внутрішньоколеджна організаційна робота. Директор постійно зустрічається зі студентським активом, переймається проблемами студентів, вивчає їх запити, побажання. Створюється дієва асоціація колишніх випускників коледжу, ефективно працює батьківський комітет, відчувається турбота про студентів, що проживають в гуртожитку.

ТАЛЬЯНКІВСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ КОЛЕДЖ УМАНСЬКОГО НУС

У 1921 р. в колишньому монастирському приміщенні, що було філією Києво-Печерської лаври, було відкрито агрошколу, яка стала підрозділом Уманського агрономічного технікуму. На навчання було зараховано 26 осіб.

Першим директором був К. А. Іванович, який пізніше став професором, доктором сільськогосподарських наук сільськогосподарської академії ім. Тімірязєва в Москві.

Весною 1923 року відбувся перший випуск 22 випускників. З 1926 року агропрофшкола була перейменована в Тальянську 3-х річну сільськогосподарства школу-філію Уманського сільськогосподарського політехнікуму. У 1930 році Тальянський сільськогосподарський технікум було перейменовано в зоотехнікум, директором якого був А. Я. Дроб'язко.

На початку 1935 року і впродовж 1936–1937 років було об'єднано технікуми: Волочинський, Узинський, Копачівський, Тетіївський, Стадницький, а пізніше ще й Ставищанський. Внаслідок такого злиття Тальянківський зоотехнікум значно збагатився обладнанням для кабінетів, у книгозбірні кількість книг зросла до 40 тис. примірників. У передвоєнні роки технікум був у числі

КРОШКА
Віктор
Олександрович,
директор коледжу

Навчальний корпус коледжу

передових середніх спеціальних навчальних закладів.

У вересні 1944 р. після звільнення від фашистів технікум відновив свою роботу. За вирувало життя в аудиторіях, відбудованих зусиллями викладачів, робітників, службовців. Поступово зміцнювалась навчально-матеріальна база технікуму, поліпшувалась виховна та спортивно-масова робота.

Коледж забезпечує студентів глибокими знаннями та професійними вміннями

В післявоєнний період очолювали технікум колишні фронтовики І. А. Бондаренко, М. С. Строевий, М. С. Стороженко, Л. О. Федорцов. За короткий час у технікумі створився дружній колектив, який зумів поставити на належний рівень навчання і виховання спеціалістів для сільського господарства.

У 1968 році на базі колгоспу «Перемога» було створено навчальне господарство Тальянківського радгоспу-технікуму, директором призначено В. І. Євича. Першого вересня 1976 року був введений в дію новий навчальний корпус на 960 місць. З 1977 року студенти технікуму дістали можливість жити в добре обладнаних п'ятиповерхових гуртожитках.

З 1979 року керівниками навчального закладу були: М. С. Дорофєєв, М. А. Сабадаш, Д. В. Дерев'яно, Г. І. Пасічнюк, М. М. Глущенко, І. С. Вернигора.

У 1976 році в Тальянки було переведено агрономічне відділення Звенигородського сільськогосподарського технікуму. З роками радгосп-технікум розвивався, продовжував нарощувати, зміцнювати і вдосконалювати свою матеріально-технічну базу, будував квартири для викладачів, новий гуртожиток, їдальню, спортивний майданчик, навчальний процес забезпечувався новим технічним і лабораторним обладнанням.

У 1978 році було відкрито електромеханічне відділення. У 1998 році згідно з наказом Міністерства агропромислового комплексу України № 154 від 25.05.1998 р. радгосп-технікум був перейменований у Тальянківський державний аграрний технікум.

У 2002 році у технікумі було відкрито нову спеціальність «Обслуговування устаткування і систем газопостачання»; а в 2005 році – спеціальність «Електрифікація і автоматизація сільського господарства».

У 2005 році Тальянківський державний аграрний технікум став структурним підрозділом Уманського державного аграрного університету, а в 2010 р. перейменований в агротехнічний коледж Уманського національного університету садівництва.

Нині Тальянківський агротехнічний коледж Уманського НУС здійснює підготовку кадрів із спеціальностей: «Виробництво і переробка продукції тваринництва», «Виробництво і переробка продукції рослинництва», «Експлуатація та ремонт машин і обладнання агропромислового виробництва», «Монтаж, обслуговування та ремонт електротехнічних установок в агропромисловому комплексі», «Монтаж, обслуговування устаткування і систем газопостачання».

Навчальний заклад очолює Крошка Віктор Олександрович, відмінник аграрної освіти та науки України. Під керівництвом директора педагогічний колектив успішно працює, відкриваються нові спеціальності, робочі професії, збільшується контингент студентів стаціонарного і заочного відділів.

Одним з пріоритетних напрямків роботи коледжу є підтримка соціального становлення молоді. Для цього в коледжі створено орган студентського самоврядування – студентську раду.

Гордість коледжу, його золотий фонд – викладацький колектив, який складається із 78 осіб, серед яких є два кандидати сільськогосподарських наук (В. В. Гречка і В. А. Трохимчук), чотири викладачі-методисти (С. С. Тихолоз, Г. О. Побірський, С. І. Стеценко, В. А. Трохимчук), п'ять відмінників аграрної освіти і науки (В. Д. Мольдерф, С. С. Тихолоз, В. О. Крошка, В. І. Стеценко, В. С. Фурлета), 42 викладачі мають вищу кваліфікаційну категорію. Педагогічний колектив поповнюється молодими викладачами, яким досвідчені старші колеги передають свої знання і досвід.

Народний аматорський колектив «Горлиця»

Тих, хто любить пісню, поетичне слово, об'єднують народний естрадний гурт «Обрій», народний аматорський колектив «Горлиця», студія художнього слова «Одкровення», учасниками яких є працівники закладу, викладачі і студенти. Колективам майже по 40 років, вони беруть активну участь у фестивалях та конкурсах: «Софіївські зорі», «Пісенні медобори», «Осінній дивограй» і є їхніми лауреатами, дипломантами та призерами.

У Тальянківському агротехнічному коледжі є обладнаний стадіон, один із кращих в області спортивний зал, тренажерний зал, гімнастичні містечка, спортивні майданчики. Коледж пишається спортивними досягненнями своїх студентів, які постійно беруть участь у змаганнях серед ВНЗ I –II рівня акредитації, де займають призові місця з гирьового спорту, волейболу, мініфутболу, настільного тенісу.

Своїми випускниками Тальянківський коледж славиться здавна. Серед них є відомі науковці, Герої Соціалістичної праці, генерал-лейтенант, Герой України Кузьма Миколайович Дерев'янка. Нині багато колишніх тальянківських студентів працюють науковцями, очолюють підприємства, мають власні фермерські господарства.

АГРОТЕХНІЧНИЙ КОЛЕДЖ УМАНСЬКОГО НУС

Відокремлений структурний підрозділ Агротехнічний коледж Уманського національного університету садівництва за свою історію пройшов шлях становлення від Уманської міської чоловічої гімназії (1883 р.), професійно-технічної школи (1918 р.), технікуму механізації, електрифікації та сільськогосподарського будівництва (1930 р.) до сучасного високопрестижного в регіоні та Україні вищого навчального закладу I рівня акредитації.

За всі роки освітньої діяльності навчальний заклад підготував тисячі молодших спеціалістів та бакалаврів почесної на землі хліборобської професії. Серед випускників Герої Радянського Союзу В. М. Крит, К. Я. Франчук, двічі Герої Соціалістичної Праці О. Н. Парубок, Герої Соціалістичної Праці Г. В. Запісецький, С. Т. Куцерда, С. Є. Гузій, В. Я. Івановський, В. Г. Матвеев, заслужені працівники різних галузей – А. Г. Дрофа, В. С. Корман, Л. Л. Рижук, В. Г. Мельник.

Нині коледж здійснює підготовку студентів за спеціальностями: «Експлуатація та ремонт машин і обладнання агропромислового виробництва», «Експлуатація та ремонт обладнання харчових виробництв», «Організація перевезень і управління на автотранспорті», «Фінанси і кредит», «Бухгалтерський облік», «Оціночна діяльність», «Організація виробництва», «Обслуговування програмних систем і комплексів», «Розробка програмного забезпечення». На стаціонарному відділенні навчається 945 студентів в 44 академічних групах, на заочному відділенні – 301 студент.

Навчання ведеться на відділеннях: технічних спеціальностей (завідувач М. С. Руденко), економічному (завідувач К. С. Опалко), комп'ютерних систем (завідувач В. В. Денисюк), загально-освітньої підготовки (завідувач Л. Б. Галушко), заочному (завідувач В. О. Деркач).

Коледж має сучасну матеріально-технічну базу для навчання.

Гордістю колективу коледжу є – викладачі, які демонструють високий професіоналізм, відданість улюбленій справі, сіють добре, вічне, мудре, натхненно працюють над підготовкою висококваліфікованих кадрів. Навчально-методичну роботу забезпечують 104 викладачі. Серед них 55 викладачів вищої кваліфікаційної категорії.

КУЖЕЛЬ
Віталій
Володимирович,
директор коледжу

Навчальний корпус коледжу

Справжніми майстрами педагогічної діяльності зарекомендували себе 23 викладачі-методисти. В їх творчому доробку: розробка Державних стандартів освіти, десятки навчальних посібників, типових навчальних програм, навчальних відеофільмів, робочих зошитів. Викладачі беруть активну участь у науково-пошуковій роботі та залучають

до неї студентів коледжу.

Навчальний заклад очолює Віталій Володимирович Кужель. Його роботу неодноразово відзначено Міністерством освіти і науки України знаками «Відмінник освіти України», «А. С. Макаренко», Міністерством аграрної політики та продовольства України – «Знаком пошани» та «Відмінник аграрної освіти і науки».

АНАНІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТЕХНІКУМ УМАНСЬКОГО НУС

Історія Ананівського технікуму починається у другій половині XIX століття. У 1873 році в повітовому місті Ананьєві було засноване училище. Після революції на його базі була створена чотирьохрічна профтехшкола, а у серпні 1930 року почалася історія технікуму механізації сільського господарства.

Наказом Міністерства сільського господарства УРСР у серпні 1958 року технікум механізації сільського господарства було реорганізовано в сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку. Почався новий етап в історії навчального закладу, пов'язаний з підготовкою фахівців економічного профілю.

У травні 2002 року навчальний заклад було перейменовано в Ананівський державний аграрно-економічний технікум, а у травні 2013 реорганізовано у Відокремлений структурний підрозділ Ананівський аграрно-економічний технікум Уманського національного університету садівництва.

Навчальний корпус коледжу

ПРИЖБИЛО
Віталій Олександрович,
директор коледжу

За час свого існування технікум виріс з невеликої профтехшколи у сучасний вищий навчальний заклад I рівня акредитації з висококваліфікованим педагогічним колективом і розвинутою навчально-матеріальною базою. За цей період підготовлено більше 20 тисяч фахівців для народного господарства Одещини та інших регіонів України. Випускники навчального закладу успішно працюють в країнах ближнього та далекого зарубіжжя.

Практичні заняття

На сучасному етапі навчальний заклад здійснює підготовку фахівців за такими спеціальностями: 5.03050901 «Бухгалтерський облік», кваліфікація-бухгалтер; 5.03050702 «Комерційна діяльність», кваліфікація-агент комерційних послуг; 5.03050801 «Фінанси і кредит», кваліфікація – операціоніст з фінансів і кредиту.

Високу якість підготовки забезпечує досвідчений педагогічний колектив. У технікумі працюють 38 викладачів, у тому числі: кандидат економіч-

них наук, директор технікуму Прижбило Віталій Олександрович; старший викладач, викладач математики Ніколаєв Микола Миколайович; дев'ять викладачів – методистів; десять спеціалістів вищої категорії.

Для якісної підготовки фахівців технікум має відповідну матеріальну базу: два навчальні корпуси, гуртожиток, розрахований на 220 місць, актовий та спортивний зали, комплекс спортивних майданчиків. До послуг студентів бібліотека, книжковий фонд якої складає більше 40 тисяч примірників, читальна зала розрахована на 40 місць.

Технікум займає гідне місце серед вищих навчальних закладів відповідного рівня акредитації як в Одеській області, так і в Україні. Свідченням цього є рейтинг навчального закладу, результати обласних і регіональних конкурсів і олімпіад. За результатами участі у роботі навчально-методичного кабінету педагогічного досвіду, виховної роботи та творчості молоді ДУ «НМЦ «Агроосвіта» технікум входить до першої третини аграрних вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації України. 18 викладачів технікуму занесені до Книги пошани Навчально-методичного центру «Немішаєве».

Студенти технікуму є неодноразовими переможцями та призерами обласних і регіональних конкурсів і олімпіад: Олійник Альона – переможець обласного етапу I Всеукраїнської олімпіади з української мови; Корольова Валерія – призер (III місце) обласного етапу XI Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика; Сарахан Марина – переможець обласного етапу III Міжнародного мовно-літературного конкурсу імені Тараса Шевченка; Тітуренко Андрій – призер (II місце) регіонального етапу «Кращий студент року – 2011»; Гудименко Ілля – призер (II місце) регіонального етапу конкурсу «Кращий студент року – 2012»; Твердохліб Катерина – призер (II місце) регіонального етапу конкурсу «Кращий студент року – 2013»; Москаленко Олександр і Савенко Валентин – переможці обласної олімпіади з дисципліни «Фізика» та інші.

Театр студентських мініатюр

У 2011–2012 навчальному році команда технікуму стала переможцем обласної олімпіади з економіки, а в 2012–2013 навчальному році посіла II місце в командному заліку на обласних олімпіадах з дисциплін «Економіка підприємств» та «Інформаційні системи і технології в обліку».

Викладач технікуму М. П. Боцуляк став переможцем обласного конкурсу «Викладач року – 2012» серед викладачів інформатики вищих навчальних закладів I–II рівня

акредитації Одеської області.

В обласному огляді-конкурсів кабінет політекономії та суспільних дисциплін у 2012 році та кабінет математики в 2013 році посіли II місце.

Центром культурного життя технікуму є клуб, де створена справжня творча атмосфера, де студентів надихають на розкриття своїх здібностей і талантів. У 2011 році був завершений капітальний ремонт клубу. У гарній, відремонтованій залі проводяться тематичні вечори, відкриті виховні години, вечори відпочинку, концерти, різноманітні конкурси, зустрічі з цікавими людьми. В технікумі вже традиційними стали конкурси «Візитна картка», «Козацькі забави», «Кращий студент року», розважальне шоу «Міс технікуму», фестиваль «Зоряний дощ». При клубі працюють гуртки аматорського мистецтва: вокальний, хореографічний, театр студентських мініатюр. Студенти навчального закладу є учасниками та призерами всеукраїнських, регіональних, обласних фестивалів і конкурсів.

В технікумі створені належні умови для розвитку спорту. Відремонтований спортивний зал, обладнаний спортивний майданчик, працюють чотири секції: футболу, волейболу, баскетболу та настільного тенісу. Особливої популярності в останні роки набув жіночий футбол. Команда технікуму,

Хореографічний гурток аматорського мистецтва

Футбольна команда «Технікум-Мрія»

незважаючи на свій молодий вік, має досягнення та здобутки. Вона є учасником багатьох турнірів різного рівня, що проходили в Одесі, Львові, Вознесенську та інших місцях України. У січні 2014 року команда «Технікум-Мрія» стала переможцем Відкритого чемпіонату Вінницької області з футзалу серед дівчат, який проходив у місті Козятин.

Гордістю Ананьївського технікуму є туристичний клуб, який очолює справжній ентузі-

аст туристичної справи – Боцуляк Микола Павлович. Завдяки його зусиллям та за активної підтримки й участі директора технікуму Прижбило Віталія Олександровича традиційними стали туристичні подорожі до Криму, Українських Карпат, екскурсії до Києва, Одеси, Умані. Відвідування Севастопольської панорами та діарами, Лівадійського та Воронцовського палаців, Нікітського ботанічного саду, Кам'янець-Подільської і Хотинської фортець, сходження на найвищу точку України – гору Говерлу, а також багато інших карпатських вершин (Петрос, Піп-Іван, Близниця, Синяк, Хом'як), завжди залишають незабутнє враження в серцях та пам'яті студентів.

Команда туристичного клубу технікуму

ЧИГИРИНСЬКИЙ ТЕХНІКУМ УМАНСЬКОГО НУС

У 1938 році на базі школи з підготовки колгоспних кадрів, яка розташовувалась у приміщенні колишнього жіночого монастиря за рішенням Наркомзему України був створений Чигиринський технікум.

Першим директором був Чепурний Андрій Семенович, а завучем – Компанієць Микола Микитович. Було набрано чотири групи студентів зі спеціальності «Бухгалтер», строк навчання – чотири роки, але першого випуску не відбулось, тому що розпочалась Велика Вітчизняна війна.

Після звільнення м. Чигирин від німців, як свідчить книга наказів, технікум розпочав роботу 27 квітня 1944 року під назвою «Чигиринський бухгалтерсько-економічний технікум». На той час була лише одна спеціальність: «Бухгалтер сільськогосподарського підприємства».

Вже у травні 1944 року на перший курс було прийнято 113 студентів, на II курс – 60, на III і IV – 44. До кінця 1944 року разом навчалось 227 студентів.

Навчальний корпус коледжу

ПОЛІЩУК
Юрій Адамович,
директор коледжу

У 1956 році було змінено назву технікуму на «Чигиринський сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку».

З 1958 року в технікумі почало працювати заочне відділення.

У 1963 році було відкрито другу спеціальність – «Планування сільськогосподарського виробництва».

У 1990 році відкрито нову спеціальність «Товарознавство, постачання і збут», яку було закрито у 1993 році.

Перший післявоєнний випуск

У 1991 році відкрито спеціальність «Правознавство».

У 2005 році в контексті реформування вищої освіти технікум приєднався до Уманського державного аграрного університету і змінив назву на «Чигиринський технікум Уманського ДАУ».

Нині технікум – вищий навчальний заклад I рівня акредитації, заснований на державній формі власності та підпорядкований Міністерству аграрної політики та продовольства України, готує фахівців

за спеціальностями: «Бухгалтерський облік», «Оціночна діяльність» та «Правознавство».

За свою багаторічну історію технікум відомий як провідний навчальний заклад регіону, в якому склалися власні традиції з підготовки висококваліфікованих спеціалістів для народного господарства України.

За час існування технікуму для народного господарства України було підготовлено 17836 спеціалістів, у тому числі: бухгалтерів – 13487; плановиків – 2542; комерсантів – 67; юристів – 1740.

У навчальному закладі створено всі умови для підготовки фахівців нової генерації. Систематично і послідовно здійснюють навчання і виховання відповідно до вимог суспільства 43 викладачі технікуму, серед них 27 викладачів вищої категорії (в т.ч. дев'ять викладачів-методистів) та 11 викладачів першої категорії. До послуг студентів – аудиторії та лабораторії з необхідним технічним обладнанням – мережа Інтернет, комп'ютерна правова бібліотека «Ліга – Закон», навчальна програма «1С: Підприємство», що дають можливість вільного доступу до інформації як викладачам, так і студентам.

Інтенсивно працює простора і затишна бібліотека та читальна зала, оснащена Wi-Fi, студентська їдальня.

Десятки сотень фахівців для народного господарства України було сформовано, загартовано та виховано в аудиторіях навчального закладу за ці роки. Україна гордиться знаними іменами вихованців технікуму – випускників бухгалтерського та юридичного відділень.

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ КОЛЕДЖ УМАНСЬКОГО НУС

Історія Шевченківського коледжу бере свій початок з 11 березня 1929 року, коли на урочистому засіданні Шевченківського агровиконкому, президії

Вільшанського райкому та сільської Ради, присвяченому вшануванню пам'яті Т. Г. Шевченка, було прийнято рішення про заснування в селі сільськогосподарської школи.

1 жовтня 1929 року Шевченківська сільськогосподарська школа імені Г. І. Петровського прийняла перших слухачів. Навчальним господарством сільськогосподарської школи залишилась Будищенська агробаза, крім того базою служили колективні господарства «Червоний партизан», «Ударник» та «Зірка» с. Шевченкове. Першим директором школи був Яків Леонтович. Протягом своєї історії навчальний заклад неодноразово змінював назву: з 1932 по 1938 рр. – Шевченківський технікум технічних культур; з 1938 по 1947 рр. – Шевченківський сільськогосподарський технікум рільництва з терміном навчання чотири роки; з 1946 по 1951 рр – Шевченківський технікум рибництва, і був підпорядкований Мінсільгоспу УРСР; з 1951 по 1960 рр. – Шевченківський гідромеліоративний технікум; з 1960 по 1966 рр. –

ПОТАБЕНКО
Олександр
Анастасійович,
директор коледжу

Навчальний корпус коледжу

Шевченківський технікум механізації сільського господарства; з 1966 по 1991 рр. – Шевченківський гідромеліоративний технікум; з 1991 р. – Шевченківський сільськогосподарський коледж; з 2005 року коледж увійшов в підпорядкування Уманського національного університету садівництва.

22 червня 1941 року розпочалась Велика Вітчизняна війна. Незважаючи на початок війни, технікум працював у звичайному режимі, учні

Ветерани праці коледжу

здавали сесію, випускники – державні екзамени. Випуск агрономів був здійснений 30 червня 1941 року. З 1 вересня 1944 року розпочались заняття з підготовки кадрів агрономів для потреб сільського господарства Черкащини. Перший випуск агрономів в кількості 24 особи відбувся в 1946 році.

В 60–70 рр. технікум активно розбудовується. Була проведена реконструкція та добудова гаражів для збере-

ження автотранспорту, новий гуртожиток на 400 місць, котельня, дві свердловини, банно-пральний комбінат. Автомобілі, меліоративні машини і механізми поновлювалися щорічно, що давало можливість покращити якість підготовки студентів. За допомоги Міністерства меліорації УРСР на території навчально-дослідного господарства в с. Будище була проведена реконструкція та будівництво ставків, насосна станція з наявним класом для проведення практичних занять, зрошувальна система.

За більш ніж вісімдесят років свого існування коледж випустив 14 852 спеціалістів середньої ланки.

У різні роки в коледжі навчалися: дійсний член АН УРСР, лауреат Державної премії УРСР А. Т. Пилипенко; кандидати наук І. Т. Демченко, М. П. Демченко, А. Г. Петренко, Р. Д. Проценко, В. Р. Товстик; почесний директор Київського ботанічного саду Т. М. Черевченко; директор науково-дослідного інституту рибного господарства УРСР П. Т. Галасун; головний рибовод Міністерства сільського господарства УРСР О. Л. Бондур; директори рибкомбінатів П. О. Бондур, А. М. Християн; голова сільськогосподарського товариства в Червенецькому районі республіки Білорусь Ю. С. Миколенко; директор СТОВ ім. Щорса Ю. В. Лихошерст Чорнобаївський район; державні діячі М. О. Супрун і М. Щербина.

Ансамбль дівчат «Калинонька»

День українського козацтва

Матеріально – технічна база коледжу складається з двох навчальних корпусів, в яких обладнано 35 кабінетів і лабораторій, чотири комп'ютерних класи. Навчальний процес забезпечує бібліотека, яка нараховує 54 368 примірників, читальний зал на 50 місць. Вечори відпочинку, зустрічі з цікавими людьми проводяться в актовій залі на 312 місць.

Студенти мають можливість виявити свої здібності в художній самодіяльності, спорті. Діють в коледжі секції: легкої атлетики, футболу, волейболу, шахів, настільного тенісу, легкоатлетичної гімнастики. Спортивні команди брали участь у районних, обласних, а з волейболу – і в регіональних змаганнях. Студенти коледжу постійні учасники фестивалю «Софіївські зорі», регіонального конкурсу патріотичної пісні «В ім'я Батьківщини», регіональному конкурсу «Студент року», що проходять серед навчальних закладів Міністерства аграрної політики та продовольства України. Кращі студенти коледжу беруть участь в щорічних Зльотах «Лідери АПК ХХІ століття».

У 2014 році коледжу виповнюється 85 років. Він має славу історію та гарні традиції, які роками створювали викладачі і студенти навчального закладу.

НАУКОВА ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Науковою діяльністю в Уманському національному університеті садівництва займалися з перших років його існування, що було пов'язано з гострою потребою поліпшення «примітивного» на той час садівництва. Створені на початку XIX століття середні спеціальні сільськогосподарські школи не забезпечували зростаючих потреб комерційного садівництва в кваліфікованих кадрах, здатних вести справу на науковій основі. У зв'язку з цим, Департамент Державного Майна розробив спеціальне «Положення про садові заклади», яке було затверджене царським указом від 9 лютого 1842 року. Відповідно до цього положення було прийнято рішення про відкриття в Одесі Головного училища садівництва.

Важливу роль у створенні Головного училища садівництва відіграла особистість його першого директора, відомого вченого ботаніка і зоолога О. Д. Нордмана. Олександр Давидович Нордман зробив вагомий внесок в галузі зоології та ботаніки. Опублікував 57 наукових праць, брав участь у численних природничих експедиціях, відшукав на Кавказі новий вид хвойних – ялицю, що отримала його ім'я – *Pinus Nordmaniana* і є найбільш популярним хвойним деревом у сучасних європейських насадженнях.

Головним у системі навчання в училищі було вивчення теорії і практики садівництва з глибокими знаннями лісорозведення, шовківництва, бджільництва й виноградарства. Кращі учні училища направлялися для проходження практики до Імператорського Нікітського ботанічного саду, який слугував по тужною базою з акліматизації рослин.

12 травня 1847 року затверджується «Нове положення садовим закладам Департаменту Державного Майна», згідно з яким у навчальний план вносилися відповідні зміни і доповнення. Училище зобов'язувалось розповсюджувати дані про «правильне» ведення садівництва, продавати рослини – плодові, лісові, кущі, насіння квіткових, олійних та інших рослин, а також інформувати про результати досліджень і покращених прийомів у галузі садівництва.

З переводом Училища до Умані, експериментальна та наукова бази значно розширилися, оскільки навчальному закладу було передано Царицин сад, що був власністю російської цариці.

У Царициному саду ще за часів перших власників Потоцьких були зроблені перші кроки з наповнення його екзотичними видами дерев. Так, із-за кордону були завезені перші платани, каштани, пірамідальні тополі (останні спо-

КАРПЕНКО
Віктор Петрович,
проректор з наукової та
інноваційної діяльності,
доктор сільськогосподарських наук, професор

чатку в Тульчин), тюльпанове дерево, сосна Веймутова (з Берлінського дендрарію), споруджені перші теплиці та оранжереї для вирощування лимонів, апельсинів, мандаринів, ананасів, бананів, овочевих культур, великої кількості рідкісних декоративних порід.

З цього часу починається нова сторінка в історії садівничої школи, яка отримала назву «Уманська школа садівництва», де було підготовлено славному когорту вітчизняних фахівців, як для практичного заняття садівництвом, а згодом – землеробством, лісівництвом, управлінням сільськогосподарським виробництвом, технологічною переробкою плодоовочевої продукції, тощо, так і для науки та навчально-наукової діяльності.

Царським указом від 30 березня 1859 року також було затверджено «Нове положення про Головне училище садівництва в Умані», згідно з яким на училище покладалося забезпечення державних установ і окремих громадян саджанцями кращих порід і сортів плодових, ягідних і лісових культур, а також насінням та іншим посадковим матеріалом садових і овочевих рослин. Крім того, Головне училище садівництва повинне було проводити дослідження з акліматизації рослин, вирощування фруктових дерев і винограду на шпалерах, вести широкі дослідження з метою подальшого розвитку галузей садівництва, лісівництва й городництва.

Оранжереї училища (XIX ст.)

Особливу сторінку в життя і діяльність Головного училища садівництва вписав його новий директор Микола Іванович Анненков, який працював на цій посаді з 1863 по 1875 рік. Як видатний вчений в галузі ботаніки, садівництва, лісівництва, він, одночасно з викладанням цих дисциплін в училищі, доповнив і перевидав оригінальну наукову працю «Ботанічний словник», за яку Російською академією наук нагороджений Великими срібною і золотою медалями. На території сучасного університетського містечка можна зустріти дерева сосни кримської, яка вперше з'явилася в Умані завдяки Миколі Івановичу.

Студенти на практичному полі виконують сівбу насіння в шкільку

на ниві садівництва. Так, М. П. Колесников (випускник 1852 р.) працював в училищі старшим викладачем садівництва і головним садівником Царициного саду в Умані; викладачем в училищі працював Л. Т. Лучинський (випускник 1859 р.); помічниками головного садівника Уманського парку працювали К. М. Карабетов (випускник 1861 р.), М. Ф. Гродзинський (випускник 1867 р.), І. А. Жуковський (випускник 1868 р.); головним садівником Алупкінського парку (при маєтку графа М. С. Воронцова) працював А. К. Кебах (випускник 1860 р.). Так, зокрема Лаврентій Тимофійович Лучинський видав кілька праць із плодового і декоративного садівництва, які нині мають велику популярність в Російській Федерації (перевидання «Практическое садоводство в 2-х частях» – Пенза, 1891 г.) та ін.

У період реформи 60-х років, ліквідації кріпацтва, зазнало перетворення все господарське життя країни. Розвиток торгового землеробства і його спеціалізація за окремими галузями зумовили в південно-західних губерніях Росії інтенсивне поширення буряко-цукрового виробництва. Тому в доповнення до існуючих навчально-наукових кабінетів і галузей садівничого господарства в училищі створюються кабінети рослинництва і тваринництва, організовується тваринницька ферма.

Директором училища в 1875 – 1881 рр. працював Михайло Степанович Барановський. За його участі було розширене практичне поле і в 1877 році перейменовано в практичне господарство, комплектуються ферми великої рогатої худоби, овець, птиці, пасіка стає самостійним підрозділом господарства. Цей період в розвитку Уманського училища землеробства і садівництва характеризується подальшим плідним розвитком наукових досліджень.

З 1885 по 1892 рік в училищі працював викладачем та головним садівником Царициного саду Василь Васильович Пашкевич. Під його керівництвом здійснюється реконструкція парку: поблизу оранжерей розбивається відомий арборетум – «Англійський парк», який і понині прикрашає «Софіївку»; закла-

За час роботи М. І. Анненкова в Уманському училищі було значно модернізовано експериментальну базу, яка в 1861 р. поповнилась 122 десятинами міської землі, в 1863 р. – 72 десятинами Грекового лісу для спеціалізації з лісівництва, влаштований водогін для поливу (1863 – 1873), на цій основі у 1868 р. було створене практичне поле, а згодом – практичне господарство.

Випускники училища цього періоду плідно працювали

дається помологічний сад, в якому було 350 сортів яблуні, 250 – груші, 40 – сливи, 50 – вишні і черешні вітчизняних і зарубіжних сортів; створюється формовий сад для навчання учнів технології обрізування плодкових дерев і ягідних кущів; вперше в Київській губернії розпочато культивування винограду промислових сортів. Створюється база технічної переробки плодів і овочів, будується окреме приміщення з винним підвалом та лабораторією, де вивчається якість продукції і можливість її переробки.

У 1870 році, за пропозицією Уманського училища, було узаконене виробництво вина з плодів і ягід. До цього часу в Росії виробництво вина з плодів вважалось фальсифікацією, тому що при його виготовленні в соки дозволялось додавати цукор для підвищення солодкості соків та воду для зменшення кислотності і екстрактивності готового продукту.

У 1885 році в Уманському училищі відкрито метеорологічну станцію другого розряду, першого класу, яка під керівництвом викладача фізики, метеорології і хімії, статського радника Вільгельма Олександровича Поггенполя посіла належне місце серед подібних їй установ країни і продовжує діяти й нині. На станції за широкою програмою велися фенологічні спостереження за розвитком 126 деревних і кущових порід та 450 дикорослих і культурних рослин. На основі 20-річних спостережень В. О. Поггенполь розробив календар цвітіння рослин Царициного саду, зробив цінні висновки щодо впливу метеорологічних чинників на хід їх вегетації, брав участь у міжнародних метеопроєктах.

В Уманському училищі землеробства і садівництва навчався і багато років плідно працював Юлій Робертович Ланцький. Після закінчення училища (1881 р.) він призначається помічником В. В. Пашкевича з керівництва парком «Софіївка». Потім Ю. Р. Ланцькому надається закордонне відрядження для вивчення декоративного садівництва. Після повернення з відрядження в 1891 році Ю. Р. Ланцького призначають головним садівником парку «Софіївка», а пізніше – завідувачем цього парку. Він за сумісництвом читав курс садівництва, є автором понад 40 робіт з технології вирощування та переробки плодів і овочів, у 1900 році виходить його праця «Краткий очерк работ по устройству плодового сада».

Результати 10-річних наукових досліджень викладачів та учнів Уманського училища широко демонструвалися на Київській сільськогосподарській виставці 1897 року. За високі показники в науковій, навчальній та агрономічній діяльності оргкомітет нагородив Уманське училище чотирма золотими і однією Великою срібною медаллю. Окремо Великою срібною медаллю виставки був відзначений головний садівник парку «Софіївка» Ю. Р. Ланцький.

Талановитою особистістю був випускник Уманського училища землеробства і садівництва (1882 р.) Й. К. Пачоський – ботанік-флорист, системник і геоботанік. У 1887 р. опублікував наукову працю «Очерки флоры окрестностей г. Умани Киевской губернии», описавши 1062 види вищих і частково нижчих рослин. У цьому ж році Йозефа Конрадовича обрали дійсним членом Київського товариства природознавців, якому він подарував гербарій з 2000 екземплярів рослин місцевої флори, що нині зберігається в Інституті ботаніки

ім. М. Г. Холодного. За дорученням товариства природознавців він досліджував флору і фауну Херсонської та Астраханської губерній, а також зону Полісся.

На початку ХХ століття реорганізація навчального закладу в Уманське середнє училище садівництва і землеробства з двома відділеннями садівництва і землеробства помітно вплинула на наукову діяльність закладу. До викладання були запрошенні нові викладачі, які розгорнули активну наукову роботу зі створення нових посібників, закладення нових дослідів із садівництва, польових культур, тваринництва.

У цей час базою для відділення землеробства були кабінети-музеї рослинництва, тваринництва, навчальне поле, тваринницька ферма з різними породами робочих і продуктивних тварин, парк сільськогосподарських машин і засобів. Для садового відділення другим за значенням стало декоративне садівництво, яке викладав Віталій Іванович Едельштейн. Глибокі біологічні знання про будову і життя рослин допомогли вченому у викладанні декоративного садівництва й утриманні Царициного саду в належному стані. Пізніше, вже будучи завідувачем кафедри овочівництва Московської сільськогосподарської академії, доктором сільськогосподарських наук, професором, почесним академіком ВАСГНІЛ, Героєм Соціалістичної Праці, В. І. Едельштейн згадував роки праці в Уманському училищі садівництва і землеробства як найкращі та найбільш плідні у своєму житті.

З 1907 року бджільництво і шовківництво в училищі викладав Іполит Іванович Корабльов, який виріс до професора і залишався на цій посаді в Уманському сільськогосподарському інституті до 1951 року. З 1922 по 1925 рр. він був деканом плодоовочевого факультету. За час роботи І. І. Корабльова вивчення шовківництва і бджільництва набуло особливого значення. Монографії цього вченого «Кормление пчел и приготовление кормов», «О выборе улья и как самому устроить хороший улей» та підручник «Бджільництво» користувалися популярністю в усій державі і є цінними й понині.

Помітний слід у науковій роботі Уманського училища залишив професор Петро Генріхович Шитт, який викладав садівництво з 1911 по 1914 рік. Він керував усіма галузями садівництва, розробив «Організаційний план садового господарства Уманського Царициного саду», першим в Умані розпочав вивчення кореневої системи та фізіології живлення плодкових дерев, закономірностей росту й циклічності онтогенетичного їх розвитку. Крім цього, П. Г. Шитт займався питаннями сушіння плодів та овочів, контролював і вивчав різні види сушарок. Сушені сливи, вироблені в господарстві, конкурували на світовому ринку з сочинським чорносливом. Разом з П. Г. Шиттом працювала М. І. Міхневич, яка займалась технологіями варення, джему, цукатів.

Наслідком діяльності Уманського училища садівництва і землеробства стало створення Уманської дослідної станції та виходу першого нарису про природно-історичні та сільськогосподарські умови станції та програми її діяльності за 1907 рік. Упродовж десятиліть діяльність станції була нерозривно пов'язана з діяльністю навчального закладу: робота провідних фахівців за сумісництвом, підготовка наукових кадрів, спільні дослідження тощо.

З 1904 по 1922 р. курс городництва викладав талановитий вчений Сергій Михайлович Вуколов. Він створив кабінет городництва, який на той час був єдиним науковим центром овочівництва в Росії. Кабінет мав багато колекцій, які постійно оновлювались і поповнювались: насіння городніх культур, городній інвентар, знаряддя і машини, муляжі плодів овочевих культур, овочеві консерви, колекції шкідників і хвороб тощо.

Крім навчальної і наукової роботи колектив училища проводив у зоні своєї діяльності значну суспільно-агрономічну роботу, пропагував кращі прийоми вирощування плодкових, польових, лісових, городніх культур, поширював нові, найбільш урожайні й пристосовані до місцевих кліматичних умов сорти, кращі високопродуктивні породи худоби і птиці. Училище було учасником багатьох сільськогосподарських виставок. Так, на Київській сільськогосподарській виставці в 1913 році училище було нагороджено золотою медаллю за навчальну роботу і декількома золотими медалями за рільництво, садівництво (плодове і декоративне), городництво, бджільництво і шовківництво. Виставком у своїх висновках відзначив і значний інтерес відвідувачів до експонатів училища та їх високу суспільно-агрономічну цінність.

На ювілейній міжнародній виставці садівництва 1914 р. в Санкт-Петербурзі, учасником якої було Уманське училище садівництва і землеробства, садові експонати училища були відзначені Великою золотою медаллю Санкт-Петербурга і такою ж медаллю Всеросійського товариства садівників; експонати з технічної переробки плодів і овочів – Малою золотою медаллю.

Успіхи у садівництві спонукали директора училища Тимофія Григоровича Гончарука-Біду до перетворення закладу в інститут садівництва, але початок першої світової війни і раптова смерть директора не дали можливості здійснення цих планів.

Подальші події революції, громадянської війни, розрухи зупинили на деякий час наукову діяльність закладу. Проте вже на початку 20-их років створюється наукове товариство на чолі зі студентом-активістом, майбутнім академіком Петром Антиповичем Власюком, яке об'єднало в один колектив викладачів і студентів. Були розроблені перші науково-дослідні програми, спрямовані на покращення агрономічної служби на селі, в садівництві, городництві, захисті рослин тощо.

У 1921 році відновлено роботу лабораторії з технології виноробства і створено лабораторію з розробки технології переробки плодів та овочів, на основі яких у 1926 році було відкрито кафедру технології зберігання і переробки плодів та овочів. Очолив кафедру учень відомого професора Ф. В. Церевітінова доцент В. В. Сицінський. Він організував широку мережу пунктів з виготовлення сульфатованих напівфабрикатів з суниці та солених корнішонів.

У 1926 році вийшов перший том «Записок Уманського сільськогосподарського технікуму» (Умань, 1926). Ось основні статті: «Принципи вивчення сухого хліборобства» С. К. Руденка; «Колосоуборки й можливості їх вживання на Україні» В. Ф. Чалого; «Досвід відгодовування свиней на корнеклубнеплодах» Ф. В. Мазкового; «Деякі питання плодово-ягідного виноробства»,

Відмивання ґрунту з метою дослідження кореневої системи кукурудзи

«Морозовитривалість овочевих дерев» та «Досвідна робота з варкою повидла» С. С. Рубіна, а також статті М. Ф. Любочки з плодівництва, Ф. В. Заморського із землеробства та інші навчально-наукові роботи.

У цьому ж році виходить фундаментальна праця професора В. І. Едельштейна «Введение в садоводство», монографія професора М. Ф. Любочки «Ґрунти України». У 1927 р. – підручник С. М. Вуколова для студентів сільськогосподарських ВНЗ

«Курс городництва», навчальний посібник С. Л. Бонецького «Промислове і присадибне квітникарство у відкритому ґрунті», праця Г. І. Фороста «Опыты по технике культуры огородных растений (1922 – 1927 гг.)» та інші.

Процес реорганізації закладу в інститут із введенням та виведенням окремих предметів не зупинив наукової діяльності. У цей час закладаються нові товарні і помологічні сади, досліджується коренева система яблуні, розробляються плани з вирощування нових сортів польових культур, цукрового буряка, як однієї з найважливіших технологічних культур, і навіть рисосіяння в окремих господарствах Уманського району.

Кафедри інституту в даний період для виконання наукової роботи мали різноманітні навчально-дослідні ділянки і розсадники. Так, кафедра плодівництва мала помологічний сад з великим асортиментом, закладений В. В. Пашкевичем, і новий помологічний сад посадки 1930 – 1931 рр. на площі 12 га, формовий сад і сад диких родичів яблуні для вивчення підщеп; дослідний плодовий розсадник та ін.

Кафедра агрохімії і ґрунтознавства під керівництвом професора П. А. Власюка організувала глибокі наукові дослідження з умов живлення плодів і ягідних культур та фізіологічної ролі мікроелементів, а кафедра генетики і селекції під керівництвом професора М. М. Грюнера за участі доцента С. Х. Дуки розпочала велику програму робіт зі створення нових сортів плодів і ягідних культур.

Кафедра загального землеробства під керівництвом професора С. С. Рубіна продовжувала вести, започатковані в 1927 р., багаторічні стаціонарні дослідження з вивчення систем утримання ґрунту в садах і впливу добрив на ріст, розвиток і плодоношення яблуні.

У 1933 р. в інституті розпочинається підготовка науково-педагогічних кадрів через аспірантуру. Першими аспірантами були: М. М. Шкварук (керівник професор П. А. Власюк) – з ґрунтознавства, І. М. Ковальчук (керівник

Селекційна робота в саду

професор М. М. Грюнер) – з селекції плодкових, В. Ф. Селецький (керівник професор М. І. Лопатін) – з фітопатології.

Після деякої перерви у виданні наукових праць, результати наукових досліджень публікуються у збірниках наукових праць Уманського плодово-ягідного інституту (1934 – 36 рр.) та Уманського сільськогосподарського інституту (1937 р.). Вийшов підручник П. А. Власюка та М. М. Шкварука

«Сільськогосподарське ґрунтознавство» (1934 р.), монографії С. С. Рубіна «Підживлення городніх рослин» (1937 р.), «Удобрення плодово-ягідних культур» (1938 р.), «Удобрення овочевих культур» (1940 р.) та ін. Важливе значення також мали дослідження професора С. Х. Дуки «Карликове садівництво на новій основі» (1937 р.), доцента І. М. Ковтуна «Біологічні переваги маточних сортів суниць» (1937 р.) та ін.

Друга світова війна принесла кількісні матеріальні збитки закладу та людські втрати. Проте бажання відродити навчальний заклад, його господарство було настільки великим, що дуже швидко відновлюють роботу всі інституції: працює вчена рада, аспірантура, захищаються дисертації (захист відбувався переважно в Москві, Ленінграді (нині Санкт-Петербург), Києві, Харкові), знову починають закладатися нові дослідження. Практичне поле, з якого починалась в Умані науково-дослідна робота у далекому 1868 році, у повоєнний час реорганізовано в навчально-дослідне господарство. У 1950 р. загальна площа його земельних угідь становила 1386,5 га, в тому числі 583,7 га орних земель, 457 га лісів, 200,8 га садів і ягідників, 32,9 га розсадників, 5,1 га виноградників, 25 га зайнято городніми культурами. Посіви польових культур у навчально-дослідному господарстві мали виключно насінницьке призначення, що дало змогу забезпечити всі господарства регіону повноцінним високоякісним насінням і на цій основі значно підвищити урожайність культур.

Після Великої Вітчизняної війни поновлено роботу кафедри технології, яка розміщувалась в приміщеннях виноробного цеху навчального господарства. У цей час було вивчено і запропоновано технологічну схему виробництва марочних плодово-ягідних вин (А. І. Корабльов, Б. С. Трофименко), методи інтенсифікації ферментативних процесів алкогольного бродіння (А. І. Корабльов), які пізніше були застосовані в ромовій промисловості США, розроблений апарат для дифузного спиртування вин, за що В. О. Ніколаєвський отримав авторське свідоцтво.

Дослідження з культурою огірка в умовах закритого ґрунту проводить В. І. Лихацький

У 1961 році, представлені А. І. Корабльовим на ВДНГ СРСР зразки вин Уманського сільськогосподарського інституту, були відзначені Малою золотою медаллю, а співробітники Б. С. Трофименко і О. П. Навроцька нагороджені бронзовими медалями.

У 1960 – 1970 рр. розширюється тематика, удосконалюється методика досліджень, відбувається широка інтеграція наукових колективів і кафедр. Окремі наукові теми були об'єднані у провідні проблеми,

над якими працювали визначні вчені, Так, під керівництвом лауреата Державної премії, заслуженого діяча науки і вищої школи професора С. С. Рубіна розробляється проблема «Збільшення виробництва зернових, технічних і кормових культур», над якою працюють доценти Ю. Ф. Терещенко, О. П. Данілевський, В. М. Іванчишин, М. Г. Захаревський, О. І. Зінченко, З. М. Грицаєнко та ін. Під керівництвом С. С. Рубіна також виконуються дослідження в садівництві над проблемою «Системи удобрення ґрунту в садах і удобрення плодкових дерев». У цей період була випущена велика кількість рекомендацій виробництву, виходять збірники наукових праць Уманського СГІ, монографії, підручники, вчені інституту виступають на сторінках республіканських газет і журналів, проводяться Всесоюзні конференції та наради.

У 80-х роках наукові розробки вчених публікуються в збірниках «Совершенствование технологии возделывания зерновых культур» (1982 р.), «Совершенствование технологии возделывания технических культур на Украине» (1982 р.), «Совершенствование агротехнических приемов по уходу за садом и физиологические основы повышения его продуктивности» (1982 р.), «Социальные аспекты Продовольственной программы СССР» (1984 р.), «Биологическая и химическая защита растений от вредителей, болезней и сорняков УССР» (1985 р.), «Плодородие почвы и продуктивность севооборотов» (1985 р.), «Прогрессивная технология выращивания овощных культур в открытом и защищенном грунте» (1985 р.), «Интенсивная технология возделывания овощных культур» (1988 р.), «Современные методы борьбы с сорняками в интенсивных технологиях возделывания сельскохозяйственных культур» (1989 р.) та ін.

Результати наукових досліджень викладачів були також подані в монографіях та рекомендаціях виробництву: «Рекомендации по определению качества кормов в хозяйствах» (І. М. Карасюк, О. І. Зінченко, 1981), «Учхоз «Родниковка» – база производственного обучения и научных исследований»

Дослідження з рослинами в суворо контрольованих умовах вегетаційної теплиці проводить А. О. Бондаренко

(І. М. Карасюк, М. Ю. Ліпко, 1982), «Індустріальна технологія вирощування цукрових буряків в колгоспах і радгоспах Черкаської області» (О. І. Здоровцов, І. М. Карасюк та ін., 1983), «Інтенсивна технологія вирощування озимої пшениці в колгоспах і радгоспах Черкаської області» (за ред. І. М. Карасюка, 1985), «Эффективность использования ресурсов в сельском хозяйстве» (М. І. Єрін, О. І. Здоровцов та ін., 1985), «Использование программированных микрокалькуляторов в инструментальных методах анализа при выполнении

учебно-лабораторных исследовательских работ по агрохимии и химии» (за ред. І. М. Карасюка, 1986), «Нормативные документы по организации учебно-научно-производственного комплекса УСХИ и его функционирования в условиях поясного хозрасчета и самофинансирования» (Умань, 1988), «Комплексные нормативы в растениеводстве» (А. Ф. Бурик, 1986), «Слива та алича» (С. Г. Власюк, 1989), «Чеснок» (В. І. Лихацький, 1990), «Капустные овощные растения» (В. Д. Васянович, Л. А. Реїзова, 1990), «Районовані та перспективні сорти плодкових і ягідних культур» (С. Г. Власюк, 1990), «Інтегрована система захисту зернових культур від шкідників і хвороб та бур'янів» (за ред. А. К. Ольховської і Ж. П. Шевченко, 1990), «Вирощування овочів у міжгосподарському теплично-овочевому комбінаті» (М. В. Гордій, В. Д. Васянович, 1990).

Співробітниками інституту з участю студентів виведено і впроваджено у виробництво нові сорти і гібриди сільськогосподарських культур. Серед них сорти пшениці озимої Киянка (І. П. Чучмій), Верхняцька 20 (В. П. Сигида), Поліська 80 і Щедра Полісся (А. І. Опалко), ярого ячменю Черкаський 240 та 22 гібриди кукурудзи (Ювілейний 60, Бекоста, Маїссінте 270 МВ, Акорд 72), групу гібридів Колективний 95 М, 244 МВ та ін. (І. П. Чучмій), гібрид цукрових буряків «Ювілейний» (Л. А. Гаврилук), сорт груші Красива (А. М. Десятов), часнику «Софіївський» (В. І. Лихацький). У державне випробування передано три сорти груш, два – яблук, одержано два авторських свідоцтва.

Ефективно працювала створена за рішенням Вченої ради ініціативна група досвідчених викладачів і вчених інституту та фахівців навчально-дослідного господарства з удосконалення і впровадження інтенсивних

Демонстрацію колекційних ділянок кафедри генетики й селекції рослин проводить Ю. М. Мішуров

технологій у рослинництві. До складу групи увійшли А. Ф. Бурик, В. П. Гордієнко, З. М. Грицаєнко, В. О. Єщенко, О. І. Зінченко, В. С. Зубов, В. Г. Коваль, Є. П. Ковальський, М. Г. Майборода, О. Є. Недвига, В. Г. Новак, Ф. П. Твіленєв, Ю. Ф. Терещенко, І. П. Чучмій, Ж. П. Шевченко. Про ефективність роботи цієї групи свідчить такий факт. На початку роботи групи в 1984 р. врожайність озимої пшениці у навчально-дослідному господарстві була 35 ц/га, а до 1991 р. – зросла до 60 ц/га.

Тісна співпраця вчених інституту з фахівцями навчально-дослідного господарства, безпосередня участь студентів у виробництві, впровадження нових сортів і технологій зумовили зростання урожайності плодових культур до 225 ц/га, овочів до 350 ц/га.

З набуттям Україною незалежності розпочалося нове літочислення Уманської наукової аграрної школи. При інституті було створено мале орендне підприємство «Різоген» з вирощування садивного матеріалу ягідників, деревних і кущових рослин, працювало п'ять проблемних наукових лабораторій, які очолювали професори П. Г. Копитко, В. Ф. Мойсейченко, З. М. Грицаєнко, І. П. Чучмій. Щороку розширювались дослідження з госпдогвірної тематики.

Проведення на базі УНУС Всесоюзних, Всеукраїнських нарад, конференцій й ін. з демонстрацією наукових розробок учених навчального закладу

*Огляд дослідів науковців у рамках
Дня поля університету*

Нині Уманський національний університет садівництва – це сучасний науковий центр, який акумулював у собі передові технології, інноваційні прикладні та фундаментальні дослідження. За свою 170-річну історію розвитку, університет нагромадив досить вагомий науковий потенціал, який спрямовується на вирішення наукових та інноваційних проблем, надання практи-

чної допомоги аграрному виробництву, що органічно вписується у сутність організаційно-економічних реформ нашої країни.

Наукова робота вчених університету вирізняється широкою проблематикою агрономічного, природничого та економічного напрямів, що зосереджені на вирішенні актуальних питань агропромислового виробництва і є невід’ємною складовою у підготовці висококваліфікованих кадрів. Всього у виконанні програмних наукових досліджень беруть участь більше 400 науково-педагогічних працівників, аспірантів та докторантів університету. Також науковці університету виконують спільні наукові дослідження з НААН України та на замовлення фірм і підприємств, у тому числі закордонних – ТОВ «Сингента», «Байєр», «Аріста Лайф Сайєнс», фірма Nissan Chemical Industries Ltd, фірма AGRI SCIENCES, «Ром і Гаас».

Університет не стоїть осторонь і міжнародних програм та проектів. Разом з вченими Іспанії, Австрії, Італії, Німеччини, Польщі науковці університету у рамках проекту «Qualifications Frameworks for Environmental Science at Ukrainian Universities – QUANTUS», що реалізується за підтримки Європейського Союзу, працюють над розробкою новітніх кваліфікаційних рамок з охорони навколишнього природного середовища.

В університеті успішно функціонує 12 наукових шкіл, очолюваних широківідомими вченими – докторами наук, професорами, академіками: Зінаїдою Грицаєнко, Олександром Мельником, Анатолієм Балабаком, Віталієм Лихацьким, Оленою Улянич, Оленою Непочатенко, Володимиром Уланчуком, Дмитром Семендою, Юлією Нестерчук, Петром Копитком, Володимиром Єщенком, Анатолієм Бутилом, Григорієм Господаренком, Олександром Геркіялом, Миколою Недвигою, Олександром Зінченком, Юрієм Терещенком, Володимиром Найченком, Ніною Осокіною, Анастасією Токар, Анатолієм Буриком, Олександром Школьним, Людмилою Рябовол, Федором Парієм, Володимиром Шлапаком, Юрієм Яновським, Жаною Шевченко.

В університеті створено 14 науково-дослідних та навчально-наукових лабораторій, зокрема за останній рік було відкрито сім нових: «Екологічного мо-

ніторингу в агросфері», «Ландшафтної архітектури», «Соціальних ініціатив», «Овочівництва закритого ґрунту», «Грибівництва та вигонки овочів», «Маркетингові рішення» та «Інноваційно-інвестиційний ринок АПК».

Майже всі лабораторії функціонують на засадах самофінансування. Окрім того, проблемною НДЛ з оптимізації родючості ґрунту в плодоягідних насадженнях проводиться довготривалий дослід «Унікальна дослідницька агроєко-система яблуневого саду Уманського НУС», що має статус національного надбаня України.

Уманський національний університет садівництва функціонує як потужний сучасний науково-дослідний комплекс, що має унікальну історичну експериментальну базу, у складі якої навчально-науково виробничий відділ, що включає дослідні поля, дослідні сади, розсадники, ягідники, виноградники, ліс, плодосховище, цехи з переробки плодів, овочів, зерна тощо. Також університет має теплично-оранжерейний комплекс, який слугує базою практичної підготовки студентів та наукової роботи аспірантів і докторантів.

З метою популяризації досліджень університету та запровадження інноваційних технологій в аграрний бізнес України розпочато спільний демо-проект з фірмою «Седна-Агро», який передбачає створення на базі дослідного поля університету демонстраційних ділянок та проведення Днів поля.

Підготовка науково-педагогічних кадрів в університеті здійснюється через докторантуру, аспірантуру та самостійне виконання дисертаційних робіт здобувачами. Підготовка докторів наук у докторантурі проводиться з семи спеціальностей, навчання в аспірантурі – з 18 спеціальностей, де навчається 143 аспіранти. Керують аспірантами та здобувачами 48 наукових керівників – доктори наук, професори і кандидати наук, доценти.

*Координаційна нарада учасників міжнародного проекту
Tempus у Варшаві (2014 р.)*

*Золоті медалі УНУС за інноваційні розробки,
представлені на ювілейній виставці «АГРО-2013»*

За роки незалежності в університеті захищено більше 25 докторських та 300 кандидатських дисертацій.

В університеті активно працюють дві спецради – Д74.844.01 – спеціальності садівництво, первинна обробка продуктів рослинництва та К74.844.02 – фізіологія рослин і мікробіологія.

Апробація результатів наукових досліджень в університеті здійснюється через видавничу і винахідницьку діяльність. У минулому році науковцями університету видано 17 монографій, 602 статті, у тому числі 53 у виданнях, що цитуються у наукометричних базах, 429 тез доповідей, п'ять рекомендацій виробництву.

За останні п'ять років співробітниками університету одержано 75 патентів на корисну модель, 15 – авторських свідоцтв, 75 актів впровадження результатів досліджень у виробництво та дві технологічні інструкції.

В університеті постійно проводяться Міжнародні та Всеукраїнські конференції, семінари, круглі столи, конкурси студентських наукових робіт й ін.

Активну участь у науково-дослідній роботі беруть також студенти. За її результатами вони готують і публікують статті, виступають на конференціях і семінарах. Щорічно 5 – 10 студентів стають лауреатами Всеукраїнського конкурсу на кращу наукову роботу, 25 – 30 переможцями Всеукраїнських предметних олімпіад.

Університет постійно (з 1867 р.) бере участь у різного рівня виставках: Сільськогосподарських, м. Київ – 1867, 1883, 1897, 1913; Міжнародних виставках садівництва, Санкт-Петербург – 1884, 1894, 1914; Всеросійських сільськогосподарських виставках, Харків – 1888; Всеросійських виставках садівництва, Санкт-Петербург – 1899; Міжнародних виставках у Парижі та Турині – 1899 – 1900; Виставках ярмарках з садівництва та городництва,

Стажування аспірантів і докторантів УНУС у США (2013р.)

Санкт-Петербург – 1905; ВДНГ – 1961 – 1990; Міжнародній агропромисловій виставці-ярмарці – 2008 – 2014; у виставках-ярмарках до Дня незалежності; Дня знань, Дня міста; Дня працівника харчової промисловості; Дня працівників сільського господарства й ін.

За наукові та інноваційні розробки, починаючи від застосування, університет нагороджено 39 золотими та 14 срібними медалями, орденом Трудового Червоного Прапора, більш як 350 грамотами, схвальними відзивами, подяками, званнями лауреата у різних номінаціях та відзнаками.

Уманський національний університет садівництва давно вийшов на міжнародний простір і розвиває співробітництво в науковій сфері з національними установами та навчальними закладами багатьох країн світу – Польщі, Росії, США, Франції, Данії, Чехії, Китаю, Узбекистану, Білорусії, Тайланду. Викладачі і студенти щорічно проходять стажування та практичну підготовку в США, Франції, Німеччині, Данії, Фінляндії, Польщі.

Університет активно розвиває співпрацю із закордонними науковими асоціаціями і фондами. Так, наукові здобутки університету гідно представляє у Міжнародній асоціації Наукового садівництва (м. Левен, Бельгія).

Уманський національний університет садівництва продовжує динамічно нарощувати свій науковий потенціал та впевнено крокує до нових звершень.

НИЖНИК
Світлана
Володимирівна,
директор Наукової
бібліотеки УНУС

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Наукова бібліотека Уманського національного університету садівництва – одна з найстаріших бібліотек України, що має багаті історичні традиції.

Свій відлік часу Наукова бібліотека веде з 1844 року від бібліотеки Головного училища садівництва. Щорічний кошторис училища передбачав обов'язкове придбання книг для наукових та навчальних цілей. Бібліотека училища забезпечувала кожного учня основною навчальною літературою та додатковою, яка давала змогу поглибити знання з предметів. Окрім планового придбання літератури, фонди бібліотеки училища поповнювались і з інших джерел. Так, у 1864 році фонд бібліотеки Головного училища садівництва поповнився книгами бібліотеки Інспекції сільсько-

го господарства Південної Росії. У 1867 році, за Розпорядженням Департаменту землеробства і сільської промисловості (№ 3034 від 16 вересня), Головному училищу садівництва було передано бібліотеку ліквідованого Київського помологічного розсадника. Це дало можливість бібліотеці збільшити свої фонди на 796 томів.

За звітними даними на 01.01.1886 року у фондах бібліотеки значилося різного роду журналів, книг, брошур 3607 екземплярів у 7075 томах. За рік фонд поповнився ще 269 екземплярами у 402 томах на суму 730 крб. Тож на 01.01.1887 року загальне число томів становило 7477 одиниць літератури. Книги надходили і від приватних осіб та окремих установ.

Наприкінці XIX століття (станом на 1 січня 1899 року) у фундаментальній бібліотеці нарахувалось 6182 екземпляри обсягом 11416 томів (книг) на суму 32813 крб. 03 коп. Річна кількість надходження склала 195 назв чисельністю 340 книг. На початок 1900 року в бібліотеці було 11756 книг. У цей час фундаментальною бібліотекою завідував бібліотекар В. Шипович, а учнівською – А. Маковиць.

У читальній залі бібліотеки (1953 р.)

І. І. Корабльов у бібліотеці Уманського сільськогосподарського інституту

таніка, фізика, хімія, мінералогія, математика, креслення, історія, російська література, німецька і латинська мови та ін. про що свідчать підручники з даних дисциплін, які збереглися й нині.

Праці викладачів училища хоча й не виділяли в окремий фонд, проте на кінець XIX століття їх нараховувалось більше 70 назв, у т.ч. директора училища Д. С. Леванди – «Устройство коша для хранения кукурузы, уборка, хранение и молотба ея»; інспектора училища та викладача фізики, хімії та метеорології В. О. Поггенполя – «Цветочный календарь для г. Умани на 1896 г.»; П. Г. Анциферова – «Крупный рогатый скот при практическом хозяйстве Уманского училища земледелия и садоводства»; викладача тваринництва І. І. Калугіна – «Молочное хозяйство фермы Уманского училища земледелия и садоводства»; учителя російської мови і законодавства В. О. Долбіна – «Курс законоведения»; головного садівника Царициного саду Ю. Р. Ланцького – «Культура орхідей», «Культура фуксий», ягідних порід: «Культура малины», «Культура смородины», зерняткових – «Маточные деревья Уманского Царицына Сада».

Челінцев Олександр Миколайович, працюючи бібліотекарем та учителем технології, городництва і садівництва, у 1908 р. видає «Каталог фундаментальної бібліотеки».

Серед книг наукової бібліотеки є низка видань викладачів, співробітників та випускників училища: М. І. Анненкова, П. Г. Анциферова, М. К. Васильєва, О. І. Душечкіна, І. П. Жабикіна, П. А. За горського, Я. М. Калиновського, І. І. Калугіна, Ю. Р. Ланцького, А. Лапіна, Д. С. Леванди, Л. Т. Лучинського, В. В. Пашкевича, Р. Л. Першке, В. О. Поггенполя, Л. П. Самиренка, М. Є. Софронова; випускників – В. С. Богда́на, Я. Л. Бороховича, М. О. Воїнова, А. К. Карабетова, С. М. Мірзаянца, Й. К. Пачоського та ін.

Станом на 1910 рік бібліотека училища складалась із трьох самостійних відділів: фундаментальної бібліотеки (перебувала у розпорядженні особи з

Завідувача бібліотеки призначали педрадою училища з числа викладачів, серед них був відомий вчений-метеоролог В. О. Поггенполь.

Учнівська бібліотека мала п'ять розділів: загальний відділ чисельністю 1262 екземпляри книг, допоміжний – 362, спеціальний – 354, довідковий – 138 та іноземний – 71 екземпляр.

Окрім спеціальних дисциплін у Головному училищі садівництва вивчались супутні та загальноосвітні предмети: бо-

На абонементі (1948 р.)

числа викладачів), учнівської (завідував викладач російської мови) та бібліотеки підручників (знаходилася під наглядом вихователя-наглядача пансіону). Крім того, у відділах була своя довідкова література і посібники з фаху, а в Царициному саду – спеціальна бібліотека з садівництва.

1924 – 1925 навчальний рік став роком економічної стабілізації, а 1925–1926 – пройшов під девізом: «Навчанню – перше місце». Завершувався тривалий період змін і реорганізацій в суспільно-політичній та соціально-економічній сферах держави, що мало значний вплив на матеріальне становище закладу та навчальний процес. Стабілізація позитивно вплинула на роботу бібліотеки і вона знову посіла гідне місце серед основних навчальних підрозділів технікуму, а з 1929 року – інституту. Вже за радянських часів, до історичного бібліотечного фонду

долучилась низка наукових видань, підготовлених викладачами: І. І. Корабльовим – з бджільництва; М. Є. Софроновим – з овочівництва; С. Л. Бонецьким – з квітникарства та ін.

Станом на 1930 рік у бібліотеці нараховувалось 50 тис. томів літератури вартістю 50 тис. крб.

Щорічно на придбання літератури виділялось 24 тисячі карбованців. У 1940 році бібліотека придбала 101 екземпляр підручників з плодівництва.

Напад німецьких загарбників 1941 року приніс значні матеріальні збитки. Бібліотека УСГП недорахувалась десятків тисяч книг, які радянські воїни знаходили навіть у будинках німецьких бауерів. Так, лейтенант Авров повернув до бібліотеки «Ботаніку» П. М. Жуковського, праці В. І. Мічуріна, які знайшов у будинку німецького землевласника з Прибалтики. Проте, завдяки зусиллям завідуючої бібліотеки В. І. Пашиної, асистента кафедри ботаніки В. С. Горячової, лаборанта З. М. Ковальчук, бухгалтера інституту М. І. Латюка та механіка М. І. Коцюбинського вдалося сховати найцінніші фундаментальні видання бібліотеки у підвальних приміщеннях, відгородивши цегляною стіною. Таким чином, була збережена надзвичайно цінна література для майбутніх поколінь.

У березні-квітні 1944 року зав. бібліотеки В. І. Пашина, бібліотекарі Л. Рулева та К. М. Свідзінська впорядкували фонди бібліотеки та підготували їх до обслуговування студентів і викладачів. Одночасно були вилючені видання

Повсякденна кропітка праця бібліотекаря

у кількості 102556 примірників, що під час окупації були збереженні інститутом. Це книги бібліотеки учительського інституту, технікуму механізації сільського господарства та міських шкіл.

Хороший стан бібліотеки було відмічено наркомом землеробства СРСР І. А. Бенедиктовим та України Г. П. Бутенком, які відвідали інститут з офіційним візитом у 1946 році.

У повоєнні роки у фонд бібліотеки щорічно надходять нові підручники, посібники, які згідно програм забезпечували навчальний процес. У 1958 році, напередодні нового навчального року, завідувач бібліотеки Михайло Опанасович Ястремський інформує колектив інституту про те, що «значно зріс фонд підручників із спеціальних дисциплін: 100 примірників нового видання з меліорації, 60 примірників «Органічної хімії», «Общей селекции и семеноводства полевых культур» та 111 примірник художньої літератури.

У 1976 році був введений в дію новий навчальний корпус. Це дало змогу розширити площі бібліотеки під книгосховища та читальні зали, а також покращити умови праці бібліотечних працівників. Двоповерховий будинок, зведений ще на початку 1860-их років, тепер був зайнятий бібліотекою, книжковий фонд якої став помітно зростати.

У 1960–1980 рр. бібліотека УСГІ активно проводить культурно-масову роботу з популяризації бібліотечного фонду: тематичні виставки, перегляди нової літератури та періодичних видань – фахових та галузевих журналів, влаштовуються читацькі конференції, бесіди, зустрічі з письменниками, поетами, артистами, художниками.

На початку 1990-их років книгозбірня нараховувала понад 200 тисяч примірників книг та брошур і мала три структурні підрозділи: відділ обслуговування читачів – абонемент і читальний зал з сектором масової роботи; відділ комплектування з сектором обліку літератури та наукової обробки і довідково-бібліографічний відділ.

У 2003 році рішенням Вченої ради університету бібліотеці було надано статус наукової.

Потреба у сучасній за оснащенням бібліотеці виникла ще в середині 1980-их років і тільки 1 вересня 2009 року було введено в дію нове приміщення Наукової бібліотеки.

Нині Наукова бібліотека є основним культурно-інформаційним підрозділом університету, скарбницею знань для багатотисячних читачів, своєрідним

центром духовного, освітнього і культурного життя нашого закладу, осередком спілкування, центром інформаційного супроводу інтелектуального розвитку студента та підвищення педагогічної майстерності викладача. У бібліотеці зібрано унікальний за повнотою й структурою багатогалузевий книжковий фонд друкованих видань, що становить понад 250 тисяч екземплярів.

У фондах бібліотеки зберігається багато видань російською, польською, французькою, англійською мовами, які є родоначальниками «одеського періоду училища». Серед них: «О рослинach, ich utrzymaniu, rozmnozeniu, i zazyciu» 1777 року видання, «Ботаніки первоначальные основанія» Н. М. Амбодика 1795 року видання, «Беседы о сельском хозяйстве» 1845 року видання, «Курс земледелия» 1837 року видання та інші. Колектив дбайливо зберігає наукову літературу з плодівництва, овочівництва, ґрунтознавства, праці дослідних станцій, періодичні видання «Вестник Европы», «Современник», «Отечественные записки», «Киевская старина» та інші.

Нині діяльність наукової бібліотеки спрямована як на забезпечення умов для навчання, наукових досліджень, так і на інтелектуально-духовний і культурний розвиток кожного відвідувача.

**ДЛУГОБОРСЬКИЙ
Роман Віталійович,**
завідувач навчально-
науково-виробничого
відділу

ВИРОБНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Навчально-науково-виробничий відділ (ННВВ) є сучасною навчально-науковою базою з підготовки й перепідготовки фахівців, наукових досліджень викладачів, аспірантів, докторантів і студентів. На базі унікальних дослідів і демонстраційних посівів ННВВ проводяться міжнародні, республіканські та обласні науково-практичні конференції, симпозиуми і семінари науковців, керівників і фахівців аграрних фірм, сільгоспідприємств, фермерів.

Становлення ННВВ розпочалось у 1844 р. – із заснуванням Головного училища садівництва. Тоді, в Одесі, були зібрані досить пристойні на той час колекції плодкових, ягідних культур, винограду, декоративних рослин і порід дерев. З переїздом 2 вересня 1859 р. до Умані, Головне учи-

лище садівництва отримало в дарунок від імператриці Олександри Федорівни Царицин сад, а тому колекціям оранжерейних рослин, посадковому матеріалу плодкових, ягідних та декоративних рослин, відібраних для Умані, було де розміститися. Парк у цей час займав площу 122 десятини, до якої згідно з імператорським указом було прирізано ще 43 десятини 1739 квадратних сажнів міських земель. Таким чином, було створено єдиний навчальний комплекс для підготовки кадрів з плодівництва, декоративного садівництва і лісівництва.

Ще до переїзду Училища в Умань у «Софіївці» (за часів графа Потоцького) було закладено насадження плодкових дерев (нині це територія за колишньою лікарнею Училища по вул. Вавілова). Ці насадження були розширені за часів Головного правління військовими поселеннями, коли «Софіївка» була конфіскована у Потоцьких та перейменована в Царицин сад. У 1859 р. цей садок поповнився плодовими культурами привезеними з Одеського ботанічного саду, проте відомості про сортовий та кількісний склад, на жаль, не збереглися.

У 1863 р. до земель училища приєднується лісова дача «Греків ліс» міністерства Державного Майна площею 67 десятини 1782 квадратних сажнів.

У зв'язку з реорганізацією Головного училища садівництва в Уманське училище землеробства і садівництва виникла потреба у створенні бази для практичної підготовки землеробів, тому в 1868 р. було створено «практичне поле». У цей же час продовжуються роботи з облаштування водогону (1863–1873) із села Війтівка (нині Родниківка), який був необхідний для зрошення садів, розсадників, парників та городів. Водогін мав довжину 1790 погонних сажнів, 33 колодязі, головний резервуар, мережу роздільних водозабірних труб довжиною 1200 погонних сажнів. У 1875 р. практичне поле було перейменовано в практичне господарство.

Виставковий павільйон пасіки

Для підготовки спеціалістів-рільників у практичному господарстві запроваджуються сівозміни, вирощуються нові культури, розширюється тваринницька ферма, яка поповнюється ВРХ альгаутської породи, оксфордширськими вівцями курми порід скоч-грей, віандот, мінорки, лангшан, гамбурзькі та ін.

З 1885 р., за кропіткої роботи В.В. Пашкевича, виконується закладання помологічного

саду, створюється формовий сад для навчання студентів технології обрізування та формування дерев і ягідних кущів. Вперше в Київській губернії закладається виноградник. Налагоджується технічна переробка плодів, овочів і ягід, виноробство.

У 1890 р. при Училищі організовується шовководня з вирощування тутових шовкопрядів. Для одержання здорової грени використовується целюлярний гренаж, шовкопряди контролюються за мікробіологічними показниками. Застосування цих передових методів дало змогу шовководні училища зайняти друге місце в країні. Шовководня виконувала велику просвітницьку функцію, зокрема з 15 травня по 1 липня на її базі діяли курси шовківництва для народних вчителів, окрім цього за рішенням Департаменту землеробства на Училище (єдине в Росії) покладалися обов'язки та дозвіл на виписування грени із-за кордону, її зберігання та безкоштовне розповсюдження по всьому півдні Росії.

У 1890 р. в Училищі розширюється пасіка, яка існувала при закладі завжди, у тому числі й за часів перебування Училища в Одесі. У 1883 р. Департамент землеробства виділяє кошти на будівництво будинку бджоляра з трьома кімнатами: для музею, майстерні і складу, зимівника. У 1899 р. будується виставковий павільйон. На базі пасіки розпочинають діяти курси, де щорічно навчається 70–75 пасічників.

У 1894 р. (50 років від заснування Училища) було створено одну з найкращих у царській Росії навчально-наукових і виробничих баз, що включала: практичне господарство (150 десятин землі, з них 44 десятини 2100 квадратних сажнів орних земель з 4, 5 і 8-пільними сівозмінами), сіножаті й вигони, ліс, розсадник польових культур, ботанічний розсадник, розсадник лісових культур, розсадник плодкових і ягідних культур, хмільники, садки, ягідники, овочеві городи, формовий сад, Царицин сад, оранжереї, теплиці й парники, тваринницьку ферму, пасіку, розсадник медоносних рослин, шовководню, розсадник і насадження тутових дерев, метеорологічну станцію, хімічну лабораторію й ін.

Культивування ананасів в ананасній теплиці училища

З метою подальшого зміцнення матеріальної бази, у 1901 р. Училище обміняло «Греків ліс» на 150 десятин міських вигонних земель, а в 1903 р. – до земель Училища була приєднана Білогрудівська дача (531 десятина).

На початку ХХ століття навчально-наукова та виробнича бази Училища склалися із садового господарства (підпорядковувалось садовому відділенню) та землеробського (відділення землеробства). Садове господарство включало: плодовий розсадник площею 10га, формовий розсадник площею 450 квадратних сажнів, сади – 6,75га, ягідники – 1га 1569 квадратних сажнів (у ньому нараховувалось 50 сортів малини, 10 – ожини, 64 –

агрису, 48 – смородини), відділення живцювання, виноградник площею 1835 квадратних сажнів, що нараховував 52 сорти винограду, насадження верби для плетіння площею 1400 квадратних сажнів, навчально-колекційні ділянки та формовий сад площею 1163 квадратних сажнів, лабораторію з технічної переробки плодів і овочів, де щорічно виробляли 6000 відер десертних вин, сушили овочі й фрукти, виготовляли цукати, пастилу, варення, желе, соки, томатне пюре й ін., 16 теплиць і оранжерей, декоративні й квіткові розсадники.

Відділення землеробства включало: сільськогосподарську лабораторію, колекційний розсадник, навчально-дослідне поле, вегетаційну теплицю, ферму (182 га 559 квадратних сажнів, з яких 166 га 600 квадратних сажнів – орна земля з одинадцятипільною сівозміною), було розпочато будівництво корівника, вівчарні, свинарника, стайні та ін.

У 1909 р. (50 років перебування Училища в Умані) навчальний заклад був єдиною вищою садівничою школою в Росії, яка мала єдині в країні повномасштабні зібрання плодових, ягідних культур, що входили до навчально-наукової та виробничої баз Училища.

У післяжовтневий період господарство училища зазнало пограбувань і спустошення, так, зокрема, з 620 сортів яблунь і груш, 130 сортів кісточкових та 250 сортів ягідників залишилось менше половини, припинилася переробка плодів і овочів, виноробство. З 23 відділень оранжереї і теплиць залишилося

лише 11 загальною площею 300 м². У критичному стані знаходились станція шовківництва і пасіка.

У 1922 р. в Уманському агротехнікумі нараховувалось 714га землі, у тому числі 151га ріллі, 22 – садів, 6,5 – городів і парників, 3 – ставків, 18 – плодкових розсадників, 12 – під садибою й ін. Поступово було відновлено роботу плодового розсадника, розпочато роботи з реконструкції «Софіївки», у 1925 р. навчальне господарство придбало перший трактор «Фордзон», затверджується новий штат станції шовківництва. У цей час ферма технікуму мала 32 робочих коня, племінну червону німецьку породу ВРХ, йоркширських свиней, каракулевих овець, навчально-наукова пасіка нараховувала 200 вуликів. У 1922 р. відновлюється виробництво плодово-ягідних вин, розвивається технічна переробка – варіння повидла, мармеладу, пастили, варення, томат-пюре, сушіння плодів і ягід, консервування і квашення овочів й ін. У Тальянках створюється філія Уманського агротехнікуму з двома сівозмінами. У 1928-1929 рр. площа садків розширюється до 67 га, ягідників – до 7 га, площа плодового розсадника складає 26 га, овочевих культур – 10 га, лісовий масив Білогрудівка» займає 455 га, навчально-дослідна пасіка нараховує 156 вуликів. Пасіка має свій розплідник маток, які реалізуються за межі України. У цей час відбувається масова посадка нових садів, закладаються фундаментальні дослідні з плодівництва, проходить модернізація плодового розсадника, оранжерей, теплиць, овочевого господарства. У 1935 р. зростають площі під польовими культурами, розширюється тваринницька ферма. На базі навчально-дослідного господарства відкривається опорний пункт Українського науково-дослідного інституту садівництва.

У період з 1941по 1944 рр. навчально-дослідне господарство інституту зазнало руйнування, тому в 1944 р. (після звільнення Умані від німецьких загарбників) було прийнято рішення про відновлення роботи інституту та об'єднання ферми, пасіки, садово-городнього господарства, садків, плодового і декоративного розсадників й ін. в єдине навчально-дослідне господарство з трьома відділеннями. У 1950 р. загальна площа земельних угідь господарства склала 1386,5 га, у тому числі 583,7 га орних земель, 457 га лісів, 200,8 га садів і ягідників, 32,9 га розсадників, 5,1 га виноградників, 25 га овочів. Посіви польових культур у навчально-дослідному господарстві мали насінницький характер, що дало можливість забезпечити високоякісним насінням всі господарства регіону та значно підвищити урожайність сільськогосподарських культур. Тваринництво у навчально-дослідному господарстві набуло племінного характеру – розводили ВРХ симентальської породи, свиней іркліївської та білої порід. У 1955 р. виробнича база інституту розширюється за рахунок приєднання радгоспу «Ягубець». З 1961 р. згідно з наказом міністра сільського господарства України на базі колгоспу ім. Шевченка створюється елітно-насінницьке господарство «Родниківка», яке передається інституту. В інституті фактично було створено три навчально-дослідних господарства: старе уманське, що бере свій початок від переїзду училища в Умань, яке постійно розширювалося і вдосконалювалося в результаті діяльності училища, агротехнікуму та інституту; елітно-насінницький радгосп «Ягубець» та елітно-насінницький радгосп

Догляд за рослинами огірків в овочевій теплиці інституту

«Родниківка». Загальна площа земельних угідь склала 10 тис га. Проте у 1963 р. елітно-насінницький радгосп «Ягубець» було передано Черкаській обласній науково-дослідній станції.

У 1964 р. навчально-дослідне господарство інституту та елітно-насінницьке господарство «Родниківка» були об'єднані в єдине навчально-дослідне елітно-насінницьке господарство «Родниківка». Земельні угіддя навчального господарства в цей час стано-

вили 4574 га, у тому числі 2958 га ріллі, 453 га садів і ягідників, 98 га овочів. Навчальне господарство стає місцем проведення Всесоюзних нарад: 11-14.10.1960 р. – Всесоюзна нарада з питань утримання ґрунту в садах, 10-15.06.1961 р. – Всесоюзна нарада з садівництва. У 1964 р. на землях старого уманського навчального господарства на площі 120 га закладається нове дослідне поле, де кафедри загального землеробства, агрохімії і ґрунтознавства, рослинництва, біології, захисту і карантину рослин виконують закладання дослідів з проведення актуальних досліджень. На землях другого і третього відділень закладаються дослідні сади з широким вивченням технології вирощування плодівих культур, удобрення і обробітку ґрунту, утримання ґрунту в міжряддях, формування крони тощо.

У 70-80х роках основним напрямом виробничої діяльності «Родниківки» стає вирощування елітного насіння озимих і ярих культур, багаторічних трав, гібридного насіння кукурудзи, насінництво картоплі, виробництво плодів і ягід й ін. При цьому урожайність зернових культур досягає 44 ц/га, у тому числі пшениці озимої – 50-55 ц/га, кукурудзи – 55-60 ц/га, буряків цукрових – 450-500 ц/га, картоплі – 315 ц/га. У цей час на базі господарства та інституту проводяться: засідання науково-технічної ради МСГ СРСР и проблемного відділення ВАСГНІЛ по сівозмінам (1975р.); Всесоюзна науково-методична нарада з діагностики мінерального живлення рослин (1977р.); Міжреспубліканська нарада «Мікроелементи і біосфера» (1978р.); республіканська координаційна науково-методична нарада з агрохімії і ґрунтознавства (1980р.); Всесоюзний семінар з впровадження індустріальної технології вирощування цукрового буряку та Республіканський семінар з питань розвитку овочівництва захищеного ґрунту (1983 р.).

9 липня 1987 р. на базі інституту й навчального господарства «Родниківка» створюється єдиний навчально-науково-виробничий комплекс, завданням

*На дослідному полі УНУС –
відзначення 50-річчя стаціонарного дослідження (1964-2014 рр.)*

якого окрім поліпшення навчальної роботи, було підвищення ефективності наукових розробок, впровадження інтенсивних технологій виробництва сільськогосподарських культур й ін.

У 2000-х роках через фінансові труднощі та курс держави на приватизацію землі навчальне господарство «Родниківка» було реорганізовано. У зв'язку з цим було створено навчально-науковий виробничий відділ Уманського НУС, який займає площу більше 1000 га. До його структури увійшли ділянки, землі, приміщення й обладнання, які належали університету історично: дослідне поле, дослідні селекційні ділянки, дослідні сади, дослідні овочеві ділянки, плодорозсадник, виноградник, ягідники, навчально-виробничі цехи з перероблення плодів, ягід і овочів, зерна, плодосховище, а також теплиці.

Дослідне поле є науково-практичною базою для викладачів, аспірантів, докторантів. В умовах поля закладені багаторічні стаціонарні дослідження з визначення оптимальних систем удобрення сільськогосподарських культур у польових сівоzmінах, розробляються і впроваджуються нові технології обробітку ґрунту, застосування біологічно активних речовин, ресурсощадні технології вирощування сільськогосподарських культур. Багаторічні польові стаціонари дослідного поля включені до Державного реєстру, вони є національним надбанням.

Дослідно-селекційні ділянки слугують «полігоном» для проведення фундаментальних та прикладних досліджень з генетики й селекції сільськогосподарських рослин, розмноження створених сортів та компонентів гібридів. На дослідних ділянках ведеться кропітка робота з селекції соняшнику, ріпаку, сої, кукурудзи, пшениці, жита та інших важливих сільськогосподарських культур. У результаті багаторічної праці вдалось отримати гібриди соняшника, міжвидові гібриди пшениці м'якої та спельти, які характеризуються високою врожайністю, стійкістю до негативних умов вирощування та високою якістю зерна.

Заняття у плодовому розсаднику УНУС

На овочевих ділянках УНУС

Збирання урожаю смородини в ягідниках

Збирання яблук у саду

Виноградник УНУС

Селекційні ділянки УНУС

Вперше в Україні створено гетерозисні гібриди озимого жита, які за урожайністю та адаптивністю перевищують іноземні аналоги.

На овочевих ділянках упроваджуються інноваційні технології вирощування овочевих культур, розроблені науковцями університету. Під час навчальної та технологічної практик, під керівництвом викладачів, студенти опановують особливості вирощування розсади, зокрема касетним способом, пересаджують

її в польові умови, доглядають за рослинами та збирають урожай. У переобладнаній теплиці овочі вирощують за новітніми технологіями із застосуванням краплинного зрошення, туманної установки. Тематика наукових досліджень включає питання розроблення нових і вдосконалення існуючих технологічних процесів вирощування овочів (капусти різних форм і сортів, огірків, баклажанів, перцю, спаржі, цибулі ріпчастої та порею, часнику, салату, шпинату, васильків, коріандру, селери, пастернаку). Ведеться насінництво сортів кафедри овочівництва (часнику, цибулі, пастернаку, салату тощо).

У плодовому розсаднику на основі оптимізації параметрів садивного матеріалу з урахуванням біологічних властивостей щеплених компонентів ведеться удосконалення елементів і розробляються енергозберігаючі технології виробництва сучасного сортименту високоякісного садивного матеріалу плодкових і ягідних культур, зокрема комплекс агротехнічних заходів для отримання вегетативно розмножуваних (клонових) підщеп та оздоровлення кронваних, переважно однорічних саджанців, які придатні для закладання високоінтенсивних насаджень.

У ягідниках ведуться роботи із оптимізації закладання та вирощування маточних насаджень еліти суниці, ожини, смородини, порічок й ін. Виконуються дослідження з удосконалення технології вирощування насаджень за різних обробіток та систем утримання ґрунту, удобрення, використання біологічно активних речовин тощо.

В інтенсивних насадженнях яблуні, у тому числі голландського типу, виконуються дослідження різних сортопідщепних комбінацій за різних фонів вирощування, удобрення та ін., закладений і ведеться єдиний в Україні дослід з вивчення продуктивності яблуневого саду під градозахисною сіткою за різних систем утримання ґрунту.

У винограднику виконується господарсько-біологічна оцінка столових сортів винограду в умовах південного Лісостепу, вивчається морфогенез і фенологія перспективних сортів винограду, досліджуються питання навантаження врожаєм столових сортів.

Нині навчально-науково-виробничий відділ, як і багато років тому, продовжує слугувати важливою базою для наукової та навчальної роботи студентів, аспірантів, докторантів та викладачів Уманського НУС. Завдяки дослідженням, виконаним в умовах ННВВ, щорічно захищається більше 15 кандидатських і докторських дисертацій та 300 дипломних робіт.

РИБЧАК
Віталій Іванович,
начальник відділу,
кандидат економічних
наук, доцент

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Становлення та розвиток міжнародних зв'язків Уманського національного університету садівництва сягає ще дорадянських часів. Славні традиції обміну викладачами із зарубіжними ВНЗ шляхом навчання та стажування беруть свій початок від першого директора Головного училища садівництва О. Д. Нордмана, котрий навчався на медичному факультеті Берлінського університету та обіймав посаду професора історії природознавства університету. Професор філософії Г. К. Брун навчався у Дерптському Університеті та прослухав курс лекцій у Німеччині. Василь Васильович Пашкевич стажувався у Німеччині та Австрії.

Юлій Робертович Ланцький з 1889 року пройшов дворічне стажування в Проскауському помологічному інституті і Помологічному інсти-

туті Люкаса з метою поглиблення професійних знань. О. І. Душечкін завідувач кафедри агрохімії і ґрунтознавства Уманського СГІ з 1897 по 1899 рр. удосконалював свої знання з хімічної технології і органічної хімії у кращих фахівців Політехнічного інституту в Цюріху (Швейцарія) та інших лабораторіях за кордоном. Такий інтернаціонально направлений склад викладачів сприяв інтернаціоналізації студентів – у 1911 році серед 52 першокурсників було 25 українців, 14 росіян, шість поляків і по двоє молдаван, греків, євреїв та один естонець.

У часи Радянського Союзу міжнародні зв'язки продовжували успішно розвиватися. Досягнення аграрної науки та здобутки наших вчених у ті часи забезпечили визнання університету за кордоном. Підтвердженням цьому було стажування у 1959 році в Уманському сільськогосподарському інституті трьох аспірантів з Китаю: Гоу-Чань-хуа, Оу-Ян-цзы и Сун-Чжень-го.

Навесні 1957 року Уманський сільськогосподарський інститут відвідав аспірант із Кореї Кім Хон Док, який ознайомився з науковими дослідженнями кафедри загального землеробства.

Викладачі нашого інституту брали активну участь у міжнародних наукових конференціях: у 1966 році професор С. С. Рубін був учасником XVII Міжнародного конгресу з садівництва в США. У 1974 році С. С. Рубін разом з доцентом А. О. Бондаренко були учасниками VII Міжнародного колоквиуму з діагностики живлення плодівих у ФРН. Наукові праці С. С. Рубіна були опубліковані у Бельгії, Голландії, Болгарії, Угорщині, Китаї, Румунії, Польщі, ФРН, США та ін.

У 1982 році наш університет відвідала делегація учених з міста Нітра, Чехословакія.

*Гоу-Чань-хуа
зі своїм науковим керівником та
його родиною*

У 1986 році інститут приймав численну делегацію гостей із США, які брали участь у Марші Миру.

У 1988 році О. І. Здоровцов, Б. П. Дмитрук та В. С. Зубов взяли участь у Міжнародній конференції з аграрних питань у Польщі. Багато викладачів працювали співробітниками та викладачами у ВНЗ зарубіжних країн, а саме: професор О. П. Іванов – у Китаї, М. Ю. Хомчак – на Кубі, П. Д. Плахотнюк – у Монголії, А. Ф. Балабак – у Таїланді, А. І. Опалко, І. А. Білан – у Гвінеї.

Аспіранти теж не стояли осторонь міжнародної діяльності – аспірант кафедри овочівництва М. І. Вдовенко захистив дисертацію при Познанській Сільськогосподарській Академії. Аспірант кафедри економіки О. О. Школьний проходив стажування в Англії, а завідувач кафедри іноземних мов М. Ю. Замаховська пройшла перепідготовку у Берлінському уні-

верситеті.

Значний вклад у розбудову міжнародної співпраці зробили вчені-науковці: О. П. Іванов, М. Ю. Хомчак, О. М. Геркіял, І. А. Білан, О. І. Здоровцов, І. М. Карасюк, В. А. Гаврилюк, П. Г. Копитко, А. О. Красноштан, О. В. Мельник, Г. К. Карпенчук, В. Є. Березовський, Л. С. Обіход, А. І. Опалко, А. М. Шатохін, Т. Г. Сухомейло, Г. М. Господаренко, О. П. Школьний, Б. М. Марін, А. Ф. Балабак, О. П. Василенко.

У 1990 році Уманський сільськогосподарський інститут відвідала делегація фермерів з Великої Британії. Члени делегації ознайомилися із сортовою колекцією яблук, оглянули сади у с. Родниківка та поділилися своїм досвідом догляду за садами.

У 1991 році ректором УСГІ О. І. Здоровцовим та ректором Каліфорнійського

*Делегація учених з міста Нітра, Чехословачія,
25 травня 1982 р.*

Учасники Міжнародного семінару з питань вирощування елітного насіння соняшника – проект Україна – Югославія, 1998 р.

університету Т. Хілері (США) був підписаний договір про співпрацю і в тому ж таки 1991 році студентка Каліфорнійського університету Леслі Петтон проходила стажування в Уманському сільськогосподарському інституті. Студент Каліфорнійського університету Дональд Бін навчався в Уманському сільськогосподарському інституті на агрономічному факультеті. У відповідь студенти Уманського інституту Оксана Гринчак та Наталка Гончарук їздили на навчання до Каліфорнійського

університету.

У 1992 році студенти нашого навчального закладу Ю. Зимбарович та А. Коваль пройшли літню практику на фермі біля міста Лімож, Франція.

У тому ж 1992 році в Уманському сільськогосподарському інституті проходили стажування викладач економіки сільського господарства Фам Фонг Зуе та співробітник Центральної сільської Ради Нгуен Ван Хонг, В'єтнам.

Географія співпраці науковців Уманського НУС із закордонними колегами надзвичайно широка: це навчання, стажування, читання лекцій, проведення наукових досліджень та семінарів у Польщі, Чехії, Італії, Греції, Австрії, Франції, Болгарії, Великобританії, Німеччині, Швейцарії, Данії, Росії, Кубі, США, Китаї, Таїланді, Монголії, Конго.

Уманський НУС щорічно відвідують делегації із-за кордону. Це вчені-дослідники, викладачі, студенти, бізнесмени. Щорічно в університеті проводяться міжнародні семінари, зустрічі, лекції, круглі столи. Студенти УНУС поглиблюють професійні знання на відкритих лекціях та семінарах, які проводять викладачі з США, Німеччини і Польщі.

Фермери з Великої Британії оглядають дослідні ділянки

Презентація дослідів університету представникам делегації з Франції

Завдяки програмам стажування за кордоном молоді дослідники поглиблювали знання та практичні навички в господарствах Великобританії, США, Польщі, Німеччини, Фінляндії, Нідерландів, Швеції, Швейцарії, Австралії, Італії, Росії, Франції, Канади. Щорічна участь в програмах стажування дозволяла більш ніж 350 студентам відвідувати кращі світові господарства розвинених країн та зростати морально, духовно і професійно.

но.

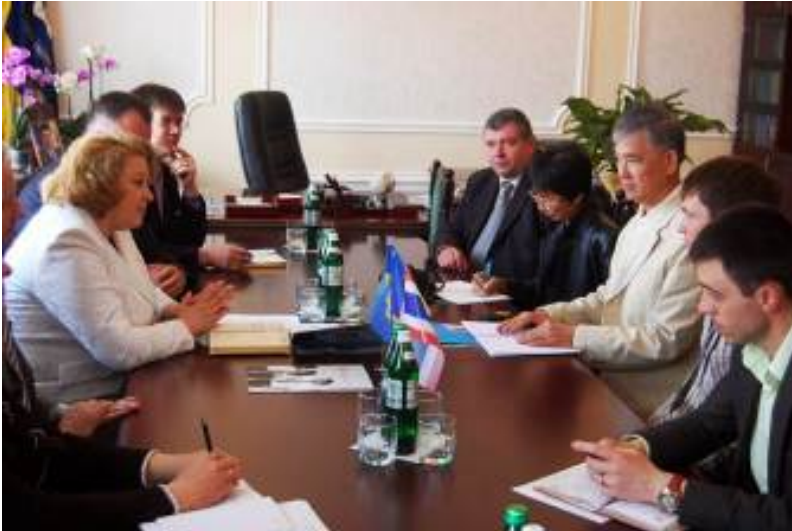
На початку 90-х років у структурі колишнього Уманського сільськогосподарського інституту було створено асоціацію «Інтер-Агро-Україна», яка об'єднувала Укрпромбанк, Уманський тепличний комбінат, селекційно-генетичну станцію, деякі сільськогосподарські та промислові підприємства. Вона організовувала обмін науковою інформацією, рекламувала продукцію різних фірм, допомагала у впровадженні нових технологій та сприяла співпраці з закордонними партнерами. Асоціація працювала з 1991 по 2000 рік. На зміну їй прийшов міжнародний відділ, який в 2011 році став відділом міжнародних зв'язків.

Зважаючи на вимоги сучасних інтеграційних процесів, наприкінці 2013 року відділ міжнародних зв'язків було реорганізовано у Центр організації роботи з іноземними студентами.

Нині Центр організації роботи з іноземними студентами виконує важливі завдання з активної співпраці університету на міжнародному рівні, підготовки іноземних громадян до вступу у вищі навчальні заклади та навчання іноземних студентів за акредитованими напрямами (спеціальностями). Головна мета Центру – організація координації всіх форм навчальної, науково-методичної, виховної роботи, яка спрямована на забезпечення

Закордонна практика – механізоване збирання винограду (Польща)

Обговорення можливості співпраці з Сірічаєм Канлаянаратом, представником Королівського Монгупського університету (Таїланд)

никами та студентами. Постійно проводиться робота щодо діяльної участі викладачів, аспірантів та студентів університету в міжнародних освітніх, наукових проектах та програмах Європи та світу.

Студенти Уманського НУС практикуються та стажуються в передових господарствах Польщі, Німеччини, Фінляндії, США, Канади, Австралії, Швеції, Швейцарії, Італії та Нідерландів за програмами: Лого, Аполло, Християнський Союз, приватних господарств Міхаеля Шумахера, Петера Штоппеля, СІМО, САЕП, МАСТ, Вок Анд Тревел, Агроімпульс, Стіхтін Уїтвісселін, господарство Батістіні Вівай. Центр активно працює в напрямку урізноманітнення та покращення баз стажування й практики студентів.

високого рівня підготовки іноземних громадян в системі безперервної вищої освіти від довузівської підготовки до докторантури.

Результативність роботи Центру проявляється в активній співпраці з навчальними та науковими закладами таких країн як Польща, Росія, Білорусь, Німеччина, Франція, Болгарія, Чехія, Молдова, Таїланд, Китай, Монголія. Діє більш ніж 25 договорів про співпрацю в навчальній та науковій сфері, обміні співробіт-

Підписання угоди між УНУС та Варшавською школою менеджменту, грудень 2013 р.

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ. СПОРТ

Фізичному вихованню, як одній з важливих умов підготовки всебічно розвинених спеціалістів, завжди приділялась велика увага. Наші випускники-спортсмени стали відомими вченими, державними діячами, керівниками аграрного виробництва. Це Микола Гордій – директор Уманського теплично-овочевого комбінату, Василь Петриченко – президент НААН України, Віталій Ліхацький, Володимир Заморський, Анатолій Балабак – доктори наук, професори нашого університету і багато інших.

Спортсмени університету беруть участь в університетських, міських, обласних, національних і міжнародних змаганнях.

В універсіаді України 2013 року здобуто чотири медалі: одна золота – Андрій Мартинюк – легка атлетика; одна срібна – Дмитро Буняк – важка атлетика; одна бронзова – Анна Дудузіньська – легка атлетика; одна бронзова – Яна Прищепа – дзюдо.

На чемпіонатах України в 2013 році спортсмени університету завоювали п'ять медалей: одна золота – Ярослав Жмуденко – настільний теніс; одна срібна – Дмитро Буняк (до 23 років) – важка атлетика; три бронзових – Ярослав Жмуденко, Яна Жмуденко – настільний теніс і Дмитро Буняк – важка атлетика.

Четверо студентів-спортсменів увійшли в основний склад національних збірних з олімпійських видів спорту: Ярослав Жмуденко, Яна Жмуденко – настільний теніс, Андрій Мартинюк – легка атлетика, Дмитро Буняк – важка атлетика.

Майстри спорту з настільного тенісу (зліва направо) Жмуденко Яна, Жмуденко Ярослав, Голубева Аліна

З не олімпійських видів спорту відзначились: Віталій Гребенюк – чемпіон світу і Європи з універсального бою; Дмитро Дерябкін – срібний призер чемпіонату світу з пауерліфтингу; Вадим Марчак – срібний призер чемпіонату світу з гирьового спорту.

В університеті навчаються чотири майстри спорту міжнародного класу, шість майстрів спорту України, 14 кандидатів в майстри спорту.

ЖМУДЕНКО ЯРОСЛАВ
майстер спорту міжнародного класу
з настільного тенісу,
багаторазовий чемпіон України,
учасник олімпійських ігор-2012 (Лондон)

ЖМУДЕНКО ЯНА
майстер спорту з настільного тенісу,
чемпіонка України

МАРТИНЮК АНДРІЙ
майстер спорту міжнародного класу
з легкої атлетики (метання молота),
багаторазовий чемпіон України, Європи

ПЕТРИШИН ВОЛОДИМИР
майстер спорту з важкої атлетики,
призер першості України
серед аграрних ВНЗ

ПРИЩЕПА ЯНА
кандидат у майстри спорту з фехтування,
Бронзова призерка України
серед юніорів

ГРЕБЕНЮК ВІТАЛІЙ
кандидат у майстри спорту з фехтування,
чемпіон Європи, світу з
універсального бою серед юніорів

БУНЯК ДМИТРО
кандидат у майстри спорту
з важкої атлетики,
чемпіон першості України
серед аграрних ВНЗ

ОРИВОВСЬКИЙ ДЕНИС
чемпіон Черкаської області з бігу на 800 м,
призер з легкоатлетичного кросу серед
студентів аграрних ВНЗ України

КОЛЕСНИК АНДРІЙ
чемпіон Черкаської області з бігу на 400 м,
призер з бігу на 400 м серед
студентів аграрних ВНЗ України

Команда університету з баскетболу на чолі з тренером О. Ф. Куликом

Н. М. Грибинюк та В. В. Кулібабчука, І. Ф. Чернобаба.

Вони продовжують славні спортивні традиції університету, започатковані колишніми викладачами-ентузіастами своєї справи, прекрасними педагогами О. П. Афанасьєвою та М. Г. Євстратовим.

У 1995 році був заснований клуб «Тайфун» з настільного тенісу, вихованці якого є переможцями і призерами всеукраїнських і міжнародних турнірів і чемпіонатів Європи та світу, а Жмуденко Ярослав вперше в історії навчального закладу став учасником XXX Олімпійських ігор у Лондоні.

Велика заслуга у спортивних досягненнях студентів викладачів-тренерів: В. І. Пучка, В. А. Миронюка, Ю. В. Голубєва, В. І. Бурби, В. В. Якущечкіна, М. А. Тихомирова,

ПАЄВСЬКИЙ
Петро Борисович,
завідувач Центру
культури і виховання
студентів, заслужений
працівник освіти України

ЦЕНТР КУЛЬТУРИ І ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ

Виховна робота в Уманському НУС є систематичною, надзвичайно багатою жанрово і тематично.

Центр культури і виховання створено на базі факультету громадських професій у 1966 році. Славну сторінку в історію створення факультету внесли його декани: З. М. Грицаєнко, З. С. Вербило, З. Е. Запорожан, О. І. Шиян, доценти П. П. Кіцно та М. І. Дяченко.

З 2014 року Центр культури і виховання очолює заслужений працівник освіти України Петро Борисович Паєвський.

Протягом 48 років існування в Центрі культури і виховання працювали і творили високопрофесійні однодумці, ентузіасти, справжні фахівці своєї справи, досвідчені педагоги та вмілі організатори – С. В. Калінська (засновник ансамблю пісні і танцю «Хлібодари»), заслужений працівник культури України В. В. Костиця та заслужений працівник культури України Ю. Д. Пономарьов.

Центр культури і виховання є основним координаційним центром культурно-виховної роботи, який розробляє та реалізовує нові напрямки розвитку та удосконалення позанавчальної діяльності студентської молоді.

До складу Центру культури і виховання входять 17 творчих колективів, сім із яких удостоєні почесного звання «Народний»: самодіяльний ансамбль пісні і танцю «Хлібодари», самодіяльний ансамбль танцю профспілок України «Нивка», самодіяльний ансамбль сучасного танцю «Лювіна», самодіяльний жіночий вокальний ансамбль «Криниченька», самодіяльний інструментальний ансамбль «Диксиленд», самодіяльний оркестр духових інструментів, самодіяльний студентський театр естрадних мініатюр

Народний самодіяльний інструментальний ансамбль Диксиленд. Художній керівник Владислав Стадніцький

Народний самодіяльний оркестр духових інструментів. Художній керівник Владислав Стадніцький

«Добродії», а також чоловічий вокальний гурт «Краяни», ансамбль сучасної пісні «Чарівниці», ансамбль народних інструментів «Явір», вокальний ансамбль викладачів, інструментальний ансамбль сучасної музики «Унікум», КВК, підготовка хореографічна студія, вокальна студія солоспіву, студія екскурсоводів та психологічна служба університету.

Кожен студент обирає для себе улюблену справу, яка дає

можливість реалізувати свої здібності.

Щорічно Центром культури і виховання в університеті та за його межами організовується та проводиться більше сотні різножанрових культурно-виховних заходів. Колективи Уманського національного університету садівництва є активними учасниками конкурсів та фестивалів обласного, регіонального, всеукраїнського та міжнародного рівнів.

У творчих колективах центру навчається понад 300 студентів, які опановують різні жанри мистецтва, а проведення спільних заходів із факультетами та іншими структурними підрозділами університету об'єднує в один творчий колектив понад 1000 юнаків і дівчат.

Багато з них, пройшовши школу культурно-естетичного виховання у вищому навчальному закладі, успішно працюють репетиторами та керівниками творчих колективів, дикторами теле- і радіостудій, методистами у районних та міських Будинках культури.

Візитною карткою університету є два народні колективи – «Хлібодари» і «Нивка». Народний самодіяльний ансамбль пісні і танцю «Хлібодари» – багаторазовий лауреат Всеукраїнського фестивалю «Софіївські зорі», побував на гастролях у Польщі, брав участь у створенні художньо-документального українсько-польського фільму «Квіти торговиці». У репертуарі колективу українські народні пісні та кращі твори вітчизняних

Народний самодіяльний жіночий вокальний ансамбль Криниченька. Художній керівник Наталія Браславська

Народний самодіяльний ансамбль танцю профспілок України Нивка. Художній керівник Наталія Шаповаленко

композиторів. Художній керівник ансамблю С. О. Берднікова, балетмейстер Н. І. Шаповаленко, концертмейстер О. С. Бердніков. У 2013 році колектив відсвяткував 25-річний ювілей.

Народний самодіяльний ансамбль танцю профспілок України «Нивка» – багаторазовий переможець обласних фестивалів і конкурсів, один із провідних колективів Черкащини, дипломант Всеукраїнського фестивалю-конкурсу народної хореографії ім. П. Вірського, лауреат 4-го Всеукраїнського фестивалю народної творчості, лауреат Всеукраїнського конкурсу ім. В. Авраменка, багаторазовий лауреат Всеукраїнського фестивалю «Софіївські зорі», лауреат Всеукраїнського фестивалю «Барвіста Хортиця».

Репертуар колективу різножанровий, багатий танцювальною лексикою та композицією.

Щедрим на творчі успіхи і досягнення для ансамблю танцю «Нивка» став 2013 рік. У Всеукраїнському фестивалі «Барвіста Хортиця» міста Запоріжжя колектив виборов I місце у піджанрі «Народна хореографія», два I-их місця у піджанрі «Мала форма» та II місце у піджанрі «Сучасна хореографія» здобула підготовча студія ансамблю. А на дванадцятому фестивалі «Софіївські зорі» колектив став володарем Гран-прі.

На базі цих колективів, як одних із кращих, проводяться обласні семінари та курси підвищення кваліфікації, показові уроки та майстер-класи за участі провідних хореографів України.

У 2012 році солістка народного вокального ансамблю «Криниченька», студентка факультету плодоовочівництва, екології та захисту рослин Олена Макаренко зайняла перше місце на Міжнародному фестивалі молодих вокалістів у Польщі.

Театр естрадних мініатюр «Добродії» – дипломант Міжнародного фестивалю СТЕМів «Студентські усмішки» м. Запоріжжя 2013 року.

Народний ансамбль сучасного танцю Лювіна. Художній керівник Надія Михалевська

*Народний самодіяльний ансамбль пісні і танцю профспілок України Хлібодари.
Художній керівник Світлана Берднікова*

Важливу роль у покращенні навчального та виховного процесів відіграє психологічна служба університету. Її робота консолідує студентство та науково-педагогічних працівників в єдину академічну спільноту. Велика увага приділяється виховним годинам, семінарам для кураторів, зустрічам з академічними групами різних факультетів. Працює «Школа молодого лідера» – головною метою якої є забезпечення рівня професіонального росту студентів-лідерів та координаторів. З метою зниження рівня психологічного дискомфорту та створення атмосфери психологічної захищеності працює телефон «Довіра». Основні принципи на яких базується робота психологічної служби: анонімність, конфіденційність та толерантність.

Найпомітніші культурні події в університеті – це посвята першокурсників у студенти, зустріч із випускниками попередніх років, вечори гумору і сатири, конкурс «Міс університету», конкурси КВК, День науки, День відкритих дверей, заходи до Дня Перемоги, Міжнародного жіночого дня 8 Березня, тренінги «Школи молодого лідера», різноманітні акції та фотоконкурси, благодійні концерти, тематичні вечори, фольклорно-етнографічні свята, виховні години, диспути, бесіди, зустрічі з відомими людьми тощо.

Та все ж таки наймасштабнішим творчим проектом в Україні, гордістю міста Умань та Черкащини є сьогодні фестиваль художньої творчості серед колективів вищих аграрних закладів освіти «Софіївські зорі». Організатором фестивалю є Міністерство аграрної політики та продовольства України, а його співорганізатором – Уманський національний університет садівництва.

Історія фестивалю бере свій початок у 2001 році з творчого звіту колективів художньої самодіяльності у м. Київ на сцені Міністерства аграрної політики. Урочисте відкриття заходу відбулося 24 жовтня 2001 року на базі Уманської державної аграрної академії (нині Уманський національний університет садівництва).

Щорічно у конкурсних турах фестиваль об'єднує близько 80 тисяч студентів із різних куточків нашої держави.

Мистецьке дійство «Софіївські зорі» є ознакою того, що молоде покоління повертається до духовних джерел свого народу, черпаючи з них силу, завзяття і наснагу, зберігає і примножує славні вікові традиції української культури, окрилює на нові творчі пошуки і здобутки.

Попереду у співробітників Центру культури і виховання нові творчі плани, здійснення яких потребує великих зусиль та відданості улюбленій справі.

ІВАНОВА
Наталія Анатоліївна,
завідувач відділу,
кандидат економічних
наук, доцент

СТРУКТУРНІ ПІДРОЗДІЛИ УНІВЕРСИТЕТУ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ВІДДІЛ

Історія навчально-методичного відділу невід'ємно пов'язана з тенденціям організації навчального процесу в університеті.

Упродовж існування навчального закладу посаду завідувача навчально-методичного відділу займали: В. Крикунов, А. В. Коротеєв, Г. М. Чорний, П. В. Рижа, О. Макаринський, І. Комнатний, О. С. Колесов, О. Б. Карнаух, Н. А. Іванова, Л. В. Вишневська. Нині колектив навчально-методичного відділу працює під керівництвом кандидата економічних наук, доцента кафедри обліку і аудиту Іванової Наталії Анатоліївни. У різний час методистами та диспетчерами відділу

працювали і працюють Л. Ф. Демченко, А. Т. Іванова, Л. Л. Головка, К. Я. Демченко, К. Н. Трушкова, Е. Ю. Штомпіль, І. М. Дехканбаєва, В. А. Питель, Ю. В. Полушведкіна, К. В. Демченко, Л. В. Білявська та інші, які показали відповідальність і вимогливість до виконання поставлених перед колективом завдань.

Працівники відділу (1987 р.) (зліва направо): Л. Л. Головка, І. М. Дехканбаєва, К. Я. Демченко, Н. І. Лежак, А. Т. Іванова, Г. М. Черній

Діяльність навчально-методичного відділу полягає в поєднанні централізованого керівництва та контролю за навчально-методичною роботою в університеті на денній і заочній формах навчання й спрямована на виконання університетом завдань загального реформування державної системи вищої освіти з метою входження національної системи освіти і науки України в європейський простір.

Завдяки навчально-методичному відділу в навчальний процес запроваджуються нові навчальні технології, що відповідають вимогам часу і досягненням науки, створюються узагальнені науково-методичні рекомендації для оптимізації навчального процесу, впроваджуються інноваційні розробки. Успішно розвиваються інформаційно-комунікаційні технології навчання, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до професійної діяльності в інформаційному суспільстві. Нині в університеті працюють комп'ютерні класи, кафедри обладнані мультимедійними системами та мають доступ до глобальної мережі Internet. Для управління навчальним процесом та забезпечення моніторингу освіти використовується система інформаційно-аналітичного забезпечення.

Центральною ідеєю роботи навчально-методичного відділу та усіх навчальних підрозділів університету є досягнення високої якості освіти, її результативності та конкурентоспроможності. У зв'язку з цим проводиться значна робота щодо впровадження європейських стандартів та директив із внутрішньої та зовнішньої гарантії якості. Належна увага приділяється основним складовим якості освіти: якість знань, способів вирішення завдань; якість методів навчання і виховання; якість освіченості особистості, засвоєння знань, умінь та навичок, засвоєння моральних норм. Здійснюється робота з перевірки ефективності нововведень, модернізації методів, засобів та форм навчання. Завдяки багаторічній інноваційній педагогічній діяльності з модернізації освіти України Уманський національний університет садівництва посідає лідерські позиції у рейтингах вищих навчальних закладів.

НОВАК
Юрій Васильович,
завідувач відділу,
кандидат сільськогоспо-
дарських наук, доцент

ВІДДІЛ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ТА ДО- ВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Для підвищення якісного складу студентів і підготовки до вступу молоді, яка після закінчення середньої школи працювала на виробництві або закінчила службу в армії і перерва у навчанні яких становила більше 2 років, у 1970 році було відкрите підготовче відділення з набором 100 осіб. Створенням і організацією роботи цього відділення займався його перший завідувач О. М. Геркіял. У подальшому у налагодженні роботи підготовчого відділення значний внесок зробили його наступні завідувачі – Т. О. Кравець, О. О. Белінський, М. Г. Ліповський, Н. М. Поліщук, І. М. Гурський.

Слухачі підготовчого відділення вивчали предмети загальноосвітнього циклу і після складання випускних екзаменів, на підставі загального конкурсу, зараховувались на навчання. Згодом на підготовчому відділенні було створено заочну групу слухачів з 50 осіб, які після закінчення навчання зараховувались студентами заочної форми навчання.

У 2003 році на базі підготовчого відділення було створено факультет довузівської підготовки, завдяки чому запрацювали підготовчі шести- та тримісячні курси для учнів 11 класів. Почали свою роботу філії підготовчого відділення у НВК ЗОШ I–III ст. – гімназія м. Балта і НВК ЗОШ I–III ст. – гімназія смт. Любашівка Одеської області, ЗОШ №1 I–III ст. смт. Новоархангельськ Кіровоградської області.

У школах регіону було створено ліцейні профільні класи, де проводились профорієнтаційні заняття і консультації, які допомагали учнівській молоді обрати дійсно «свою» професію, знайомили з особливостями кожної із них, з навчальними планами. Це дозволяло глибоко зрозуміти правильність вибору майбутньої спеціальності та швидше адаптуватись до вимог вищої школи.

З 2008 року в університеті розпочали роботу підготовчі курси, на яких випускники шкіл готуються до зовнішнього незалежного оцінювання. Слухачі курсів повторюють матеріал з тих предметів, які вони обрали на зовнішнє тестування, – це українська мова та література, математика, біологія, історія України, географія, хімія. Навчання триває в суботу, неділю та у канікулярний період. Крім підготовки до тестування зі слухачами курсів проводиться профорієнтаційна робота з метою правильного вибору майбутньої професії.

У лютому 2011 року внаслідок реорганізації і об'єднання із відділенням працевлаштування даний структурний підрозділ університету перейменову-

ється у відділ працевлаштування та довузівської підготовки і призначається її завідувач – Н. Д. Сомова, а із серпня 2012 р. – Ю. В. Новак.

Основними напрямками діяльності із працевлаштування студентів виступають правильність пошуку першого робочого місця, адаптація до сучасних вимог на ринку праці та системна підтримка випускників у становленні їх як молодих спеціалістів, отримання ними практичного досвіду роботи на сільськогосподарських підприємствах, організаціях та державних установах згідно фахового спрямування. Фахівці відділу С. В. Цибенко та Н. В. Парубок створюють банк даних студентів-випускників, надають консультації з підготовки особистих презентаційних матеріалів (резюме, характеристика та ін.). Налагоджується партнерство з підприємствами, організаціями та установами, які можуть виступати потенційними роботодавцями. Встановлюються зв'язки між підприємствами та університетом для отримання об'єктивної оцінки якості професійної підготовки студентів. Організуються і проводяться «Ярмарки вакансій», «Дні кар'єри», «Круглі столи» для обміну інформацією з питань можливості подальшого працевлаштування молодих спеціалістів.

ПРИЛІПКО
Сергій Михайлович,
директор інституту,
кандидат екон. наук,
доцент

ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА ДОРАДНИЦТВА

Інститут післядипломної освіти та дорадництва займає значне місце як у перепідготовці та підвищенні кваліфікації спеціалістів для агропромислового комплексу, так і у соціально-економічному розвитку сільських територій.

Спочатку навчання слухачів здійснювалося у формі курсів при відповідних кафедрах. Особливою популярністю користувалися курси з рільництва, апробації польових культур, садівництва, виноградарства, бджільництва. У післявоєнний час при університеті працювала річна школа підготовки керівних кадрів та двомісячні курси підвищення кваліфікації спеціалістів сільського господарства. Згодом у 1966 р. на їх основі було створено факультет підвищення кваліфікації з

двома відділеннями: підготовки керівних кадрів для сільськогосподарських підприємств із строком навчання 6 місяців та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів сільського господарства з їх профілю зі строком навчання від одного до двох місяців.

Факультет у різний час очолювали З. С. Безуглий, П. П. Прилуцький, М. Г. Ліповський, С. Ю. Монке, М. В. Недвига.

Згодом у 2004 р на базі факультету підвищення кваліфікації був створений Інститут післядипломної освіти та дорадництва. З 2009 р. директором Інституту працює к.е.н. доцент С. М. Приліпко. У роботі структурного підрозділу беруть участь: заступник директора к. е. н. доцент Н. О. Петренко, методисти О. М. Алексейчук і М. Г. Зубіцька.

Для здобуття другої вищої освіти в Інституті зараз навчається 178 студентів за шести спеціальностями: менеджмент організацій і адміністрування, фінанси і кредит, облік і аудит, економіка підприємства, агрономія, лісове господарство. За 2005–2013 рр. здійснено випуск 542 спеціалістів, які отримали диплом про перепідготовку державного зразка.

На базі Інституту постійно проводяться курси підвищення кваліфікації для фермерів, керівників і спеціалістів сільськогосподарських підприємств Черкаської області – агрономів, інженерів, садівників, овочівників, насінневодів, економістів, бухгалтерів, спеціалістів кадрових служб. В осінньо-зимовий період проводяться виїзні навчання на базі передових господарств. Щорічно на курсах підвищення кваліфікації навчається 1000 слухачів.

Окремо функціонують курси підвищення кваліфікації для викладачів відокремлених структурних підрозділів університету – технікумів і коледжів.

Семінар зі слухачами курсів підвищення кваліфікації на виробництві, вересень 2009 р.

(завідувач – к.е.н. доцент О. В. Макушок). Центр організовує і проводить навчання для сільських і селищних голів та ініціативних груп зі створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у Кіровоградській і Черкаській областях. Okремо створена робоча група консультантів для виїзду у сільські населені пункти для проведення кущових нарад й надання практичної допомоги громадам з різних питань соціально-економічного розвитку села. Міжрегіональним центром укладені договори про співробітництво з сільськими та селищними радами, підписані Меморандуми про співробітництво з Департаментами агропромислового розвитку Кіровоградської і Черкаської обласними державними адміністрації, обласними організаціями Союзу учасників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України, Асоціацією фермерів та приватних землевласників Черкаської області, дорадчими службами. Для постійного зв'язку з громадами за сільськими і селищними радами двох областей закріплено понад 500 студентів університету.

Спільно з ННІ післядипломної освіти НУБіП України проводяться двотижневі курси підвищення кваліфікації для науково-педагогічних працівників університету. Вже стало традицією в останній день навчання на курсах підводити підсумки на Всеукраїнській науково-практичній конференції, присвяченій вирішенню актуальних проблем економіки АПК.

У 2012 р. на базі Інституту створений Міжрегіональний навчально-практичний центр розвитку сільських територій

Семінар керівників навчальних закладів/підрозділів післядипломної освіти ВНЗ III-IV р.а. Мінагрополітики України на базі ПОСП «Уманський тепличний комбінат», травень 2010 р.

*Навчання сільських і селищних голів
Кіровоградської і Черкаської областей,
листопад 2012 р.*

когосподарським центром Університету штату Луїзіани (США) й фінансувався Агенцією США з міжнародного розвитку (USAID). Центр у своєму складі налічував біля 40 консультантів-викладачів, які допомагали фермерам й індивідуальним землевласникам Черкаської області.

Відповідно до реалізації ініціативи соціально-економічного розвитку сільських територій «Рідне село» Мінагрополітики України та на виконання заходів цільової обласної програми «Село Черкащини – 2020» Інститутом післядипломної освіти та дорадництва щорічно надається близько 1500 дорадчих послуг. Дорадники університету допомагають сільським громадам з питань створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, отримання грантів від проектів міжнародної технічної допомоги, урегулювання земельних і майнових відносин, надання бюджетних дотацій тощо. Крім надання індивідуальних дорадчих послуг Інститут активно співпрацює з Черкаською обласною сільськогосподарською дорадчою службою у виконанні державної програми з надання соціально спрямованих дорадчих послуг сільськогосподарським товаровиробникам і сільському населенню у формі проведення обласних і районних семінарів.

На базі Інституту здійснюється підготовка й підвищення кваліфікації сільськогосподарських дорадників, експертів-дорадників та членів регіональних кваліфікаційних комісій для потреб Кіровоградської та Черкаської областей. З 2011 р. за наказом Мінагрополітики України Уманський національний університет садівництва визнаний регіональним координатором з проведення кваліфікаційних іспитів.

Інститут післядипломної освіти та дорадництва займається розробкою концепцій і програм соціально-економічного розвитку сільських територіальних громад, бере активну участь в організації і проведенні паспортизації сільських населених пунктів, співпрацює з міжнародними проектами технічної допомоги.

Професійна дорадча діяльність університету бере свій початок від функціонування у 2002–2005 рр. Центру навчання та підтримки приватних сільськогосподарських товаровиробників Черкаської області (координатор – к.с.-г.н. професор О. М. Геркіял). Центр діяв як частина українсько-американського проекту «Підвищення дохідності приватного сектору у сільському господарстві України шляхом запровадження сільськогосподарського дорадництва» у рамках угоди між Уманським ДАУ та сільсь-

КРИВА

Оксана Іванівна,
головний лікар

САНАТОРІЙ-ПРОФІЛАКТОРІЙ «ЮНІСТЬ»

Історія медичного обслуговування Уманського національного університету садівництва бере свій початок з 1859 року. При Уманському середньому училищі землеробства і садівництва працював фельдшер, в обов'язки якого входило проведення медичних оглядів студентів училища та санітарний нагляд за навчальним закладом. З 1878 року розпочала роботу лікарня, де завідувачем був відомий уманський лікар, колежський радник, Георгій Львович Крамаренко, а фельдшером – Фірс Андрійович Роев. Лікарня була розташована в окремому будинку (тепер житловому по вул. Вавілова) і мала 12 ліжок з ізольованим відділенням для інфекційних хворих. Г.Л. Крамаренко працював лікарем в училищі до

1909 року, а потім став головним лікарем земської лікарні (тепер КП «Уманська міська лікарня»).

Для забезпечення лікарської та санітарної справи діяла особлива інструкція, розроблена Педагогічною Радою училища, яка передбачала витрати на медикаменти, харчування та медичне обладнання.

Якщо у дореволюційний 1917 р. в училищі була тільки лікарня, то в наступні роки було організовано здоровпункт. Особливий внесок у медичне обслуговування вніс Колендо Володимир Павлович, який мав освіту середнього медичного працівника – фельдшера, але виявив неабиякі здібності і був удостоєний, за поданням Уманського сільськогосподарського технікуму, звання лікаря, користувався широкою популярністю і повагою в уманчан.

В липні 1941 року приміщення Уманського сільськогосподарського інституту було перетворено на евакогоспіталь. Директор інституту Д. З. Гавриш, був призначений комісаром госпіталю. Група студенток інституту Н. Д. Гуменюк, Г. П. Сокур, Н. Д. Гуцалюк, М. Я. Лісовенко, О. М. Хоменко, М. А. Кучевська, О. Т. Узеня та інші залишилися

Корпус санаторію-профілакторію «Юність»

Засідання з колективом санаторію-профілакторію проводить Ю. Є. Пальчак

працювати в госпіталі медичними сестрами і санітарками. Частина з них пізніше влилася в діючу армію.

Сучасна історія медичного обслуговування ознаменувалась відкриттям у 1976 році санаторію-профілакторію «Юність» на 50 місць. Завдяки наполегливості тодішнього ректора Уманського сільськогосподарського інституту О. І. Здоровцова, голови профспілкового комітету І. А. Білана проректора О. В. Гуртовенка та головних лікарів О. З. Богданової і Ю. Є. Пальчака створено прек-

расну студентську оздоровницю. На будівництві працювали самі студенти, члени будівельних загонів.

Упродовж цих років в колективі працювали і деякі продовжують зараз свою роботу медичні сестри Г. А. Хомчак, Н. М. Зіновьева, С. С. Борисова, В. А. Семенда, К. І. Шаповал, молодші медичні сестри Ф. Н. Крекотень, Н. П. Кравчук, комірник К. К. Бердега, працівники харчоблоку В. Д. Білик, С. М. Хлистун, Л. П. Макарчук, Н. П. Барчук та багато інших прекрасних фахівців.

Підтримують традиції санаторно-курортного лікування теперішній головний лікар О. І. Крива, старша медична сестра О. І. Музика, медичні сестри О. Г. Кривонос, В. В. Талапацька, молодша медична сестра Лановенко, кухар Ю. П. Коновал, офіціантки Т. М. Волошина та С. П. Жмуденко.

Оснащений сучасним фізіотерапевтичним обладнанням, санаторій-профілакторій широко впроваджує нові методики лікування. Згідно з вимогами чинного законодавства, університет має ліцензію на право провадження медичної практики, а санаторій-профілакторій акредитаційний сертифікат. Щорічно в ньому оздоровлюється 600–650 студентів. Робота організована по заїздах, 12–13 заїздів на рік (по 18,21 та 24 календарні дні). За період роботи лікування в санаторії-профілакторії «Юність» пройшли понад 25 тисяч студентів.

Лікувальні можливості санаторію: водолікування – ванни (кисневі, соляно-хвойні, перлинні, скипидарні, йодобромні та інші); лікувальні душі (дощовий, циркулярний, струминний (Шарко), віяловий, висхідний); підводний душ-масаж; апаратна фізіотерапія (гальванізація, електрофорез, дарсонвалізація, УВЧ-терапія, ДМХ-терапія, КВЧ-терапія, магнітотерапія, лазеротерапія, світлолікування, інші (понад 20 видів); озокерітолікування; масаж (ручний, вакуу-

мний); лікувальна фізкультура; лікувальне харчування; фітотерапія; клімато-терапія.

Санаторій-профілакторій має змогу пролікувати групи захворювань: серцево-судинної системи; органів дихання; органів травлення; опорно-рухового апарату; периферичної нервової системи; функціональні розлади нервової системи; ЛОР-органів.

Нині санаторій-профілакторій «Юність» Уманського НУС має можливість оздоровлювати не лише своїх студентів і співробітників, а й працівників інших відомств, установ та жителів міста

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

ПРОФСПІЛКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

Профспілкова організація була створена в 1920 році. Виконуючи поставлені завдання, профспілкова організація в різні періоди свого існування робила акценти в роботі з врахуванням вимог життя і у відповідності з тими проблемами, які ставали перед ВНЗ і його колективом. При цьому головним і незмінним завданням профорганізації було надання різносторонньої допомоги її членам, як в регулюванні трудових відносин, так і в отриманні соціально-економічної підтримки. Тривалий час профспілковий комітет очолювали В. В. Юрчишин, П. Я. Язловецький, І. М. Карасюк, Б. С. Кондратюк, М. Г. Захаревський, І. А. Білан, Г. Ф. Троян, Г. С. Гайдай, М. П. Тихомірова.

Профспілкова організація національного університету садівництва – найбільша в Уманському районі. Вона об'єднує науково-педагогічних працівників, співробітників, студентів, аспірантів та налічує більше 3500 членів.

Скеровує діяльність профспілкової організації голова профспілки працівників, співробітників, студентів і аспірантів університету – Маргарита Іванівна Парубок. При профспілковому комітеті створені комісії з житлово-побутової роботи, охорони праці та техніки безпеки, культурно-масової, спортивно-масової, екологічної, з роботи зі студентами, з роботи з дітьми, організаційної та інформаційної роботи. У профспілковому комітеті активно працюють і виконують обов'язки на громадських засадах В. І. Вінник, О. А. Поліщук, О. О. Фоменко, І. М. Пушка, В. С. Кравченко, С. В. Білозуб, А. П. Березовський, В. І. Пучко, С. В. Нижник, В. М. Майборода, І. Б. Леонтюк, Л. О. Кустрич, Н. М. Жовтобрюх, В. А. Цкитішвілі та голови профбюро факультетів.

Основним способом вирішення наявних проблем

*Засідання профспілкового комітету
університету*

Студенти на відпочинку в спортивно-оздоровчому таборі «Урожайний»

8 Березня, День студента, День працівників сільського господарства – далеко не повний перелік заходів, що проводяться за сприяння профспілки. Урочисто проводяться мітинги до Дня Перемоги, тематичні зустрічі з ветеранами війни, організуються концерти та святкові обіди для ветеранів війни, пенсіонерів.

Профспілкова організація дбає про сприятливий соціально-психологічний клімат у колективі: всі права працівників і студентів надійно захищені, створено найкращі умови для наукової, навчальної та виховної роботи.

університеті є конструктивний соціальний діалог, узгодження інтересів шляхом домовленостей.

Профспілка будує взаємовідносини з адміністрацією на основі принципів соціального партнерства, самостійності, взаєморозуміння, дотримання норм законодавства, договорів та угод.

Одним із основних завдань профспілки УНУС є створення надійної системи соціального захисту членів профспілки, ветеранів праці. Щомісячно проводяться засідання профспілкового комітету, де розглядаються питання, що стосуються надання матеріальної допомоги, оздоровлення в санаторіях, пансіонатах, на курортах України; питання культурно-масової діяльності, колективно-договірної роботи, стану охорони праці, спортивних заходів.

Жоден захід в університеті не проходить без підтримки профспілкової організації. Новорічні свята,

Ветерани УНУС на святкуванні 65-річчя з Дня Перемоги

Профспілковий комітет з адміністрацією є партнерами в роботі. У всіх комісіях університету беруть участь працівники профспілки, бо тільки спільними зусиллями адміністрації та всіх членів трудового колективу можна досягти успіху в спільній роботі, яка призведе до процвітання навчального закладу.

УМАНЧИК
Вікторія Вікторівна,
Голова ради
студентського
самоврядування

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Сполучною ланкою між ректором, деканами і академічними групами є рада студентського самоврядування, яка була створена за підтримки ректорату та студентства університету на початку 2004 року.

Головна мета ради студентського самоврядування – організація концертів, конкурсів, спортивних розваг, контроль за побутом і порядком у гуртожитках та на території студентського містечка, а також створення сприятливої, доброзичливої атмосфери для навчання і життя сповненого оптимізму молодого покоління.

Першим головою студентського самоврядування став студент факультету агрономії Дмитро Акінчиц, який заклав фундамент студентської ради університету.

Починаючи з 2007 року, естафету управління студентським колективом перейняв студент факультету агрономії, а згодом аспірант, Віталій Кравченко, який одночасно був ще й головою Всеукраїнської об'єднаної ради студентського самоврядування вищих аграрних навчальних закладів.

З метою підвищення рівня освіченості, виховання національної самосвідомості особистості, пропагування здорового способу життя колектив ради організує виховні заходи: інтелектуальний конкурс «Кращий студент року», літературні конкурси, акції «Запали свічку», «Дзвони Чорнобиля», спортивні турніри, дискотеки, конкурси краси «Міс Агроуніверситету», а також виховні години в академгруппах.

Організуються поїздки до Карпат, Почаєва, Львова, Кам'янця-Подільського, Одеси, Києва. У 2006 та 2008 роках для студентів були організовані екскурсійні поїздки до Польщі та Чехії.

З метою популяризації КВН у ВНЗ проводяться ігри на Кубок ректора, під час яких сформувалася університетська команда «ДДП».

Студенти університету активно підтримали акцію «Давайте обнімемося!»

Колектив студради, 2014 р.

З грудня 2010 року тимчасово обов'язки голови ради студентського самоврядування виконував студент інженерно-технологічного факультету Вадим Войтюк.

У березні 2011 року керівництво новообраною радою студентського самоврядування довірено студентові третього курсу інженерно-технологічного факультету В'ячеславу Сидуну. З 12 квітня 2011 року – він координатор Центрального регіону об'єднаної ради студентського самоврядування вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації Міністерства аграрної політики та продовольства України, одночасно є членом молодіжного виконавчого комітету при виконавчому комітеті Уманської міської ради і головою ради студентського самоврядування міста Умань.

Студрада брала участь в організації фестивалів «Студентська весна», «Софіївські зорі», турніру з мініфутболу, розважальної програми та святкового вечора, присвячених Дню студента, Дню Святого Валентина, конкурсів «Міс та Містер університету – 2011», «Кращий студент року».

Представники ради брали участь в організації міського «Студентського балу», Всеукраїнських змагань з авторалі на Кубок м. Умань «Промінь Перемоги».

Університетська команда КВН «Аграрвард» взяла участь у II турі аграрної ліги КВН.

З вересня 2012 року головою ради студентського самоврядування обрано студентку факультету агрономії Аліну Клименко, яка згодом займає посаду заступника голови Черкаської обласної об'єднаної студентської ради. До скла-

ду студентської ради університету входили: Юрій Мельник, Марина Бевз, Олексій Чайківський, Ольга Мельниченко, Інна Ганжа, Ірина Велика, Діна Буніч, Катерина Чернега, Олександр Марценюк, Юлія Тітова, Сергій Дишлюк, Анна Дудкевич, Олександр Тараненко, Руслан Гушкан, Олена Фоменко, Ірина Павленко. Студенти за період 2012-2013 рр. організували і провели чимало заходів: перший етап конкурсу «Кращий студент року», акції «Подаруй дитині іграшку», «Зупини СНІД, доки він не зупинив тебе», святкування Міжнародного дня обіймів, Дня Соборності та Свободи України, під час якого студенти створили ланцюг єднання. З метою пробудження в серцях студентів патріотизму до своєї країни ради студентського самоврядування організовано фотоконкурс «Україна – аграрна країна очима студента».

На початку вересня 2013 року головою ради студентського самоврядування було обрано студента факультету плодоовочівництва, екології та захисту рослин Юрія Мельника, який згодом займає посаду заступника голови Черкаської обласної об'єднаної студентської ради, а також перебуває помічником-консультантом депутата Уманської міської ради.

До складу оновленої ради студентського самоврядування входять Володимир Лелека, Сергій Добров, Анна Черниш, Юлія Тітова, Вікторія Майданюк, Олександр Тараненко, Катерина Чернега, Сергій Дишлюк, Вікторія Уманчик, Діна Буніч, Аліна Кучерук, Катерина Кожухівська, Михайло Герашенко, Альона Фоміна, Олександр Гончаренко, Анна Кишинська, Ірина Максименко, Тетяна Федоренко, Інна Ганжа, Дар'я Рак, Аліна Махаринська, Анастасія Піструєва та Олександр Жорновий.

З метою підвищення рівня освіченості, виховання національної самосвідомості особистості, пропаганди здорового способу життя колективом студради організуються та проводяться виховні заходи: «Козацькі спортивні змагання», літературні конкурси, акції «Засвіти свічку», «Завітай в гості до ветерана», виставки художніх студентських робіт, конкурси «Студентський сніданок», ігри «Що?Де?Коли?»; вперше проводився інтелектуальний «Квест по місту».

З метою співпраці з іншими вищими навчальними закладами та всебічного розвитку студентів регулярно організуються міжвузівські конференції, круглі столи, тренінги, проводиться семінар «Молодь за Євроінтеграцію».

МУЗЕЙ ІСТОРІЇ УМАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА

Музей історії Уманського національного університету садівництва є невід'ємною складовою у системі навчально-виховної та наукової роботи нашого навчального закладу. Головним завданням музею є нагромадження, збереження та відтворення в хронологічній послідовності історії навчального закладу: від витоків – до сьогодення.

Передумовою створення музею стало нагромадження великої кількості історичних фактів, документів, раритетних видань і рукописів тощо. Так, перші історичні нариси з'явилися ще у 1894 році, коли Уманське середнє училище землеробства і садівництва святкувало свій перший значимий ювілей – 50-річчя з часу заснування. До цієї події приурочили з'їзд випускників попередніх років (прибуло 102 особи), були відлиті бронзові ювілейні медалі двох гатунків, виготовлені і встановлені в актовій залі училища дві меморіальні дошки та видрукувана ювілейна доповідь «першого історіографа» училища, викладача російської мови і латини Володимира Олександровича Долбіна «Ювілей Уманського училища».

У 1909 році Училище відзначало 50-річчя перебування в м. Умань. З цієї нагоди директор Михайло Євграфович Софронов подає детальну характеристику навчальної бази та навчальної програми училища.

Окремі згадки про історію навчального закладу у той період зустрічаються в працях В. В. Пашкевича (1894), С. М. Вуколова (1907), П. Г. Шитта (1911), І. І. Корабльова (1926).

Для популяризації навчального закладу викладач російської та української мови Євген Миколайович Рудницький організував перший екскурсійний гурток у двадцятих

*Перша експозиція музею (1967–1986)
та її керівник Ніна Іванівна Гаташ*

*Друга оновлена експозиція музею (1986–2004).
Колишній ректор Уманського СГІ
професор М.І. Делеменчук знайомить студен-
тів з експозицією про Велику Вітчизняну війну*

цькими окупантами матеріально-технічної бази: будівель, навчально-наукового обладнання, дослідних ділянок, навчального господарства тощо. У 1959 році Уманський СГІ урочисто відзначив 100-річчя перебування закладу в Умані. До цієї ювілейної дати був приурочений випуск XIII тому «Збірника наукових праць», де в головній статті була викладена історія створення та розвитку Уманського СГІ (автори М.І.Делеменчук – директор інституту та старший викладач лісівництва і квітництва М. І. Бондаренко).

У шістдесятих роках ХХ ст. в Уманському краєзнавчому музеї під керівництвом його тодішнього директора Г. Ю. Храбана активно працювали краєзнавці М. Ф. Комарницький та Я. М. Кочережко, наукові співробітники В. А. Стефанович і О. П. Діденко, організатор товариства охорони пам'яток історії та культури Н. В. Суровцова та ін., які тісно співпрацювали з Уманським сільськогосподарським інсти тутом.

роках ХХ століття, у роботі якого брали участь 30 студентів. Експерсії проводили по території агротехнікуму та парку імені ІІІ Інтернаціоналу (нинішній дендрологічний парк «Софіївка»).

У машинописних довідниках за 1940 і 1941 роки «Для вступників до Уманського сільськогосподарського інституту» згадується про підготовку до 100-літнього ювілею навчального закладу, який мали відзначити в 1944 році. Проте війна порушила всі плани. Чимало зусиль і коштів довелося докласти у повоєнні роки на відновлення зруйнованої німе-

*Заслужений діяч науки і техніки
України, академік АН ВШ України,
професор В. І. Білоус ділиться
спогадами про Велику вітчизняну
війну із завідувачем музею
Л. О. Цимбровською, 2004 р.*

Третя експозиція музею (2004–2014).

Перший період – історія навчального закладу

створенні музею. Пропозиція була підтримана. Розгорнулася велика пошукова робота щодо збору документів: друкованих видань, світлин, речових експонатів тощо та підготовки приміщення, оснащеного відповідним музейним інвентарем.

З часу заснування і по нинішній день музей розміщений в одній залі старовинної будівлі на території студмістечка по вулиці Давиденка. Дана споруда також є історичною, оскільки була збудована ще у 1800 році за проектом головного будівничого дендрологічного парку «Софіївка» Л. Метцеля, як літній будиночок родини Потоцьких – перших власників парку. Експозиція музею розгорнута на першому поверсі триповерхового будинку у великій просторій прямокутній залі площею 66,5 м². Первісний вигляд зали підтверджується збереженим плафоном стелі, яка обрамлена падугою класичного зразка та широкими вікнами і дверима з напівциркулярним завершенням, що було характерно для будівель XVIII-XIX століть. Самі вікна і двері приміщення звернені у бік партерного амфітеатру парку.

5 листопада 1967 року відбулося офіційне відкриття експозиції музею. Першим завідувачем музею стала старший лаборант кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін (раніше марксизму-ленінізму) Ніна Іванівна Гаташ. Сама випускниця цього навчального закладу (1948 р.), вона з пристрасстю справжнього

Третя експозиція музею (2004–2014).

Другий період – сьогодення навчального закладу

Гості університету з Таїланду роблять записи в книзі відгуків, квітень 2013 р.

пошуковця взялася до справи. Їй допомагали не менш зацікавлені співробітники інституту, колишні випускники, краєзнавці, особливо такі, як М. Ф. Комарницький, який теж колись робив спробу навчатися в агротехнікумі, але журналістика переважила.

На час створення музею в живих ще було багато викладачів, співробітників та випускників першої половини ХХ століття. Від них у фонди музею надійшла значна кількість документів: спогадів, друкованих матеріалів, світлин, у тому числі випускних. Значна інформація була

отримана з державних архівів Києва, Одеси, Москви, Ленінграду (Санкт-Петербург) тощо.

Наступним завідувачем музею була Неоніла Семенівна Ліповська (1974–1986 рр.). Вдруге експозицію музею оновила Лариса Дмитрівна Гарбузова (1986–1988 рр.).

З 1988 по 2013 роки музей очолювала Лариса Олександрівна Цимбровська. Закінчивши школу у 1969 році, вона вступила на заочне відділення факультету плодоовочівництва і виноградарства, поєднуючи навчання і роботу в декоративному та садовому цеху навчально-виробничого господарства «Родниківка» Уманського СГІ. Завершивши у 1974 році навчання, вона перейшла на роботу до художнього відділу картинної галереї Уманського краєзнавчого музею, де працювала старшим науковим співробітником. У 1988 році Лариса Олександрівна була запрошена на роботу в УСГІ на посаду завідувача музею історії, де плідно пропрацювала 25 років. Саме за її керівництва, в 2003-2004 рр., враховуючи історико-культурне значення зали музею і будинку в цілому, вже в нових умовах діяльності навчального закладу та з нагоди його 160-річчя було проведено капітальний ремонт приміщення і третю реконструкцію експозиційних стендів і вітрин музею.

В експозиції музею поетапно представлено всі історичні періоди розвитку навчального закладу, починаючи з часу заснування і до сьогодення. Світлини, документи, рукописи, друковані видання, речові експонати – сторінка за сторінкою розповідають про заклад, про його викладачів, випускників, студентів та знакові події у долі університету.

Перший період історії університету, що представлений в експозиції, демонструє матеріали із організації Головного училища садівництва (1844 – 1868 рр.) в м. Одеса та його переїзд до Умані.

*Студенти університету під керівництвом за-
відувача музею УНУС Лариси Олександрівни
Цимбровського вичають історію ВНЗ*

Наступний розділ історії навчального закладу в експозиції – це перетворення ГУС в Уманське середнє училище землеробства і садівництва (1868–1903 рр.), коли навчальну програму доповнили землеробськими дисциплінами та створили «практическое поле» і невелике господарство. У цей же період, у 1885 році, при училищі була відкрита метеорологічна станція, з 1890 року проводилось розведення тutowого шовкопряду (Уманське училище зайняло друге місце

серед «руських червоводень»), з 1892 року заново організували пасіку.

З часом зростаюча потреба у кваліфікованих спеціалістах з питань землеробства стала приводом до відкриття в училищі двох окремих відділень – садівництва і землеробства та перейменування закладу в Уманське середнє училище садівництва і землеробства. Саме цей період (1903 – 1921 рр.) представлений у наступній частині експозиції музею, де відображено як поступово розширювалася матеріально-технічна база училища: збудовано навчальні корпуси, житлові будинки для викладачів і обслуговуючого персоналу, приміщення пансіонатів для проживання вихованців училища, поповнилися навчальні колекції, обладнано кабінети, значного розвитку досягли практичне господарство, ферма, садове господарство (Царицин сад), технічна переробка плодів і ягід та інші навчальні об'єкти. У 1913 р. за організацію навчальної роботи виставочний комітет Київської сільськогосподарської виставки нагородив Уманське училище садівництва і землеробства золотою медаллю, а в 1914 р. на міжнародній виставці садівництва в С.-Петербурзі було відзначене Великою золотою медаллю С.-Петербурга. Революційні настрої у суспільстві наприкінці ХІХ – початку ХХ століть не оминули учнівський колектив Училища. Впродовж десятиліття відбулася низка арештів та відрахувань учнів і викладачів за участь у революційних гуртках, акціях спрямованих проти існуючих порядків.

Наступний розділ експозиції висвітлює період з 1921 – 1929 рр., де відображено як за радянських часів заклад, зростаючи чисельно, спочатку став агротехнікумом (1921) з правами вищої школи, а потім – сільськогосподарським інститутом (1929).

У розділі експозиції, який охоплює 1929 – 1941 рр., висвітлено життя закладу в мирні передвоєнні роки. В цей відрізок часу пройшло декілька реорганізацій: 1930 р. – Уманський садово-городній інститут; 1931 р. – Уманський плодово-ягідний інститут; 1934 р. – Уманський плодовоочевий інститут;

1936 р. – Уманський сільськогосподарський інститут. Сталінські репресії не минули колектив Уманського сільськогосподарського інституту. Серед репресованих були викладачі, співробітники та студенти.

Трагічні сторінки історії навчального закладу представлені в розділі, який відноситься до періоду з 1941 – 1944 рр. Війна зруйнувала мирне життя населення та роботу закладу. Значна частина студентів та викладачів пішла на фронт. Частина була евакуйована до Туркменістану і лише старші непризовного віку викладачі залишилися на окупованій території. Вони першими прийшли до інституту вже наступного дня після визволення міста Умань від німецько-фашистських загарбників (10.03.1944) й почали піднімати з руїн свій навчальний заклад.

Окремий розділ експозиції охоплює тривалий період в історії навчального закладу – 1944 – 1996 рр. Це був час відбудови та подальшого розвитку матеріально-технічної бази. За успіхи в підготовці кадрів для науки та виробництва у 1959 р. інститут був нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

Важливою подією у навчальному закладі стало відкриття у 1976 році економічного факультету, де була розпочата підготовка фахівців за двома спеціальностями. Значно зросла чисельність студентів, а також здобутки наших випускників на виробництві. Перший історичний період експозиції завершується матеріалами, присвяченими 150-річному ювілею інституту.

Другий період історії навчального закладу представлений в розділах експозиції, які відображають його сьогодення. Це, насамперед події, пов'язані з наданням навчальному закладу статусу сільськогосподарської академії (1996), згодом – державного аграрного університету (2003) та національного університету садівництва (2009). У цій частині експозиції представлена інформація про діяльність факультетів і кафедр, інституту післядипломної освіти та дорадництва, центру культури та виховання, навчально-науково-виробничого відділу та інших структурних підрозділів.

Основний і допоміжний фонди музею нараховують понад 15 тисяч одиниць збереження. Вони є інформаційною базою не лише для роботи музею, але й довідковим матеріалом у роботі викладачів, студентів, працівників різних установ, а також потужною базою для науковців.

У музеї влаштовуються зустрічі та бесіди, надаються консультації і довідки з питань історії чи персоналій, підбираються матеріали для написання наукових доповідей, рефератів, дипломних робіт, дисертацій тощо.

При музеї діє гурток екскурсійної справи, де студенти вивчають історію рідного краю (в даному випадку – це історія та культура Черкаської області, міста Умань та Уманщини, історія університету та пам'ятки садово-паркового мистецтва «Софіївки»).

Музей виконує своє первісне призначення – береже історичну пам'ять та популяризує її серед студентської молоді. Окрім оглядових і тематичних екскурсій у музеї здійснюються наукові дослідження, результати яких публікуються на сторінках періодичних видань, у наукових збірниках та на сайті університету.

У листопаді 2012 року музей історії Уманського національного університету садівництва відзначив своє 45-річчя. За цей час музей історії Уманського національного університету садівництва став справжнім осередком популяризації історії закладу, центром інформації щодо розвитку навчального закладу, діяльності його викладачів, працівників, вихованців, які працюють в різних куточках України, а дехто – в далекому чи близькому зарубіжжі, місцем зустрічей з відомими особистостями та об'єктом ознайомлення всіх студентів та численних гостей університету й міста з його історією.

ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ

Так вже віками склалося в українській родині, що ювілей – це привід для свята, радості. Підсумовується зроблене. Гортаються сторінки історії. На них постає велич досягнутого, пережитого, пройденого та неординарні, видатні постаті колективу.

В кожному дні, у кожній годині, хвилині минулого – кропітка праця науковця, викладача, адміністратора, працівника та молодечий запал, свіжий погляд студентства всіх поколінь.

Масштабність досягнутого викликає закономірне захоплення, гордість. Надихає, спонукає на творчість, пошук та відповідальність.

В ювілейні дні по новому осмислюється місце в українстві, державотворенні. Причетність до великого, світового, національного й глобального, в той же час культивування чисто людських стосунків мудрості, щиросердності, правдолюбства, високої духовності, звитяжності.

Все це з нами, в нас. В наших вчинках, помислах, стосунках, впродовж століть і нині.

Ювілейні дні – доповіді, виставки, конференції, концерти, оплески... І думка: «Що ж попереду?».

Очевидно, успішність свого сьогодення ми бачимо в єдності з майбутнім.

Майбутнє великого, складного за формами і методами діяльності, потужного за творчою думкою колективу – в невпинному, наполегливому русі вперед, який забезпечить визнання світовою спільнотою здобутків університетських вчених.

Одним з центральних питань наукової діяльності в умовах інтеграції України до єдиного європейського науково-освітнього простору є збалансованість фундаментальних і прикладних досліджень, науково-технічних розробок та їх впровадження у виробництво.

Науковці університету були і завжди будуть в авангарді сучасної вітчизняної аграрної науки.

Рух вперед – до конкурентоздатності випускника на просторах Європи, Азії, Американського континенту.

На теренах України з'явилося нове покоління юнаків та дівчат, які вимагають системної зміни підходів у освітянській галузі та узгодження з реаліями сучасного сільськогосподарського виробництва. Молодь прагне здобути висок класну вищу аграрну освіту, що є необхідною умовою для швидкого інтелектуального, кар'єрного росту в умовах бурхливого розвитку економіки.

МОСТОВ'ЯК
Іван Іванович,
перший проректор,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Мета колективу – формування повноцінних умов для максимального задоволення потреб студентської молоді в її інтелектуальному та духовному розвитку. Забезпечення вимог вітчизняного аграрного сектору у галузі багатопрофільної підготовки висококваліфікованих кадрів, впровадження загальноєвропейських освітніх стандартів.

Рух вперед – це подальше удосконалення матеріально-технічної бази, її комплексна модернізація.

Систематичне, планомірне матеріально-технічне переоснащення науково-дослідницьких лабораторій відповідних підрозділів, впровадження технічних інновацій у навчальний процес дасть можливість якісно вирішити питання розвитку університету, враховуючи практичні потреби сільськогосподарського виробництва.

Майбутнє закладу в тісній співпраці з провідними навчальними закладами світу. Постійне розширення географії нашого партнерства, поглиблення зв'язків, співпраці, вивчення досвіду та поширення свого – має стати одним і пріоритетних напрямів.

Попереду – нові, складні і відповідальні завдання.

Хай у кожного з нас буде непереборним прагнення нових здобутків!

Хай кожний день буде осяяний творчою, натхненною працею в ім'я процвітання нашої Альма-матер та рідної України!

Потужного, неперевершеного студентства!

Хай світлим і радісним буде наш завтрашній день, щедрим на добро, гарні події, світлі почуття!

Щастя, достатку, затишку в кожному родину!

Миру, процвітання нашому народу!

З М І С Т

Шановні читачі	4
Віхи історії Уманського національного університету садівництва	6
Ректорський корпус (1844 – 2014)	9
Факультет плодоовочівництва, екології та захисту рослин.....	13
Кафедра біології.....	20
Кафедра екології та безпеки життєдіяльності	27
Кафедра захисту і карантину рослин.....	33
Кафедра овочівництва.....	38
Кафедра плодівництва і виноградарства.....	45
Факультет лісового і садово-паркового господарства	52
Кафедра лісового господарства.....	54
Кафедра садово-паркового господарства.....	57
Кафедра фізичного виховання та психолого-педагогічних дисциплін.....	61
Факультет агрономії.....	63
Кафедра агрохімії і ґрунтознавства	71
Кафедра генетики, селекції рослин та біотехнології	77
Кафедра загального землеробства	82
Кафедра рослинництва.....	87
Кафедра хімії.....	92
Факультет інженерно-технологічний.....	96
Кафедра математики і фізики.....	101
Кафедра прикладної інженерії та охорони праці	105
Кафедра процесів, машин та обладнання АПВ	109
Кафедра технології зберігання та переробки плодів і овочів	114
Кафедра технології зберігання і переробки зерна.....	124
Факультет економіки і підприємництва	128
Кафедра економіки	132
Кафедра економічної теорії	136
Кафедра маркетингу	140
Кафедра обліку і аудиту.....	143
Кафедра фінансів і кредиту	147
Кафедра економічної кібернетики та інформаційних систем.....	152
Факультет менеджменту	156
Кафедра української та іноземних мов	161
Кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності	165
Кафедра менеджменту організацій.....	169
Кафедра соціально-гуманітарних і правових дисциплін.....	173
Кафедра військової підготовки	177
Відокремлені структурні підрозділи.....	179
Городищенський коледж Уманського НУС	180
Тальнівський будівельно-економічний коледж Уманського НУС	182

Тальянківський агротехнічний коледж Уманського НУС	184
Агротехнічний коледж Уманського НУС	188
Ананьївський державний аграрно-економічний технікум Уманського НУС	190
Чигиринський технікум Уманського НУС	194
Шевченківський коледж Уманського НУС	196
Наукова та інноваційна діяльність	199
Наукова бібліотека	214
Виробнича діяльність	219
Міжнародна діяльність	227
Фізичне виховання. Спорт	232
Центр культури і виховання	235
Структурні підрозділи університету	240
Навчально-методичний відділ	240
Відділ працевлаштування та довузівської підготовки	242
Інститут післядипломної освіти та дорадництва	244
Санаторій-профілакторій «Юність»	247
Громадські організації	250
Профспілкова організація	250
Студентське самоврядування	253
Музей історії УНУС	256
Погляд у майбутнє	263

Редакційна рада:

Ректор Уманського НУС, професор О.О. Непочатенко (*голова редколегії*)
Голова профкому, доцент М.І. Парубок (*заступник голови редколегії*)
Проректор з науково-педагогічної роботи із відокремленими структурними підрозді-
лами, професор В.В. Заморський

Декани факультетів:

плодоовочівництва, екології та захисту рослин, доцент С.В. Щетина
лісового і садово-паркового господарства, доцент О.О. Заморський
агрономії, доцент А.Т. Мартинюк
інженерно-технологічного, доцент О.С. Пушка
економіки і підприємництва, професор Ю.О. Нестерчук
менеджменту, доцент Н.О. Вернюк

Помічник ректора Ж.П. Лозінська

Завідувачі кафедр:

агрохімії та ґрунтознавства, доцент В.І. Невлад
біології, професор З.М. Грицаєнко
генетики, селекції рослин та біотехнології, професор Ф.М. Парій
екології та безпеки життєдіяльності, професор С.П. Сонько
економіки, професор Д.К. Семенда
економічної кібернетики та інформаційних систем, доцент О.В. Гринчак
економічної теорії, доцент В.С. Костюк
загального землеробства, професор В.О. Єщенко
захисту і карантину рослин, професор Ю.П. Яновський
лісового господарства, професор В.П. Шлапак
маркетингу, доцент Р.П. Мудрак
математики і фізики, доцент В.Є. Березовський
менеджменту ЗЕД, професор О.О. Шкільний
менеджменту організацій, професор А.Ф. Бурик
обліку і аудиту, професор В.С. Уланчук
овочівництва, професор О.І. Улянич
плодівництва і виноградарства, професор О.В. Мельник
прикладної інженерії та охорони праці, доцент А.П. Березовський
процесів, машин та обладнання АПВ, професор С.Ф. Вольвак
рослинництва, професор О.І. Зінченко
садово-паркового господарства, доцент В.В. Поліщук
соціально-гуманітарних і правових дисциплін, професор А.М. Шатохін
технології зберігання і переробки зерна, професор Н.М. Осокіна
технології зберігання і переробки плодів та овочів, професор А.Ю. Токар
української та іноземних мов, доцент Г.Л. Прокоф'єв
фізичного виховання та психолого-педагогічних дисциплін, доцент І.Ф. Чорнобаб
хімії, доцент І.Д. Жилак

УДК 378.6:63](477.46)(091)
ББК 74.58(4Укр-4Чек)
І 907

Історія, сьогодення та перспективи Уманського національного університету садівництва (1844–2014)

Редакційна колегія:

Ректор Уманського НУС, професор **О. О. Непочатенко** (*голова редколегії*)
Голова профкому, доцент **М. І. Парубок** (*заступник голови редколегії*)
Проректор з науково-педагогічної роботи із відокремленими структурними підрозділами, професор **В. В. Заморський**
Декани факультетів:

плодоовочівництва, екології та захисту рослин, доцент **С. В. Щетина**
лісового і садово-паркового господарства, доцент **О. О. Заморський**
агрономії, доцент **А. Т. Мартинюк**
інженерно-технологічного, доцент **О. С. Пушка**
економіки і підприємництва, професор **Ю. О. Нестерчук**
менеджменту, доцент **Н. О. Вернюк**
Помічник ректора **Ж. П. Лозінська**

Літературний і художній редактор, комп'ютерна верстка:
С. П. Полторецький

Видавництво: Редакційно-видавничий відділ УНУС
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців Серія ДК № 2499 від 18.05.2006 р.
вул. Інтернаціональна, 2, м. Умань, Черкаська обл., 20305

Підписано до друку 18.06. 2014 р. Гарнітура Times New Roman
Формат 60x84 1/16. Папір крейдований. Друк офсетний.
Ум.-друк. арк. 22,96. Наклад 1000 прим.
Замовлення № 277